

Николай Дойнов
И очите ми
видяха Изгрева

Издателство
Бяло Братство

НИКОЛАЙ ДОЙНОВ

И ОЧИТЕ МИ ВИДЯХА ИЗГРЕВА

Издателство „Бяло Братство“

ISBN 978-954-744-293-1

НИКОЛАЙ ДОЙНОВ

И ОЧИТЕ МИ ВИДЯХА ИЗГРЕВА

Издателство „Бяло Братство“
София, 2016

СЪДЪРЖАНИЕ

Изправен с лице към началото	13
Петте стъпки за повдигането на човешката гуша	21
За Антиминса	26
Отворен дом за Словото	29
Изгрей, изгрей, ти мое Слънце	30
Салоните	34
Откриване на школните класове	37
Ерата на Водолея	38
Логоси на планетата Земя	45
Комуните	60
Новата атмосфера	72
Мусала	85
Мигове, или нашият живот за Учителя беше напълно открит	86
Разтопен метал върху мен	91
Тенджерата с фасул	92
Мравешкият лъв	94
Захаринът и казанът с компот	97
Зелените листа на зюмбюла	99
Продоволствена кооперация на Изгрева	100
Бараката на Русева	101
Дюшемето на столовата	102
Два лимона и един портокал	104
Дръвчето	105
Запас	107
Това, което е трудно за хората, за боговете е лесно	108
Наполеон Бонапарт	111
Спестявай по някой лев	112
Мория и Кухтуми	114
Концерт	116
Всяка работа по всички правила	118

Бастунът.....	119
Дафинка.....	121
Атомната енергия.....	124
Осама.....	127
Победите на Германия през Втората световна война.....	128
Багажите, конете и свободните ми ръце.....	129
Домашната помощница.....	130
Крушите.....	131
Швейцария.....	132
Откачен от въжето.....	134
Оскубан.....	147
Хамалин.....	150
Порядъкът.....	154
Голямата ягода.....	155
Маслото.....	157
Песните.....	158
Писмото.....	159
Дините.....	160
Изгрева.....	163
Обстановка в страната и протоколи за разпит.....	170
Спомен на Георги Попов за събора в град Търново - 1922 г.....	179
Съборът от 1926 г. и стражарите.....	186
Всяко същество, което изпълнява Волята Божия, е ангел.....	187
Кои и какви са белите братя (дъновистите).....	189
Изгрева - мистичен и културен център на Братството.....	208
Рила.....	211
Изгрева и неговото благоустрояване.....	238
Музиката.....	247
Паневритмията.....	256
Опит за внедряване на Паневритмията в българските училища.....	260
Звездни вечери на Изгрева.....	271
Утрините на Изгрева.....	293
Погрешките не се прощават, те трябва да се поправят.....	300
Космичната стълбица на реалността.....	303

Трапезата.....	304
За Кришнамурти и Мировия Учител.....	311
Фархи и Америка.....	313
Калугерът от Света гора	314
Портретите.....	315
Иван Камбуров.....	315
Музикантите	316
Рабингранат Тагор.....	317
Чарлз Линдберг	318
Крал Едуард VIII	319
Пилотите	313
Салонът на улица <i>Оборище</i> - 1925-1926 г.....	322
Съдбата на българските евреи.....	325
България трябва да бъде неутрална	327
Благо за всички	328
10 януари 1944 година	329
Мърчаево - изворът на Доброто.....	330
Хижа <i>Острица</i> и хижа <i>Еделвайс</i>	332
Витоша - българският Синай	334
Заветът на Любовта.....	335
Краят.....	337
Великият промисъл.....	339
„Едно е важно - Любов към Бога. Това е всичко, това е всичко!“	340
Телеграмата	342
Заветни думи на Учителя.....	346
Послеслов.....	348
Речник на остарели и чужди думи	349
Обяснителни бележки	352

Николай Дойнов
(1904 – 1998)

Николай Николов Дойнов е роден на 18 декември 1904 г. в Габрово. Родителите му, Никола и Кина Дойнови, имат четири деца: Борис, Цанка, Николай и Стефан. Бащата, Никола Дойнов, е човек с предприемчив дух. От шивач той става собственик на магазин за платове, след време решава да осъществи една своя мечта – да развие по-мощна индустриална дейност.

Николай Дойнов учи в Априловската гимназия и е един от първите, записали се в Габровското туристическо дружество, където се запознава за първи път с идеите на Бялото Братство. Екскурзиите из Балкана са били единственото развлечение в живота на тихия младеж. Там той усеща простора и красотата на природата, вдъхновява се от великолепието на изгревите, от тайнството на звездния мир.

През 1921 г. Николай Дойнов най-неочаквано се озовава на събора на Бялото Братство във Велико Търново. Там той за пръв път среща своя Учител и тази среща определя съдържанието и смисъла на целия му живот.

По онова време брат му, Борис Дойнов, е студент в София. По негово настояване Николай се записва да следва в Софийския университет, специалност математика, астрономия и физика. Като студент, заедно с малка група младежи, Николай Дойнов става един от първите заселници на т.нар. *Баучерово* край София, където от 1922 г. започва да се изгражда мистичният, творчески и културен център на Бялото Братство – Изгрева. Тук Николай Дойнов намира онова, което винаги е усещал като дълбок стремеж в душата си. Тук той става ученик в Младежкия окултен клас, работи, строи, помага, участва активно в интензивния живот на Братството. Организирането на съборите на Рила му носи нов подем, знания и идеи. Разговорите с Учителя и

общият братски живот отварят пред него нови духовни простори и той се превръща в човек, търсещ познанието не само в строго научните закони, но и в окултните науки. „Окултните знания стават достъпни само ако човек е достатъчно нравствено и духовно издигнат. Това няма нищо общо с образованието и социалното положение“ – пише по-късно Николай Дойнов.

Необичаен, белязан от резки промени е житейският път на Николай Дойнов, за който сам той разказва в автобиографичната си книга *И очите ми видяха Изгрева*. Този път бележи необикновената съдба на човек, познал какво е да се издигнеш от беден прекупвач на стоки до милионер, а след това да загубиш всичко спечелено; какво е, след като си достигал социални върхове и почести, да се озовеш на гъното на обществото – в ага на концлагера в Белене като един от множеството затворници, подложени на крайни лишения и тежък изправителен труд.

Необикновено в живота на Николай Дойнов е също и това, че той – математик, физик и астроном, години наред изкарва прехраната си като строителен работник, а в същото време търси отговор на вечните въпроси за връзката между човека и звездите, за скритата мъдра целесъобразност в природата, в историята и човешката съдба. Плод на тези размисли са множеството му статии и есета, изнасяни като лекции и разпространявани между негови съмишленици.

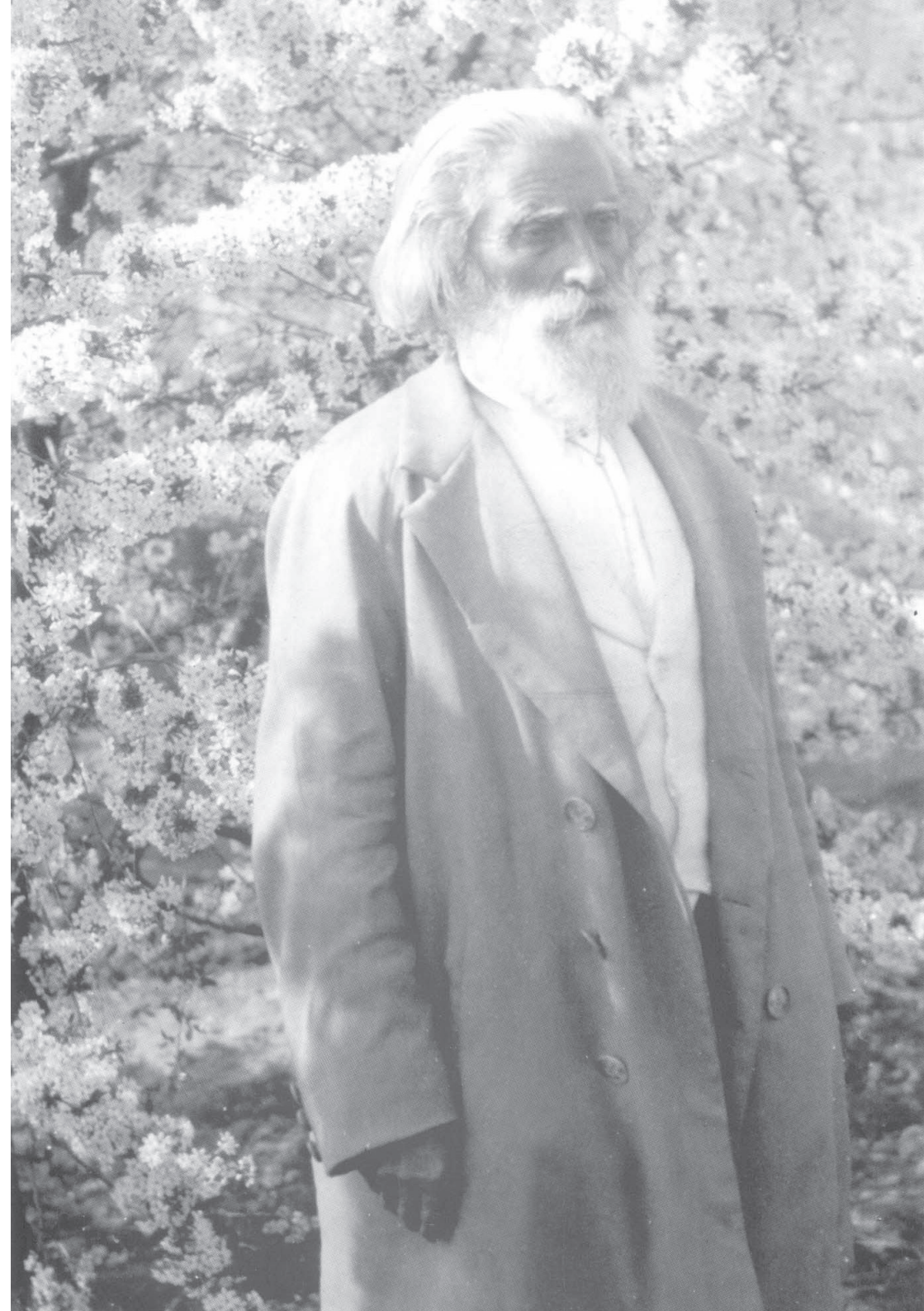
Освен това Николай Дойнов търси сведения за отдавна отминали времена и събития, които вълнуват творческото му въображение, и открива там необикновени личности, загадъчни съдби. Така се раждат неговите мъдри легенди, които той нарича „летописи“: *Алмагеста – най-великото построение*, *Аиа Бен Якзан*, *Мей Ту*, *Зимбабве* и др. В

тези творби се преплитат древна мистика и послания от вековната история с мъдрите слова на Учителя Петър Дънов. Авторът сякаш ни доверява онова, което са споделили с него великите същества на звездния мир, нежните повелителки на водите, безплътните феи на въздуха – така самата разумна Природа разкрива пред нас своите тайни. Трудовете на Николай Дойнов по астрология, хиромантия и физиогномия се отличават с научна точност и дълбочина, с оригиналната си интерпретация на фактите от гледна точка на езотеричните области на човешкото познание. В тях авторът разкрива връзката между човека и природата, закономерното влияние на звездите върху човешката съдба, вниква в уникалността на всяка душа и в особената ѝ роля в живота на Вселената. Тук откриваме и теми, новаторски осмислени от гледище на психоастрологията и хирософията.

Книгите от творчество на Николай Дойнов, публикувани досега, са: *Науките на първата човешка раса – ръководство по астрология, френология, хиромантия* (1993 г.); *Звездният мир – астрологията*, в две части: *Звездният мир – човекът*, и *Науката астрология – древна и вечно млада*; автобиографичната му книга *И очите ми видяха Изгрева – страници из историята на Бялото Братство* (1999 г.). Някои от статиите на автора са публикувани в том XIX на *Изгревът на Бялото Братство*.

До края на земния си път през 1997 г. Николай Дойнов изнася лекции, консултира астрологично голям брой хора, като внася в тях светлина, утеха, разбиране за истински ценното в живота. Неговото творчество носи белега на първите предвестници на епохата на Водолея, която ще обедини в едно наука и религия.

Иванка Софронова

ИЗПРАВЕН С ЛИЦЕ КЪМ НАЧАЛОТО

От 1892 г. до края на живота си видният английски журналист Джеймс Дейвид Баучер¹ е бил кореспондент за Балканския полуостров на известния лондонски вестник *Таймс*². Както подчертават мнозина, в най-критичните моменти за България, през годините от 1913 до 1918, той е защитавал интересите на нашата страна със своето убедително перо.

Именно на този човек е била притежание разкошната поляна, намираща се в края на младата борова гора, наречена *Борисова градина*. Тя се простирала вдясно на около 200 метра от пращното по онова време, глухо и тясно шосе, отиващо от София до селата Дървеница и Бистрица. Баучер имал и един прислужник от Бистрица на име Иван. Със своята преданост и изпълнителност Иван спечелва симпатиите на господаря си. И когато Баучер разбира, че идва краят на живота му, подарява поляната на своя доверен прислужник. Баучер умира през 1920 година.

Когато Учителя се установява в София, той е правил утринните си разходки именно до тази поляна и е посрещал Слънцето там. Отначало е идвал сам, а впоследствие са започнали да го придружават и приятелите.

По препоръка на Учителя тази поляна се закупува от Братството през 1921 г. Притежателят ѝ Иван добре е разбирал интересите си, щом като за нея е взел значителната за онова време сума от 200 000 лева, с която по тогавашен курс е можело да се закупят два тристайни апартамента. Посещаването на това място от слушателите на Учителя започнало да става редовно и многочис-

лено. Посрещналите тук Слънцето след завръщането си в града с радост и възторг са споделяли с онези, които не са присъствали на излетите: „Тази сутрин ходих на изгрев на Баучеровата поляна. Учителя беше там! Прекарахме времето в молитви и песни, изпълнихме хармонични гимнастически упражнения, денят ни мина сред приятни и полезни разговори. Беше неизказано хубаво!“. Това е запалвало желанието и на другите. И утринното излизане сред този рядък кът на нашата Земя, и срещата им с Учителя оставяли светли дири в душите им. Впоследствие приятелите нарекли Баучеровата поляна *Изгрева*.

В началото на 1924 г. съвсем неочаквано и изненадващо за мен се озовах в София, за да следвам в Университета. Подкрепи ме по-големият ми брат Борис, който вече беше редови студент. Той си беше дошъл в родния ни град Габрово по случай Коледните празници. И тогава, през семестриалната ваканция, каквато по онова време имаше и през която също се приемаха за записване студенти, аз постъпих в Университета. Казвам „неочаквано и изненадващо“, защото дотогава насоката в живота ми се очертаваше в съвсем друго направление.

За живота преди идването ми в София не бих казал нищо, ако и тогава ярко не проличаваше пръстът на Учителя в моята съдба, без да съм имал каквато и да било физическа връзка с него – не го познавах.

Още като ученик, 15-16-годишен, бях слушал и чел за идейни и духовни движения. Този по-друг мирозглед ми допаднаше. Жагувах и поглъщах всички тези влияния, които долитаха в малкия и дълбоко провинциален град Габрово. Бях и при това някак си самотен, саможив, пък и след училище замествах баща си в магазина. Продавахме платове и все имаше някаква работа за мен. Това напълно ме откъсваше

от шумните, пълни с палавост и живот мои съученици. Тази уединеност твърде много допринасяше за едно по-задълбочено вглъбяване в света на мистичното. Между другото по това време реших да стана вегетарианец. Бях чел вече литература, засягаща въпроса за вегетарианството и въздържанието. Една среща, която имах в габровския манастир с група толстоисти, начело с известния Стефан Андрейчин, утвърди окончателно у мен мисълта да стана вегетарианец.

На една тържествена вечеря, каквато всеки род си устройва в началото на постите, определени от православната църква, бях седнал на масата заедно с всички роднини. Прег мен беше богато наредената трапеза, с най-различни безупречно направени яденета. А моята майка и жените от нашия род бяха общопризнати майсторки в кулинарното изкуство. Всичко на трапезата бе приготвено само от месо, така изискваше тържеството. Баща ми беше нещо като церемониалмайстор. Той нареди да се прикади и тържествено да се прочете молитвата за този случай.

Тъкмо да започне яденето, аз станах и пред всички заявих, че няма вече да ям месо. Това дойде като гръм, близките ми останаха безкрайно изненадани, което засенчи тържествената атмосфера. Баща ми строго ме изгледа, скара ми се и ме изпъди. Излязох и се прибрах вкъщи късно вечерта, като си легнах гладен. А на сутринта, едва-що съм се събудил, баща ми застана пред мен смутен и ми каза: „Нощес сънувах много ясен сън. Сънувам, че съм те натиснал и искам да те вържа с едно въже. И в този момент идва при мен един човек и строго ми казва: „Остави го свободен, не го връзвай!“. Разбрах – продължи баща ми, – че се отнася за снощния случай. Щом не искаш да ядеш месо, недей яж – свободен си!“. От израза на лицето му, с който дойде тъй рано

при мен, разбрах, че човекът от неговия сън му е направил силно впечатление. Баща ми беше религиозен човек и е приел този сън като едно реално указание. По-късно и баща ми стана вегетарианец.

Друга една намеса на Учителя в живота ми, за която много по-късно разбрах, беше решителна за съдбата ми. Още когато бях ученик в горните класове на гимназията, баща ми се залови да реализира една отдавна зародена у него мечта – да става индустриалец. Но той беше неопитен, крайно доверчив и всеки можеше лесно да го излъже. На около 15 км от Габрово, в Стара планина, се намира чудно красивата долина на река Козещица. На тази бистра и пенлива, пълна с пъстърва и раци планинска река, моят дядо по баща е имал примитивен струг за правене на гаванки, задвижван от водата. Баща ми беше влюбен в тази дивна долина и не откъсваше очи от нея. Пък и нямаше човек, който да не е отишъл там и да не се е възхитил. За отгих и почивка беше прелестно, но не и за индустрия. Ала баща ми се залови да прави машинна гърводелска работилница за столове, карана от водата на реката. Там именно трябваше да съм и аз още като ученик през ваканциите и след завършването на гимназията.

Но неудачите започнаха още от самото начало. Монтираните машини не можеха да вървят. Търсехме причината във всичко, но не и там, където тя беше. От напрежение и от грижи разкошната ми, къдрава на едри вълни коса окапваше на кичури. Най-после поисках документите с изчисленията, които инженерите бяха направили за силата на водата при получения паг. Бяха отбелязали, че тя е равна на двадесет конски сили, които са гостатъчни, за да се задвижват поставените машини. По физика и математика бях силен ученик и не ми беше трудно да изчисля

и аз тази сила. Моите изчисления показаха наличието само на две и половина конски сили. При многократните ми проверки се получавахе все същото. Инженерите явно бяха направили грешка.

Да се продължи работата при това положение беше невъзможно, но това баща ми не искаше и да разбере. Той продължи с разместване на машините, с докарване на други за тъкане на платове – но все същото! Разните неудачи и мъчителните трансформации продължаваха. За оправянето на тази каша се намеси и моят зет, един рядко енергичен човек, но работата вървеше все така хилаво, докато се стигна до там, че най-после да се изостави долината и всичко да се премести в града. При цялата тази бъркотия и купеж в един момент се създадоха условията, без да съм искал или да съм мислил за това, и аз да ида да следвам в София.

По-късно, вече на Изгрева, се бяхме събрали около Учителя на разговори, каквито често имахме, и изведнъж той прекъсна темата, която водеше, погледна ме и каза: „Тръгнал да насе патките на баща си!“ Разбрах какви усилия беше направил той, за да ме измъкне от тази бъркотия, в която щях да пропиляя живота си и да изгубя прекрасните условия за прогрес. Без съмнение Учителя ме привика и ме доведе в София, на Изгрева.

Щом пристигнахме в София, брат ми ме заведе в квартирата си. Влязохме в една занемарена постройка на улица *Кракра*, срещу турската легация. В един неголям хол, през който се минаваше към друга стая, се бяха настанили още пет-шест души, наши съмишленици, все студенти. Обстановката беше крайно неблагоприятна за сериозни научни занимания. След Първата световна война София преживяваше тежка жилищна криза. Мъчно се намираха

квартири, а пък и наемите бяха високи. Затова се приемаше по необходимост и най-неподходящото.

Първото нещо, което направихме, след като се установих, беше приятелите и моят брат да ме заведат на улица *Опълченска* №66, където живееше Учителя³. С идеите на Братството бях вече запознат още като ученик в Габровската гимназия. Една от ученичките на Учителя, Елена Казанлъклиева – начетена, интелигентна и енергична сестра, притежаваща едно умение да говори увлекателно, беше дошла в Габрово и успя да събуди госта души със Словото на Учителя. Освен това трябва да спомена, че присъствах на братския събор, ръководен от Учителя, през август 1921 г. в град Велико Търново, където прекарах незабравими дни на светлина и подем. Там Учителя държеше беседи и аз го слушах с голямо внимание. При това мое посещение бях пропит със светлина, а имах и две по-изразителни преживявания.

Братята, уредници на събора, бяха наредили да се пазят нощем входните врати на бивака и на чешмата, която беше на 50 метра пред вилата. По това време Търново страдаше от голям недостиг на вода и много от вилите и къщите си имаха резервоари, в които се събираше дъждовната вода от покривите. Такъв резервоар имахме и ние и го ползвахме за обикновени нужди. За прясна и чиста вода ходехме да носим със съдове от чешма, някъде в едно дере, госта далеч от нашето лозе. Поповете и владиците не гледаха с добро око на делото на Учителя и не беше изключено да пратят злосторници, за да направят някоя пакост, включително и да отворят крановете на резервоара. Една нощ и мен пратиха да пазя чешмата пред вилата, намираща се на 50–60 м от нея. Застанал изправен като войник, аз просто съм заспал. По едно време отворих очи – беше за-

почнало да се разсъмва и видях пред мен Учителя. Той нищо не ми каза, усмихна ми се, но аз се засрамах от своето „акуратно“ пазене и потънах в почуда как съм могъл да заспя прав, без да се облегна някъде и без да пагна.

Второто особено преживяване беше влизането ми във вилата. Тя се издигаше на два етажа. На горния имаше една по-голяма стая, в която бяха наредени столове и малка катедра за беседите при гържовно време, иначе те се гържахав навън. През този събор времето беше все хубаво. Друга, по-малка стая, беше определена като стая за молитви. Приятелите, дошли на събора, отиваха на малки групи там да се помолят. Отидох и аз. Върху половината на една от стените имаше нарисуван с нежни бои Пентаграм. Разгледах символите в него и се спрях на една от страните му, където беше образът на Христос, който ми направи силно впечатление. Виждах съм много образи на Христа, рисувани от най-различни художници, но такъв израз на възвишеното и неземното не бях срещал. От Пентаграма извираше светлина и ми говореше: „Христос иде, за да се прояви по-осезателно“. На другата стена беше окачена картина от живота на Христа, наречена *Антиминс*⁴. Влизането в Горницата остави светъл белег в душата ми.

Пентаграм, рисуван от Франц Шламбора през 1922 г.
по поръчка на Учителя

ПЕТТЕ СЪПКИ ЗА ПОВДИГАНЕТО НА ЧОВЕШКАТА ДУША

Петте стъпки за повдигането на човешката душа имат връзка с петте планински върха, където на времето си са станали петте велики събития за прогреса на човечеството. Те са Арарат, Мория, Синай с връх Хорив, Тавор и Голгота.

Те са изразени символично в Пентаграма, който представлява синтезиран образ на човешка фигура с разперени встрани ръце и крака – Път към истинския живот. Пентаграмът има три кръга, които отговарят на трите категории хора в света, а именно:

1. Външният кръг отговаря на светските хора.
2. Средният кръг, между самите линии на Пентаграма, отговаря на учениците на окултизма, които не са светски, а духовни хора.
3. Третият кръг – *Светая Светих*, е този, който отговаря на Учителите – Великите Посветени.

Засега може да се говори, и то много накратко, само за първия и втория кръг от Пентаграма, т.е. за светските хора и за окултните ученици.

Тези две категории хора имат по пет стъпки за повдигане, или по пет фази, през които трябва да минат, за да завършат по един цикъл от своето развитие. Външният кръг се заема от светските хора, които признават правото на силата на своите пари, ако са капиталисти; правото на силата на своето знание, ако са учени, или правото на силата на своята власт, ако са държавници. Техният

живот е едно угнетяване, едно ограничаване на другите, като понякога ги лишават дори и от живот.

Това отношение е най-добре изразено в положението на капиталистите спрямо работниците. Капиталистите навсякъде по Земята разполагат с труда и живота на ония, които са им подчинени. В Пентаграма това е изразено символично със знака *Сабя*. Капиталистите със своите пари, учените със своето знание, гържавниците със своята власт – всички те имат силата в своите ръце; сила груба, егоистична, която служи само за тяхното благогенствие, а не на всички хора. В света обаче съществува един неотменен закон, наречен закон на Кармата, който връща на всекиго онова, което е сторил на другите – било то добро или зло. И когато някой забогатее с пари, със знание или с власт и почне да угнетява другите за своя лична полза, т.е. когато е взел сабята в ръцете си и сече с нея наляво и надясно, след известно време той ще се намери на мястото на угнетените и ще изпита на гърба си онова, което е сторил на другите. Той ще плати за стореното не един, а четири пъти повече.

Това второ състояние или вторият кръг, който започва за този човек, е символизиран в Пентаграма със знака *Чаша*. Той изпива до дъно горчивата чаша, в която са събрани всичките страдания, причинени от него на другите, и то в четворен размер. След това у него, подобно на болен, който взема някакво лекарство, настъпва едно приятно подобрение. Излекуван вече от една болест, той е научил урока си – да живее, без да угнетява хората. Това негово състояние е символизирано в Пентаграма с *Разтворената книга*. Човек е прочел от Великата книга на живота един урок, който никога вече няма да забрави – и започва да мисли как да живее, за да подобри живота си, но по съвсем друг

начин. Не както по-рано – със сабята; защото по-раншното подобрене на живота му се е оказало всъщност влошаване.

В процеса на това мислене човекът вече добива Светилника на живота – Светлината. Защото да мислиш правилно всъщност значи да светиш. Следователно той вече знае къде върви и какво върши. Тази фаза от неговото развитие е символизирана в Пентаграма със *Запалената свещ*. Когато върви с тази запалена свещ в живота – разумната светлина, която човек трябва да увеличава чрез усъвършенстване, с нея той пак придобива влияние и власт над другите, но вече не като властта на сабята. По-рано човекът е живял, за да взема, а сега със светлината, която сам излъчва, живее, за да дава. И само когато може да дава, той може и да владее.

Това негово състояние, пето поред, е символизирано в Пентаграма със *Скиптъра* – законът на правдата. И тъй, сабята и скиптърът са два символа на властта: на светската власт, която убива и взема, и на духовната власт, която дава и възкресява. Тези два вида власт взаимно се изключват – там, където е едната, другата не може да бъде. От това следва, че онзи, който държи сабята на узурпатора, на учения или на държавника и казва, че служи на Бога, лъже и себе си, и другите. Той сам ще се увери в това, когато му отнемат сабята и го поставят на мястото на онези, които е управлявал с нея. Само тогава той ще разбере, че още е на първото стъпало на пътя – на широкия светски път, а не на духовния, както може би си е мислил. С този момент, когато човекът запалва светлината на своя собствен ум и добива Скиптъра на знанието, се завършва първият светски цикъл на неговото развитие и той влиза във втория кръг – вече духовен.

За да стъпи в духовния път на ученичеството, или на Стръмната пътека, както още я наричат, човек трябва да мине през Тясната врата, за която говори Свещеното Писание. Преминал през нея, той среща Великия Учител Христос – лице с лице, физически, както е посочено в Пентаграма. Оттук нататък ученикът е в непрекъснато общение с Христа. И пътят на ученика има вече връзка с петте върха, за които споменах в началото. Но само онзи може да стане ученик, да срещне Христа, който има непоколебима вяра в него. Вярата му трябва да бъде като гранитна скала, в която да се разбиват вълните на житейското море. Тази вяра е символизирана с планината Арарат⁵, на която е спрял Ноевият ковчег.

Значи планината Арарат е онази здрава канара, която символизира непоклатимата вяра на ученика. В Свещеното Писание имаме три образа с такава непоколебима вяра: Авраам, Петър и разбойникът на кръста. Авраам, който имаше тази вяра, се удостои да бъде наречен *Приятел на Бога*. Но това високо положение вместо да го направи горделив, толкова го смири, щото той не се подвоуми да принесе в жертва сина си на планината Мория. С такова смирение вече човек напредва бързо по своя духовен път и се изкачва, като Моисей на планината Синай⁶, на връх Хорив, където получава Заповедите Божи. Когато ги получава, човек се преобразява и над него слиза Духът. Това е планината Табор⁷.

Човекът се преобразява, но това още не е краят. Краят е безсмъртието, но за да го получи, човек трябва да се отрече от себе си, т.е. да умре за света. Христос казва: „Ако не умрете за света, нямате живот вечен“. Но трябва да се знае, че човек умира плътски, т.е. за всички наслади и удоволствия на светския живот, за да се роди изново. Това вече

е „Възкресението от мъртвите“, а то става на Голгота⁸. И тъй, планините Арарат, Мория, Синай, Тавор и Голгота са петте стъпки на възлизането на човешката душа. Те са петте цикъла в развитието на човека, които той минава за хиляди, а може би и за милиони години, докато завърши своята земна, човешка еволюция.

Това са петте посвещения, които очакват всеки окултен ученик, тръгнал по пътя на Христа и ръководен от него. Всички, които сте чели и постоянно четете окултната литература, знаете за пътя на ученика и за посвещенията. Тия пет стъпки не са указани там. Те са стъпки на един път, по който трудно се върви, защото не е път на философстване, а път на живото дело, на постоянното творчество. Той е именно пътят на Христа. Всеки, който иска да върви по този път, се задължава в определено време от деня да мисли поне пет минути за значението на петте планини – Арарат, Мория, Синай, Тавор и Голгота. По този начин ние ще се приближим към тях най-напред с мисълта си, после със сърцето си, и най-после с цялата си душа – ще станем едно с тях. И само тогава ще завършим нашата човешка еволюция. Еволюцията от третия кръг на Пентаграма не е човешка, а ангелска, затова за нея не се говори. Централният кръг се нарича *Светая Светих*.

Където се събират общества с висши подтици, е добре да има Пентаграм, тъй като той има най-много свещени точки от всички геометрични фигури. Защото така, както е начертан, и петте линии имат по две такива свършени точки, точки от друг свят, получени чрез *златното сечение*, или наречено от окултистите *Божествено сечение*. Точките, които ние виждаме, са общо десет, но не можем да установим и да кажем къде точно са те. На нашата планета имаме много неща от други светове, които ние виждаме, но не можем да определим къде са точно.

ЗА АНТИМИНСА

Бащата на Учителя, Константин Дъновски⁹, като младеж е тръгнал за Света гора, за да се покалужеру. Но като стигнал Солун, е бил върнат от един свят монах, който му е дал Антиминс точно в деня на Великата събота преди Възкресението. Случило се в храма *Свети Димитър*, долу, в подземното пред гроба на светеца.

Антиминсът е бяла кърпа с изображение, която се поставя на жертвеника в олтара на новопостроена църква при освещаването ѝ, за да се положат върху нея светите гарове. Изобразен е Христос, снет от кръста, около Него майка Му, жените, учениците и Йосиф от Ариматея Го приготвяват за погребението Му.

Антиминсът, даден на бащата на Учителя, където и да се постави, на маса или на камък, става олтар и пред него може да се извърши служба.

Антиминсът, който беше разпространен между приятелите в Братството, е препечатан от оригинала. Препечатването е станало към 1925 г. в Москва по желанието на г-до поп Константин със съгласието на Учителя. Антиминсът е раздаден на първите ученици, но в много ограничен брой. Той е основа на Синархическата верига, която изпълнява нареди, определени от Учителя.

Монасите от Атонската обител първи са разпространили Антиминса. Те са го възприемали като емблема на надеждата – след погребението идва Възкресението.

Атон значи *Изгрев* на староегипетски. Известно е, че в Светогорските манастири са живеели и живеят монаси от всички православни народи: българи, сърби, гърци, ру-

мънци, руси. Но по ония времена повечето били от поробените от Турската империя народи. За монах обикновено се отивало по обет на рога. Освен с молитви за душата на своя род, монасите са се молели и за своя народ. Християните се обърнали с молитва и покаяние към Господа и това молебствие приело организиран характер. В Атон се образувало малко, но здраво ядро от монаси, верни и силни във вярата. В определено време, поединично в своите отшелия и на общи срещи, те са отправяли молебствия да освободи Бог от агарянско иго поробените християнски народи.

Може би и Френската революция да им е оказала влияние. В Атон идвали поклонници от всички краища на света – не може идеята за свобода да не е намерила отзвук и там. Както казахме, този жив център за освобождение на поробените народи започва работата си с молитви към Бога. Постепенно назрява идеята да се привлекат в тази

работа будните и родолюбиви монаси, свещеници и миряни, всички, които са верни и предани на народа си. Те са се подбирали много внимателно. На онези, които са били включени в делото, са давали Антиминса. Той е бил знак и знаме. На тази духовна организация не са били чужди и Паисий, и Левски.

В онова време от светогорските манастири са изпращали монаси да събират помощи и дарения и тогава са привличали верующи и честни синове на народа. Така с общо молебствие делото се е разширило във всички посоки. А монасите са били толкова предпазливи, предвидливи и прозорливи, че това движение остава неразкрито от турците чак до Освобождението и малцина знаят за него. Известен е само един провал. Цариградският патриарх Григорий VII¹⁰ е бил посветен и привлечен за делото, но неговият протосингел го е издал на турците и патриархът е бил посечен в църквата пред олтара навърх Великден.

Посветените в делото скътавали Антиминса, символ на надеждата – „След погребението очаквайте Възкресението“. Антиминсът минавал за обикновена икона, а всъщност бил знаме на дълбок духовен бунт.

Молитвата е сила! Човек трябва първо да поиска от Бога, после Бог ще отговори на молбата му. Детето трябва първо да поиска от майка си, после тя ще му даде. Христос казва: „Досега не сте искали в Мое име – в името на Любовта. Искайте и ще ви бъде дадено“. Великият разумен свят отговори на това молебствие. И какъв беше неговият отговор? Родиха се възрожденците, просветителите и революционерите. Възраждането започна с молитва към Бога. Световното обществено мнение се застъпи за поробените народи. Надигнаха се гласовете на Толстой, Достоевски, Короленко¹¹, Тургенев, Юго и др. Повдигна се вълна от протест в Русия и на Запад. Дойде и Освобождението.

Когато през 1854 г. онзи странен монах срещнал тримата младежи в църквата *Св. Димитър*, той се спрял на бащата на Учителя. Него е намерил достоен за делото, затова на следващия ден го посвещава и му дава Антиминса, като му казва: „Няма защо да ставаш монах, ти имаш друга мисия“. И Константин Дъновски се връща в България и става свещеник, за да служи в църквата на славянски. Той е един от първите възрожденци, радетели на първото варненско училище за българчета.

Антиминсът е свързан с Учителя, той е знаме и надежда. „Ето – иде скоро!“ И наистина, Освобождението дойде. Дойде и Учителя, създадох се условия за неговата духовна работа. Макар да живя в бурни времена, войни и революции, Учителя свърши своето дело.

Молитвата е голяма сила, когато е отправена от чисто сърце. Молитвата е сила непреодолима!

ОТВОРЕН ДОМ ЗА СЛОВОТО

В 66, както обикновено наричаха жилището на Учителя, имаше дворче, където заварихме и други наши братя и сестри, дошли при него. Учителя беше сред тях. Там се видях с него, но тъй като бях едно мълчаливо и стеснително момче, не говорихме нищо. Поседях малко.

На излизане се изненадах от обстоятелството, че тази къща на улица *Опълченска* №66 приютява под един покрив две напълно симетрични жилища близнаци, състоящи се от сутерен и един етаж. В едното от тях живееше Учителя заедно със своите хазяи Петко и Евангелина Гумерови. Тези наши съмишленици бяха отворили своя дом за

Словото. В другата половина живееше Георги Димитров¹², водачът на комунистите в България. Случайност ли бе това?! Беше интересно съвпадение, за което дълго след това мислих. Учителя е казал: „Случайности в природата няма, те са закони от един друг свят“. Така започна новата ера в моя живот.

ИЗГРЕЙ, ИЗГРЕЙ, ТИ МОЕ СЛЪНЦЕ

Второто нещо, което сърцето ми усети и което очите ми видяха, беше Изгрева. Когато чух за първи път тази дума, почувствах голямата топлина, с която приятелите я произнасяха. В ранно и ясно утро тръгнахме през Орлов мост, край обсерваторията (къпалнята, която сега е близо до нея, тогава я нямаше), минавахме по тесни, пълни с очарование и романтика пътеки. След това покрай разсадника и отново по пътечка, било всред борова, било всред широколистна млада гора. Накрая се озовавахме на една чудно красива поляна, голяма около десет декара, намираща се на най-високата точка на Софийското поле. Тя беше заобиколена от север, от запад и отчасти от изток с крехка борова горичка.

На юг към Витоша се разкриваше величествена панорама от леко нагънатото, потънало в зеленината на ниви, ливади и зеленчукови градини Софийско поле. А в дъното на тази омайваща гледка се издигаше величествено Витоша. По-късно, когато пролетта дойде и времето се затопли, чистият въздух, напоен с аромат на бор и на полски цветя, галещите лъчи на Слънцето, спрели върху напъпилите пъпки – всичко това създаваше на Изгрева усещането, че човек се намира в някакъв кът от райската градина,

Къщата на семейство Гумнерови на ул. Опълченска 66

Ето как описва брат Методи Константинов своето първо отиване на Изгрева: „През 1922 г., месец март, отидох при Учителя в пределно скромната му квартира на улица *Опълченска* №66. След приятните и полезни разговори, които имахме, беше станало късно и той ме покани да нощувам там. На сутринта, в ранни зори, тръгнахме заедно. Пресякохме града и се насочихме към зеленеещата се в далечината борова гора. Когато стигнахме до нея, поехме по хубави и живописни пътеки. Славеите разнасяха своята чудна песен, а въздухът беше така чист и ухаещ на борова смола и полски цветя, че гърдите дишаха свободно и мисълта се извисяваше високо над прозаичното всекидневие. Учителя бавно пристъпваше, мълчалив и сериозен. Най-после пристигнахме на една чудно хубава поляна, обсипана с утринни росни капки – брилянти, разхвърляни от

щеграта ръка на природата върху свежия килим от мека трева, безкрайна по своето богатство. Поспяхме се за малко и Учителя ми каза: „Тук е мястото, където всяка сутрин посрещаме изгрева на Слънцето“.

Поляната вече беше събрала много мъже и жени, които се наричаха помежду си братя и сестри. В заключителното си слово през този ден чух Учителя да казва: „Наближава първият ден на пролетта, пригответе се да го посрещнем, защото той ще внесе в нас онзи жизнен ток, който е необходим не само за вашите тела, но и за вашите умове, сърца и души! Всяка година пролетта носи нещо ново, нещо неизказано дотогава. Животът е във възходящ и непрекъснат процес“. Учителя е препоръчал на Методи да се запише за студент по философия. У младия и пълен с енергия човек се заражда идеята да си построи палатка и да остане да живее на това място. И наистина, след три дни, в първия ден на пролетта – 22 март, кацва сред поляната една бяла палатка. Италианецът Бертоли, вече наш съмишленик, му я подарява. Методи остава там до месец ноември, когато през една нощ силна буря разкъсва палатката. На сутринта той отива на 66 и Учителя го подслонява. След два-три дни, прекарани там, Методи се настанява в дома на наши съмишленици. По този случай Учителя му казал: „Досега изучаваше законите на светлината, а сега ще слезеш да учиш законите на тъмнината“.

За посрещането на първия пролетен ден, 22 март 1922 г., Методи отбелязва: „В ранната утрин мълчаливо, с тихи стъпки пристигаха братя и сестри. Те идваха на вълни от спящия град. Наредени в полукръг, чакаха със затаен дъх стройната осанка на Учителя. Не след дълго пристигна и той, наметнат с пелерина, и застана в центъра на полукръга. Небето беше ясно като кристал, утринният

хлад действаше ободрително. Първият ден на пролетта всяка година се очакваше с неизразимо ожидание, радост и внимание. Той се прекарваше с подобаваща тържественост. В момента на първите лъчи на изгряващото Слънце се чу тихият и напевен шепот на молитвите. Изгревът на Слънцето беше величествен. Изпя се песента *Изгрей, изгрей, ти мое слънце*. След това Учителя произнесе беседа. Думите му се разнасяха наоколо като шепот на дълбоко шумяща вода. Словата му разкриваха за душите все светли истини, ценни правила и методи за един жадуван и красив живот. След беседата всички, изпълнени с надежда и упование, тръгнахме обратно към равнините“.

Гледката от Изгрева към Витоша беше с особено приятна и неземна красота. Една беше тя, когато Слънцето изгряваше в утринта, и друга, когато се прибираше при вечер. Косите слънчеви лъчи някак особено се плъзгаха по гънките на планината и по леките възвишения пред нас. Те създаваха чудна феерия от приятно преливащи се багри в тъмни и по-светли тонове. Тишината и спокойствието, нарушавани само от звънките тонове на пойните птички, допълваха мига. Градът със своите пушеци, изпарения и миризми беше далеч. Хора почти не се мяркаха наоколо. Този чуден кът стана постоянен обект на разходките ми, когато бях свободен.

САЛОНИТЕ

В София първите си беседи Учителя гържи на улица *Опълченска* №66. Неделните дни събират неговите слушатели. Учителя отваря прозорчето на тясната стая и говори оттам, така че да могат да слушат и тези, които са вътре, и другите, които са навън. Това, разбира се, е твърде неудобно, особено в гъжовно и студено време. Освен това броят на слушателите бързо нараства. Затова почва търсене на някое по-подходящо помещение за целта.

Най-напред се спират на салона на Радикалната партия¹³, който се е намирал на една малка уличка около булевард *Витоша*. Някакви неудобства обаче наложили скоро да го напуснат. Една от последователките на Учителя – Ружа Иванович, предлага на разположение своето салонче, където през седмичните дни провежда курсове по шев. То се е намирало на *Витоша* №12. Но поради интереса към беседите и то окъсява. Наемат друго помещение на ъгъла на улица *Раковски* и улица *Граф Игнатиев*. В същата сграда се помещавал и Съюзът на журналистите. На втория етаж в помещение от две съседни стаи, с махната между тях стена, Учителя гържи беседи през 1919 и 1920 г., но и тук същата беда – тясно е. Наемат от Германския клуб сравнително по-просторен салон, наричан *Турнферайн*, който се е намирал на улица *Евлоги Георгиев*, близо до улица *Граф Игнатиев*. Там Учителя провежда своите беседи през 1921 и 1922 г.

През всичките тези прехвърляния от помещение в помещение у братята и сестрите се заражда идеята да се изгради братски салон. Явяват се две възможности за

място – на улица *Оборище* №14 и на Изгрева, на поляната зад парка, която е била вече закупена. Когато решението да се строи салон е взето, една вечер, след беседата на Общия окултен клас (по това време беседите се провеждат в тези следработни часове), Учителя запитва присъстващите: „Къде искате да се построи салон, на улица *Оборище* №14 или на Изгрева? Които са за *Оборище* №14 да вдигнат ръка“. Гора от ръце се вдига, както ми каза Елена Андреева, стенографка на Словото. „Сега пък – продължава Учителя – да вдигнат ръка онези, които са за построяване салон на Изгрева.“ Вдигат ръка само трима – Елена и още двама братя. С това въпросът е решен. Ще се строи салон на улица *Оборище* №14.

На улица *Оборище* №14 брат Иван Радославов има къща с доста голямо дворно място. Той преподава история в Първа мъжка гимназия, човек с широка ръка и крайно доверчив, та стига до дългове. Братството му предлага да му ги плати, като срещу това той да отстъпи празното място около къщата. Споразумението е постигнато. С усилието на всички в предната част откъм улицата се построява салон, а в задната, зад къщата – дъсчена постройка, където група братя, по професия печатари, да могат да набират беседите на Учителя, а оттам набраните страници да се отнасят на някоя печатарска машина за отпечатване.

През 1923 г. салонът е построен и завършен. В него Учителя провежда в сряда вечер Общия окултен клас, в петък, пак вечер, Младежкия окултен клас, а от десет часа преди обяд в неделя изнася Неделните беседи за нас и за всички граждани. След завършването на салона братята, отговорни за средствата, употребени за строежа, дават отчет. Най-живо участие в организацията и провеждането на строежа взема брат Симеон Симеонов. Той беше висок

и строен, човек с амбиция и енергия, рядко предан на делото. Като чиновник в Министерството на правосъдието бе добре запознат със законите на страната и имаше зрял похват в практическите дела. Заедно с това в него бликаше една емоционална природа, която намираше израз в силен подтик към музиката. Със своята цигулка подхващаше братски песни и ние след него тихо поемахме прекрасните мелодии. Не само това, но и при всички наши празници и по-официални случаи, където музиката е необходим и важен елемент, той беше на първо място като организатор и изпълнител.

И така, отчетът е направен от брат Симеон в току-що построенния салон. Брат Жечо Панайотов, счетоводител и касиер на Братството, съставя протокол, подписан от всички онези, които са участвали в организирането и провеждането на строежа.

По това време, в неделните дни, посрещяхме изгрева на Слънцето особено тържествено. Още от зори прекарвахме на Баучеровата поляна в молитви, песни и гимнастически упражнения; и така докъм девет часа, след което се прибирахме за беседа в салона на улица *Оборище* №14. Салонът беше просторен, светъл и удобен. В единия край се издигаше подиум за оркестъра. Влизаше се през едно малко антре, вляво от него се намираше стаичката на Учителя за приемане на посетители. Вдясно от антрето стълба водеше към малка галерия. В средата на северната стена, на която бяха прозорците, се намираше катедрата, от която Учителя говореше. От едната ѝ страна беше черната дъска, каквато има във всяка учебна зала, а от другата бе разположен хармониум.

ОТКРИВАНЕ НА ШКОЛНИТЕ КЛАСОВЕ

На 22 март 1922 г. Учителя открива Школата на младите братя и сестри, т.нар. Младежки окултен клас, или Специален клас. Преди това в някои от младите се заражда идея да образуват група, която редовно да се събира поне един път в седмицата, за да обменят мисли по разни въпроси от духовен характер. Към тази идея се приобщават около 30 души. Така оформената група, наречена *духовна група*, решава да се събира всеки неделен ден в 8 часа сутринта в дома на един от тях. Към работната задача на групата са включени изнасяне на беседи, песни и молитви. След това те посещават беседата на Учителя, която започва в 10 часа.

Едно нещо прави особено впечатление: много често въпросите, които те засягат на духовните си събрания, Учителя ги разисква в беседите. Каква интересна връзка! Тогава Учителя открива Школата за младите. Тези, които могат да влязат в нея, са лично поканени от него, направо или чрез изпратен от него човек.

По това време сестра Маркова, която води курс по френски език в своя малък салон на улица *Цар Шишман*, го преотстъпва вечер за провеждането на Школата. Учениците на този първи Младежки клас наброяват около 80 души, братя и сестри. Учителя допуска жените наравно с мъжете, нещо, което е съвсем различно от затворените херметически школи на древността.

Възрастните братя и сестри, като разбраха за това събитие, поискаха и те да имат клас. Тогава Учителя откри и Общия окултен клас за вече задомените братя и сестри.

Този клас можеха да посещават и младите от Специалния клас. Така в началото на века Учителя разгърна своята работа над човешката душа.

ЕРАТА НА ВОДОЛЕЯ

Смятам от гледището на астрологията да отбележа характера на епохата, в която се развива най-интересната дейност на Учителя.

Известен факт е, че оста на Земята е наклонена спрямо Еклиптиката на 23,5 градуса. При движението на Земята около Слънцето тази ос бавно се люлее, като описва една пълна конусна повърхнина в продължение на 25 800 години. При това люлеене пролетната равноденствена точка влиза последователно във всеки зодиакален знак, като го преминава за около 2 150 години. И това има епохално значение както за нашата планета, така и за всички живи същества върху нея, и най-вече за човека и човешките общества, които са най-чувствителни при възприемане на космичните влияния. Всеки знак създава условия за събуждането и развитието на дадени качества, способности и стремежи както за отделния човек, така и за обществото.

Влизането на пролетната равноденствена точка в ново съзвездие, в нова зодия, е всякога начало и на ново характерно развитие на човешката култура. В сегашната епоха според Учителя равноденствената точка за човешкото общество е в областта на съзвездието Водолей. Влиянието му започва от 1914 година – Ерата на Водолея. Най-характерният белег на този зодиакален знак е, че

той ще събуди и оформи в човешкия род стремеж за справедливост, интерес към духовното и съпреживяване на мистичното. Справедливостта трябва да стане основен елемент в отношенията както на отделните личности, така и на народите. Тя е първото стъпало, което трябва да се иззидва, за да може да се върви към прогрес.

Учителя казва: „Докато не станете справедливи, няма да се научите да мислите, да чувствате и да действате правилно. Без справедливост не могат да се проявят Любовта, Мъдростта и Свободата. Абсолютната справедливост трябва да бъде идеал за вас. Тя усилва дарбите и способностите на човека, носи вътрешен мир и спокойствие. Когато справедливостта се прилага, престъпленията са невъзможни. Справедливостта подобрява живота“. И казва още: „Страданията учат“. И природата, и разумният свят започнаха да учат хората и народите първо на справедливост. И ние ще трябва да разберем, че докато не се въдвори справедливостта между отделните личности, страданията няма да престанат и мир на Земята не може да има.

В 1914 г. демонична алчност завладя германския народ и той пожела да бъде над всички, да заграби онова, което по право принадлежи на другите. Този устрем към „справедливост“ завърши катастрофално. Победителите след Първата световна война, французи и англичани, обаче също тъй несправедливо и жестоко се отнасят към победените. Във Версай на 28 юни 1919 год. подписват мирен договор, с който отнемат на Германия всички колонии, цялата ѝ флота, и я задължават да им изплати репарации в размер на сума от 123 милиарда златни марки. Тази сума е била равна на 50 000 тона злато, а това количество е било почти равно на две трети от целия световен запас. Как и откъ-

де би могла да вземе Германия толкова злато, още повече когато е смазана от една унищожителна война? Ако пък е трябвало да го търси извън световните запаси, то като се има предвид, че годишният добив на злато по онова време в целия свят е бил 708 тона, следва Германия да го изкупува в продължение на 70 години с цел да изплати тези репарации. Явно, че е наложена мярка без никакъв смисъл. Тази несправедливост на победителите им донесе нещастията и страданията през Втората световна война.

В 1939 г. Германия, ненаучила урока си от миналото, отново е тласната от устрем за хегемония и грабежи. И този път резултатът е провал, грамада от нещастия и страдания, по-жестоки от първите. Въпреки всичко справедливостта бавно, но сигурно се налага. Вече почти всички поробени народи получиха свободата си. Създават се закони за опазване правата на отделния човек. В ООН, в този висш обществен институт, ярко се изрази стремежът да се даде навсякъде по света правото на човека за свободно творчество и изява.

Сега на дневен ред е енергийният проблем. Народите са настръхнали: петролът, всеобщият енергиен източник, е в центъра на вниманието им. И ако големите и силни държави не се вразумят и не приемат едно справедливо разрешение на проблема, човечеството неизбежно ще се изправи пред небивала катастрофа. Разумният свят има здрави клещи, с които да оправи както отделния човек, така и обществата. Човешкият род ще трябва да научи урока си за справедливостта.

Пак в един разговор, който имах с Учителя, той ми каза: „По време на Атлантида ние загубихме сражението, защото не можахме да проникнем в най-дълбоките помисли на злото. Но сега победата е на наша страна, ние дъва

пъти грешка не правим“. Развилнялото се някога в Атлантида зло, намерило в лицето на изостанали човешки раси възможност да му станат проводници, се проявява с цялата си суровост. С небивалото си множество тези раси прогонват висшите, светли и интелигентни представители на човешкия род, които са били в ограничено малцинство. Този пристъп на злото по целия континент не е могъл да бъде ликвидиран по друг начин, освен да се удави във водите на океана. Това никога няма да се повтори.

Урокът, който човечеството получи през Първата световна война, за кратко време го опомни. Разбирайки гибелта, към която го води лакомията и несправедливостта към материалните ценности, то отправи поглед към идейното и към духовните ценности. След Първата световна война именно се създаде и общочовешкият институт – Общество на народите¹⁴, който имаше за задача да въвежда на първо място справедливостта.

По времето на Учителя много често се събирахме на общи обеди и вечери, в много случаи давани от братски семейства по различни поводи. Често се случваше да бъда сегнал до Учителя. И докато траеше неизбежната съетня около подреждането на трапезата, обичах тихичко да подхващам с него разговор около любимата ми тема – международното положение. При един такъв разговор за ролята на Обществото на народите той ми каза: „Уилсън¹⁵ (тогавашният президент на Съединените американски щати) беше изпратен от Бялото Братство, за да основе Обществото на народите“. С това Учителя ясно ми подчерта голямото внимание на разумния свят към мирното и справедливо разрешаване на всички въпроси, които могат да възникнат всред народите в света. Но за съжаление в човека освен една разумна има и една дива природа, които са в непрекъсната борба.

Колко красиво и нагледно създателят на персийската култура от древността Заратустра¹⁶ е изразил тази борба с една ожесточена схватка между бога на светлината Митра¹⁷ и дивия разярен бик Зурос. Сцена, която често се среща, изваяна на каменни плочи, останали в развалините на древните храмове.

Още през време на войната въздействието на Водолея се изяви в своята по-висша форма. Явиха се хора с нова мисъл и морал, с нови идеи за колективност в обществото. Те подканиха човешкия род да разбере, че богатствата на тази Земя са за всички и че те трябва да бъдат справедливо разпределени, без омраза и лакомия. За постигане на така залегалия подтик се явиха две основни течения. Едното приемаше, че това може да стане някак изведнъж, механично, само като се промени общественият строй, където всички ценности и средства за производство на стопанските блага станат гържавни. Това бяха социалистите.

Социализмът по това време беше във възход. Трябва да спомена, че успоредно с него, но в по-слаба форма, се развиваше и анархизмът. Неговите сторонници предлагаха едно общество на безвластие, но не и на някакво безреגיע, ала те така и не посочваха как може да се развива общество, в което да няма ръководен орган. Друга част от хората, поддали се на това велико космично течение, приемаха, че едно ново и щастливо общество може да се изгради само тогава, когато членовете му бъдат възпитани, облагородени, интелектуално издигнати, с естествен подтик към науката и изкуството. Отварянето на Школата, поднасянето на живото Слово и присъствието на Учителя дават новите методи и новите духовни сетива, за да се развива човечеството през настъпилния период на Водолея.

В България преди Школата на Учителя Теософското общество¹⁸ привлича онези хора с духовен интерес към отвъдното. Теософското общество е основано от рускинята Елена Петровна Блаватска¹⁹ и от американския полковник Хенри Олкъм²⁰. На 7 септември 1875 г. в скромната квартира на Блаватска се събират 17 души – няколко редактори и писатели, един учен, един еврейски равин, председателят на нюйоркското общество за изследване на спиритизма, двама лекари и още няколко лица. Полковник Олкъм произнася реч, в която очертава съвременното духовно състояние на света, конфликта между материализма и спиритизма от една страна, между религията и науката от друга. На тези безизходни препирни той противопоставя философията на древните мъдреци, които са познавали скритите природни закони.

Олкъм предлага да се образува общество на окултистите и да се създаде библиотека от духовни книги, забравени и пръснати по света. След сказката го избират за председател на образуваното Теософско общество. В 1878 г. основателите на Теософското общество преместват своята централа в Индия на едно живописно място в околностите на Маграс, близо до морския бряг. Главната квартира на Теософското общество е известна под името *Адиар*. След смъртта на полковник Олкъм в 1907 г. за нов председател се избира Ани Безант²¹, която заедно с Ледбийтър²² и индуса Джинараджаса²³ поемат делото с голяма енергия, като успяват да създадат на много места по света и у нас теософски общества.

С особено силно духовно влияние се ползва и големият руски писател, граф Лев Николаевич Толстой. В България обществото на толстоистите издава списание и книги, открива и вегетариански ресторанти. Толстоистите са

за прост, близък до природата живот, за вегетарианство, за въздържание от алкохол, тютюн и упойващи вещества. Всичко това беше една добра агитация за техните идеи.

Идеите на Земенхоф²⁴ за общ международен език – есперанто – също събират хора. Изявяват се още всевъзможни клонки от утвърдената православна религия като съботяни, евангелисти, баптисти, Ангелска тръба и пр., но те са само някакъв вял повей от екрана на епохата.

Спрях се малко по-обстойно върху Теософското общество и това на Толстой, защото те изиграха една значителна роля в нашите духовни среди и в добро, и в неблагоприятно отношение. Теософите пробудиха интереса към окултното, ала изнесените от тях възможности за ускорена еволюция и реализиране на свръхчовешки способности и сетива тласнаха някои в неестествени режими и неправилни илюзорни пътища. Толстой пък със своето въздържание, вегетарианство и естествен, близък до природата живот, стана нещо като протечка на Учителя. Защото това беше като едно необходимо условие за онези, които искат да следват Учителя.

Но и тук се явиха крайности, които спъваха развитието. Ще приведа по-нататък само по един случай от спънките, които теософските и толстоистките идеи, приети в тяхната неправилна форма, донесоха на Братството.

ЛОГОСИ НА ПЛАНЕТАТА ЗЕМЯ

Да се приеме, че това необятно и могъщо течение, наречено живот, се проявява само чрез видимите за нашите очи форми, ще рече да имаме една много примитивна представа за него. Установено е по един безспорен начин, че цялото пространство около нас, безкрайният миров простор, е изпълнен с вибрации, с трептения от най-различно естество, с най-различна интензивност и гължина на вълната, израз на едно велико и необятно по своята разумност течение – животът.

Очите на човека долавят само вибрации с гължина на вълната от 4 до 8 милионни части от милиметъра, тънка ивичка, много по-тънка от косъм. Да приемем, че с нашите сетивни възможности сме способни да обхванем всички прояви на тази необятност и неизчерпаемост и че изявата на живота е само в тази практически безкрайно малка ивичка от вибрации, е повече от наивно. Трябва да отбележим, че само тази тъй тясна ивичка ни дава възможност да доловим толкова разнообразни изяви на живота, че ние за много дълго време ще трябва да ги изучаваме.

Всяка форма, която ни заобикаля, е изпълнена с живот, и живеейки, изгражда в двойника съответни качества и воля за проява. Учителя казва: „И в минералния свят има живот, но там той протича много медлено“. В растителния свят той протича по-интензивно, при животните – бавно, но със сигурност животът вече оформя една индивидуалност, нещо особено като цяло със своя специфичен израз. При човека тази индивидуалност е вече напълно оформена, тя е една съвкупност от качества и способности

за тяхната изява. Когато тази монада е един път вече оформена, разумното и могъщо течение, животът, непрекъснато я подтиква, като за това създава съответните условия да обогатява, организира и облагородява както придобитото, така и онова, което се придобива.

Тази индивидуалност някои я наричат, и то съвсем правилно, двойник на човека, който всъщност е истинският човек. Този двойник, за да се усъвършенства, периодически се включва в една груба материална форма, наречена физическо тяло. Този плътен физически свят е свят на най-голямото съпротивление. В него подтиците и неотложните нужди, които той създава, трудно се преодоляват и карат двойника с напрежение да търси тяхното удовлетворение. Това напрежение е най-важният стимул за придобиване, организиране и облагородяване на ценни качества и способности. Учителя казва: „Само голямото напрежение поставя човека в контакт с Божествените идеи“.

Тези необятни вибрации на могъщото течение на живота не са еднородни и механични. Те са от най-различно естество и с различен разум. Всяко от тях изгражда в двойника съответни качества, способности, устрем и воля за проява. Учителя казва: „Двойникът е поле на космичните сили, които са създали Слънчевата система. Там те намират възможност да се изявят“. Двойникът е истинският човек и изгражда неговия външен вид – физическото тяло и формите на лицето. Той работи над мозъка така, че да стане проводник и изразител на съдържанието, което двойникът има. Когато физическото тяло се изхаби и стане неспособно да дава израз на подтиците от двойника, тогава той го изоставя. Това хората наричат смърт. След известна подготовка този двойник отново се включва във физическо тяло.

Човекът, напуснал физическото си тяло, си остава същият, със същите качества и способности, подтици и желания, каквито е имал. Ако той е бил с принизени качества – престъпник, лъжец и измамник, такъв си е и след напускането на тялото. Спането и упояването преди операция явно ни показват, че нещо е излязло от човека, което после се връща. При смъртта имаме едно излизане и откъсване на тази индивидуалност, без тя да може да се върне.

Когато двойникът излиза временно – при спане, припадък или упойка – има предохранителни мерки, които пазят тялото, за да не би да се вмъкне друг двойник с желание да използва човека и по-специално мозъка му. Тези предохранителни мерки обаче могат да се разхлабват и тогава някой друг успява да се вмъкне в тялото и да командва мозъка. Това вмъкване може да бъде временно и тогава имаме т.нар. медуми, които почват да говорят, да пишат, а понякога да правят неща, които новодошлият двойник чрез мозъка на медуума казва, без самият медуум да знае и да помни какво е вършил. Ако това вмъкване е по-продължително и често неправилно и непълно, тогава имаме т.нар. психическо разстройство. Такова вмъкване е опасно даже и когато е временно, защото в повечето случаи идват разни лъжци и духове с други принизени качества, заминали умрели, които със своето нахалство и жажда за проява лесно взимат преднина. Те ограбват човека, чрез който се проявяват, вземат му жизнените сили. Ето защо след сеанси медуумите обикновено се чувстват отпаднали.

Тук описвам един случай от живота на група наши приятели, търсещи пътища за бърза и ускорена еволюция – подтик, получен от четенето на теософска литература. В този си стремеж, без да искат, те попадат в лапите на такива примитивни двойници, проявяващи се чрез две мо-

мичета медууми. Този случай ми разкри един мой близък приятел – Михаил Влаевски.

„Като войник през 1916 г. – разказва той, – разхождайки се около халите, се запознах с фотографа Дончо Попов. Той имаше малко ателие за моментални снимки на улица *Кирил и Методий* и *Мария Луиза*. Между нас се създаде приятелство най-вече затова, че аз като художник, а той като фотограф, имахме общ език във връзка с увеличаването на портрети. Веднъж той ме покани да ме заведе следващия неделен ден на едно място, без да ми обясни къде и защо. Приех. В уречения ден сутринта отидохме на улица *Витоша* №12. Това беше ателието на Ружа Иванович, предоставено за духовните беседи на Учителя Петър Дънов.

Влизам аз в неголяма стая. На малък подиум бяха разположени масичка и стол, а отпреди им бяха наредени столове в няколко реда. Помещението се изпълни от хора, на подиума излезе човек с брада и дълга коса. Той прочете стих от Библията, а след това започна да говори. През цялото време слушах с голямо внимание и си казах с благоговение: „Само тук ще намеря смисъл на живота, само тук е Истината. Най-сетне ще мога да задоволя онази своя вечна жажда към духовното и към възвишеното“. Гледах с копнеещата си гуша този човек и виждах около него някаква неземна синкава светлина. От този момент редовно посещавах беседите на Учителя, които се провеждаха на различни места – на улица *Кърниградска*, където беше клубът на Радикалната партия; друг път в едно салонче, намиращо се на ъгъла на *Раковска* и *Граф Игнатиев*.

По това време бушуваше Първата световна война. Властта тогава беше разпоредила да се иска разрешение за правене на събрания от какъвто и да е характер. За своите беседи Учителя не бил взел разрешение. Навярно под на-

тиска на владиците властите таксуват беседите като събрания и глобяват Учителя с 25 лева. Поради тази причина и по-скоро заради изказването му, че България трябва да остане неутрална и че Германия ще загуби войната, интернираха Учителя във Варна през 1917 г.

Оформената вече група около Учителя от реговни посетители остана без ръководител. Тогава бай Дончо, ревностен и предан слушател на беседите, взе инициативата за продължаването им, като на първо време се събирахме в неговата квартира, а впоследствие в моята като по-удобна и по-голяма. Бай Дончо, както всички го наричахме, беше религиозен, начетен и улегнал човек с трезва мисъл. Характерът му бе мек и предразполагащ. Имаше връзка и с други духовни течения, а също и с Кръстников – един от пропагандаторите на духовното. По това време, за което говоря, аз и бай Дончо посещавахме и други събрания от духовен характер, на първо място тези на Теософското общество, където ръководител и проповедник беше Софроний Ников. Слушах по-късно от други да казват, че Софроний Ников е ходил при Учителя, като го е канил да влезе в тяхното общество и да стане проповедник, но той отказал. С литературата, с която бяха наводнили книжния пазар, се отваряше вратата към един нов свят. Тя събуждаше голям интерес у хората, търсещи нещо по-необикновено от това в ежедневието си. В тази литература най-вече се говореше за по-висши от човека същества с големи възможности. Там се даваха и методи за бързо постигане на това състояние, методи за бърза еволюция.

Бай Дончо започна да ръководи събранията, тъй както беше при Учителя. Най-напред имаше молитви и песни, които Учителя е бил дал, после четене на текст от Библията, тълкуване на този текст, и накрая пак песни и мо-

литви. Отначало групата бе малка, около десетина души, но впоследствие се разрасна. През време на дългите общи молитви две момичета на ученическа възраст бяха овладявани от заминали двойници. Като медуумични те почваха да пишат, без разбира се, тяхното съзнание да взема участие. Чрез тяхната ръка духовете пишеха все чудати и странни неща, които ни плениха, но все такива, които не могат да се проверят. Характерното за изказването на духовете беше, че те много ни ласкаеха, даваха ни големи обещания, ако изпълним техните нареждания. Уверяваха ни също, че тези събрания и всичко, което те дават за изпълнение, е школа за бърза еволюция. Това особено много събуди нашата ревност. „Следвайте нашите методи и вие бързо ще еволюирате!“

Отначало всички бяхме в една група, впоследствие духовете ни разделиха на две: вътрешна – нещо по-специално, за избрани и по-напреднали членове, и външна – за по-обикновени. Членовете на вътрешната група можеха и беше разрешено да посещават събранията на външната група, но обратното не се разрешаваше. От духовете беше изтъкнато, че членовете на вътрешната група са били заместници на апостолите, като всеки член от групата е имал за свой ръководител един от учениците на Христа. Всеки един от апостолите от време на време щял да дава лични послания само за своите представители. Как умело раздухваха честолюбието и ревността ни за изпълнение на казаното от тях.

Отначало пишещите медууми отбелязваха, че всичко това се казва и пише от апостолите, от Света Богородица и Христос, впоследствие то им се видя малко и започнаха да казват, че идват все по-висши и по-висши същества, докато най-после отбелязваха, че са *логоси*, с други думи –

най-висшите духове, които управляват цели вселени. Духовете не пропускаха да казват нещо и за Учителя. Разбирайки добре привързаността на членовете към Словото му, те се съгласяваха, че той е представител на Бялото Братство, но хитро отбелязваха, че всеки, който е в плът, може да се заблуди; с други думи абсолютна вяра може да се има само на тях, те са източникът на Истината.

Първите нареждания, които духовете ни дадоха, бяха по отношение на храненето. Сутрин, на обед и вечер да се яде само варено жито, без сол и без каквото и да било подправки. Само два дни през седмицата, във вторник и четвъртък, се разрешаваше тиква с хляб. След това дойде нареждането жените да си острижат ниско косите, за да може да приемат по-добре влиянията им. Бельото, което ще се носи от членовете на групата, трябваше да се донесе на събранието, за да бъде благословено от тях – висшите духове – и по-нататък да не се сменя. Носехме само черно бельо. Духовете поискаха да закупим жито, което те ще благословят; или както казваха, то щяло да бъде „елементирано“, с други думи, щяло да бъде наситено от тях с голяма жизнена сила, така че ще бъде достатъчно да се изядат пет-шест зрънца, за да се задоволи нуждата на тялото за цял ден.

Тези предохранителни мерки се правеха с оглед на големия глад, който ще дойде. Затова бай Дончо закупи три чувала жито. Трябваше да носим лете и зиме галоши, за да бъдем изолирани от земните влияния. Духовете диктуваха и някакви чертежи с геометрични форми, но нито смисълът, нито значението на тези чертежи беше обяснен. В групата идваха брат и сестра Сапунджиеви. Братът беше завършил химия, а сестрата в момента следваше същата дисциплина. За брата духовете отбелязваха, че ще стане

велик алхимик и ще може от обикновените метали да получава злато. Поддал се на това внушение, той съвсем тайно започна да събира пари от членовете на групата, за да си приготви лаборатория и материали. Не след много починаха и братът, и сестрата.

Събранията почваха вечер и продължаваха до късно през нощта, а някога и по цяла нощ. Бай Дончо, като потрезв човек, понякога се изказваше резервирано за някои от чудатите наредби на духовете, но не можа да се противопостави на увлечението, от което бяха облагани умовете ни. Така вървя повече от година.

След около две години престой на Учителя във Варна, към края на 1918 г., заповедта за интернирането му се отмени и той започна отново своите беседи в къщичката на *Опълченска* №66. Ние, цялата група около бай Дончо, отивахме редовно да слушаме беседите на Учителя, без да прекъсваме събранията с духовете. С течение на времето членовете на групата започнаха да виждат едно несъответствие между това, което Учителя говори, и нарежданията, които духовете дават. Учителя казваше, че храната трябва да бъде разнообразна, а духовете – обратно. Учителя проповядваше хигиена и чистота, а духовете – обратно. Косите са антени за долавяне на Божественото, казваше той, а духовете говореха обратното. Тези и още много други противоречия разколебаха вярата ни в изказванията на духовете.

Решихме да поканим Учителя на наше събрание, за да види и той големите „чудеса“, които се пишат от духовете. Учителя прие и в уречения ден и час Дончо го доведе на събранието. Учителя седна на стола, определен за него, малко по-настрана. Направи ми впечатление, че той сега някак напрегнато. Събранието почна по установения ред

– песни, много, много молитви, за да има сигурно присъствие на духовете и за да се създаде възможно най-благоприятна атмосфера. Но въпреки усилието, напрежението и съсредоточаването този път духовете не дойдоха и медиумите нищо не написаха.

Настъпни едно тягостно мълчание – състояние на безизходица. Тогава Учителя се обади: „Изглежда, че духовете си имат работа. Заети са, няма да дойдат“. След това ни обясни, че сме подведени от тези духове по един неправилен път. Учителя видял след това и обстановката, запитал и за начина, по който провеждаме общото хранене. Продуктите се купуваха само от Дончо и от мен, а другарката ми вършеше цялата домакинска работа. Тогава Учителя каза: „Така комуна не се прави. В една комуна трябва всички да вземат участие както с разноските, така и с работата“. След тази среща един по един се откъснахме от групата и почнахме да посещаваме само беседите на Учителя, разбирайки добре голямата заблуда, в която бяхме тласнати. Не след много бай Дончо почина и групата се разпадна“.

От изказванията на Учителя по-късно по този случай се разбра, че тези духове са искали да спъват приятелите в техния път и да ги задигнат от този свят, както вече станало с трима от тях – брат и сестра Сапунджиеви и Дончо, и с това да загубят благоприятните условия, които биха имали при Учителя.

По отношение на придобиването на знания и истини Учителя се изказва всякога в този смисъл – знанието и истината се добиват с голямо усилие, с търсене, с напън на мисълта и наготово не се дават. По този случай имам една малка опитност. Един ден отивам при Учителя и го запитвам за значението на някои линии по ръката – въ-

проси от хироманцията, която със старание изучавах. Пък и върху тази наука той често спираше вниманието ни. Погледна ме и ми каза: „Наблюдавай, ще проучваш и ще разбереш“. Явно бе, даде ми да разбере, че така наготово не може.

При такава обстановка Учителя отвори Школата. Тези, които влязоха в нея, предимно младите, в по-голямата си част преди това бяха минали именно през някое от посочените по-горе течения. И когато влязоха в Школата, те не се отърсиха от налепите, които бяха останали у тях от идеите на тези течения. И още при първите лекции на Учителя се очертаха няколко течения, няколко влияния. На първо място бе теософското. Хората от този кръг бързаха да им се поверят окултни закони и достъп до психични сили, желаеха да притежават ясновидство, телепатия и ред други неща за лично издигане и съвършенство. Силна беше групата и на толстоистите. Имаше хора и от анархистите и от други идейни течения, но те бяха единици.

Учителя въведе образец ред. Насочи всички към вътрешна и външна работа, въведе точност в изпълнението на задачите и упражненията, които даваше. Работата тръгна добре. Той не пощади илюзиите за бързо и лесно съвършенство, каквото поклонниците на източния и западния окултизъм очакваха. Затова някои се разочароваха и се оттеглиха. Младежкият клас си остана с първия състав от 80 души. Много от приятелите не можаха да разберат, че Учителя отваря Школа на Всемирното Бяло Братство, която има за задача да избави човека от заблудите и да изработи в него един ум, който изключва всяка тъмнина, едно сърце, което изключва всяка омраза, и една воля, която изключва всяко насилие.

За Всемирното Бяло Братство Учителя казва: „Единственото нещо, което сега съществува в света, е Всемирното Бяло Братство. Всички писатели, свещеници, проповедници, философи, хората на науката и изкуствата, всички те са служители на Бялото Братство. Културата и правдивостта в света се подтикват от тяхната мощна сила, от техния мощен дух. Бялото Братство не е нещо видимо, то не е секта, не е църква. То е нещо живо, нещо извън тези покварени условия, в които живеят хората. Братята от Бялото Братство са от седем йерархии, от седем категории. Едни от тях принадлежат на Любовета, наричат се *братя на Любовета*; други – на Мъдростта, наричат се *братя на Мъдростта* и принадлежат на науката и изкуствата. Те носят знанието на човечеството. Трети от тях се наричат *братя на Истината* и носят свободата в човешките умове и сърца, внасят свободата в техните мисли и чувства. Те внасят онази свобода, която прави човешкия дух, човешката душа, човешкия ум и човешкото сърце напълно свободни, свободни в пълния смисъл на думата.

Други са *братя на Справедливостта*, които носят Правдата на човечеството и разполагат с онези невидими блага, от които съвременните хора имат нужда. Други се наричат *братя на Добродетелта*, *братя на Красотата*; и най-после идват последните, които се наричат *йеховисти*. Това не са същинските имена на тези братя – аз не мога да ги произнеса, защото те са свещени. Всички тези братя не са обикновени – всеки от тях може да вдигне Земята на ръката си и да я хвърли в пространството като една топка. Такива знания имат те – могат да вдигнат Земята с ръката си, защото заг тях седи нещо още по-мощно, на което те са служители. Когато Христос слезе на Земята, той остави всичката Си сила и слава на тия братя и сам слезе като слуга, за да покаже на хората как трябва да живеят.

В далечното минало на Земята е живяла Първата раса. Днес тази раса е известна под името Всемирно Бяло Братство. Белите братя, които го съставят, са завършили вече своето развитие. Те не са въображаеми, но реални лица, имат представители на Земята и се отличават по това, че изпълняват волята на Бога и живеят според Неговите закони, т.е. според законите на Живата разумна природа. Те живеят и на високите, и на ниските места, между хората.

Бялото Братство съществува от незапомнени времена, откакто Вселената съществува, то е взело участие още при създаването на света, на целия Космос. Всеки член от това Братство е проява на Бога. Следователно като ученици на Бялото Братство трябва да вървите по неговия път, да следвате живота на Белите братя. Изучавали ли сте техния живот, за да знаете как са дошли до това знание, до тази Любов? Те са придобили всичко това чрез усилена работа, а не по наследство. Ако изучавате живота на тия братя, ще видите каква жертва са дали те на света. Ако би се намерил някой да опише живота им като роман, вие веднага бихте тръгнали по техния път. За съжаление сега не може да се намери поет или писател, който би могъл да напише такъв роман. Защо? Защото той не може да намери такива красиви образи нито в ума, нито в сърцето си. Само онзи човек познава новата философия на живота, който се е свързал с Белите братя и върви по техния път.

За историческите процеси не са фактори този или онзи народ, това или онова лице, но невидимият свят – силите, които дирижират събитията отгоре, а именно членовете на Бялото Братство.

Всички закони, които владееха свещените школи в Египет, посветените са ги заимствали от други свещени школи, а първоначално всички тези закони са получени

отгоре. Вдигането на грамадните каменни блокове за постройката на египетските пирамиди е станало чрез обезтегляването им посредством законите на електричеството и магнетизма. Египетските посветени са владеели тези закони, които днес са непознати.

Единственото ръководство в света е това на Всемирното Бяло Братство. Йоан Кръстител, който беше дошъл малко преди Христа, бе запознат с Божествената наука, с Божественото учение. Той не е бил от простите и невежите, а е бил посветен, учил се е в една школа на древността. Добрите хора по вътрешен начин се свързват с Бялото Братство. Струва си да бъдете ученици на Великото Бяло Братство, понеже Учителите на това Братство гържат всички архиви на Космоса. Те пазят Книгата на живота и всички вие трябва да изучавате тази книга. По-голямо благо от нея няма.

Когато идете при Господа във Великата школа на Бялото Братство, абсолютно се забранява да се оплаквате от когото и да било. Законът на Любовта трябва да се приложи, той е първият закон на Всемирното Бяло Братство. Вторият закон е на Мъдростта. Любовта носи живот, а Мъдростта – светлина и знание. Тези два закона работят заедно в света. Всемирното Бяло Братство казва на своите ученици: „Бъдете абсолютно честни, без никакво изключение, бъдете абсолютно добри, без никакво изключение, бъдете абсолютно интелигентни, без никакво изключение“. Ако по живота ви не се познава, че сте ученици на Бялото Братство, то по някаква табела ли ще ви познават? Всеки брат трябва да ходи прав като свещ, гърбица да няма. Очите на ученика на Бялото Братство не трябва да бъдат премрежени, а любов и енергия трябва да бликат от тях; да светят денем и нощем, светлина да

блика от тях. Гърдите му да бъдат отворени и изпъкнали, а не така хилави, лицето му да бъде светло и бодро, да показва, че в него има добродетели, устните му да бъдат едва прилепнали, да се вижда, че в тях има живот, а не да са така стиснати и затворени. Щом другите ви погледнат, да кажат, че в лицето на тези хора има някаква идея, всички да кажат за вас, че сте особени хора.

После гледайте да сте мускулести, да не ви е страх, та като хванете противника си за краката, той да усети, че сте го хванали. Ще се стремите да бъдете силни. Силни да бъдете, това значи да контролирате всички свои клетки, да направлявате всички свои мускули във всеки момент. Изящност във всичко трябва да имате. Устата ви трябва винаги да бъде пречистена, а не да мирише. Ако някому мирише устата, да каже: „В името на Божията Любов, в името на Божията Мъдрост, това, което мирише в мен, да изчезне!“. Чрез внушение ще заповявате на устата си да не мирише и в един ден миризмата ще изчезне. Зъбите си ги дръжте в изправност, ще ядете чиста храна; никаква нечистота да не остава по зъбите ви. Туй се изисква от ученика на Бялото Братство – да притежава абсолютна чистота.

Размишлявайте всеки ден върху напредналите същества – това прави възможно общението и свързването с тях. Освен нощните часове благоприятни часове през деня са следните: 11 и 12 на обед, между 17 и 18 следобед, между 21 и 22 вечерта, и към 24 часа в полунощ като изключение. Вие сте във връзка с Великите братя, вие сте в общение с тях. Трябва да изучавате законите. За тях не е толкова приятно да се явяват на физическото поле, защото средата е много гъста, материална, тя не е благоприятна и трябва да правят големи приготовления, за да се явят. А по-добре

е вие да се пренесете на планината – там има по-добри условия да бъдат видими. И при това трябва да се избере не само чисто място, където няма да те следят други, но нека никои да не знае и да не види, че ви се явяват.

Трябва да се създаде едно общество на хармония, за да дойдат да работят от невидимия свят, от Божествения свят. Когато се създаде такова общество, то става огнище за тяхното идване. Тогава те идват и образуват вътрешни интимни връзки. В Бялото Братство вие всички трябва да имате едно сплотяване; не да живеете индивидуален живот, но взаимно да си помагате. Ако 10, 20, 30, 100 души се съединят в един ум и в едно сърце, могат да извършат успешно каквато и да е работа. Белите братя ще дойдат при вас, не вие ще ги намерите. Един брат българин, сега в Америка, ме пита как да намери Белите братя. Отговорих му, че няма защо той да ги търси, те сами ще го намерят. Да, те ще ви намерят – Христос дойде и намери Своите ученици. Такъв е законът и желая, когато дойдат те, вие да бъдете готови.

Учението на Бялото Братство ще го намерите разхвърляно в целия окултизъм, в теософията, в християнството. В това учение навсякъде има единство, в него няма разногласия. В учението на Бялото Братство има особено разбиране за създаването на света, особена теория. Белите братя никога не оспорват съвременните теории, те си мълчат за тях, не казват никому: „Ти не си прав!“.

Вие ще кажете: „Защо ни е нужно да влезем и да учим в школите, в училището на Бялото Братство?“. За да научите законите на щастieto, законите на живота, за да знаете как да живеете. Няма друг път: новият живот е път към Бялото Братство, то ще ви даде истинските методи и закони. Бъдещият ни живот ще се обусловя от Школата.

Затова трябва да влезете в нея, няма как другояче, защото ако не влезете да научите новите методи и начини как да живеете, вие ще фалирате, тъй както досега сте фалирали.

Ние сме едно Велико братство, което има клонове и на Земята, и на Небето, и в цялата Вселена. Някой път разумни напреднали същества се вселяват в хората за 10, 15, 20 години и работят в тях. Това е по-икономично, така си спестяват времето. Геният е колективно същество. Едно или много напреднали същества са се влюбили в него и чрез него се проявяват. Тези хора, в които се вселява един ангел, наричаме гениални“.

КОМУНИТЕ

Няма нищо по-приятно от това, да влезеш в допир с човек, умът на когото е свободен от заблудите, от омразата, от насилието. Само хора, интелигентни и с морални качества, могат да образуват идеално братско общество. Методите на Бялото Братство са единствените, които могат да водят човека по пътя на едно непрекъснато усъвършенстване, защото те са опитани и проверени.

Еволюцията на човека, изграждането на неговото съвършенство е един бавен, но величествен процес. Колко жалко, че една част от братята и сестрите, по специално младите, изпаднаха в голяма заблуда, като приемаха, че така набързо, без каквато и да било подготовка, могат да създадат идеалното братско общество. Те се устремиха да правят братски общества, като изоставиха току-що започналата Школа на Учителя. Това беше най-вече под влияние на Толстоевите идеи за прост и близък до природата начин на живот.

Ето как един от тях описва тази фатална стъпка и последствията от тази дейност: „Ние, група от младите приятели, неотърсили се от влиянието на Толстой, на Петър Кропоткин²⁵ и на други проповедници на въздържанието и на по-простия живот, близък до природата, бяхме обхванати от неугържим устрем да заживеем сред природата в общ колективен братски живот. Ние горяхме като факли. Решихме, че трябва да имаме земя, да образуваме земеделско стопанство, за да бъдем независими за нащъчните си нужди. А всички от групата бяхме студенти. При това вече бяхме отказали да получаваме пари от родителите си, искахме сами да се издържаме. Освен това имаме идеята със собствен труд да спечелим необходимите средства за закупуване на земя.

А работа тогава трудно се намираше. Беше се пуснал слух, че каменовъглените мини в град Перник приемат работници и могат да се изкарат добри надници. Ние вече бяхме сформирали група от осем души за основаване на комуната. Решихме да отидем да работим в мините за спечелване на необходимите за целта средства. Но щом отидохме там, веднага се убедихме, че това е измама. Битовите условия за работниците бяха отвратителни, заплатите – малки, трудът – непосилен. Това ни разочарова, отказахме се от този проект и се върнахме в София.

Но мечтата ни за простия селски живот, живот, близък до природата, продължаваше да гори у нас. Ние често посещавахме Учителя, разговаряхме с него по въпросите, които ни вълнуваха, разбира се, най-много по въпроса за комуната. В един разговор във връзка с нашето следване и с науките, които изучавахме, Учителя между другото ни каза: „Учете науките, завършете, но научете и по един занаят, за да бъдете свободни“. Ние и без това търсехме ра-

бота, опитвахме разни занаяти, но можехме да работим само през свободното си време, а такава като студенти няхмахме много.

Така в това търсене срещнахме брат Бертоли. Той беше опитен в мозайкаджийството майстор, дошъл от Италия да търси в България своето щастие. Бе станал редовен слушател на Учителя и се приобщи към братските среди. Имаше работилница за мозаечни и циментови изделия и при него намерихме работа на парче. Правехме циментови блокчета, чукахме мрамор за мозаечни камъчета. Предимно лятната ваканция работехме с майсторите, при тях учехме занаята. Но което припечелвахме, стигаше едва за ежедневните ни нужди и съвсем не можеше да ни даде някакъв принос за осъществяване на идеята ни за закупуване на земя, с която да образуваме замислената комуна.

Идеята за комуна обаче продължаваше да гори с неотслабваща сила. Тя беше ни обхванала тъй, че ние чак решихме да напуснем университета, за да се върнем към простия живот сред природата. В разговори с Учителя по този въпрос той всякога ни изслушваше. Но виждайки непреодолимия устрем, в който сме тласнати, той не можеше да ни възпре, тъй както една кола, полетяла с голяма скорост по гаген наклон, е опасно да се спре рязко. Пък и да ни беше казал нещо против този план, у нас все щеше да остане нещо неудовлетворено, което да тлее и смуцава нашето съзнание. Затова той ни остави и не ни възпря да направим нашия опит.

Идеята за комуни беше облагала не само нас, но и други идейни общества. Толстоистите създадоха комуна в село Алан-Каїрак, Бургаско. Там обаче комунарите отидоха до голяма крайност, като се впрягаха в ралата вместо доби-

тъка. Те имаха комуна и в Ловешко. Анархистите също бяха създали комуна някъде в местността Свирчовица, Русенско. Наши братски комуни възникнаха и в село Арбанаси, Търновско, и в Русенско, и в Нова Загора, пък и другаде. Всред нашите братя и сестри по онова време постоянна тема бяха комуните. Това бе огън, който не можеше да се угаси. Интересно беше да се види с каква сила идват идеите на Земята.

Жечо Вълков, селянин от село Ачларе, Карнобатско (днес Екзарх Антимово), като наш съмишленик идва един ден при Учителя и му предлага да се образува братска комуна в неговото стопанство. Жена му се беше поминала и това улесняваше неговия подтик. Учителя, като знаеше, че ние търсим земя за нашия опит, го насочи към нас. Да гойдат толкова млади хора, учени и идейни, и да се включат в съдействието за това, което Жечо тъй дълго е желал, беше посрещнато с възторг. Той се почувства подкрепен и силен, а ние бяхме не по-малко възторжени от създалия се случай.

Напуснахме университета. Само една щастлива случайност ни избави от последиците, които щеше да ни донесе това отделяне от занятията. Точно тогава професорите от университета обявиха стачка поради недоволствия с властта и университетът беше закрит през цялата тази година, тъй че останахме незабелязани. През това време ние направихме нашия опит в село Ачларе. Все още помня онзи гъждовен ден, в който пристигнахме на гарата в Карнобат, беше краят на март 1922 г. От Карнобат до Ачларе са 18 километра. По предварителна уговорка Жечо бе дошъл да ни посрещне с кола, в която бяха впрегнати два коня, за да ни вземе багажа, който не беше малко. Ние, осем души, тръгнахме пешком по мокрия кален път, а

обувките ни бяха съвсем неподходящи за такова пътуване. Но нали сме тръгнали към Обетованата земя, към осъществяване на тъй желаната мечта, понасяхме всичко.

Когато пристигнахме, беше вече късна нощ. Влязохме в пропита от влага селска къща, останала без домакия. Лавнаха кучета, замучаха крави, някъде проплака дете. Из тъмнината излязоха две момиченца с едно малко дете на ръце – това бяха децата на Жечо. Обстановката – мрачна, хладна, неприветлива. Това ни подейства като леген гуш, но запалихме огън в камината, пръсна се топлина, сменихме мокрите дрехи. Какви чудеса прави огънят! Светна, затопли се, създаде се уют.

На следващия ден пообиколихме наоколо. Къщата беше стара, но напълно здрава, състоеше се от няколко стаи и обширен хол с огнище. Навън имаше чардак, а пред него се ширва двор, широк три-четири декара. В обора съжителстваха два коня, две крави и две телета. Ние мислехме, че ще можем да съчетаем простия физически труд в едно крайно примитивно устроено земеделско стопанство, без абсолютно никаква техника, с изкуството и интелектуалната работа, която ни беше присъща и която ни бе една насъщна необходимост. Ще работим, ще четем, ще пишем, ще свирим, ще пеем. Представяхме си живота там като песен.

Но още на другия ден ни посрещна коравата действителност. От управлението на селската община отпущаха на селяните участъци за изсичане на дърва – това бяха дълбоки храсталаци. Даваше се да изсечеш колкото можеш за един ден. Ние бяхме осем души: едни сечеха, други пренасяха, така натрупахме в двора голям куп. Едва-що свършихме това, и дойде нова спрочна работа. Отново в общината бяха разрешили на всеки селянин – от който участък

извади гънерите от вече изсечената стара гъбова гора, тя става негова земя. И ние се заловихме с тази работа. А Жечо беше лаком по селски и макар че имаше вече своя земя от двеста декара, искаше да прибави още. Използва притока на работна ръка и ни накара да вадим гънери. Взе от съседите брадви, кирки, лопати и ние превихме гръб, но понеже бяхме неопитни и сравнително деликатни натури, разбихме си ръцете, изпочупихме инструментите и много работа не се виждаше налице.

Вечер след вечер се прибирахме смазани от умора. За четене и свирене не можеше и дума да става. Едва можехме да си направим обща молитва и да си изпеем някоя песен. Когато запеехме, селяните се събираха около нас и обичаха да се заседяват. Те не бяха слушали да се пее на толкова гласове, а ние имахме хубави гласове и пеехме добре. При това ни придружаваше чело, цигулка, че и китара – инструмент, които ние носехме със себе си. Селяните обаче не бяха разположени към Жечо, имаха лошо отношение към него, поддържано от попа и кръчмаря. Това настроение мина и към нас. Нареккоха ни „набожните“, та децата често хвърляха буци пръст подире ни.

Но станаха събития, които ни възвърнаха благоволенieto и уважението на хората. В селото стана пожар, запалиха се две къщи, настана суматоха, селяните се съетяха, викаха и не знаеха какво да правят. Ние готърчахме и най-напред пуснахме добитъка от оборите. После се разбра, че в едната къща бабичка и детенце са обхванати от пламъците, а ние успешно ги изнесохме. Събрахме съдове и бакъри, направихме жива верига от потока до пожара. За малко време изгасихме огъня, а сетне селяните коментираха в кръчмата за нас. Второто чудо беше това, че селските кучета, които бяха зли и хапеха всичко, що им изле-

зе насреща, нас не ни хапеха, ние си ходехме спокойно. Дори и да лаеха след нас, да ни приближат и да се хвърлят отгоре ни не смееха никога. Това не остана незабелязано и селяните цъкаха с уста: „Бре-бре, не ги хапят пущините“.

Третият случай беше още по-ярък. Един неделен ден дойде при нас делегация от кмета и няколко съветници. Беше обед и ние се хранехме на двора. Кметът каза: „Ще трябва да напуснете селото, защото селяните, що са тук, ще ви избият с камъни. Явил се бил някакъв ясновидец при черквата и споменал, че ако не си отидете, ще падне градушка; легени парчета, големи като снопи, ще съборят къщите, ще избият добитъка и хората. Миналата година току-що преди жътва падна градушка и унищожи посеви-те“. Тогава аз станях пред кмета и му казах твърдо: „Селото ние няма да напуснем, а градушка тази година няма да има“. Ясновидецът беше определил деня и часа на страшното събитие и то приближаваше. Селото в голямо напрежение го очакваше. Какво ще стане, кое от двете пророчества ще се изпълни? Дойде уреченият ден, но беше чист, ясен и без грам вятър – никакво облаче по небето. Изпълни се нашето предсказание. Тогава вече селяните почнаха да проявяват и симпатии към нас.

Постепенно ние свикнахме с полската работа, даже някои неща правехме по-добре и от селяните. Тежки класове бяха увиснали по нивите, но пролетните посеви, царевичката и слънчогледът искаха големи грижи – окопаване, почистване от плевели; все работа, която много уморяваше. А Жечо беше засял 60 декара нива с тези култури. Този тежък труд ни пороби. Книгите, които носехме за четене, останаха неотворени; за музика и занимание с нашите музикални инструменти не можеше също да се мисли. За един интелигентен човек науката и изкуството са нужда

на природата му, вече създадена и развита в него. Тъй както физическата храна е необходима за нашето тяло и щом като тази храна не се достави в стомаха, човек усеща нейната липса чрез глад, така вече оформената интелигентност търси изява и ако тази висша природа не се задоволи, той страда.

Какво би могъл да направи в това направление Жечо, този примитивен селянин, останал рано вдовец? Пък и откъде ние, осем деликатни натури, които всякога сме били далече от такава дейност, можехме да съберем сили и кураж? Всяка работа е успешна и приятна, когато е и разумно организирана, а такова нещо ние не успяхме да направим тук. Ето защо в комуната започна да се промъква недоволството. Перспективата цял живот да се прекара при такива заробващи условия ни обезсърчи и огънят угасна.

Самият общ живот не се оказа така хармоничен, както си го представяхме. Явиха се гряззи и търкания. Пък и житото, което главно ни служеше за храна и което мелехме на брашно за хляб на трапезата, свърши. Стана нужда да мелим ечемик, който бе определен за конете. Пък ние мислехме, че като правим комуна, цял свят ще ни похвали и ще гойде да живее като нас. Наивни представи, плод на младежкия ни устрем за подвиг, за похвала, пороген от едно подчертано честолюбие. Разочарованието идваше постепенно, но сигурно. Някои почнаха вече открито да съжаляват, че са дошли, и подчертаваха грешките.

А в София Школата прогължаваше и макар че получавахме редовно лекциите, упражненията и темите, това го-принасяше още повече за разгаряне на разочарованието ни. Осъзнахме грешката си. Учителя откри Школата, школа на светлина и прогрес, а ние я напуснахме и гойдохме някъде далеч в село.

Доїде и жътвата. Ние, като повече хора, успяхме да я свършим с 15 дни по-рано от селяните. А беше излязла наредба – да не се превозват снопите от нивите за вършитба, докато всички не завършат с жътвата. Тази наредба имаше за цел да предпази от кражба на снопи. И тъй, имаме на разположение 15 свободни дни, така че решихме да направим екскурзия до Кожва Балкан.

Тръгнахме пешком почти боси, а пътят беше не по-малко от 60 или 70 километра. Пътувайки, без да знаем откъде да вървим, попаднахме на маларийни области по река Камчия, където се наложи и да ноцуваме. След екскурзията всички паднахме болни от малария, а беше време за харман. В цялото село нямаше нито една веялка, с която след овършаване да се отвява сламата от житото. И затова веехме с лопата на вятъра, а негово величество вятърът невиннаги захождаше насам, та понякога се събираха по няколко хармана за отвяване. Ако ли пък излезеше през нощта, ставахме да отвяваме нощем. А маларията здраво пипаше. Комунарите един по един отпадаха, стигна се готам, че от високата температура някои започнаха да блънуват, да пъшкат.

Така премина месец юли. През август беше братският събор в Търново. Ние трябваше да отидем, а няхаме пари за път. Двама от нас се сдобиха с пари, намериха начин и хоп – в Търново. В това време по някакво чудно съвпадение родителите ми ми изпратиха пари, макар че им бях забранил. С тези пари можахме да купим билети до Търново за всички останали от комуната. Така завърши този опит. Натоварени на биволска кола, върху куп слама, напуснахме Ачларе и от гара Карнобат отпътувахме с влака към Търново. Там бяхме посрещнати много сърдечно от братята и сестрите. Сам Учителя нареди да ни създадат всички

най-добри условия. Славата ни на комунари се беше разнесла навсякъде из братските среди и всички с обич, уважение и почит се отнасяха към нас. Другите образувани комуни не бяха в по-добро положение. С маларията се борихме няколко години, а двамата от нас станаха жертва на тази болест. Опитът ни остана за цял живот“.

Мнозина биха запитали: „Нима Учителя не е знаел за тези заблуди, обхванали неговите последователи? И защо не се е намесил своевременно, за да предотврати страданията, неприятностите, загубеното време, тежките последици и ред други сътресения, които се преживяват от хората, тръгнали по един погрешен път? Имал съм случай да се убедя по един безспорен начин, че Учителя, спазвайки един висш закон, не обичаше да се меси в личния подтик и устрем за действие на своите последователи. Всеки човек си идва с определена съдба, с определен път, в който той ще трябва да изправи погрешките на едно свое минало съществуване. Необходимо е да мине собствена програма за изправяне и да получи нови опитности и знания.

Учителя не обичаше да се намесва в тази програма освен когато това е крайно необходимо, за да се спасят надеждни ученици от непоправима гибел. Когато виждаше, че в мозъка на ученика няма подготвени условия, за да разбере неговата мисъл и неговото предупреждение, едно такова намесване ставаше безполезно. Най-после, както вече споменах, често пъти устремът към дадена цел у човека е с такава сила, че е опасно да се възпре. Подпушването би създавало непоправими сътресения, неизживяното би оставило нещо неудовлетворено да тлее и да смуцава съзнанието на човека.

Разумният свят, подчертава Учителя, се ръководи от правилото, че всяко нещо, преживяно от ученика, ще

му донесе опит и поне малко знания, мъдрост и освобож-
дение от ограниченията. Учителя казваше: „Природата
пет пари не дава за вашето щастие. То не влиза в нейните
сметки, освен когато съвпада с нейните интереси за ва-
шия прогрес“. Това по-нагледно ще се види и разбере, когато
по-нататък изнесе своите опитности, които имах с Учи-
теля.

„На следващата година, 1923 – продължава същият наш
приятел, – но вече през ваканцията, създадохме нова ко-
муна. В уреденото по образцов начин стопанство на бра-
тя Маркови, в местността Свирчовица, близка до град
Русе. На разположение бяха 200 дека земя, 25 дека лозе, 9 дека
зеленчукова градина, обширна овощна градина, коне, богат
земенделски инвентар в най-добро състояние. Външните
условия бяха много добри. Петимата братя Маркови бяха
не само опитни и здрави работници, но и добри организа-
тори. При това имаха и най-големия колониален магазин
в Русе. Тъй че в стопанско и прогдоволствено отношение
бяхме много добре. В комуната участваха и сестри. Има-
хме готвачка, като че ли небето искаше да ни възнагради
за глада, който прекарахме в Ачларе.

Ние бяхме свикнали с полската работа и работехме
добре. Доиде времето за коситба и жътва, имаше 90 дека
за косене и 30–40 дека – за жътва. Реколтата беше отлич-
на през тази година. Към стопанството принадлежеше и
образцово подреденото лозе на брат Явашев. Русенската
комуна завърши благоприятно и ние се завърнахме вече го-
волни. А преди започването на учебната година от Ачла-
ре се получиха продукти от нашия труд – жито, брашно,
слънчогледово масло, плодове, а и братя Маркови от Русе
бяха безкрайно щедри. Тогава Учителя нареди да се храним
у Гумнерови, неговите хазяи, на улица *Опълченска* №66.

С какъв свещен трепет седяхме на трапезата около Учителя. Там готвеше предимно сестра Янакиева, рядко прилежна и благородна. Помагаха, дежуриха и други сестри и братя. Това беше идеалната комуна. Яденето бе скромно, но обилно и вкусно. Особено важни бяха разговорите с Учителя. Ние, студентите, 10-12 души, идвахме направо от университета. Като рояк птички прелитахме и внасяхме оживление, движение и веселие. Задавахме въпросите си направо на Учителя, материал за разговор имаше изобилно.

Така продължи няколко месеца. Някои от по-възрастните братя и сестри, макар че си имаха домакинства, почнаха да се приобщават също към тези обеди. Столовата беше много скромна, една стаичка на сутеренния етаж, а там нямаше възможност да се събират за хранене много хора. Новопостъпилиите полека-лека ни отпласнаха. Получи се ревност и Учителя разтуря комуната“.

Тримата братя (от ляво на дясно) Николай, Стефан и Борис Дойнови

НОВАТА АТМОСФЕРА

Светлината и новите разбирания, които Учителя прокарваше в своите разговори и беседи, създадоха около нас една атмосфера на лекота, изпитвахме една светла радост от живота. Потопени в тази хармонична и мистична среда, ние някак се бяхме пооткъснали и бяхме забравили суровия и груб материализъм. Хората от света пък бяха обхванати изцяло от грижа да придобиват материални ценности. Поставяйки ги като единствена цел на живота си, те нямаха събуждени клетки в мозъка, с които да реагират на повика към по-висшето. То им беше съвсем чуждо, те не го разбираха, затова и не проявяваха интерес към него.

Това някои от приятелите не го бяха разбрали. И след като комуните не дадоха резултат и не допринесоха за събуждане на обществото към идейното, някои от тях намериха, че ще постигнат тази цел, като излязат в света по подобие на старовремските пророци и апостоли, за да проповядват и разгласят беседите на Учителя.

Отива един от младите братя при Учителя и му казва: „Аз ще напусна работата си и ще тръгна да проповядвам новото Учение“. Учителя го поглежда и му казва: „По този начин не може, сега проповядването ще стане по нов начин“. Друг един брат, мил и симпатичен като дете, се изправя пред Учителя със същата задача. Учителя се усмихва и му казва: „Теб въшки яли ли са те?“. Трети, вече по-сериозен, отива също, а Учителя му отвърща с въпрос: „Ти светлина у себе си имаш ли?“.

Други пък решиха с пламенно перо да запалят света. Измежду нас трима се захванаха с издаването на списание *Нов живот*. Напуснаха университета, нещо, което Учителя не одобри, и с устрем се хвърлиха към осъществяването на своята идея. Това списание, предназначено както за хората от света, така и за нашето духовно общество, трябваше да се списва, започвайки от онези области, които бугят интерес в тези среди. То трябваше да бъде наситено с фактически материал и събития и чрез приемлива последователност да запознава този разнороден читател с висшите области на мистичното. Тези братя не взеха под внимание казаното от Учителя, че ако хората така лесно можеха да се оправят, то Господ щеше само за 24 часа да оправя света. Ала скоро се опомниха, като разбраха, че да се изнасят изведнъж висши философски и мистични принципи на едно съвсем неподготвено общество, е безрезултатно и си признаха: „Ние бяхме самонадеяни, като мислехме, че чрез едно списание можем да популяризираме идеите на Учителя всред едно неподготвено общество“.

През лятото на 1923 г. младите братя и сестри от Младежкия окултен клас решиха да свикат младежки събор. Той се състоя в новопостроения братски салон на улица *Оборище* №14. Присъстваха братя и сестри от София и от провинцията. Учителя откри събора с беседата *Зазоряване на човешката душа*. Беседата беше изпълнена с мисли за най-великия копнеж на човешката душа и за връзката ѝ с Космичното начало по пътя на чистотата. На този събор се изнесоха реферати от братята и сестрите из области от науката, мистицизма и обществения живот. Рефератите бяха изнесени от братята Кузман Кузманов, Георги Радев²⁶, Георги Томалевски²⁷, Георги Марков, Боян Боев²⁸, Методи Константинов²⁹ и др.

Списанието *Нов живот* до този събор беше излязло в три броя, редактирано от Георги Марков, Методи Константинов и Петър Пампоров. На събора се взе решение вместо това списание да се издаде ново със заглавие *Житно зърно*³⁰, до което да имат достъп всички братя и сестри. То да бъде списание на Братството, изразител на всички идеи и подтици, които ни вълнуват, и да бъде естествен център за изява на академичната младеж в Братството. Статиите, които постъпваха, третираха принципни въпроси от последните постижения на науката, на окултно-мистичните науки и отчасти из разни области на изкуството. Брат Боян Боев въведе и рубриката *Из нашия живот*, в която са записани частни разговори с Учителя при посещенията на учениците му.

С отварянето на Школата братският живот се организира и засили. Създаде се и по-тясна връзка между братствата в провинцията и София. Една добра инициатива в това направление подхвана брат Сава Калименов, начетен и владеещ няколко западни езика брат от град Севлиево. Той имаше подредена книжарница. А в печатницата си организира издаването на най-различни книги, предимно преводи с окултно съдържание. Негов беше и седмичникът *Братство*, в който освен статии се изнасяха и случки, и събития предимно из живота на братствата в провинцията. Този вестник излизаше и на есперанто. Хората от групата около Савата бяха почитатели и пропагандатори на този международен език.

Списание *Всемирна летопис*³¹, в което се изнасяха статии предимно из астрологията, хиромантията, френологията и другите окултни науки, излезе само в четири годишнини. Списваше го един от възрастните братя – Иван Толев, адвокат по професия. При откриването на Школата

той правеше впечатление на много ревностен и предан на делото. Виждал съм го по време на беседи да сяда отпред, до стенографките, а често и на самата им маса, с молив и бележник в ръка да си взима бележки от това, което Учителя говори. Списанието му се посрещаше много добре. Но по-късно този човек пожела да си отвори частна банка. За тази своя цел той поисква от Учителя скромните братски средства да се вложат при него. Учителя отказва да удовлетвори това негово желание. Оттогава адвокатът не само че се оттегли от братските среди, но зае определено отрицателно отношение към делото и спря издаването на списание *Всемирна летопис*.

В своите беседи Учителя често засягаше въпроси от науките на Първата човешка раса – хиромантия, френология и астрология. С това събуди интереса ни към тях. От анатомията на човека е известно, че най-много нервни окончания са събрани на ръцете и на лицето. Там те образуват гъста мрежа. Тогава съвсем естествено е да се приеме, че всички процеси, които стават в мозъка – зараждане на идеи, характер на мисли, интензивност на чувства, а също и волеви подтици за действие, намират своето отражение в това групиране на нервни окончания. Характерът на психичната дейност у съответния човек не може да не даде един външен, осезаем отпечатък по ръцете и лицето му. А и нали често казваме, щом погразберем, че някой не говори истината: „Гледайте, изчерви се!“, а щом се изплаши, казваме: „Пребледня!“. Явно това е отражението на психиката в израза, мимиката и жеста.

При Учителя се намираше един гипсов бюст, на чиято глава бяха обозначени мозъчните центрове, които управляват качествата и способностите у човека. Група приятели, подготвени в техническо отношение, извадиха ко-

ния и така бе разпространено това помагало за изучаване на френологията. Отпечатахме и френологичната карта на г-р Р. Н. Фаулър, където известният френолог отбелязва местоположението на мозъчните центрове на разните склонности и способности чрез символични изображения.

Активизира се и нашият колективен живот. Учителя предприемаше общи екскурзии до Витоша най-малко един път в седмицата. Отначало той извеждаше Братството до полянките около Драгалевския манастир, малко по-нагоре от построената сега първа лифтова станция. Боровата гора, която съществува сега там, все още не бе засадена. Отивахме пешком, като си почивахме върху случайни селски коли. Масовите екскурзии не бяха популярни и нашите големи групи се посрещаха с изненада или с насмешка.

Още в самото начало на екскурзионния период Учителя постави няколко прости и крайно необходими хигиенни правила, за да може екскурзията да донесе максимална полза. Първо, на екскурзия се пие само гореща вода. За тази цел се поръчаха самовари, които по указание на Учителя се направиха удобни за носене на гръб. Още в София запалвахме тези самовари, нарамвахме ги и тръгвахме. Всеки, комуто се допие вода, можеше да се ползва. Студената вода не само че вреди, но тя не утолява жаждата. А спрем ли на бивак, наклаждахме огньове, туряхме ръчните чайници, каквито отделно всеки човек си носеше – гореща вода имаше изобилно за всички. Второ, всеки трябваше да си носи поне по една чиста суха риза. Щом понечехме да се установим, всеки изпотен трябваше да се преоблече. Трето, за почивка или за бивак се избират слънчеви склонове, източен или южен, добре огрени от Слънцето.

Когато приятелите посвикнаха с ходенето, Учителя почна да ни извежда нагоре по стръмните склонове, вляво

от реката. Достигахме до поляните над горите, малко под втората лифтова станция *Бай Кръстьо*, непосредствено под шосето, което днес минава за хижа *Алеко*. Там беше просторно, слънчево, имаше обилна изворна вода и много гърва. Изкачвахме този баур по една долина с голяма мъка, затова находчиви приятели го нарекоха *Бери душа*; а Учителя с усмивка поправяше – *Буди душа*. Каквото и да беше времето в деня, определен от Учителя за екскурзия, тя не се отменяше. Дали ще вали гъжг, сняг, дали ще има вятър, мъгла, студ – това не пречеше и ние тръгнахме. Така Учителя постепенно ни приучи да не се плашим от времето, от природата, а да я обичаме във всичките ѝ изяви.

Екскурзии правехме през всички сезони на годината – пролет, лято, есен, зима. Това беше школа. Така на тази поляна излизяхме няколко години. Но един зимен ден, когато беше навляло почти до коляно и бяла зимна мъгла се стелеше тиха и мека като памук, Учителя взе няколко братя и ни поведе напред през снега. Минахме почти по хоризонтала на планината, вървяхме доста, пресякохме едно поточе, навлязохме в млада горичка и като излязохме из нея, изведнъж мъглата беше отсечена като с нож и пред нас блесна с цялата си красота топлото слънце. Небето бе синьо, съвършено ясно. Огледахме се наоколо и видяхме чудно красива малка полянка, която се спускаше с лек наклон на юг, а на изток се издигаха скали с редки по своите очертания скални форми. Навсякъде беше оградена с млада горичка.

Учителя се спря, погледна с благодарност възхитителната гледка и каза простичко: „Ето едно хубаво място“. В долния край на поляната бликаше извор и топеше снежната корица над себе си. Оттогава това кътче стана нашето любимо място – нашият бивак. Учителя го нарече *Ел-Шадай*, което значи *Истинският свидетел*. А народът

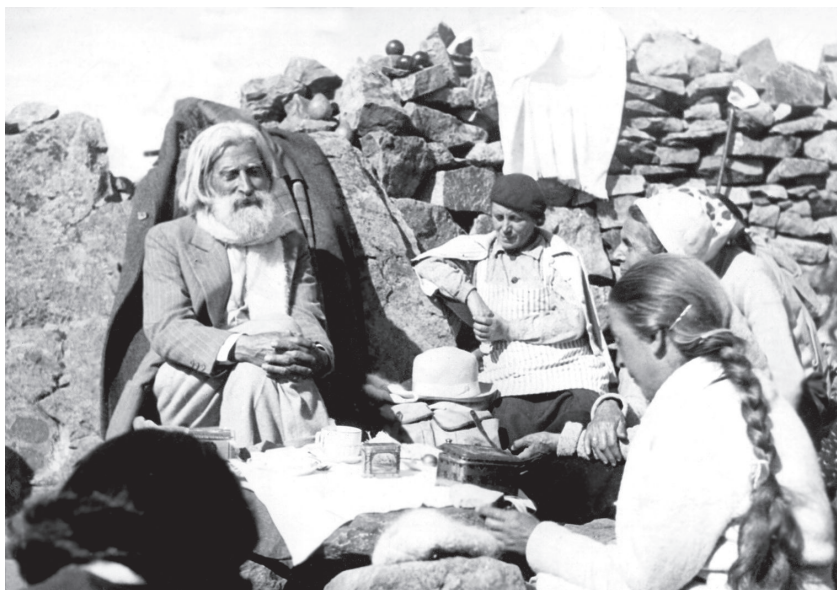
от околните села го знаеше като *Железните врати*. Предаваше се от уста на уста, че някога там е имало врата, изкована от желязо. Известно е, че през 972 г. византийският император Йоан Цимисхий³² завладява столицата Преслав и източните предели на страната.

По това време цар на българите е бил Самуил, който в продължение на двадесет години води войни с Византия, като се изтегля към София, тогава едно съвсем малко селище. Разбирайки обаче своята несигурност, той направил наблюдателен пункт – малка крепост именно на това красиво, подходящо за целта място. Скалите отпреди били като стена, водата на прекрасния извор там и южното разположение на полянката създават много благоприятни условия за осъществяване на такава задача. По-късно, през прелеза между Витоша и Люлин, той се насочва към Македония в градовете Мъглен и Преспа и спира в град Охрид, където основава и своята столица.

И сега на *Ел-Шагай* е хубаво. Но красотата в природата не седи само във външните форми, които тя ни предлага. В тези форми, в тези изяви има и съдържание, което се усеща като един трепет от духовно пробудените хора. За съжаление днес този дивен кът от Витоша е подложен на замърсяване от външни хора, които имат пренебрежително отношение към всичко свято. При това положение природата не само страда, но и съдържанието започва някак да чезне.

Сестра Олга Славчева, една много симпатична и пъргава като гумена топка сестра, описва с поетичен талант екскурзиите, в които тя е участвала. Тук помествам описанието на една екскурзия, състояла се на 4 март 1922 г.:

„Вечер е. Разфуча се буен вятър и донесе дъжд, студ, влага. А раниците ни са вече стегнати за път, обувките са

На Ел-Шагай

намазани със смазка, дебеличките грехи – и те са закачени близо до вратата. Небето е цяло покрито с гъсти облаци, пътят е вече доста разкалян. Не е за излизане. Но що, да не се уплашим от Баба Марта?! Неведнъж буря ни е гонила от планината, мокри до кости сме били, а ние си пеем богри песни. Не се плашим – рано сутринта, още в тъмно, сме на път. Сборният пункт е трамвайната спирка в Лозенец. Чакаме се. Ето, далече из мрачината човешки сенки ни приближават. Наши са! Всички са с раници на гърба. Още недостигнали ни, се чуват из мрака веселите им поздравки: „Само Божията Любов носи пълния живот!“. Дружни гласове отговарят същото.

Изчакваме се и изведнъж песни – една, две, три. С нас е той, Учителя. Гледа ни бащински, с ласка в очи. Дъжд ли,

буря ли?! Нека ако ще и потоп да стане – щом сме с него, не ни е страх. Полекачка виделото се откrehва, тук-там се разкъсва облачната тъма, блясва по някоя звездича. А въздухът е свеж, приятно се диша. Тръгваме. Дъждът, който се превърна в мек сняг, бързо напластява земята под стъпките ни. Сякаш природата изпраща своите бели снежинки да приготвят пътя пред нас със своите чисти нови килими. Хруп, хруп, хруп – чува се леко прашене по снега от стъпките ни. Витоша прехвърля пред лицето си тънък воал, като че се смее и иска да ни викне: „Хей, намерете ме, скрих се от вас“. Но ние си знаем где е тя.

Ето я, намираме я по чуждата свежест, що лъха от нея, по изобилния живот, що навлиза в гърдите ни, по радостта, що вдъшваме заедно с въздуха. Тя е там, разбираме къде е. Ще минем гългия път – тухларницата отгясно, после заспалото село Драгалевци, после водениците над него: пет-шест-десет-двadesет, те всички тракат. Ще оставим манастира встрани и отгоре, нагоре – право при нея. Догде стигнем в селото, снегът вече достига е натрупал. Няма да отминем топлата ода на кръчмаря. Той ни посреща, ухилен до уши, само дето не е взел да ни прегръща. Мисли си: „Сега тия ще извадят солени закуски, мезета, ще падне едно пиене...“. И той вече аха-аха, мислено вижда празното си буренце с гроздовица или сливовица.

Но неговата изненада няма предел, когато съзира върху широката си готварска печка нашите чайници, нашите лъскави гюмчета, котлетата... Остана със зяпнала уста и с увиснали ръце. Но ние скоро върнахме доброто му разположение с нашите хубави песни, що като бисерен гердан се занизаха всред снежната виелица навън. Где е чул той такива хубави песни от 150 гърла – топли гласове да пеят в хор? Где е видял той толкова чисто веселие? Платихме му

за топлата вода, за гръвцата, с които я приготви за нас, за да се напием с чай. Все пак доволен, той извика след нас: „Елате, елате пак!“.

Щом потеглихме по нагорнището, снегът престана. Небето се изясни, гората е небивало красива, гръветата са натезали от сняг. Буйно се спуща по скалите планинската река. Тя пее шумно, разнася своята детска песен и като че ли пляска с ръце. Навлизаме вече съвсем в бялото царство. Наистина е само бяло. Слънцето разстила по пътя мантия от бели бисери. Всеки хълм, всяка долчинка, шубрак, клонче, пъпка е получила с шепи от тези бели слънца. Вредом е белина, а София е омотана в мъгла. Стара планина, проточила бял гръбнак като уморено добиче, пътува из вечността. Отсам Люлин, сребърнобял, е в ослепително сияние. Оттатък са Рила и неуловимите светли очертания на Родопите. Не зная, но струва ми се, че днес ръката на велик майстор се е размахала и рисува на своето неизмеримо платно една от най-хубавите си картини.

Из въздуха лети самотна снежинка и пада върху ръката ми. Колко е нежна, колко чиста и красива е тя! Прилича на подпечатано с тайнствен талисман писмо. Откъде идваш, мила, где се роди твоето небесно дихание, чии нежни пръсти изработиха твоите неземни грехи? Или ти самичка си толкова хубава и прекрасна?! Стори ми тази милост, дай ми разковничето си и аз да стана тъй чиста и хубава! Но тя неусетно се стопи и стана кръгла капка... О, а пък аз искам да остана вечно хубава и млада... Тя си отиде, като че ли не е била... Тя, снежна снежинка, тя, капнала капка!

По снежния skut на Витоша се извива тъмната линия на моите спътници. Те приличат на поклонници, които са се устремили към приказна, странна обител. Бели мъгли

живописно се носят пред нас, приближават се, отдалечават се ту като гъста непрогледна завеса, ту за миг стават съвсем прозрачни като тънко було и изчезват, като че ли не са били. Но грижа ли ни е? Бавно-бавно сами си пробиваме път къде с нозе, къде се отъркалваме и проправяме широка и дълбока пътека. А след нас може да мине и натоварена кола. Обръщам поглед и към будния граг. Той, горкият, е покрит с тъмна пушилка, а тук светлината, що тича над света, поставя целебна милувка. Едва долавям шепота ѝ: „Елате при нас, елате! Забравете всички грижи, елате! Пийте небесния нектар, пийте! Дишайте, пейте с радост!“.

Понякога Учителя се поспира и ни чака. Лицето му е хубаво, като че ли ей сега слиза от н една е Тя, една е Тя ебето. Къде са годините му, где са белите му власи? Нарича ни герои и пита дали някой е изостанал, дали всички са тук. И стари, и млади край него изглеждат на еднаква възраст. Еднакво нагоре, неотклонно ни зове снежният връх. Еднаква обич грее във всички сърца. Това е обичта на планината, на Вселената, на Учителя – една е тя, една е тя!

С нас има и деца. Те се катерят по стъпките на големите. Лицата им са зачервени, греят от радост и здраве. Витоша прави това – тя е стара магьосница, хранилище на древен и безсмъртен еликсир, и който пие от него, става вечен като природата.

Една легенда говори, че някога тук индийският учител Рама е получил своето първо посвещение. Та що, не е ли бил и той учител като нашия Учител, който е разбирал великото значение на близостта с природата? Това е ключът на загадката. Ако Рама е видял това чудо – слънчевия изгрев, ако е зърнал руменото кълбо, което видяхме как из-

лезе из планинските глъбини и се устреми към синия лазур, не е ли бил и той също като нас удивен, прострял ръце и неволно не е ли извикал: „Боже, Боже, велик си Ти!“. Ето го, яви се, издигна се като на сцена от облаци и ни извика: „Добре дошли!“, а после – после се скри зад тях.

Ние пълзим нагоре. Често потъваме дълбоко в снега, търкаляме се и пак поемаме нагоре. Пътниците пред нас приличат на тайнствени видения, водени от сигурна ръка. Питам се за миг: „Кои са тези, които не се страхуват от студа, от преспите и изкачват снежната планина? Безумни ли са те, както ни наричат по-умните от умните хора, които знаят красотата?“. Не, това са неотстъпни поклонници на живата природа. И сега те са като прастари езичници, завърнали се към своето първично и здраво поклонение. Белота, белота, чудна приказна белота! Ето ни вече горе до обилния бистър извор. Тук натрупваме гърва, правим голям огън и простираме ръце към пукащите главни. От грехите ни се вдига обилна пара, лицата ни пламтят от горещината. На огнището кипят гузина чайници и гюмове. Раниците се развързват, върху снега се простират бели кърпи. Върху тях се слагат бели кръгли самуни, бяло сирене, черни маслини, сладка халва, крехък праз, лют чесън, солта, чубрицата, мащерката, чай с много лимон.

Слънцето се показва иззад разпокъсаните облаци и като че ли с глас се изсмя на тази пъстра картина, изръкопляска на благата, които е създало, и се скри. Но когато след това запяхме, когато се занизаха нашите живи песни, то не се стърпя, изскочи иззад завесите, спря се всред небето и почна тихо да приглася.

Тръбят за връщане – готови сме за път. Заставаме до подножието на грамадната скала, сега затрупана с преспни. Учителя свали шапка, същото правят и братята. Към

висините на това свято мълчание на природата се понася нашата благодарствена молитва. Кънтят избраните слова: ясни, топли, чисти – *Добрата молитва*, *Отче наш*, формули. Сбогом, богове на планината, сбогом, незнани чудотворци!

А снегът долу в селото се беше разтопил. Пътищата бяха потънали в кал, ливнали бяха мътни води, локви, бари, студ, вятър и мраз. Но що ни е грижа, не носи ли всеки от нас в гърдите си по една отломка от вечната красота, която днес приехме горе от щегри ръце?! Може сега по цялата световна долина да има кал и сивота, но вътре в нас е чисто и светло, в гърдите ни пеят вечните богове на планината, симфонията на снега и Слънцето“.

При метеорологичната станция на вр. Мусала

МУСАЛА

След една беседа по време на събора в Търново през 1921 г. Учителя каза: „Ще отидем на Мусала в хубаво и слънчево време, също така в мъгливо, в гъжовно, в бурно и в сняг“. И наистина, през летните месеци юли и август от 1922 до 1927 г. включително, Учителя заедно с братя и сестри, млади и стари, често пъти и с деца, предприемаше екскурзии за по няколко дни до връх Мусала.

До Чамкория (Боровец) се стигаше с едни раздрънканни частни автобуси или с камиони, но ние издържахме на всичко. Радостта, че сме заедно с Учителя, ни даваше криле и ние излитахме към височините с радост. Багажите си носехме на гръб, още не бяхме се свързали с хора, които имат коне, за да ни улеснят поне в изкачването. Екипировката ни беше примитивна. Отивахме с обикновените си грехи и обуца и само някои от нас носеха по някое и друго платнище.

От Чамкория към върха поемахме дълга върволица от по няколкостотин души, хора от всички възрасти помежду ни. Разполагахме се обикновено около първото езеро, където днес са хижите. Тогава там беше чисто и девствено, поляната край брега на езерото беше покрита с редки клекове и хвойни. Хората все още нямаха навика да излизат масово из планината, ние дадохме първия подтик. За тази наша проява имаше и критики, имаше и насмешки, но ние не им обръщахме внимание и немеехме пред живата природа.

МИГОВЕ, ИЛИ НАШИЯТ ЖИВОТ ЗА УЧИТЕЛЯ БЕШЕ НАПЪЛНО ОТКРИТ

Чудеса не са ставали само в библейските времена. Ще ви обясня това. Като изключим първото отиване на Мусала през 1922 г., през всички останали, щом тръгнем, и времето се разваляше. Още от Чамкория почваха гъждове, падаха мъгли, задухваше студен вятър, а нагоре често валеше и сняг. Явно Учителя ни изпитваше.

Някои отпаднаха и не посмяха повече да идват, като казваха: „Ние ще се изкачваме на нашия вътрешен Мусала“, но повечето устояхме и укрепнахме. Най-интересното беше, че никой през тези екскурзии не се простуди и не се разболя. Така Учителя ни приучи да не се боим от времето. Ние почувствахме приток на физически и духовни сили, в нас се зароди една велика любов към природата, независимо с какво лице ще се покаже тя.

Животът ни край мусаленските езера беше щастие за нас. На този бивак прекарвахме доста дни наред, като не пропускахме най-ранните утринни часове. Още по тъмно поемахме за върха с фенери в ръка – по един през няколко души. Отдалече величавата светла ивица от хора, която бавно пълзеше към планинския първенец, беше възшебна за гледане. През цялото време на тези екскурзии прекарвахме все на открито. Всяка година съм бил при тия изкачвания и нито един път не сме имали ясно и слънчево време. На нас, младите, тогава се падаше грижата да палим и да поддържаме огньовете, за да има гореща вода в чайниците за пиене.

При една от тези екскурзии, след като дни и нощи напред съм бил в едно непрекъснато напрежение за поддържане на огньовете, почувствах голяма нужда от сън. Беше при-вечер. Виждам Учителя да идва при мен, погледна ме и аз неволно се свих на земята, върху купчина хвойна. Задрямал съм, по моя преценка, само за броени минути, не повече от четвърт час, защото като станях, беше още светло. Почувствах се съвършено бодър и свеж. Озърнах се. Учителя не беше вече при мен, но обстановката бе същата – влага, рядка мъгла, димящи огньове, заобиколени от братя и сестри, които с разположение говореха помежду си. Учителя беше направил с мен чудо – умората, нуждата за сън се бяха оттеглили.

През същата тази екскурзия ние, няколко братя, които усърдно се грижехме за бивака, не можехме нито да мислим, нито да имаме условия за някакво по-сериозно хранене. Всичко ставаше на крак, с някой и друг залък в уста. След няколко дни апетитът ни се беше изострил в значителна степен. Бяхме закопнели за топло ядене, за нещо, приготвено в тенджерата или гювеч. Обикновено след като си изпълняхме задълженията, ние, приклеknали около някой от страничните огньове, обгърнати от дим, тихо разговаряхме помежду си.

В една от последните вечери някой даде идеята, като си тръгнем, двамата от нас да избързат напред, да отидат до Чамкория, да купят зарзават и всичко необходимо за голям и хубав гювеч, да дадат продуктите на фурнаджията да направи гювеч и като пристигнем, да можем да се нахраним до насита. По това време като студенти бяхме с много скромни средства и за да посрещнем изчислените разноски, стана нужда да изметем от джобовете си и последните монети. На сутринта тъкмо съм се разтичал,

погълнат от грижата за огъня, ето го Учителя пред мен – спря се, погледна ме и каза: „Отложете гювеча за София“. Аз занемях от почуда, не можех нищо да кажа. Останах крайно изненадан как и откъде Учителя знаеше за нашия план с гювеча в Чамкория. За съжаление тези негови думи се плъзнаха в съзнанието ми и не можах да произведат необходимия ефект там, за да им обърна внимание и да взема мерки за спиране на замисления план.

В деня, в който Учителя нареди да се вдигне бивакът и да тръгнем, двамата братя, избрани за уреждането на въпроса с гювеча, изхвърчаха напред към Чамкория, а ние, другите, останахме да помогнем за трудния път на връщането. При пътуването групата се разтегли и наистина имаше време, докато всички стигнем, за да направим прекрасния обяд. Бяхме се уговорили къде точно да се съберем, обаче доста почакахме на уреченото място. Най-после гледаме, пристигат двамата, но с посърнали лица и празни ръце. Изненадани, всички ги запитахме в хор какво е станало. „Оставете – изхълцаха те, – фурнаджията ограбил продуктите и вместо гювеч ни поднесе чинийка с нещо, което нямаше смисъл да носим дотук и затова го оставихме.“

Разочарованието ни беше мъчително и ние мълчахме. Момчетата затършуваха из торбите си, за да измъкнат оттам някоя и друга коричка хляб. Аз най-много увесих глава и нито залък не можах да хапна. Терзаех се от мъка, че не взех под внимание казаното от Учителя, че не послушах неговите думи, за да спестя едно немалко разочарование, а заедно с това, и не на последно място, монетите от един студентски джоб.

Учителя имаше поглед върху нашия живот, върху всичко, което ни се случваше и щеше да ни се случи. Имаше поглед върху всичко, което ни вълнуваше, върху всичко, което

мислехме и мечтаехме, и то не само когато сме около него, но и нейде далече, не само когато сме в група, но и сами. Учителя всякога и за всичко знаеше, той бдеше особено зорко за нас даже и тогава, когато ставаше въпрос за най-гребни наглед неща от ежедневието, без за това да сме давали гласност някому. Нашият живот за него беше напълно открит и той всякога търсеше начин да ни предупреди, да ни помогне и да ни избави от онези стъпки, които ще предизвикат огорчения и страдания. Бдеше върху нас повече от най-прилежната майка, която бди над своите деца.

От многото случаи, които могат да се разкажат, показващи тези качества на Учителя, ще се наема да приведа само характерните, станали с мен. Спомням си, че в края на изгревската поляна бяхме направили беседка под формата на гъга. Тя беше добре закътана, с широк отвор с изглед към Витоша. Там царуваше една успокояваща, мистична атмосфера. Отидох там, защото преживях някакви смътни и тъжни предчувствия, които създаваха в мен едно мъчително настроение, за което нямах представа и не можех да си го обясня. Нямаше никой наоколо, седнах на пейката, а това мъчително състояние не ми даваше мира. Ето, след малко дойде Учителя, седна до мен, погледна ме някак мило, като любящ баща, и ми каза: „Николай, Николай, всичко, което човек е направил, се плаща – закон е това“. Аз разбрах, че цялото ми състояние на мъка и тежест не е нищо друго освен предчувствие за тежката съдба, която имам, за суровия път, по който ще мина. Капнаха само няколко сълзи от очите ми и аз се прибрах. Но благодарение на Учителя и на топлите му грижи към мен аз минах само на косъм от чудовищната гибел.

В лекциите си Учителя ни изясняваше, че някои от събитията, които човек има да мине, са неизбежни. Такива са

тези, които са по закона на необходимостта, или както се казва, по закона на Кармата – те трябва да станат, защото са плод на извършени вече деяния от човека в един минал живот. Това са вече станали неща, факти, които неминуемо носят своите последствия. При такива случаи съм имал личен опит да се убедя, че човешкият мозък става проводник и е изцяло в служба на това, което трябва да се случи. Той просто е влачен от стихията и нищо не е в състояние да го накара да вижда, да разбира или да вземе някакво решение, което да предотврати това събитие. При такива случаи само великите разумни братя, които бгят над човека, могат да направят промяна, която да облекчи удара или само в краен случай да го отменят, да го премахнат.

А другите събития, условните, които могат да станат или да не станат – тук вече има гумата свободната човешка воля. При тях се създават само условия за вземане на решение – да действа човекът или не. В много от случаите голяма част от хората действат съгласно дадените условия и съответно – според подтиците си. От астрологична гледна точка съм се убедил за въздействието както на едните, така и на другите събития. Първите се създават, когато Слънцето, Луната и планетите са в ръбовете на хороскопа и са с точни ъгли разстояния; а при другите, когато те са в своите движения, образуват аспекти. Първите са кармични, носещи събитията от минал живот, а вторите създават условията за следващия живот.

В продължение на 20 години бях около Учителя, когото аз считам за един велик представител на Всемирното Бяло Братство, глава на което, както той често казваше, е Христос. През този период, особено през времето, когато се създаваше и оформяше Изгрева – място на дейността на Учителя и на интензивен братски живот, аз като

един от първите пет братя, заселили се там, взех живо участие. В тази обща братска работа често имах допир с Учителя, който малко по-късно след нас дойде да живее там. Тази връзка допринесе извънредно много за моето оформяне и издигане като човек не само с качествата си, но и с мирогледа и начина на мисленето си.

Разказвам по съвест по-интересни случки и събития, отнасящи се до моята личност и до връзката ми с Учителя, за да изнеса пред вас този духовен опит.

РАЗТОПЕН МЕТАЛ ВЪРХУ МЕН

Три години след 9 септември 1944 г., когато дойдоха на власт комунистите, те национализираха индустрията. Малко по-късно, като че ли последен, бях ликвидиран и аз.

Стана нужда да отида на работа в една лаярна за алуминиеви изделия като работник лаяр. Бързо усвоих начина на работа и един ден отговорникът ми нареди да стопя разни алуминиеви отпадъци в една голяма пота (съд за топене на метали) и да го излея във формите за блокчета. Запаших огъня с кокс и започнах да пълня потата, която събираше не по-малко от сто килограма разтопен метал. Дойде пак отговорникът и ми каза да хвърля в разтопения метал един черпак с някакъв химикал, за да се пречисти материалът, без да подозираме, че в оставения на открито химикал е попаднала и вода. От грамадната температура водата произведе своя ефект на бързо изпарение и целият разтопен метал като фонтан изригна отгоре и нажежените едри капки от кипящ метал като пороен дъжд паднаха върху мен.

Бараката, в която работех, се запали. Дрехите и най-вече главата и лицето ми бяха силно обгорели. Изплашен, можах да простена само: „Очите ми!“. В тази неописуема скръб почувствах Учителя до себе си бащински да ми вика: „Николай, не се безпокой, всичко ще мине!“. Закараха ме в болницата. Почти нищо не ми направиха, само капнаха някакви капки в очите ми. На третия ден дойде лекарят при мен и с голяма изненада каза: „Чудна работа, колко бързо си оздравял!“.

През същия ден извадих от устата си парче алуминий с остри върхове, голямо колкото малък орех, без да ми е причинило някакви повреди. Ами ако беше попаднало в окото ми?! След още два дни бях изписан от болницата, имах само рани по лицето и ръцете, но те скоро минаха и не остана нито следа от тях.

ТЕНДЖЕРА С ФАСУЛ

След един обяд, тъкмо се бяхме нахранили, една сестра дойде при мен и каза: „Беше много приятно на обед, имаше чудесна хармония. Хайде, без да даваме гласност, да приготвим за вечеря голяма тенджера фасул. Ей така, само за тесен кръг изгревчани, няма да каним никого, само който дойде. А Учителя ще поканим чак вечерта. Имам много хубав градински фасул, и другите необходими продукти за неговото приготвяне са налице, ще ида да ги донеса“.

Привечер всичко беше готово. На печката в кухнята ври фасулът – гъст, едва една трета от тенджерата, а до нея неизменно стоят двата грамадни чайника, пълни всякога с гореща вода. Тъкмо да почнем да нареждаме масите

Общ обяд на Изгрева

за ядене и си споделяме със сестрата как и кой да покани Учителя, гледам – той влиза в кухнята и идва право при мен. Погледна ме и каза: „Прибавете към фасула и кипящата вода от големия чайник“. Погледнах го изненадан – откъде той знаеше за нашите намерения, когато в кухнята бяхме само със сестрата и не сме споделяли с никого за нашата идея, пък и времето беше едно мрачно, умърлушено, нямаше изгледи да дойдат тук гости от града. И си мисля: „Толкова много супа ще стане, какво ще я правим?“.

Навън по масите нямаше още никого. Но казаното от Учителя бе свършено – прибавихме горещата вода към гъсто сварения фасул и още необходимите поправки и стана разкошна бобена чорба. Като излязох след това навън от кухнята, гледам – масите пред салона, на които се хранехме, бяха напълнени с хора. Бързо насладихме чайниците и приборите за ядене, дойде и Учителя. В залисията си бяхме забравили за тази официалност – да го поканим.

Разсипахме чорбата и тя стигна за всички, на всекиго имаше по пълна-препълна чиния, даже остана малко повече и за прегладнелите.

Как стана, че дойдоха толкова хора, не разбрах. Но ако не бяхме изпълнили указанието на Учителя, пресметнах, че на всекиго щеше да се падне по оскърбително малко. Щяхме много да се изложим. Как Учителя знаеше и по какъв подтик дойдоха толкова приятели от града?

МРАВЕШКИЯТ ЛЪВ

През лятото се заредиха хубави и топли дни и моят по-голям брат Борис взе инициативата за една екскурзия из родния ни край – в Габровския балкан. Събрахме се малка група братя и сестри от София. Екскурзията беше една от най-прелестните. Ходил съм доста из планините, но рядко е имало кът, който да е оставил такива силни впечатления в мен, както Узана.

Узана е едно обширно, полегнало с лек наклон на юг плато, потънало в сочна трева и от всички страни заобиколено с вековни букови гори. Единият край на поляната е малко възвишен, с подаващи се под зеления килим скали, наречени Марков стол. В средата на поляната имаше пак струпани скали, където ясно се чуваше ромоленето на подземен поток. Това място си бе спечелило името Дяволската воденица. Потокът извираше на повърхността чак в долния край, редом с единствената недобре очертана пътека. Там, зад малък пояс от гори, изпъкваша красивите очертания на връх Куруджа. Цялата тази панорама поглъщаше вниманието на новодошлите със своята импозантност и неземеен чар.

По онова време Узана беше девствено и чисто място. Нямаше постройки, беше рядко посещавано, и то от самите селяни, които докарваха своя добитък за паша през летните месеци. Моят брат беше просто влюбен в Узана и всякога с възторг говореше за нея. И този път се разположихме на Марков стол. Накладохме буен огън от сухи букови гърва, хапнахме нещичко с горещ ароматен чай и в приятни разговори и размисъл си отгъхнахме. Преди приготовленията за спане, защото щяхме да ноцуваме там на открито, решихме да се разходим около скалите.

Изведнъж под стряхата на една от тях моят брат се спря и втренчено погледна към земята. Той беше завършил естествени науки, добре познаваше живите форми. „Елате, елате да видите нещо интересно – събра ни той. – Виждате ли тези конусообразни трапчинки, подобни на идеално оформени фунийки, дълбоки по шест-седем сантиметра? Това са капаните на Мравешкия лъв.“ Самата конусовидна гупка, направена в сухата почва под скалния навес с идеално оформена конусна повърхнина, беше цялата покрита със ситни идеално сферични зрънца, направени от глина, но твърди, с размер около един милиметър, които едва се крепяха по стръмната повърхнина.

На дъното забелязахме едно черно кръгче, голямо дватри милиметра. Това беше главата на мравешкия лъв, който се е свил и чака. Той не е по-голям от шест-седем милиметра. Видяхме как една мравка приближи и се докосна до тази фунийка. Заоблените и твърди зрънца почнаха да се търкалят надолу, мравката полетя заедно с тях. А мравешкият лъв, за да улесни още повече това търкаляне, заподхвърля отдолу също такива зрънца, които падаха върху другите зрънца по фунийката и улесняваха тяхното

събаряне. Мравката безпомощно се мъчеше да се избави от тази лавина, но напразно – долу беше нейният край.

Гледах дълго това устройство, тази гениално изработена с погръчни материали примка срещу иначе хитрите мравки. Но какво нещо е природата – какъв подтик, каква мъдрост за използването и на най-малките възможности на техниката, и то по един най-съвършен начин. И си мисля на колко прав път са много учени, които като се възлегат в устройството на живите форми на природата, в техните органи за усет, за защита и на всички други техни приспособления и изяви, изхождат оттам, за да направят най-различни апарати.

Приятната екскурзия завърши и ние се прибрахме в София. На първата беседа след това Учителя ме погледна, усмихна се и каза: „Напишете за следния път тема за най-интересното насекомо“. Учителя всякога ни даваше теми за разработване. За този случай не бях споделил с никого и затова бях крайно изненадан, като разбрах, че Учителя знаеше за моите мисли и възмущения, за впечатленията, които имах от това странно насекомо – точно така, като че ли и той е бил при нас.

ЗАХАРИНЪТ И КАЗАНЪТ С КОМПОТ

Обедът бе привършил. Масите пред салона, където се хранехме, се бяха изпразнили. На една от тях беше останала дежурната сестра, която заедно с помощниците бе приготвила обеда, и аз разговарях с нея по въпроси около стола. Тя спомена, че имаме госта плодове от братската градина и е добре да направим за вечеря един казан компот. Идеята, разбира се, приех с удоволствие. „Хубаво – каза тя, – но не ни се намира достатъчно захар.“

По това време бушуваше Втората световна война и захарта беше много оскъдна, давах я рядко, и то с купони. В замяна на това бяха пуснали на пазара пакетчета със захарин на малки зърна. „Имаме захар, не че нямаме – прогължи сестрата, – но е много малко за цял един казан компот, затова нека да пръснем и едно пакетче захарин.“ „Добре – съгласих се аз, – ще сляза в града, за да купя захарин.“ Но пред мен за изпълнението на тази скромна задача се изпречиха непреодолими спънки от най-различно естество. В един магазин нямаше, в друг, ако имаше, нямаха да ми развалят едрата банкнота, която подавах.

По това време гържавата беше пуснала бонове с големи стойности от 5000 лева нагоре. На трето място пък имаше голяма опашка от хора, а аз вече бързах, за да не закъснея; на четвърто място нещо ми се скараха, продавачът ме нагруби и едва не ме изхвърли от магазина. Търговците по това време добре разбираха, че парите губят стойността си и че от това, което продават, мъчно можеха да възстановят разходите си, затова не бяха много любезни с клиентите си, пък и не можеха да си затворят магазините.

Спънките продължиха и по-нататък. Най-последно, като бях малко ядосан, у мен се изгуби желанието да взема захарин – така и не купих. Прибрах се на Изгрева и казах на сестрата за моите преживелици и несполуки. „Нищо – успокоително отговори тя, – ще сложим захар колкото имаме, пък и намерихме още малко.“

Казанът с компота вече беше готов. Занесоха го пред масите, на които се хранехме, а те вече бързо се пълнеха с хора. Новини от такова естество, като общо събиране с Учителя било за вечеря, за обед, за закуска или за нещо друго, бързо се разнасяха. Бях седнал със лице към входа на стаичката на Учителя. Излизайки от стаичката си, той ме погледна и леко се усмихна, някак особено шеговито. Много пъти само с един жест, с един израз на лицето си, с една дума той казваше много. И сега с тази усмивка и с погледа към мен ми каза и аз разбрах: „Направих всичко, за да не вземеш захарин. В компота не трябва да има захарин“.

Успокоих се и не само че потиснатото ми състояние се разсея, но в мен дойде и радост.

ЗЕЛЕНИТЕ ЛИСТА НА ЗЮМБЮЛА

Един ден през пролетта на 1944 г. бях отишъл в село Мърчаево, където беше Учителя. Поканен бях на скромния обяд. Край дългата маса, която бе сложена, се бяха събрали братя и сестри. Учителя беше седнал на тясната страна, а аз – точно на срещуположната. Обедът привърши, масата беше разтробена. Върху нея някой бе поставил цъфнал бял зюмбюл. Той пръскаше чистия си аромат, а ние подхванахме разговор около положението в света и мъчително състояние, което преживявахме в непрекъснатото напрежение при бомбардировките и при евакуирането ни.

Както се водеше разговорът, гледайки Учителя и зюмбюла в средата на масата, аз неволно казах: „Оттук, от моето място, виждам, че зюмбюлът има три зелени листа, гано след три месеца се ликвидира това напрежение!“. Учителя ме погледна, вдигна ръката си, показва петте си пръста и каза: „Пет!“. Обадиха се братя и сестри, които бяха близо до него: „Брат Николай, зюмбюлът има пет зелени листа!“. Отдалече не бях видял и другите два листа.

И наистина точно след пет месеца, в началото на септември, това напрежение, което преживявахме, беше премахнато.

ПРОДОВОЛСТВЕНА КООПЕРАЦИЯ НА ИЗГРЕВА

След 9 септември, като се прибрахме от евакуацията, аз продължих работата си – търговия на едро. Ходех из провинцията за закупуване и продажба на стоки. Идвах често на Изгрева. При едно такова идване братята и сестрите с възторг ми казаха, че тук ще има продоволствена кооперация, магазин за хранителни продукти, и че нашият брат Димитрий ще бъде магазинер.

В първия момент помислих, че Братството отваря такъв магазин, и без да проверя добре, с целия си устрем реших веднага да отида из провинцията и да закупя каквито хранителни стоки намеря. Понесен на крилата на тази идея, виждам Учителя да идва към мен с бързи крачки. Погледна ме, усмихна се и ми каза бащински: „Къде отиваш?“. Веднага схванах много добре, че не съм разбрал казаното от братята и сестрите. Магазин за хранителни продукти на Изгрева щеше да се отвори, но това беше дело на държавата, а не наше, братско, както бях го схванал.

БАРАКАТА НА РУСЕВА

Непосредствено до изгревската поляна, някъде по-късно, Братството беше закупило и място от около два и половина декара. То беше отделено с ограда от общия братски имот. Върху този парцел някои наши съмишленици си бяха направили за временно пребиваване малки дъсчени къщички. Но това „временно“ се проточи с години. Нуждите на Братството нараснаха, пък и гледката от различните по форма и строеж бараки не беше много приятна. Взе се решение да ги преместим на едно друго място, което имаме по-наголу, под Изгрева.

По онова време ние много не придиряхме да разберем кои са истински наши съмишленици, кои са с подчертан морал и качества. Имаше и такъв тип хора – позавърти се някой на Изгрева и изслуша някоя и друга беседа, позасеги се в нашите среди, често пъти с корисни цели.

Та на това място едва се крепеше една барака, сглобена от разни материали – черна мушама и какви ли не още отпазъци. Беше на една жена от града – Русева, и както разбрах, тя си имаше жилище там, но и тук си бе направила друго – ей така, просто да си има.

Един ден започнахме преместването, което не беше особено трудно, тъй като тези къщички в повечето случаи не бяха нищо повече от един голям сандък. Дойде се и до бараката на Русева, която не беше възможно да се пренесе изцяло. Гледах тази грамада от неприятни вехториуми и дойдох до извода, че освен да се запали и изгори, друг изход няма. Но това не смеех да направя, защото тази жена беше тъй устата и кавгаджийка, че човек не знам дали би могъл

да се отърве от нейния злобен език с години. Пък и знам ли в своята ярост докъде би стигнала тя? Да не предизвика не само на мен, но и на Братството някакви неприятни беди. А тя самата съвсем не мислеше за местене.

Ден след моя извод, тъкмо излизам от къщи по спешна работа в града, и ето го Учителя пред мен. „Николай, какво стана?“ – запита ме той. аз веднага разбрах, че става въпрос за преместването на бараката на Русева, и му отговорих: „Учителю, бараките преместихме, но тази на Русева освен да я изгорим, друго не виждам какво можем да направим“. Казах и полетях към града.

Когато се върнах, нямаше вече и следа от тази къщичка кочина, беше изгоряла изцяло. Как е станало това, не разбрах. И жената повече на Изгрева не я видях. Така по един чуден начин се освободихме и от гвете неприятности.

ДЮШЕМОТО НА СТОЛОВАТА

Учителя всякога реагираше с известно недоволство, когато в каквато и да било братска работа се проявяваше нехайство, честолюбие, гордост, корист или някаква друга изява на нисшата човешка природа.

Стана нужда да се постави дюшеме от борови дъски в салона, в който се хранехме. С тази задача се заехме с един майстор строител Кольо, който живееше в покрайнините на Изгрева и минаваше за наш съмишленик. Взех материалите, но в момента, когато ги докарах, майстора го нямаше, пък и не знаех дали ще гоиде въобще – той беше човек, малко хлабав по характер. аз бях поставял дюшемета само на малки помещения, но на големи, пък и с не-

готам правилни правоъгълници, какъвто беше нашият салон, не бях слагал. Но не исках да отлагам – спрях се да помисля малко и стигнах до решение как трябва да стане това. Започнах, макар и с една малка несигурност, но имах чувството, че върви добре.

Тъкмо бях поставил няколко реда гъски, ето го, пристига и майсторът. Погледна направеното от мен и с едно накърнено честолюбие твърдо отговори: „Не, то така не може, в такова помещение така не се поставят гъски“. Не му отговорих нищо от уважение към званието в занаята и заради вярата ми в неговите способности. Отковахме поставените от мен гъски и започнахме да ги ковим по съвсем друг начин, по който според него трябвало. Аз веднага разбрах, че начинът, по който бях почнал, е много по-добър, много по-съвършен от неговия, но нищо не му казах.

След малко Кольо отиде някъде и ето, Учителя идва. „Защо разковахте гюшето?“ – малко твърдо ме запита той. В отговора си смънках нещо виновно и казах, че Кольо така е наредил. Учителя си отиде, но разбрах, че съм бил насочен правилно. Доиде Кольо и ние продължихме работата, без да му кажа нещо.

По-късно разбрах за големите неудачи, които е имал този човек.

ДВА ЛИМОНА И ЕДИН ПОРТОКАЛ

На Изгрева имахме два лимона и един портокал, посадени поотделно в три качества. Една сестра била обещала да се грижи за тях – поливане, чистене, окопаване и пр. Но както разбирам, тази грижа от нейна страна не била на необходимата висота, защото един ден гледам, Учителя с някаква клечка чисти клоните на дръвчетата от паразити, които ги нападнали.

Отидох и аз и най-усърдно се залових да чистя. След малко Учителя беше повикан за нещо и аз останах да довърша чистенето. Това направих най-старателно, защото в главата ми бе залегнало златното правило: „Правиш ли нещо, то трябва да бъде по всички правила, особено когато става въпрос за нещо на Изгрева“. Тъкмо свърших, и ето го Учителя, идва при мен и ми казва: „Николай, лимоните са ти много благодарни!“.

Сестрата, която беше проявила тази немарливост, узкара края на живота си нейде в провинцията в много тежко състояние. Видях я цялата парализирана.

ДРЪВЧЕТО

Бяхме разработили част от южния дял на изгревската поляна, където играехме гимнастическите упражнения. Бяхме посадили плодни дръвчета и лози, а между тях – и някакъв зарзават, предимно домати и картофи.

Една привечер аз се бях изправил на границата между двете части на поляната и се възхищавах на изгивите багри, с които лъчите на залязващото Слънце шареха по Витоша. Бях потънал в дълбок размисъл. В този момент идва при мен Учителя и ми казва: „Слушай, виждаш ли това дръвче, внимавай да не гоиде някой да го изкастри!“ Аз се наведох към мястото, което ми показваше, и видях пред себе си дръвче, високо около 70 сантиметра, кайсийка, с идеално оформена коронка.

След като ми го показва, Учителя си отиде. Думите му не можаха да ме изкарат от залисията, в която бях потънал, не изостриха вниманието ми, за да предотвратя посегателството върху това дръвче. Малко след като Учителя си замина, пристигна един човек от провинцията, когото не познавах лично, и докато се усетя, той извади остър като бръснач нож и за миг изкастри дръвчето. Обърна се към мен и със суров глас каза: „Трябва да се окастри това дръвче, така не може!“. Бях като парализиран, още не бях се върнал от унеса си, че не можах нищо да му възразя. Когато се поопомних, всичко беше свършено, а човекът го нямаше.

Малко след това гоиде Учителя и се обърна към мен с упрек: „Нали ти казах да пазиш дръвчето, защо не внимаваше, защо не го опази?“. Мълчах смутен, потиснат, с угризение, и разбира се, нищо не отговорих. Учителя си отиде.

Аз останах още там, поразен от станалото. След малко се поуспокоих, погледнах гръвчетата наоколо и видях колко голяма нужда имаха да им се оформят колонките. Защо този човек не направи и с тях това кастрене, а се спря на тази малка кайсийка, която имаше толкова хубава коронка? С тези мисли се разхождах до късно из поляната. Разрешение не намерих. Малко след тази случка, когато платих съвсем несправедливата си глоба от 360 000 лева, си спомних преживяното около това гръвче.

Имал съм ред случаи да констатирам, че се създават някакви връзки между хората, растенията и животните. Освен този, за който вече разказах, ще се спра и на някои други.

Вкъщи имах лимоново гръвче, което растеше в голяма саксия. През една година то даде неимоверно много цветове и всички завързваха плодове. Материалните ми работи вървяха много добре. Погълнат от работа, аз не можех да се грижа за него. През зимата, поради нехайство и на близките ми, то измръзна. Гледах го със съжаление и ми беше много мъчно за него, но беше вече късно. През пролетта на следващата година цялото ми материално състояние бе конфискувано. Лимончето беше измръзнало през декември, а само няколко месеца след това материално бях ликвидиран и аз. А това не беше малко богатство – тридесет милиона лева.

Между нашите по-възрастни братя имаше един много мил и симпатичен човек, наричаха го дядо Благо. Той също живееше на Изгрева в малка скромна къщичка. Един ден го слушам да разправя интересна случка: „Имах вкъщи много хубав фикус, но понеже належащата нужда от пари ме подгоня, реших да го продам. Знаех, че по това време стойността на фикусите се определяше от броя на листата, които имаше – колкото повече листа, толкова по-скъпо струва.

Станах една сутрин и слязох в града при роднини, приятели и познати, за да го предложа за продан. Намерих купувачи. Тръгнах си обратно за вкъщи, доволен от успешната сделка. Но когато се прибрах, за голяма моя изненада намерих, че всичките листа на фикуса бяха окапали. Естествено, при това положение не можех да го продам и фикусът си остана вкъщи“.

ЗАПАС

Още преди войната, от 1938 г. нататък, всички мъже у нас на възраст от 20 години нагоре докъм 45-60 минаваха запасно военно обучение за няколко месеца, като някои от тях многократно бяха извиквани. През този период и аз получих повиквателна бележка да се явя на преглед, за да ме вземат запас.

Тръгвайки от Изгрева, където живеях, не се обадох никому, нито даже на Учителя. Из пътя срещнах една наша сестра, с която влязох в разговор. Между другото ѝ казах за моята повиквателна. Тя малко разтревожено отишла при Учителя и му каза за моя случай. Учителя спокойно я изслушал, усмихнал се и казал: „Николай няма да отиде сега запас. Ще го върнат“. И наистина, когато отидох на местоназначението, за да се явя по предписанието пред някаква военна комисия, останах изненадан от резултата на прегледа. Бях напълно здрав и доколкото разбирам, с напълно нормални сетива и способности. Но не знам защо, членовете на комисията ме гледаха, въртяха ме насам-натам и най-после отсякоха: „Върви си, свободен си!“. Защо ме върнаха – не разбрах. Всички, които бяха дошли там с тази цел, доколкото научих, бяха взети в запас.

ТОВА, КОЕТО Е ТРУДНО ЗА ХОРАТА, ЗА БОГОВЕТЕ Е ЛЕСНО

Един неделен ден, малко след 9 септември 1944 г., отидох в село Мърчаево. Част от тревожните дни около бомбардировките над София Учителя прекара в това село. Там всякога имаше наши братя и сестри, особено през неделните дни. Бяхме разпилени от събитията и бе приятно да се срещне човек със своите близки и да сподели възнанията си.

Между другото там се срещнах със сестра Йорданка г-р Жекова, която съдействаше в гребни услуги на Учителя. В разговора с нея тя ми каза: „Учителя като че ли иска да отиде на Изгрева“. аз веднага съобразих какви са големите трудности, с които е съпроводено точно сега едно отиване там. В разрушена София движението на трамваите не беше още възстановено. Пък и сега, в този слънчев ден, имаше навалица колкото щеш, имаше блъсканица и навсякъде бе претърпкано. Как ще пътува Учителя през това гъмжило от Мърчаево до Изгрева? Това много сериозно ме разтревожи. Реших, че ако наистина той иска да отиде там, трябва да изпратя по-малкия си брат, който беше дошъл с мен, да вземе от Княжево или даже от София лека кола, с която да закараме Учителя. Но дали ще намери такава и дали ще се съгласи шофьорът да дойде чак тук в това кипящо време, беше много сериозен въпрос. А друго разрешение не виждах.

За да бъда обаче сигурен в намерението на Учителя, реших да отида да го попитам. Похлопах на вратата, влязох при него и го запитах дали наистина иска да отиде на Из-

грева. Той ме погледна и така ми отговори, че аз не можах да разбера иска ли, или не иска. Нищо не разбрах от гумите му. Бил съм всякога свободен пред него, но не знам защо, този път почувствах, че е неудобно да го запитам втори път или да поискам пояснение за това, което ми каза. Излязох на двора малко смутен и седнах на пейката, като реших да чакам, и ако тръгне, да го изпроводя и да използвам всички възможности, за да го улесня. По това време разполагах със средства и всякога носех в себе си достатъчно пари – ако въпросът стигне до тях, да ме ползват. Така че в това отношение бях спокоен.

Не мина много време, гледам, Учителя излиза облечен, с шапка и бастун в ръка и тръгва. Тръгнах и аз с него. За мен нямаше съмнение, че отива на Изгрева. С него тръгнаха и някои други братя и сестри. Вървахме из пътя за Владая един до друг. Той беше мълчалив, съсредоточен и някак потиснат. Колко пъти се помъчих да започна разговор с него, особено по бурно развиващите се събития, пълни за нас с неизвестност, но така и не успях. На всички въпроси ми отговаряше събржано и със символи, които аз не разбирах. Схванах, че моментът не е подходящ за разговор. Млъкнах, ровейки с мисълта си да търся светлина в непрогледния мрак на бъдещето.

Така, мълчаливи, ние стигнахме до село Владая. Там вече, макар и на големи интервали, циркулираше рейсова кола до Княжево. Когато колата дойде и насъбралият се народ на малкото площадче бързо я напълни, последен се качи Учителя, а аз – след него. В колата беше останало накрая, на последната седалка, едно местенце. Той седна и скромно се присви, като се стараяше да заеме възможно най-малкото пространство. Стоях прав до него, гледах го и се възхищавах как едно тъй голямо величие приема с удоволствие

най-малкото и най-последното място. Спомних си тогава неговите думи: „В този свят аз съм най-малкият“. Прегочите си имах един прекрасен урок по скромност.

Стигнахме в Княжево и в голямото оживление, което кипеше там, тревожно се заозъртах да видя някаква кола. Погледът ми се спря върху симпатичен човек, облечен във военна униформа, застанал до лека кола. Щом се запътих към него, останах приятно изненадан, когато той любезно си предложи услугите и чевръсто отвори вратите на колата, за да влезем в нея и да се настаним. Седнах при шофьора, а Учителя и още един брат се настаниха на задната седалка.

Из пътя чувствах как Учителя с мисълта си ме пита дали имам пари да платя. Отговорих му по същия начин – че имам и че с радост ще сторя това. Но този тревожен диалог продължи и престана чак когато извадих от джоба си турлото с банкноти. Разбрах, че Учителя знаеше, че имам пари, но искаше да провери моята готовност да заплащам две хиляди и петстотин лева, които шофьорът поиска за услугата. Не знам кой беше измислил думата *турло* – връзка банкноти, свити на мамул, но тя беше придобила популярност всред стопанските среди по онова време и влезе в ежедневния ни речник.

Стигнахме на Изгрева през сгромолясаните сгради. Бях преодолел от благополучното разрешение на въпроса, който тъй много ме беше измъчвал. С каква лекота боговете разрешават трудностите, които измъчват нас, хората.

НАПОЛЕОН БОНАПАРТ

Много обичах да разговарям с Учителя за събитията, които човешкият род е преживял в своята история. От тези разговори съм разбрал, че планетата Земя е предоставена на хората – те сами ще трябва да оправят живота на нея и отношенията помежду си. Великите братя само ще помагат и съдействат за изпълнение на задачите и за идването на едно Царство Небесно. Тук са хората, които ще трябва да направят от Земята една райска градина, в която да живеят щастливо.

В един такъв разговор стана въпрос за Наполеон. Учителя ми каза: „Наполеон беше изпратен от Бялото Братство с три задачи: да отнеме светската власт на папата, да премахне феодализма в Европа, и най-последно да направи Съединени щати от гържавите тук. С първите две задачи той се справи, но с третата се провали. С това не изпълни напълно възложената му мисия“.

Учителя всякога е подчертавал, че всеки един план на Бялото Братство ще се изпълни, когато и да било. Ако един пратеник не го осъществи, те изпращат друг доброволец, докато се намери такъв, който да го изпълни. В хода на големите исторически събития и силите на доброто, и силите на злото изпращат свои представители на първите отговорни места. Едните работят за благословието на човешкия род, а другите, за да донесат разруха и страдания, от които пък хората ще се поучат.

СПЕСТЯВАЙ ПО НЯКОЙ ЛЕВ

Като младеж следвах в университета, но поради оскъдни средства трябваше през свободното си време и през ваканциите да работя. Изкарвах добри пари, но поради липса на чувство за пестеливост средствата, които получавах, се разпиляваха по начин, който и сега, след толкова години, не мога да си обясня как ставаше. Работех предимно по строежите, работата беше по-скоро случайна – когато и каквото намеря.

Най-после, като приключих образованието си, се залових и на постоянна работа, с редовна месечна заплата. Станах отговорник на един магазин за кожени изделия, открит в София от габровски фабрикант. Той ме познаваше и разчиташе на моите морални качества. Живеех на Изгрева заедно с моя по-голям брат, в една от двете стаички на гървената къщичка, която ние, петима братя, си бяхме построили. Живеех безгрижно, тихо и съвсем спокойно, като смятах, че животът ми ще тече все така без промени, без изненади. Моята майка, която живееше в Габрово, често ни идваше на гости.

Една вечер, когато се прибирах от работа, гледам, че Учителя е в стаичката ни и разговаря с майка ни. Щом влязох, той прекъсна разговора с нея, обърна се към мен и ми каза: „Ти спестявай по някой лев“. Аз се изненадах от гумите му, тъй неочаквано отправени към мен, и то за нещо ненужно и неоправдано според начина, по който тогава мислех. Затова гумите се плъзнаха през съзнанието ми и не намериха място там. Аз работех и имах чувството на пълна сигурност, че съм необходим служител за работата

на моя работодател. Съвсем не намирах за нужно да помисля, че ще дойдат много големи и резки изненади в моя живот.

Не мина много време след тази случка и съвсем набързо, немислено и неподготвено се задох. Жената, с която се събрах, имаше брат, който започна често да идва в магазина, където работех. Това направи лошо впечатление на моя работодател. Той го познаваше, сега вече като мой рогнина, но виждаше в него един неготам благонадежен човек, способен да ми повлияе, за да се почне една злоупотреба с имуществото в магазина, който ми беше поверил. Виждах как безпокойството и подозрението в него постоянно нарастваха, но не намерих начин да ги отстраня.

Изненадващо за мен моят работодател изчака активния период за търговия със стоки от този род около Коледашните празници и Нова година и на първи януари 1938 г., като новогодишен подарък, аз бях освободен от работа. Посред зима, младоженец, без работа и без пари.

Още на другия ден почнах с най-голямо усилие да търся каквато и да е работа, но беше зима, мъртъв сезон. Тогава, още с почването на зимата, строежите се преустановяваха, а друга работа не можех да намеря. Два месеца подред бях в мъчително напрежение, немотия и оскъдица, непрекъснато от сутрин до вечер ходех да хлопам, да търся работа, за да мога за изкарам някой лев за най-насъщни нужди. Тогава се сетих и разбрах това, което Учителя ми беше казал: „Спестявай по някой лев“. Ако бях го послушал, нямаше да преживея така тежко този мъчителен за мен период.

На първи март същата година аз бях отново на разговор за работа благодарение на един много мил и прекрасен наш брат, но вече с една мъдрост повече в себе си.

МОРИЯ И КУТХУМИ

След Първата световна война човечеството беше преживяло безсмислието на егоизма, на чудовищната лакомия и на вкостенелите назаднаващи идеи – че силният трябва да ограбва богатата на мирния и работлив човек, за да живее охолно и безгрижно, за да командва и управлява. Но въпреки това имаше все още хора, които бяха проводници на тези идеи. Те не знаят един велик, основен закон в природата, който беше изнесен от Учителя така: „Щом една сила, колкото и голяма да е тя, върши насилия и беззакония, ще дойде друга, по-голяма от нея, която ще я ликвидира“.

Историята по блестящ начин е показала правотата на този закон. Къде са великите империи на древността? Вавилонската, Персийската, Египетската, Римската империя, империята на Александър Македонски или на Чингис хан и коя ли още не? Тези разбирания бяха хвърлили човешкия род в една безумна кървава баня, в която загинаха милиони хора, съпроводена с чудовищни разрушения, мъки и страдания.

След това в човечеството се събуди подтик да намери смисъла и порядъка на този свят. Появи се жаждата към нови идеи, нови мисли, нов живот, към едно ново, по-съвършено човешко общество. Всичко това създаде условията за раждане на ред идейни течения, които бързо намираха почва в жадния човешки ум. Едно от тях беше и Теософското движение, което имаше своето седище в Индия. То се прие и у нас и неговите последователи пълнеха страната ни с преводна и оригинална литература.

Те прокаряваха мисълта, че учението им се ръководи и вдъхновява от двама велики Учители със свръхчовешки качества – Мория³³ и Кутхуми³⁴. Изтъкваха, че живеели някъде в Хималаите, но не казваха къде, както и не поясняваха дали тези Учители са във физически тела, или в някакви други – за каквито те в своята литература тъй много говореха – тела, които могат да видят само избраници. Образите на тези Учители бяха отпечатани на картички в обикновен формат и се разпространяваха от последователите им. От гледище на естетиката образите бяха безупречно красиви, от френологично гледище напълно отговаряха на образи с изключително високи качества. Беше много приятно да ги гледа човек.

Обаче аз съм се запитвал: ако наистина това са великите създатели и ръководители на Теософското учение, защо тогава имаше смисъл тези, които изнесоха първи пред света това учение – Блаватска, Ани Безант, Ледбийтър и други, да издигнат и оповестят човека Кришнамурти³⁵ като Миров Учител, като нов Христос, щом като има не един, а двама? Този въпрос така си оставаще в мен без отговор.

Един ден група братя и сестри се бяхме събрали в салона за хранене. Някой беше донесъл картичките с образите на Мория и Кутхуми. Всички с оживление започнахме да ги разглеждаме, най-вече от гледище на френологията.

Изведнъж, както бяхме се навели над тях, вдигам глава и гледам през прозореца на салона, че Учителя излиза от стаичката си. Веднага в мен блесна идеята да отида и да го запитам за тях, какво той ще каже. Грабнах картичките и право при него. Пред Учителя бях всякога свободен, естествен и непринуден. Показах му ги и казах: „Учителю, какво ще кажете за тези двама велики Учители?“. Той ме погледна, усмихна се и каза: „Такива ще бъдат хората след две хиляди години“.

Разбрах – това са идеалните образи на хора от далечно-то бъдеще, дадени от много способен художник. Въпросът, който си бях задал, получи отговор.

По-късно научих, че известният руски художник Рьорих е нарисувал тези образи по време на експедицията си през Хималаите.

КОНЦЕРТ

В нашите среди на Младежкия окултен клас дойде един младеж, който беше следвал музикална академия във Виена. Казваше се Киселков. Той всякога носеше със себе си своята цигулка и единствената тема за разговор с него беше музиката и цигулковото изкуство. По това време Учителя гържеше своите беседи на улица *Оборище* №14. Беседите бяха в сряда и петък във вечерните часове за Школите, а в неделната сутрин, от 10 часа – за всички.

Много често, когато Учителя излизаше на малката катедра, от която говореше, той носеше със себе си и своята цигулка. Тогава свиреше чудни мелодии, които ние разучавахме. Една сряда, след обичайната молитва, Учителя се обърна към брат Киселков и го покани да посвирят. И двамата отвориха цигулките, настроиха ги и изсвириха едни бързи вариации, много подобни на тези, които Паганини е създал. Никога дотогава не бях виждал и слушал Учителя да свири така. Дуетът продължи доста време, а след като затвориха цигулките си, Учителя започна своята беседа.

На другата сряда се повтори същото, отново зазвуча вълшебна музика. Тези два концерта оставиха в мен дълбоки следи и аз мисля за тях почти всякога, когато слушам

музика. По онова време често посещавах концерти, давани от знаменитости на цигулковото изкуство, но никога не чух от тях музика, която да остави такива следи в душата ми.

Един ден, след като беше минало доста време от това събитие, група приятели сме се събрали около Учителя и стана въпрос за музиката. Използвах една малка пауза и казах: „Учителю, такава музика, каквато чух от вас и от Киселков на *Оборище* №14, преди да почнете лекцията си, не съм чул никога след това“. Той ме погледна и ми каза: „Ти ще имаш възможност да чуеш и по-хубава музика от тази. Но този, който свиреше с мен, не беше Киселков“.

Това ме изненада, но разбрах какво искаше да каже Учителя. Още тогава реших да намеря Киселков и да го запитам как е преживял този концерт и какво той ще каже за него. По това време този наш приятел се беше оттеглил от Братството, обаче много често сутрин, като отивах за работа, го срещах по една от софийските улици да носи мляко и други продукти. Разбрах, че се е загомил.

Още на следната сутрин след разговора с Учителя го срещнах. Много се зарадва, като му се обадих. Поразговорихме се малко по обичайните за такива случаи теми и след това му казах направо: „Помниш ли концерта, който дадохте с Учителя в салона на улица *Оборище* №14 преди лекцията му?“. Той ме погледна с изненада, замисли се, явно че се ровеше в съзнанието си, и най-после ми каза: „Николай, аз нищо не мога да си спомня за такъв концерт!“.

Помълчахме още малко, сбогувах се приветливо с него и си отидох на работа, мислейки все за този случай. Наистина, той нищо не можеше да си спомни за това изключително събитие, защото не е участвал в него.

ВСЯКА РАБОТА ПО ВСИЧКИ ПРАВИЛА

Големият салон на Изгрева, в който Учителя щеше да гържи своите беседи, беше готов към края на лятото на 1927 г. Дойде и есента и първите признаци на идващата зима бяха налице. Трябваше да се помисли за отоплението на салона. По това време ползвахме печки тип *Перник*, които горяха само с гърва и въглища, друг начин нямаше. Старшият брат, домоначалникът, докара една голяма печка от този тип и кълнци, а ние, младите, трябваше да я поставим.

Точно в този момент ми се наложи да отида в града по важна и неотложна работа и затова помолих други да ме заместят. Върнах се едва привечер. Гледам, печката и кълнците са поставени и наредени, но братята бяха постърнали. Те бяха приклекли пред слона, унили и с наведени глави. „Какво има, какво е станало, поставихте ли добре печката?“ – запитах ги бързо аз. Най-после един от тях, хленчейки, ми каза: „Ах, поставяхме я цял ден, но Учителя идваше и все беше недоволен от нас“.

От многото случаи, които съм имал при работа с Учителя, съм разбирал, че той гържи всичко да се свърши най-прецизно и безупречно, без никакви пропуски – по всичките правила да бъде – както той често обичаше да казва. Влязох в салона, внимателно разгледах печката и наредените кълнци и видях, че един от тях е поставен неправилно. Те много пъти са ги слагали, но не са могли да забележат грешката си, която на пръв поглед беше незначителна и мъчно уловима, затова отново са ги поставяли с тази грешка. „Дайте да свалим кълнците!“ – им казах аз.

Поправихме грешката и когато всичко беше готово, Учителя влезе в салона. Изправих се пред него и зачаках спокойно. Една топла усмивка грейна на лицето му и с мек, тих глас каза: „Сега е добре!“. „Толкова малък пропуск, а цял ден ни измъчи“ – усмихнаха се приятелите.

За ученика малките и големите пропуски са еднакво важни.

БАСТУНЪТ

През учебната 1930–31 г. бях назначен като учител в новооткритата прогимназия в село Желява, Софийско. Учителствах само една година. Селото е отдалечено от София на около 25 км и тогава нямаше никаква връзка с града. Подбалканската линия се строеше и щеше да мине само на 5 километра от селото, но не беше още готова. Връзката с града се осъществяваше пешком, със случайни каруци или по железопътната линия за Пловдив, като се използваше гара Новоселци, сега Елин Пелин, и оттам – 17 км път пешком към Желява.

Аз използвах най-често влака до Новоселци, когато исках да отида до София, а това правех често, почти всяка събота, за да мога да посещавам неделните беседи, да се видя с Учителя и с приятелите. А в неделя вечер се връщах обратно. Влакът от София тръгваше късно, мисля, че беше след 21 часа, пристигаше в Новоселци към 22–23 часа и оттам – пешком към селото. Пътят до Желява минаваше през село Столник, където имаше много свирепи кучета. През нощта цялото село екваше от техния вой. Още през първото ми минаване разбрах, че ще трябва да нося със себе си бастун.

На следващата седмица, когато отново дойдох в София, едва късно в неделя, малко преди да си тръгна за селото, се сетих за бастун. Помислих малко и реших да отида при стенографките да ми посочат откъде мога да си набавя. Те живееха и работеха в една оригинално направена полукръгла гървена къщичка, разположена в рядката горичка непосредствено до поляната, на която правехме утринните упражнения.

Освен своята работа да дешифрират и коригират беседите на Учителя, които се пускаха за печат, те играеха и ролята на информационно бюро, бяха осведомени за всичко, защото всеки, който идваше на Изгрева, особено приятелите от провинцията, първо отиваха при тях. Те даваха всестранна информация по всички въпроси за живота на Изгрева, а пък от своя страна приемаха новините от външния свят. Тази осведоменост им даваше възможността при разни нужди да бъдат в услуга, което стенографките правеха с най-голямо удоволствие.

Като влязох при тях, те си работеха както всякога върху стенограмите, но малко се изненадах, че и Учителя беше там. Попитах за бастун, а сестрите ми отговориха, че за съжаление нямат. Учителя слушаше и когато свърших и си взех сбогом с него, той нищо не ми каза, но ме погледна с особено изражение. Нямах време повече да търся другаде и потеглих без бастун.

На гара Новоселци от влака слязох само аз. Влакът замина и гарата опустя. Тъкмо да поема пътя за селото, гледам един селски бастун, подпрян до една от постройките там. Огледах се да видя да не би някой да го е забравил, но нямаше никого, там цареше пълно безмълвие, защото и чиновниците се бяха прибрали. Поозърнах се още малко и взех бастуна, пратен ми от небето. Спомних си израза,

който имаше лицето на Учителя при сбогуването ни, и разбрах смисъла му.

Благодарих и дълго мислех за вниманието, с което той ни обграждаше и следеше и за най-малките ни нужди. Когато минавах този път през село Столник, свирепите кучета имаше от какво да се респектират.

ДАФИНКА

Между нашите сестри имаше една нова, с много деликатна физика. Казваше се Дафинка и беше неизлечимо болна. Смятаха, че предимствата, които Изгрева има в климатично отношение, ще са от голяма полза за нея. Тези, които ѝ бяха по-близки, взеха грижата присърце и ѝ направиха малка гървена къщичка по-настрана. Аз не бях така близък до този случай, за да знам причините за нейното заболяване и защо тя не може да оздравее.

Един ден чета за изпит в стаята си, а единият ми крак е зачервен, подут, боли ме и не ми дава спокойствие да се занимавам. Чудех се какво да го правя, а не обичах да безпокоя Учителя за такива случаи. Досадната болка все повече и повече се усилваше. В този момент някой почука на вратата ми. Отварям и пред мен застава сестра Василка, едричка и много симпатична наша сестра. „Брат Николай – обърна се тя към мен, – сестра Дафинка почина и Учителя каза някой да се погрижи за нейното погребение.“

Какво да правя? Знаех, че уреждането на такива случаи е свързано с много ходене. Нямахме телефон – нито ние, нито пък наблизо, а за използване на някакво превозно средство не можеше и да се мисли. Оставаше единствено

ходенето, за да се уреди всичко. А как да тръгна с този болен крак?

Озърнах се да видя дали няма някой друг брат да ме замести, но нямаше и реших, че макар и да се влача, трябва да тръгна. Умих и масажирах крака, преди да надяна обувките – и чудо библийско! Отокът спадна, тревожният червен цвят се махна, а болката съвсем изчезна. Кракът ми вече беше здрав. Скочих и полетях към града за изпълнение на задачата. Там от служба на служба уреждах формалностите. Най-после трябваше да отида на гробищата в село Орландовци, за да поръчам да гоїде катафалката, която да прибере тялото. Дотам също отидох, без да използвам превозно средство. След като се срещнах със съответния чиновник и му дадох необходимите указания, помолих го няколко пъти да прати катафалката веднага. Той беше любезен и обеща да изпълни молбата ми.

Доволен, че свърших благополучно и акуратно възложената ми задача, тръгнах обратно към Изгрева. В характера ми беше всяка работа, която имам да изпълня, да стане без отлагане и по възможно най-бързия начин. Този метод прилагам при всички случаи. Приложих го и сега, без да познавам приетите от обществото порядки при такива случаи; действах по моя си начин – светкавично. Както всякога моята мисъл се ръководеше от очевидността и последователността. Щом като Дафинка е починала, какво оставаше? Тялото ѝ по-скоро да се хвърли в трапа като вече напълно непотребна вещ. Движех се енергично, исках да стигна навреме, преди колата, за да мога, ако има нужда, да помогна при товаренето.

Стигнах до Орлов мост, при езерото с рибките, и тръгнах пряко по една неоформена пътека, която мина-

ваше покрай обсерваторията, там, където сега е плувният басейн. Тъкмо навлязох в гората, изведнъж изгубих способността да се движа, силите ми някак ме напуснаха. Почувствах се като балон, който бързо се изпразва, едва можах да се присвия до един бор. Нямах никакви болки преди или каквито и да е било признаци за нещо нередно в моя организъм, никаква тревога не ме вълнуваше. Така седях може би половин или един час.

Изведнъж почувствах как бързо се изпълвам със сила. Балонът се наду до краен предел и аз хукнах към Изгрева. Когато стигнах там, пред мен бе отново сестра Василка: „Какво стана?“ – тревожно я запитах. Чувствах се виновен за моето необичайно закъснение. Тя говореше спокойно и с мек тембър ми каза: „Брат Николай, катафалката гоїде и ние съобщихме на Учителя, но той каза тя да гоїде отново утре, защото сестра Дафинка още не се е излѣчила“.

Спрях се смаян и със страшно угризение. Сега разбрах това, което се беше случило в гората и защо е станало. Учителя ме беше спрял там, иначе щях да гоїда и без да питам никого, щях да натоваря Дафинка на катафалката, после – на гробищата, и оттам – право в трапа. Порядките и церемониите нито ги знаех, нито ги зачитах – важно бе за мен задачата да се свърши бързо и без отлагане.

Сега разбрах каква грешка и какви непознати за мен беди щях да допринеса за милата Дафинка. Навел глава, с мъка в душата и с радост от избягнатото, се прибрах в стаята си. През този ден бях преживял две библейски чуда.

АТОМНАТА ЕНЕРГИЯ

През пролетта на 1942 г. имах предприятие за търговия на едро. Един ден следобед, като седях в магазина си, в мен се породи непреодолим подтик да отида на Изгрева. Времето беше потискащо облачно, но това не ме спря. Като стигнах горе, при трапезарията и големия салон, където обикновено се срещаме, нямаше никого. Поседях в очакване, но никои не дойде. Изправих се пред вратата на салона и се загледах в далечината, като мислех и търсех оправдание за този подтик, породил се така неочаквано в мен. Заклочих, че идването ми е било напразно. Нито можях да се видя с някого, нито пък да свърша нещо. Свикнал съм да търся всякога оправдание на изразходваното време.

В този момент вратата от стаичката на Учителя се отвори и той излезе навън. Обърна се към мен, вдигна ръката си и ми каза със спокоен, ясен и изразителен глас: „Помни, такъв велик ден не сте имали!“. аз го погледнах и се изненадах – приличаше на неземно същество, идващо от някакъв далечен мир. Очите му отразяваха светлина, носеща се от безпределни дълбини. Той всякога ходеше с добре вчесана коса, но този път тя беше някак бухнала и малко разрошена. Всичко това ми направи толкова силно впечатление, че никога през живота си не можях да го забравя.

След като ми каза тези думи, Учителя се прибра. Този път имах чувството, че не трябва да питам нищо за пояснение. След това поседях още малко, изненадан и възбужден от това, което беше станало. Какво ли не ми минаваше през главата, но имах чувството, че някакво епохално събитие се е случило в света. По това време ние и целият

свят искахме само едно – мир. „Денят, в който щеше да настане мир – мислех си аз, – щеше да бъде най-великият ден.“

Още щом се прибрах, се залепих до радиото. Тогава почти редовно слушах чуждите станции за новини. Очаквах някаква голяма новина, но все нищо и нищо – война и само война вилнееше по света и нямаше никакви признаци за нейното прекратяване. На другия ден със същото усърдие въртях копчето на радиото, но нямаше нищо успокоително. Срегнах се с някои приятели и с възбуден интерес ги разпитах дали пък те не знаят за края на този сатанински танц върху гърба на хората. Но за съжаление всички отговаряха отрицателно – демонът широко размахваше своята коса и помиташе човешките глави, като носеше навсякъде ужаса на ага.

И така минаваха дни, седмици, месеци и години даже, но мирът – най-желаното нещо за хората, не идваше. Обаче в моето съзнание случката, която ви разказвам, се запечата като клише. Тези гуми на Учителя, този израз на лицето му, тази дълбочина на погледа търсеха своето оправдание.

Когато светът през 1945 г. беше разтърсен от атомната бомба над Хирошима и Нагазаки, по книжарниците излязоха и първите трудове, в които се разказваше за чудовищните възможности, които се крият във веществото, за грамадната сила, заключена в онази частица, наречена атом. Малкото равенство от три букви $E = mc^2$, написано от ръката на един гениален човек – Айнщайн, слезе от отвлечените математически изрази и доби реален и напълно практичен израз, готов да помогне на хората. Разбра се, че веществото е кондензирана енергия – само един грам от което и да е вещество заключва в себе си двадесет и пет милиона киловатчаса енергия, толкова, колкото може да даде най-голямата в света водноелектрическа централа в продължение на десет часа.

Всички по-събудени хора с интерес и жажда за знания се нахвърляха върху всяка книга, която третираше въпроса за атома. Съвсем непресилено един журналист беше отбелязал, че всяка книга, заглавието на която започва с буквата А, се разграбва моментално. Излезе и наяве, че една група от хора, ярки представители на човешкия род, дълбоко са проникнали в Битието и са могли да открехнат завесата към един нов свят на първичните сили в природата. С голяма жажда се потопих в него и аз, за да изучавам този нов чуден свят, света на микрокосмоса – велик и необятен. Запознах се с могъществото на елементарните частици, с техните свойства да проникват навсякъде и да правят чудеса, за които ние сме все още слепи.

В една от тези книги ми попадна следният израз: „През пролетта на 1942 г. известният учен физик Енрико Ферми³⁶, по произход италианец, бомбардирайки атома на уран 235 с неутрони, можа да осъществи разпадането на веществото чрез верижна реакция и с това атомната енергия беше вече в ръцете на човешкия род“.

Прочитайки тези редове, цялата случка, която преживях през пролетта на 1942 г. пред салона с Учителя, намери своя отговор. Тази случка седеше у мен всякога като ребус, който чакаше своето разрешение. И ето, че с прочитането на тези редове аз разбрах за какво е бил този велик ген. През този пролетен ден Великият разумен свят гаде на човешкия род възможността да се докосне до още едно грамадно благо на Бога. Могъща и неизчерпаема сила! Дано човечеството използва тази сила само за своето добро.

До този момент (годината е 1970) човешкият род се е въздържал да се хвърли в сатанинска схватка, възпиран от неограничените възможности на тази енергийна сила. Че наистина това е така, личи от изказването на английския

министър-председател Макмилан³⁷, публикувано в нашите вестници преди години. Той е казал: „Ако ние имаме само обикновеното оръжие, то отдавна щяхме да бъдем във война“.

Ясно е, че атомната сила възпира човешкия род от ново безумие. Но аз имам разбирането, че ако човечеството не поумнее и се хвърли в една нова кървава баня, то това ще бъде и последната война на планетата Земя.

ОСАТА

По обяд, през един горещ летен ден, се прибирам вкъщи. Гледам в съд с вода, поставен на слънце, да се дави една оса. Искан да ѝ помогна да излезе от това положение и затова си послужих да я извадя с първия предмет, който ми попадна в ръка. Това беше малко кръгло огледалце. Поставих огледалцето пред осата, тя бързо мина по него и още по-бързо ме ужули по палеца.

След малко ужуленото място ме засърбя, скоро този сърбеж премина навсякъде. По тялото ми излязоха жълти петна, които бързо растяха. Не можех повече да стоя на крака. Легнах на легло, а близките ми, изплашени, отидоха при Учителя да искат от него помощ. Уплаших се и аз, още повече, че наскоро бях чел за един владику, починал от ужулване на пчела.

Учителя беше посрещнал близките ми и им бе казал: „Няма му нищо, да пие топла вода“. Пих топла вода, почувствах облекчение, а малко след това вече бях напълно здрав.

Ободрен, отидох на поляната, където играехме гимнастическите упражнения. Гледам – Учителя е там. Като ме зърна, усмихна се, приближи се и ми каза: „Ти малко се уплаши, но знаеш ли какво значи това?“ „Не, не зная“ – отговорих аз. „Това значи – продължи той, – че ти не трябва да даваш път на злото.“

Замислих се и си припомних един разговор, в който Учителя изтъкна, че когато човек има да разрешава някой въпрос, то и Бялата, и Черната жага му дават съвети и препоръки, а човек е свободен да избира. Избере ли препоръките на доброто, злите агенти се оттеглят и човекът остава да се проявява под влиянието на добрите сили.

„Не давайте път на злото; пазете се от препоръките на тъмните агенти, защото без да усетите, те ще ви заробят.“

ПОБЕДИТЕ НА ГЕРМАНИЯ ПРЕЗ ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

По време на най-големите успехи на Германия през Втората световна война, преди тя да почне похода си в Русия, срещам Учителя – беше тръгнал към поляната. Започнах да му разправам за тези успехи и за изгледите, които се очертават и лансират за блестящия изход и за бъдещето на Германия.

Той ме погледна, не ми каза нищо, но по лицето му се появи една такава изразителна гримаса, че аз веднага разбрах – това няма да стане, а и Германия ще претърпи провал.

БАГАЖИТЕ, КОНЕТЕ И СВОБОДНИТЕ МИ РЪЦЕ

Изкачването ни за Седемте рилски езера отначало минаваше през Сапарева баня и хижа *Скакавица*. Точно под хижата се издига стръмен баур, по който почти нямаше пътека, само някакви следи от такава. Това място бе най-трудното за конете, натоварени с багажите. Те вървяха пред нас на малка гистанция, ние бяхме неголяма група, сред която беше и Учителя. Някои от сестрите носеха малко ръчен багаж, а моите свободни ръце от добро чувство на няколко пъти посягаха да поемат от тях по нещо, но Учителя така ще направи, че аз все не успях. Не можех да си обясня това, но го приех и повече не правих опити.

Като стигнахме точно до този баур и конете почнаха да го изкачват с лек скок на предните си крака, обемистият багаж, вързан на самарите, се залюляваше и заедно с тях се изхлузваше един след друг. Янко, нашият опитен коняр, беше изпратил с нас двама свои рогнини и те уж познаваха конете, но в случая бяха безсилни. Конете един по един събаряха багажите със самарите и плахо се озъртаха. Стигна се до тревожно положение.

Аз разбрах причината за тези провали – долните колани на самарите не бяха добре притегнати, бяха хлабави. Конярите почнаха грубо да ругаят конете. Аз изтичах до тях и им казах: „Спрете конете намясто! Те не са виновни, ами вие не сте затегнали долните колани на самарите!“. Спряхме върволицата от коне. Най-напред натоварихме отново тези, които бяха съборили багажа, като здраво

притегнахме долните колани на самарите, а после и останалите. Така реорганизирани, те тръгнаха отново и ни какво произшествие не последва.

Горе, пред хижата, беше Учителя. Той ме погледна и в леката му усмивка прочетох: „Видя ли защо трябваше да ти бъдат свободни ръцете!“. Оттам до бивака на второто езеро аз бях неотлъчно до конския керван. Така стигнахме благополучно.

ДОМАШНАТА ПОМОЩНИЦА

Известно време бях търговски пътник на един ангрост в Габрово. Задачата ни беше да ходим из провинцията, да вземаме поръчки от търговци и занаятчии. И след като се изпрати поръчаната от тях стока, минавахме обикновено след месец да инкасираме сумите. Парите носехме в себе си, в чантата, и при възможност ги привеждахме на нашите стопани.

Беше ми се родило първото дете и понеже нямахме близки, а и жена ми ходеше в операта на работа, потърсихме домашна помощничка да го гледа. Отидох на съответното място, където се наемаха такива. Взех едно момиче и го заведох вкъщи. Запознах го с обстановката и със задачите, които има да изпълнява. Ние всички след това отидохме на изгревската поляна, като вкъщи остана домашната помощница. През този ден имах в чантата си събрани госта пари, които не можах да приведа на моя стопанин и тя си седеше, оставена вкъщи.

На поляната беше Учителя, заобиколен от приятели, с които разговаряше. Застанах и аз да послушам. По едно

време Учителя почна да ме гледа някак тревожно. Аз посегях още малко, мислейки, че е просто така, но когато тези тревожни погледи не престанаха, оставих домашните, с които бях, и се затичах към къщи. Момичето го нямаше – беше избягало, като ме видяло, че идвам. Пот ме изби, докато отида до мястото, където бях оставил чантата с парите. Слава Богу, тя беше там.

Като се свързах, разбрах, че домашната помощничка е загубила само един гамски часовник и някои гребелици. Какво щях да правя, ако беше откраднала чантата, в която имаше значителна сума! Нямах мои пари, за да ги възстановя, и как щях да се оправдавам? И този път Учителя ме спаси от голяма беда.

КРУШИТЕ

Салонът, в който Учителя гържеше своите беседи, и трапезарията, в която се хранехме при неблагоприятно време, бяха разположени под прав ъгъл и пред тях имаше засадени лешници и една дюля с разкошна корона. Под тези гървета бяха наредени дълги маси, на които се хранехме при хубаво време.

На един обед съм седнал до Учителя. Раздадох за десерт едри жълти круши. Пред Учителя сложиха от тях в една чиния. Той взе една круша, отрязва парче и ми го подаде. Като го изядох, ме попита: „Хубава ли е крушата?“. Отговорих му, че не ми харесва, че е кисела и стипчива. След това той взе от същата чиния друга круша, отрязва и от нея парче и ми го подаде. Тази круша беше сладка и ароматна, топеше се в устата като крем. Когато ме запита за

нея, аз, разбира се, отговорих, че е много хубава. Погледна ме тогава, подаде ми цялата круша и ме попита: „Знаеш ли защо едната беше кисела и стипчива, а другата е с толкова приятни качества?“. Отговорих му, че не зная. Тогава той се усмихна и ми каза: „Киселата и стипчивата е получила повече от влиянията на Земята, а крушата с приятните качества е получила повече от влиянията на Слънцето“.

Спрях се замислен и казах на Учителя: „Нима и растенията получават влиянията на космичните сили на нашата Слънчева система, на които представители са Слънцето, Луната и планетите, така както се приема от астрологията?“ „Да, разбира се“ – отговори Учителя.

ШВЕЙЦАРИЯ

Един топъл ден се прибирам след работа от града и както всякога пристъпих да седна на една от пейките пред салона, където обикновено се събирахме и разговаряхме за грижите и събитията на деня. Учителя много често идваше при нас и с това създаваше условие за смислени и полезни разговори.

Гледам, Учителя беше седнал на една от масите и тихо разговаряше с една сестра. Досетих се, че разговорът е от частен характер, и затова заех една пейка на съседната маса, малко по-настрани. В този момент около мен се събраха още други хора и подехме свой си разговор.

Малко след това от града пристигна още един брат. Тъкмо седна и почна да говори, гледам – Учителя, който се беше сбогувал със сестрата, също обръща глава към нас и се заслушва. Този брат казваше: „Аз съм назначен като

търговски консул в Швейцария. Там ще имам достатъчно време да проуча един въпрос, който отдавна ме вълнува за тази страна. В Швейцария живеят три народности – италианци, французи и германци. Искам да си изясня поради какви причини, защо и как така тези три народа живеят вече столетия наред в мир и разбирателство. Като имам достъп до библиотеките, ще мога да използвам и богатата литература за историческите и социалните въпроси още от най-стари времена. Така ще мога да дам напълно изчерпателен и научно обоснован отговор на този въпрос“.

В този момент погледнах към Учителя. На лицето му беше грейнала усмивка, показваща чувството за свършено погрешния и безрезултатен път, по който този брат беше решил да търси разрешението на въпроса. Аз отново обърнах погледа си към Учителя, очаквайки да посочи пътя към правилното разрешение. Този диалог с погледи беше мигновен. Учителя се обърна към брата и каза: „Из книгите в библиотеките разрешението на този въпрос вие не ще намерите. Тези три народности живеят в мир, разбирателство и братски отношения, защото на Монблан има седище на Бялото Братство. Благодарение на тяхното влияние злото не може да се промъкне между народите там и да внася смут и раздори между тях“.

Всички се спогледахме с приятна изненада от неочаквания кратък, ясен и убедителен отговор. А братът въздъхна с облекчение, че се е отървал от необходимостта да се рови в прашасалите томове на библиотеките. Една доволна усмивка грейна по лицето му. Разбира се, всеки ще схване, че не става въпрос за седище на разумни същества, облечени във физически тела като нашите. Швейцария е гадана от разумния свят като модел за съвместно съществуване на различните народи. И човечеството трябва да се поучи от този резултат.

ОТКАЧЕН ОТ ВЪЖЕТО

В един период от живота ми взе да ми се случва следното. Намирам Учителя да говори на поляната или пред салона с група приятели и щом се приближа, той спираше разговора, за момент лицето му добиваше странен вид, погледът му ставаше съвършено друг, в него се четеше ужас, като че ли пред себе си виждаше някакво чудовище, готово да хване и погълне своята жертва. Аз го гледах с изненада и не можех да си обясня защо този странен вид се явяваше у него, щом ме види. Но разбереше ли, че съм го доловил, той веднага се променяше, погледът му ставаше мек и по лицето му грейваше усмивка, с израз на поздрав към мен.

При един такъв случай, като ме гледаше, но говореше уж на другите, той каза: „Какво ще бъде вашето състояние, ако вие видите в гората една от онези грамадни змии – питоните, че е готова да се хвърли и да удуши един ваш приятел?“. Разбрах, че това се отнася до мен. Някаква злокобна съдба ме дебнеше и беше надвиснала над главата ми. Но аз не можех да проникна в плана на бъдещето, за да знам какво точно ми е приготвила неизбежната карма вследствие на някаква мрачна моя постъпка в миналия ми живот. Така и не запитах Учителя.

В началото на 1939 г. станах търговски пътник. Тогава пласментът на стоките беше много затруднен. С кинематографическа скорост се нижеха събитията и те очертаваха в Европа назряването на Втората световна война. Ние, търговските пътници, ходехме от град на град, за да търсим пазари за стоките, дошли отвън или произведени у нас, и само тук-там можехме да превъзмогнем натежалата инертност.

В началото на 1941 г. германските войски почнаха да минават през България към Гърция и пазарът скоро промени своя облик. Търсенето на стоки бързо се повиши, пазарът се активизира. Германското командване имаше право да печата български банкноти, раздаваше ги на своите войници и офицери, които ги харчеха без мярка и купуваха едва ли не всичко, за да го изпратят на своите близки в родината си. Пазарът се наводни с банкноти. Цените на стоките бързо се повишиха, като минаваха от ръка на ръка. Стигна се до курioзни случаи: стока, продавана от един търговец на едро, след като мине през няколко ръце, се връща пак при първия, но с много по-голяма стойност.

Настана паника сред търговския свят. Всеки търсеше начин да вложи парите си в нещо по-ценно, каквото вече трудно се намираше. Моята професия – пласьор на стоки – стана излишна. Самите търговци плъзнаха да си търсят сами стоки, за да пласират натрупаните в ръцете им новички, току-що напечатани банкноти. Габрово, като един от най-големите производителни центрове, беше наводнен от търговци, търсещи да закупят стоки.

Един ден, след като се прибрах от обиколка и предадох големите поръчки на моя господар, ангросист в Габрово, останах изненадан, че той ги прие равнодушно, без каквото и да е възторг, както правеше по-рано, и с навъсен тон ми каза: „Няма смисъл вече да пътувате, да харчите пари и да правите разноски, защото аз тук без усилия продавам всички стоки, които мога да закупя, на много по-изгодни условия, веднага в брой, отколкото вие с вашите поръчки“.

Явно беше, че с тази моя кариера е свършено и аз съм на улицата. Не за първи път изпадах в такова положение, затова не се разтревожих много. Нещо ме успокояваше отвътре. При такива повратни точки в живота ми моята

мисъл особено трескаво работеше и още същия час реших да стана търговец, и то не какъв да е, а търговец на едро. Макар да нямах пари и да знаех, че за такава дейност те са важно условие, аз имах другите три по-важни елемента – личните ми качества, знаех извора на стоките и познавах пазарите. Споделих идеята си с близки и познати, но всички ми се изсмяха. Само моят по-голям брат и баща ми ме насърчиха и подкрепиха. От Габрово взех влака – и право при Учителя, за да му кажа и на него за решението си.

Когато стигам на Изгрева, гледам, че той излиза от стаичката и се отправя към поляната, където играехме гимнастическите упражнения. Не обичах да хлопам на вратата му, когато имах сериозни възли в живота си. Сметнах, че е много удобно да го настигна, веднага му разкажах за своя проект. Когато ме чу, той някак отскочи настрана, като че ли пред него изведнъж се яви някакво чудовище. Погледна ме, обърна глава напред и продължи пътя си, без да ми каже нищо. Не посмях нито да го настигна втори път, нито да повторя казаното.

Тръгнах си с разочарование, но не се отказвах от плана си. Със свойствената си енергичност за съвсем кратко време извадих документи за правотъргуване и така оформих юридически своя нов социален облик. Като търговец на едро имах големи предимства пред всички други, които по това време искаха да се заловят с търговия, а и бях спечелил доверието и разположението на търговците на дребно, имах и значителни връзки с индустриалния и занаятчийския свят. Големият устрем, с който подхванах новата си работа, и добрият шанс много скоро дадох своя резултат и аз се намерих на предната линия, всред утвърдените и опитни търговци на едро.

През това време монетната система бързо се разстройваше. Правителството пусна освен банкноти още и бонове с големи стойности, носещи и някаква лихва. Това се правеше с цел да се ограничи голямото наводнение от банкноти, които имаха по-малки номинални стойности, но това не донесе облекчение. За хората от стопанския фронт беше напълно ясно, че страхотна инфлация залива страната ни. Стоките непрекъснато намаляваха, а цените им се повишаваха, особено на тези, които бяха по-необходими за нуждите на човека – храни, облекло, обувки. Заговори се за черна борса и правителството се видя принудено да вземе енергични мерки срещу нея.

Пътувайки един ден по линията София-Варна, настанен в първокласно купе, срещу мен се случи да разговарят двама добре облечени господа. Разбрах, че са висши правителствени чиновници и усърдно разглеждаха въпроси от стопанския ни живот – черната борса и мерките, които ще се вземат за нейното ограничаване и ликвидиране. „Строгите закони, които ще въведем срещу това обществено зло, ще ни позволят да я премахнем“ – заключи единият от тях. Разбрах, че срещу търговията и търговците ще се вземат изключителни мерки. Малко след това, в края на 1941 г., излезе закон срещу черната борса. В него между другото за големи нарушения се предвиждаше смърт чрез обесване.

С черна борса не съм се занимавал не защото ме беше страх от закона, а поради отвращение от такава дейност. Стоките, с които търгувах, не бяха от най-належащите. След излизането на закона продължих своята търговска дейност с голямо внимание. Самите производители обаче, поради липса на материали, невсякога можеха да се придържат към определения грамаж и да поддържат качеството

на гаген артикул. Това все пак беше подсъдно, но вината не беше моя.

Погълнат от устрема на работата, тогава рядко се явяхах на Изгрева. Но при първа възможност, след всяко мое пътуване из провинцията, аз се връщах там и колкото пъти се срещах с Учителя, той все така с мъка и тревога ме питаше за моята търговия. А аз не разбирах гибелта, към която тя ме тласкаше. Явно с тези леки намеци Учителя искаше да ми подсказва пропастта, към която отивам, дано сам да се досетя и да спра устрема си. Рязката намеса на Великите в живота на хората не им е присъща. Те правят това само в изключителни случаи. Но аз нищо не разбирах тогава и продължих.

С излизането на закона правителството усилено търсеше да поднесе на обществото показан процес, да закачи на въжето някой и друг търговец от голям мащаб за назиждане и уплаха. И затова едрите търговци бяха внимателно следени. Срещу хората, които бързо прогресират, всякога е имало озлобление, така и срещу мен се породи голяма завист. Хората, които се въртяха около мен и искаха и те да имат голямо име, известност и възможности, представяйки ми се все за мои приятели и доброжелатели, ме наклеветили пред властта и аз бях взет под око, тъй като според тях съм имал необходимите елементи, за да могат да поднесат на народа търсения от тях показан процес.

Един ден, през лятото на 1942 г., при мен дойде бай Раги, братът, който се грижеше за малкото ни земеделско стопанство на Изгрева, и ми каза: „Учителя иска да се достави един вагон въглища за отоплението на салона, където се събират беседите“. Приех с радост задачата. По това време въглищата бяха дефицитни и имаше нужда от голямо тичане и грижа, за да ги намерим. Една от нашите каме-

новъглени мини, доколкото си спомням, тази при гара Пирин, се управляваше от голямото акционерно дружество *Гранитоид*, което тогава се занимаваше и с производство на цимент. Управлението на това дружество се намираше в голяма постройка до гара Подуене. Сетих се, че там имам познат чиновник, когото съм виждал да посещава и беседите на Учителя. Отидох право при него и съвсем откровено му казах, че искам вагон възлища от най-високо качество за нашия салон. Той прие поръчката без възражение и уговорки. Благодарих му, платих стойността на вагона и си излязох.

След седмица-две аз отново отидох на Изгрева. Тъкмо съм застанал пред южния изход на салона, и Учителя се показва горе, на входната врата. Погледна ме и разбрах, че иска да отида при него. Изтичах по стълбата. Изразът на лицето му беше измъчен, съкрушен. С тих глас, едва чуто, ми каза: „Ще могат ли възлищата да дойдат до 15 август?“ „Ще направя всичко възможно до тази дата вагонът с възлища да пристигне!“ – енергично отговорих аз и допълних: „Да поръчам ли още един вагон?“ „А, не, не!“ – със същия съкрушен глас отговори Учителя. Погледна ме с измъчения си поглед и си влезе.

Наведох глава със смътни предчувствия, но мисълта ми литна пак към големите исторически събития, които по това време раздрусваха света. И помислих какво ли особено голямо събитие ще стане дотогава? Не ми мина и сянка от мисъл, че могат да станат големи събития, и то само на моята глава. Слязох набързо от стълбата и веднага отидох при нашия приятел от *Гранитоид*. Намерих го там и най-настойтелно го помолих да направи всичко възможно вагонът с възлищата да дойде час по-скоро. Лицето му имаше чертите на честен човек и той направи всичко възможно, за да удовлетвори молбата ми.

След няколко дни получих известие, че вагонът е пристигнал на гара Перловец. Отидох с документите още сутринта на гарата, приех вагона и ангажирах всички каруцари и работници, които имаше там, с поръчението да закарат и разтоварят възлищата на Изгрева, а и да ги наслагат в бараката, която имахме за тази цел. При тази идеална организация всичко приключи някъде към обед. Изпратих работниците и каруцарите, като им платих богато за свършената работа.

Напуснах бараката и гледам, че братята и сестрите се бяха наредили на масите за обед. Насочих се към Учителя, за да му кажа, че задачата с възлищата е разрешена. Той се надигна от мястото си и ме погледна със същия, вече познат за мен поглед. аз се спрях и само за миг можах да си дам отчет, че цялата работа съм свършил по високия идеал, а защо ли така Учителя ме гледа, къде ли имам грешка? Знаех добре, че той не обича при братски работи да се направи и най-малкия пропуск или да има някаква лична изгода. Гледах го спокойно и смело, без да трепне в мен нещо, защото имах увереността, че всичко свърших с най-голяма чистота. Това трая може би секунда. Малко след това видях лицето му да светва, погледът му проникна в мен, пълен с топлина и нежност, вдигна ръка и каза: „Ти можеш да вършиш работа, ще останеш!“.

Не останах за обяд, тръгнах си, почувствах, че онази неприятна тежест, която имах до този момент, отпада, като че ли някакви окови се свалиха от мен. По това време имах складове за стоки както в София, така и в Габрово, който като производителен център беше на едно от първите места в страната ни. Работата ми се беше разраснала твърде много. На 15 август сутринта бях в склада си в Габрово. Предния ден имах шанса да ангажирам значително количество стоки от фабриките. И сега вече ги докарвах,

но реших вместо да ги стоварят тук, да бъдат откарани с камион в София. За тази цел ангажирах един камион от транспортната агенция, с която работех редовно.

Стоките се натовариха и пълният камион замина претоварен. Приготвих и други пратки по поръчки за провинцията и ги изпратих. Тъкмо привърших, и агентите по стопанските нарушения влязоха. Беше около единадесет часа преди обед. Легитимирах се и заповядаха да преустановя всякаква работа. Почнаха да описват всичко, каквото имаше там. Късно вечерта свършиха и ме откараха в полицейския участък. Участъкът беше стара, останала още от турско време сграда, която се намираше на мястото, където днес е построен хотел *Балкантурист*. Там ме тласнаха в един арест, толкова мръсен и ужасен, по всяка вероятност непочистен още от времето, когато нашите възрожденци са лежали там.

Бях сам. Дойде нощта, но за сън не можех и да помисля. Приседнах малко на един нар, по който имаше дебела кора мръсотии, а като се огледах, останах поразен – по стените над него една до друга пълзяха хиляди гървеници. Станах и цяла нощ останах прав. Призори те изчезнаха и можах само за кратко време да поседна и да погремна. Дни и нощи прекарах там самичък. Един ден гледам от една дупка да излиза мишка. Толкова много ѝ се зарадвах – живо същество до мен! Тя се обърна и като ме видя, избяга отново в дупката си. „Чакай, не си отивай!“ – завиках аз. Но разбира се, тя не схващаше моята мъка. Усмихнах се за първи път от толкова време. Какви чудеса са Божиите пътища и методи. Боговете бяха изпратили мишка, за да ми донесе радост. Радвах се, че не бях забравен.

Но минаха още дни и нощи, докато най-после врата се отвори и ме извикаха в стаята на следователя. Връчиха ми обвинителен акт. В него се посочваше, че ме обвиняват в

нарушение на закона за цените и снабдяването. Понеже намерената стока в склада ми не надхвърляше по стойност петстотин хиляди лева, не можеха и да ме погведат по онзи член от закона, който предвиждаше смърт чрез обесване. Това беше първата облекчителна въздишка, която се изтръгна от мен. Изпратената с камион за София стока, преди да дойдат агентите, ме спаси от най-лошия удар – да бъда погведен пог онзи член от закона, който предвиждаше смърт. А тази стока в камиона беше за стотици хиляди левове. В обвинителния акт се искаше затвор за много години. Аз се възпротивих да го подпиша, тъй както беше мотивиран. Подписах го при особено мнение.

През периода, когато следователите оформяли моето обвинение, един наш брат могъл да влезе във връзка с главния агент и поускал да узнае нещо за моята съдба. Той му отговорил, че на всяка цена ще понесе тежко наказание, макар че самият той вижда, че не са налице никакви престъпления, но понеже правителството иска да има показен процес – а за такъв моят случай бил много удобен – то и затова ще понесе тежкото наказание. По радиото, както по-късно ми казаха, се гърмяло за моя процес и за мен самия се сипели най-лоши изрази.

Този наш брат отишъл при Учителя и му разказал за разговорите си с агента и за заключението му, че ще понесе на всяка цена тежкото наказание. Учителя го погледнал и казал: „Въпреки това Николай ще бъде освободен!“. На другия ден след подписването на обвинителния акт, пог усилен стража, заедно с една психически разстроена жена, пешком ни закараха в град Севлиево. Движението, богатният простор, синьото небе, яркото слънце ми подействаха ободрително. Когато стигнахме в помещението на полицейското управление, не знам по какви причини ме оставиха в двора.

Седнах на една пейка и поради голямата умора и многото безсънни нощи съм задрямал – и сънувам, че гържа в ръцете си голямо парче хубава червена дуня, но тъкмо да захапя от нея, и нечия ръка я отхвърли. Когато се събудих, бях радостен – имал съм и друг път случай да се убедя, че когато сънувам, че ям хубави добре узрели и червени плодове, винаги съм имал и големи неприятности. Знаех, че лошото ще се махне от мен. Така изтълкувах съня си и една утеха ме изпълни.

След малко заедно с жената ни закараха в едно мазе. Вече беше настъпила нощта и за никакво спане не можеше да се мисли. Стоях прав и се разхождах, доколкото можеше, в тясното мазе. Жената се беше съгнала на единствената пейка и говореше несвързани приказки. Късно през нощта се умълча и разбрах, че е заспала. Така прав, разхождайки се от стена до стена, прекарах нощта, а на сутринта моят адвокат, който брат ми беше вече ангажирал, ме посети и ми каза, че ще бъде изпратен без право на гаранция в Търновския затвор. И наистина, след малко бях натъпкан в някакъв затворен автомобил. От него не можех да виждам нищо, но от друсането разбрах, че се движим по шосе.

Най-после колата спря. Когато се отвори и сляхох, бях вече в малкия двор на Търновския затвор – стар турски занган. Отвори се една тежка желязна врата, през която ме вкараха, и аз влязох в тъмен и непрогледен коридор. „Там, в гъното от дясната страна, има врата, ще влезеш в нея!“ – изрева някакъв суров глас зад гърба ми. Закрачих с чувството, че отивам в ада. Най-после в тъмнината едва напипах вратата вдясно. Плахо я отворих и за моя изненада видях зала, немного добре осветена, пълна с хора, сигнали или полегнали на нарове един до друг, които съвсем нямаха вид на много опечалени. Те възбудено ме приветстваха, като че

ли бях техен близък, член от тяхното голямо семейство. Това беше едно голямо облекчение в тежкото ми потиснато състояние.

Един приветлив човек, когото не бях виждал никога, но той ме познавал, даде разпореждане да ми се стори място. И аз се намерих на един от наровете, между хората със съгба, подобна на моята. В монотонния им и еднообразен живот и най-малкото събитие будеше голям интерес. Неписан закон при тези случаи беше всеки новодошъл да разкаже не само причините за своето идване тук, но и цялото си житие и битие. Не направих и аз изключение. Те пък от своя страна имаха задължението като новак да ме запознаят с режима и порядките на този специален институт на човешкото общество. Между затворниците в залата имаше и такива, лежали години наред, които така вещо познаваха наказателните закони, че всеки адвокат би им завиждал. Те именно като съдии разгледаха моя случай и определиха тежкото наказание, което би трябвало да ми се даде.

И така, заредиха се дългите и монотонни дни и нощи. За голяма моя радост мястото на нара беше до тесен прозорец, откъдето можех да гледам някаква гора, възвишения и небето с неговите промени. Всичко това внасяше в мен бодрост, но и осъзната мъка, че ние разбираме великите творби на Бога едва тогава, когато изгубим възможността да се ползваме от тях. След около 40 дни бях предупреден, че ще трябва да замине отново за Севлиево, където ще се гледа делото ми. Опитните по съдебните процеси затворници намериха, че моето дело се движи много бързо, щом е насрочено за толкова кратко време. Много от тях седяха с месеци, без да бъдат потърсени.

В определения ден по същия начин бях закаран в Севлиево и се озовах в съдебната зала. Влязоха и съдиите. Когато видях председателя на съда, който ме гледаше със суров и безмилостен поглед, аз изтръпнах, разбирайки тежката съдба, която ми се готвеше. Но при започването на процеса се оказа, че някакъв много важен и необходим свидетел не е налице и моят адвокат предложи, на съвършено законно основание, делото да се отложи. Съдиите, нямаше как – приеха. Още тогава се реши, че то ще се гледа в Габрово, където състав от съдии периодически разглеждаше по-тежки дела.

Отново бях върнат в затвора. Режимът ни там предвиждаше да ни извеждат на разходка или както се казва – „на каре“, предиобед и следобед по около едни час. Един ден, както се разхождах преди обяд, гледам встрани от мен, малко над главите на другите затворници – Учителя! Видях го напълно реално, но как, аз не мога да кажа. Гледа ме със светнало и приветливо лице. Това напълно ме успокои – разбрах, че ще бъда освободен и никаква присъда няма да ми наложат. След около двадесетина дни или може би месец бях известен, че ще бъда закаран на делото в Габрово. Облечен по тогавашната затворническа мода – рае на широки лентци, аз бях закаран на гара Трапезица и оттам – за Габрово. По пътя за гарата, за моя голяма изненада и радост, срещнах моя по-малък брат. Интересна случка! Случайност ли, или какво? Без уговорка и без да знам, той бил по това време в Търново и случайно минал по този път.

Съдебната зала в Габрово беше претърпкана, и то предимно от фабриканти, с които работех. Те бяха с основание много доволни от моето гържане през време на следствието, тъй като нито един от тях не бях повлякъл след себе си в този процес. Този път съставът на съда беше

друг: едни благородни, интелигентни физиономи, готови да служат на истината и справедливостта. Прокурорът – също. Виждаше се, че не бяха повлияни от никакви правителствени съображения. Още в речта си прокурорът оттегли обвинението, че има спекула и сериозни нарушения по закона за цените и снабдяването. Съдът произнесе оправдателна присъда, като ми наложи само някаква незначителна глоба за неправилно водене на търговска книга.

Цялата зала въздъхна с облекчение. Една ведрина, една атмосфера на задоволство заля всички, фабрикантите скочиха и бяха готови те да платят глобата. Настана приятно оживление. Всички искаха да видят и поздравят човека, облечен в особения костюм на широки раета. Още същия ден бях откаран отново в Търновския затвор. След изплащането на глобата и някои формалности желязната решетка отново се тресна зад гърба ми и аз тръгнах, но този път към свободата, към простора, към живота. Колко велики неща са тези, Господи, неща, които Ти само даваш! Изправих глава и благодарих на Учителя. В ушите ми ехтяха неговите думи: „Ще останеш, ти можеш да вършиш работа!“. Наистина останах, но Господи, дано свърша нещо за Твоята слава!

Като се прибрах в София, най-напред се срещнах с Учителя, който ме прие със същото лице и усмивка, както в затвора в Търново. След като му изприказвах всичко, което той знаеше много добре, ми каза: „Имаше сили против теб и за теб, но благодари за това, че в твоята градина се намира всичко, каквото потърсиш“.

Беше октомври 1942 г. Минаха години и един ден научавам, че Търновският затвор бил обърнат в музей. Това ме изненада и потопи в размисъл. Защо пък този затвор да бъде преустроен в музей? Ще кажат някои, че там са лежа-

ли политически затворници. Но в кой затвор не са лежали такива? За мен отговорът беше ясен – Учителя бе идвал там. Там, където са светлината, свободата и животът, няма място за тъмнина, ограничения и смърт.

ОСКУБАН

След като бях минал голямото изпитание през 1942 г., един пролетен ден на 1943 г. съм на Изгрева. Нещо помагах на бай Раду, нашият мил и симпатичен брат, който с похвално усърдие се грижеше за малкото ни стопанство. Гледам по пътеката, която минава покрай боровата горичка, с бавни стъпки да се загава Учителя, идвайки от стаичката си. Спря се на пътеката, на възможно най-близко разстояние до мен, и ме гледаше. Разбрах, че иска да ме види, за да ми каже нещо.

Отидох веднага. Когато се изправих пред него, видях, че лицето му е измъчено, а погледът му е също такъв, какъвто беше преди голямото изпитание, което преживях. Тревожно зачаках, а той ме погледна и с тих глас рече: „Спазвай законите, Николай!“. От думите му нищо не разбрах, какви и кои закони да спазвам. Не го запитах за пояснение. После разбрах, че ставало въпрос за законите, които ще гойдат в страната ни след 9 септември 1944 г. „Защо? – с нарастваща тревога се запитах аз. – Пак ли ще мина през нови изпитания като онези с бесилката?“ „А, не, не, този път ще бъдеш оскубан“ – добави Учителя със същия тон, в който се четеше мъка. Помълчах в недоумение, разбрах само, че предупреждението му се отнася до моята твърде много нараснала търговия. Интересно е, че макар всякога

да съм бил много свободен пред него, също и този път не го запитах да ми поясни казаното.

По това време търговията със стоки от първа необходимост беше напълно ограничена, те бяха под контрола на тогавашното т.нар. комисарство. Търгувах със стоки, които не представляваха никаква насъщна нужда за човека и задоволяваха само неговите второстепенни потребности. Производството на тези стоки беше обект предиг всичко на занаятчийството, което използваше само отпадъчни материали, и така се намираше начин за тяхното оползотворяване. Занаятчиите, тези трудолюбиви, сръчни и находчиви хора, постигаха с примитивни средства и съоръжения похвални резултати. За производство и търговия с тези стоки ограничения нямаше и затова не можех да разбера казаното от Учителя. Какви закони да спазвам? Аз не знаех, че само броени дни и месеци след това ще настане коренна промяна в стопанския ни живот и че тези негови глуми се отнасят именно за това време.

През месец април 1944 г. бях взет от военните в запас. Нашата група се състоеше от по-възрастни хора и затова ни изпратиха да изпълняваме трудови задачи някъде към гръцката граница. Откъснат и далече от населените пунктове, поне аз няхах възможност да чуя никакви новини. Така, прекарвайки без връзки с външния свят, изтекоха дните ми до 9 септември. Един-два дни около тази дата лагерът ни някак особено притихна, спряхме работата и никой не можеше да каже защо и докога. След няколко дни, прекарани така, изведнъж се получи нареждане да се приберем в София за уволнение.

Едва когато наближихме столицата, тогава научихме за промяната. Тази откъснатост от пет-шест месеца без новини ме беше лишила от възможността да следя съби-

тията, затова не схванах промяната като нещо особено. След уволнението си продължих своята работа с още по-голям импулс, и то в същото направление. Пазарите се оживиха, хората се поуспокоиха, а занаятчиите с още по-голяма сила се заловиха за своето производство и го носеха за пласмент при мен. Това създаваше топла и сърдечна връзка помежду ни. Работата си движех с устрем и поласкан, че съм в услуга на тези гребни съществувания и че улеснявам техния живот.

По-късно, когато започнаха да излизат наредби за ограничаване на частния сектор, не можех да допусна, че ще се стигне до такава пределна крайност в ограничаването и на най-гребните частници. Аз живеях с мисълта, че щом съм полезен на тези хора, в името на които гоюде и тази власт, няма да бъда засегнат, нито пък ще пострадам те, занаятчиите, които така умело оползотворяваха отпадъците, за да произвеждат стопански ценности. Дадох писмени обяснения на един от първите хора на новата отечественофронтовска власт, който оцени правилно както моята дейност, така и тази на занаятчиите. Така и не отделих време и внимание, за да схвана и погледна по-задълбочено пътя, по който се върви. Мисълта, че върша полезна обществена работа, ме беше изцяло завладяла.

По-късно се опомних, разбрах, че за тях най-важното е пълната ликвидация на частния сектор. В себе си обаче не намерих сили и оправдание да спра своята дейност – това беше моята грешка. В началото на 1952 г. органи на Столичния градски народен съвет, занимаващи се със стопанския сектор, подтикнати от зловни и завистливи хора, конфискуваха намерената в склада ми стока за 22 милиона лева и ми наложиха глоба от два милиона. С това бях не само оскубан, но и напълно обезличен и ликвидиран.

Защо не разбрах и защо не послушах Учителя още тогава да преустановя всяка търговска дейност? В ушите ми звучаха само гумите му: „Не, не, този път ще те оскубят“. По-късно разбрах, че и законите на справедливостта не съм спазвал напълно.

ХАМАЛИН

Първата задача на всяка държава, която по ред причини получава политическо влияние върху някоя друга, е да вземе в ръцете си стопанския живот – производство и търговия. Това е най-важното. В това отношение Германия и Италия, които получиха в началото на Втората световна война влияние над България, не направиха изключение. Още с първите стъпки техните стопански представители бяха вече тук. Голямата война, която тези две държави бяха почнали – Германия още в 1939 г., а Италия – малко по-късно – ги изтощаваше до краен предел и те не можеха да предложат почти нищо за износ, освен незначителни греболии и тъкани от изкуствени влакна.

В тези много тесни граници се ограничаваше вноската търговия през военния период. Търговците на едро у нас неофициално се деляха на такива, които търгуваха само със стоки от местен произход, и други, които имаха за предмет на своята търговия предимно стоки от други държави. Последните носеха титлата „вносител“. Да бъдеш вносител беше голямо звание, свързано с авторитет и с тежест в обществото. За такова обществено положение по това време бяха необходими по-големи капиталы, усет и замах в стопанските въпроси. Като търговец на

едро през този период, амбицията ми беше насочена именно към това по-високо обществено положение.

Беше началото на 1943 г., когато за първи път се явих пред представители на италианските текстилни заводи от Милано и Торино. Манифактурата бе от онзи сектор на производство, който най-добре познавах и който най-много ме интересуваше в моята търговска дейност. Отидох при сеньор Денизи – сух и слаб, но с добре оформена глава. Той ме прие с голямо внимание. Макар и да говореше неправилно български, в думите му се забелязваше култура и интелигентност, умение и разбиране на търговските дела. Неговите кантори бяха на втория етаж на сградата. По онова време там бе окачена скромна табела с надпис *Хотел „Европа“*.

След като се представих и разменихме обичайните при такива случаи любезности, бързо преминахме към деловия разговор. Той извади една папка, в която имаше книжа и мостри от платове. Показа ми една връзка мостри – хубави хастари от изкуствена коприна. „От тези платове, господине – ми каза той, – в момента мога да ви предложа 15 хиляди метра.“ Веднага разбрах, че се отваря възможност за добра сделка.

По това време обаче индустриалните центрове в Италия, и по-специално на Милано и Торино, бяха подложени на усилена бомбардировка от самолетите на английските и американските въздушни сили. Това внасяше голяма несигурност и риск в сделките. Затова фирмите от Италия и Германия искаха още при поръчване на стоката стойността да се заплати веднага, само тогава поръчката беше валидна. А след това се чакаше с месеци, докато поръчаната стока пристигне. Това заангажираше за дълго време средствата на купувача. Но това не беше най-лошо-

то. Те поставяха и други, още по-тежки за момента условия, а именно, че всички рискове от злополуки са за сметка на купувача; и ако при бомбардировките или при друга някоя злополука стоката бъде унищожена, купувачът губи и стоката, и парите, които вече предварително е внесъл за нея.

Този голям риск аз разбирах много добре, освен това по онова време всички внесени стоки, които можеха да задоволят на същните нужди на човека, се поставяха под разпореждане на Министерството на вътрешната търговия и то правеше разпределение на получената стока между търговците на гребно и занаятчиите. Това министерство определяше и цените им. За вносителя то не даваше печалба, по-голяма от десет процента. Тази печалба беше твърде малка да оправдае големия риск, който се поемаше.

Въпреки неблагоприятните условия аз реших да сключа сделка със сеньор Денизи. Печалбата не беше най-важното, което ме тласкаше към сделката. Съображенията да я приема бяха, първо, че моите пари, ако всичко мине благополучно, ще бъдат гарантирани с ценна стока, тъй като по това време инфлацията бързо растеше, нашият лев се обезценяваше; и второ, така щях да се наредя в първата категория стопански дейатели и да добия званието *вносител*.

И така, аз поръчах само пет хиляди метра от тези платове и изпратих по-малкия си брат да внесе нейната стойност в Българската народна банка за сметка на фирмата, която щеше да изпрати стоката. Когато брат ми се озовал в банката, господин директорът го поканил в кабинета си и го посъветвал да не прави вноската, защото специално град Торино е непрекъснато бомбардиран и това си е чист риск за парите. Брат ми не го послушал и внесъл сумата за превод на фирмата износителка.

Зачакахме пристигането на пратката, обаче новините бяха все по-тревожни и напрегнати. Сеньор Денизи не можеше нищо определено и успокоително да ми каже. Взех да мисля, че всичко е загубено. Бях вложил всичкия си капитал и ме глождеше мисълта да уга при Учителя и да го запitam какво да очаквам и какво да правя, ако всичко е загубено. Но не обичах да го занимавам с моите материални работи, затова и не го запитах, когато направих сделката, не се реших и този път да го безпокоя. А тревогата пред мрачните изгледи на моята съдба беше вече здраво залегнала в мен.

Един ден, така разтревожен и посърнал, съм застанал пред салона, където Учителя гържеше своите беседи. Гледам – той излезе от стаичката си и тръгна към мен, спря се на близко разстояние и някак въпросително ме погледна. Разбрах, че иска да му разкажа за това, което ме потискаше. Приблжих се до него и като отприщан бент набързо му изложих целия случай и мъката, която тегнеше над мен. Накрая заключих: „По всичко личи, че след загубата не ще имам друга възможност, освен да стана хамалин“. Той ме погледна, помълча малко и каза: „Ти хамалин няма да станеш!“. В гумите му имаше бащинска загриженост и мекоота, а лицето му светеше. Изведнъж целият се почувствах като човек, освободен от тежки окови. Изблик на надежда и радост ме обзе и бях готов да литна в простора от неуържим възторг.

Само няколко дни след тази случка получих известие, че пратката ми от пет големи сандъка е пристигнала на ломското пристанище. Италия само малко преди това беше вече капитулирала и границите ѝ бяха затворени.

ПОРЯДЪКЪТ

От една случка, която имах с Учителя, разбрах от какво грамадно значение е за ученика да има предвид разумни съображения, когато трябва да върши нещо, когато ще разрешава някаква задача.

През 1925 г. Учителя проведе събора за последен път в Търново; следващата година той беше в София, на Изгрева. Съборите, както вече отбелязахме, бяха дни на голям подем, на топла и приятна обмяна между всички приятели от София и тези, дошли от провинцията. За първи път щяхме да бъдем домакини, ето защо очаквахме съборните дни с нетърпение, готови да сме полезни при подготовката им. За гостите, които идваха от всички краища на страната ни, нямаше достатъчно помещения, затова се определи едно място за палатки. То беше пред стаичката на Учителя, която малко преди това бе построена и даже все още не беше измазана отвън.

Братята и сестрите опънаха палатките си в недостатъчно добър ред, който както намери за добре. Братята старейшини, които имаха за задача да организират външната страна на събора, не бяха се сетили, че ще бъде по-добре, ако и тук се внесе порядък. Една сутрин, преди още да беше започнал съборът, отидох към Белия град – така нарекохме това селище от палатки. Гледам, Учителя идва към мен и ми казва: „Трябва палатките да се наредят в по-правилен ред“. Едно от качествата ми като човек е да не отлагам, и най-вече когато нещо е предложено от Учителя.

Още в същия момент започнахме да размерваме и да планираме тяхното нареждане. Между него и мен ста-

на въпрос как да ориентираме редиците, по които ще се построят палатките. Но нали винаги бързам, не изчаках Учителя да каже как да стане това и дадох своята идея за разрешаването на въпроса. Учителя ме погледна и каза: „Какви са ти съображенията за този план?“. Веднага ги изложих. Усмивка на доволство грейна по лицето му. Може би не дадох най-правилното разрешение, но имах своите разумни, оправдаващи го доводи. Разбрах, че това беше най-важното – всичко да се обмисли добре, преди да се започне някаква работа. Доброто мислене е изключително важно. Затова се дават задачи на човека, за да се учи все по-добре и по-добре да мисли.

Това беше един хубав урок за мен. Заедно с братята и сестрите, които дойдоха, се организирахме и наредихме палатките по нов начин, според предложението ми.

ГОЛЯМАТА ЯГОДА

В късните пролетни дни на Изгрева беше особено приятно. Привечер, когато Слънцето отиваше на запад и пращаше своите коси лъчи по дуплите на Витоша, изгледът към нея беше чудно нежен. Носеше се въздух, наситен с аромат на билки и борова смола. Сладкият покой, в който отекваше мистичният ромон на онова велико, могъщо и чудно по своята красота течение, наречено живот – всичко това създаваше на Изгрева обстановка, изпълнена с тиха радост на умиление, където душата на човека можеше да се нахрани с чисти пориви, с мисли и идеи от Висшия свят.

В една такава привечер, както се разхождах, гледам Учителя да идва към мен, усмихнат и цял сияещ. Той гър-

жеше ръцете си напред, със затворени една върху друга глани. Когато се доближи до мен, той изгряво си открехна гланите и аз изненадан видях там грамадна ягода, която току-що бе откъснал от засадените лехи в един кът на Изгрева. „Какво ще кажеш?“ – ми каза Учителя, посочвайки с поглед ягодата.

В момента съвсем не бях в състояние да проникна в дълбокия смисъл на това тъй малко наглед събитие и си помислих: „Какво пък толкова е това, което ми показва – обикновена ягода, само че по-голяма!“.

Учителя схвана мисълта ми и пак по същия начин ми отговори с мисъл: „Ти не можеш да разбереш какво велико нещо гържа в ръцете си! Колко много усилия и грижи на разумни същества са отишли, за да може да се създаде този тъй хубав плод! Колко време се е работило, за да се създадат условията за нейното появяване! Всичко това показва, че нашата Земя е все пак напреднала планета от слънчевото семейство. Разбери това!“. Аз наведох глава пред великото съдържание на всеки плод, на всеки продукт, които Земята ражда.

Учителя се обърна и си тръгна, а аз продължих да мисля за онова, което чух с другите си уши. И сега, когато видя, когато се докосна до който и да е плод, заставам с благоговение и благодарност към онези велики разумни същества, които ги създават и полагат усилия за тяхното раждане на Земята.

МАСЛОТО

По онова време с масло се снабдявахме от селяните. То беше ронливо, ароматно и вкусно. В пазарните дни го носеха на големи буци, по един-два килограма, скътано в чисти глинени съдове или калайдисани сахани и завито отгоре с бели кърпи. Пазарищата бяха много оживени, пъстри и изобилни места. И в Габрово, родния ми град, маслото го носеха от селата – в голямо изобилие и от най-високо качество.

Един ден получавам колет от близките си в Габрово. В него имаше няколко буци масло. Една от тях, както си беше завита в хартия, занесох на Учителя. Когато му я поднесох, той ме попита: „Какво е маслото – краве или биволско?“. Казах му, че не зная. Той ме погледна, усмихна се и каза: „Ако маслото е жълто, краве е, ако е бяло – биволско е. Кравата е по-мъдра от биволицата, затова маслото ѝ е жълто. Знай още, че маслото е есенциален продукт в природата“.

Тръгнах си, дълбоко зарадван в себе си, че и в този ден научих нови мъдрости.

ПЕСНИТЕ

Много често вечер на Изгрева се събирахме на поляната, там, където играехме сутрешните гимнастически упражнения, и често пеехме песните, които Учителя ни беше дал. През една такава вечер се създаде чудна хармония, пеехме с настроение, пълно със светлина. А моята мисъл все бе ангажирана около въпроса по кой начин се създават такива съвършени музикални творби, които поставят човека в чуден, извънземен свят. Общи фрази, които се поднасят за изящното творчество, като вдъхновение и като присъствие на музи и пр., ми бяха познати, но те изобщо не ме задоволяваха.

Бях недалеч от Учителя, Който също пееше. Реших да го запитам как той е създавал това творчество. Когато песента привърши, аз някак простичко, без да подбирам за случая подходящи изрази, го попитах: „Учителю, как измислихте тези песни?“. Той се обърна и тихичко ми каза: „Аз не съм ги измислил“. Искях да го разпитам повече, да ми даде някои пояснения, но започна нова песен, после друга и друга, и така аз останах сред песните сам да търся изворите на тази чудна хармония.

ПИСМОТО

Един ден получавам писмо от сестра си, която живееше в Габрово. В него тя ми пишеше, че една от нашите близки е тежко болна. Нейните родители бяха заможни хора и не бяха пожалили средства, за да я заведа при най-големите специалисти. Но никой от тях не само че не ѝ помогнал, но и не могъл да определи естеството на болестта. Сестра ми ме молеше да отида при Учителя и да поискам помощ и съвет за този случай.

Тръгнах за Изгрева с неохота, не обичах да занимавам Учителя с такива въпроси, тъй като мислех, че неговата задача не е да оправя физическите недъзи на хората, а да им донесе светлина, да им покаже пътя и смисъла на човешкия живот. Мислех също за начина, по който щях да вляза във връзка с него: дали да похлопам на вратата, или да чакам, когато той излезе. Всичко това ме вълнуваше из целия път. А когато стигнах, тъкмо завивам покрай стаята на бай Ради, вдигам глава – и гледам Учителя на балкона пред стаичката си, стои изправен, отправил поглед към мен.

Възгъхнах с облекчение, че това, което най-много ме измъчваше – начинът, по който да вляза във връзка с него, изведнъж най-благоприятно се разреши. Ясно беше, че той ме очакваше. Когато стигнах под балкона, още преди да отворя уста, за да му разправя за целта на моето идване, той ми каза: „Пишете на вашата сестра да поставят краката на болната до колене в топла вода и тя ще оздравее“.

Писах и стана чудо! С това невинно на пръв поглед средство нашата близка оздравя напълно. Едва ли има между нас, братя и сестри, такива, които да не са опитали

изключителните възможности, които Учителя имаше за възстановяване на разрушеното здраве на човека.

ДИНИТЕ

Учителя имаше голямо разположение към плодовете. Моето впечатление беше, че предпочиташе гини. Затова щом те се появяваха на пазара, правеше ми голямо удоволствие да му занеса някоя голяма, добре оформена гиня. По това време нашата земя раждаше прекрасни гини – сочни и големи, по 10–15 килограма. Като почнеш да я режеш, едва допрял ножа, цялата пращи и се отваря. А вътре е яркочервена или жълта – вкусни, сладки, човек не може да им се наеде.

Понякога обаче се случваше, макар и по-рядко, отколкото сега, да се падне и недотам узряла гиня. В желанието си да поднеса на Учителя гиня само от най-високо качество, търсех да намеря начин да познавам добре узрелите. Затова всякога разпитвах онези, които правеха декларация, че могат да ги познават по външни белези, когато вече са откъснати. Те, разбира се, услужливо и авторитетно ми ги изброяваха, но всякога се убеждавах, че посочените белези не могат да гарантират, че гинята е сладка и узряла.

В това нещо особено добре се убедих веднъж, когато група познати се бяха спрели пред камара гини. Един от тях се препоръча, че като син на градинар можел безпогрешно да познава узрелите гини. Той почна да изброява белезите, по които човек може да направи сигурен избор: лъскава кора, опашката лесно да се откъсва, малко гънце; и мисля, че изброи още няколко белези. Когато привърши изброяването, аз се обърнах към него и му казах: „Добре,

докажи, че е така, избери една гиня от камарата, аз ще я платя“. Запретна се той: гледа, избира, и най-после взе една голяма гиня и каза: „Ето, това е вече узрял и превъзходен плод“. Платих гинята и когато я срязахме, оказа се, че е зелена и едва зарозовяла.

Един ден сме се събрали пак около Учителя и стана въпрос за гините. Аз насочих въпроса за тяхното разпознаване. Учителя почна да изброява бележите, по които те се избират. Те не се отличаваха от тези, които бе посочил и синът на градинаря. Слушах с внимание и разбрах, че по-скоро всичко е въпрос на вътрешен усет. Когато Учителя спря, аз се обърнах към него и казах: „Вие по тези ли белези избирате гините?“. Той ме погледна някак особено, от което разбрах: „Ще ти покажа как се избират хубавите гини“. Няколко дни след това занасям на Учителя много голяма, добре оформена гиня. Той ме погледна, погледна и гинята с израз, показващ задоволство от прекрасния плод. След това вдигна глава, мръдна я малко встрани с израз, като че ли някому казваше нещо.

Имал съм случаи и друг път да видя у него този едва доловим жест, който по безспорен начин ми е показвал, че около Учителя винаги има разумни същества, невидими за нас, които го слушат и са му в услуга. В подкрепа на това един път на беседа в Младежкия клас трябваше бързо да се пресметне действие между големи числа. Учителя веднага даде техния резултат. Аз, който следвах математика, пък и другите от класа бяхме изненадани от така бързо направеното изчисление. В отговор на тази наша изненада той каза: „До мене има един математик, който пресметна и даде резултата!“. Разбира се, до катедрата на Учителя ние не видяхме никого.

И така, същия ден минавам покрай дюкяна на един продавач на плодове, гледам, че там се беше спряла каруца с гини. Най-отгоре зърнах една красиво оформена гиня приветливо да ми се усмихва. Пак погледнах – върху гинята имаше същата усмивка. Купих я и се прибрах вкъщи. Срязях я – беше великолепно узряла. Резен по резен я изядох цялата. Когато станях, почувствах се така лек, така подвиген, пълен със сила и живот. Изпълваше ме някаква тиха радост. Ето, рекох си, ето философския камък, еликсира, панацеята, която толкова столетия алхимиците са търсили като средство за подмладяване, за даване на сила, здраве и живот. Едва задържах порива си да викна, че хубавата и напълно узряла прясна гиня е най-могъщото средство за младост, сила, здраве и живот. Реших всеки ден да изяждам поне по една гиня.

Това съвършено ново състояние изживях за първи път. То продължи известно време, като бавно затихваше. На другия ден пак отидох при същия продавач. Взех гиня, която също така беше хубаво узряла – като я режеш, пращи, а вътре като че ли бе пълна с кристали от рубини. На нея пак имаше усмивка, но тя съвсем не беше такава като предишната. Вкъщи срязях гинята – беше сладък и приятен плод, но само толкова. Състоянието, което получих от онази гиня, го нямаше; нито светлината, нито енергията, нито лекотата и тихата радост. Имаше го само приятното вкусово усещане.

Програмата за ядене на гини продължи и през следващите дни. За голяма моя радост се случваха все хубави гини – усмихнати. Но преживяното от онази първа гиня остана само като свиден спомен. В клас след тази случка Учителя ме погледна, усмихна се и каза: „Пишете за следния път темата *Най-хубавият плод*“. Той всякога ни даваше теми,

по които пишехме, каквото знаем. Досетих се тогава по какъв начин Учителя ми беше благодарил, като ми даде чрез една гиня да преживея нещо от онзи възвишен порягък, към който се стремях. Това беше неговата отплата за малкото внимание, което му бях оказал. Научих още, че само гиня, която се усмихва, щом я погледнеш, е хубава.

ИЗГРЕВА

Поради ред неудобства трябваше да напуснем квартирата, която гържахме на улица *Кракра*. Моят брат, по-добре запознат и с по-голям опит по жилищните въпроси, дни подред се блъскаше да търси квартира, докато наистина намери една стаичка, но с наем 1000 лева на месец. Това беше равно на половин заплата на сравнително добре платен чиновник. За скромните материални възможности, при които бяхме поставени, такъв висок наем беше извън нашите сили. В такова положение бяха и други наши приятели студенти, дошли от провинцията. Но всякога напрежението ражда в човешкия ум идеи. Така че ние решихме да си направим жилище някъде в непосредствена близост до Изгрева. Пари за място нямахме. Намери се обаче човек, който имаше място, граничещо до Изгрева. Той се съгласи срещу скромен наем да ни разреши да си построим там гъсчена къщичка. По това време да се купи място и жилище беше толкова лесно, колкото сега да се купи торба с картофи, стига да има човек пари, но ние нямахме.

Само няколко години след Първата световна война чововищна стопанска криза заля света. С ярко изразени признаци, това нещастие бързо върхлиташе върху човешкия

род, спусна се и върху нашата малка България. То беше породено от непрогледната тъпота, скованост и липса на смелост да се разкъсат отживелите времето си, неподходящи за бързо развиващото се човешко общество порядки и разбирания на хората, които управляваха финансите на всяка страна в света. Те не стигнаха до идеята, че при наличието на стоки, както беше тогава, само интензивната им обмяна чрез парите е в състояние да разреши стопанската криза. Обаче поради слабото им обращение парите имаха твърде голяма стойност. Предлагаше се всичко, подвижни и недвижими ценности, но малко се купуваше по липса на парично обращение, а не затова, че нямаше нужда.

Някаква демонична ръка беше се разпростряла над човешкия род и бе парализирала инициативата и творческия замах в него. От една страна, имаше хора с крещящи нужди от най-различно естество, а от друга – складове, претърпани със същите тези стопански ценности, от които те се нуждаеха. Това създаваше големи трудности за живота, имаме си ги и ние, младите, които искаме да живеем по-добре. И то защо – защото нямаше пари и не можехме да намерим начин с нашия честен труд да ги имаме, тъй като не се намираше и работа. По онова време стопанският живот просто замря и всеки, който имаше пари, зграво ги стискаше.

За реализирането на нашия план – гървена къщичка – не бяха необходими много средства. Но да се търсят заеми, когато тъй ревниво се пазят парите, беше много неудобно. Все пак стана някакво чудо и ние ги намерихме. Когато човек има чисто и искрено желание да постигне нещо, задоволяващо неговите насъщни и справедливи нужди, разумният свят всякога ще му се притече на помощ и ще го улесни в изпълнението на неговата задача. Така стана и с нас.

Едни от първите заселници на Изгрева: отлясно Николай и Борис Дойнови

Събрахме се пет души приятели, все с крещящи нужди за жилище. Един от тях беше Георги Радев, изключително интелигентен и начетен наш брат, който следваше математика. Той знаеше добре европейските езици и през свободното си време превеждаше книги предимно из областта на окултните науки. Той преведе *Астрология* от Сефаруал³⁸, *Хирология* от Вреде, една интересна книга за значението на формите и чертите на лицето, а също и така на шумелия по онова време роман *Занони*³⁹ от Едуард Булвер Литон. Георги беше също ценен сътрудник в издаването от нас списание *Житно зърно*. По-късно написа и няколко оригинални трудове: *Учителя говори*, *Живот за цялото*, *В царството на живата природа*.

Събрахме се и с Димитър Стоянов – Димитрий. Той беше брат с редки технически гарби и рационализаторски

хрумвания. Работеше в много известната по онова време печатница *Стайков*, където изработваше от дърво големи афишни букви.

Присъедини се и Никола Нанков, брат с подчертан интерес към книгата като техническо произведение. Малко по-късно той издаде три книги, посрещнати с голям интерес от онези, които жадуваха за окултни знания: *Астрология*, *Хиромантия* и книгата *Лица и души*, която разглеждаше различните типове хора. И трите, както споменах, бяха преведени от брат Георги Рагев.

Борис Николов, моят по-голям брат, беше студент по естествени науки. Между другото той имаше редки качества на строител. Тях той особено добре разви, като работеше през ваканциите при Бертоли, който беше един от първите двама майстори мозайкаджии в България след Първата световна война. И накрая бе моя милост, по онова време студент по математика.

Къщичката си направихме сами в ранната пролет на 1926 г. Тогава за такива леки строежи нямаше ограничения. Материали имаше обилно и преизобилно навсякъде, в най-пълнен асортимент и предлагани с най-голямо внимание и любезност. Направихме къщичката по един своеобразен начин – сглобяема от дъски. Идеята беше дадена от двамата техници – Борис и Димитрий. Никой, който гледаше как я строим, не допускаше, че е наш собствен замисъл и изпълнение. Всички мислеха, че е някакъв американски модел. Завършихме я само за няколко дни. Така възникна първата постройчица в непосредствена близост до Изгревската поляна, а ние, петимата братя, бяхме първите постоянни заселници и уредници на Изгрева. И така почти до самия му край.

Къщичката се състоеше от две стаички – по-малка, от около десетина квадратни метра, и по-голяма, от около четиринадесет. В по-малката се настаниха Димитрий и Никола, а в другата – останалите трима. От задната страна имаше малко килерче за багажите, а отпред, на южната страна, една верандичка допълваше нейния образ. Онези братя и сестри, които имаха голям житейски опит, като гледаха къщичката, изградена от тънките двусантиметрови гъски, клатеха глава и казваха: „Докато е топло, ще бъде добре, а през зимата как ще се живее в нея?“. Като наближи зимата, обличовяхме я отвътре с дебела амбалажна хартия. Така при запалена печка, даже и тогава, когато беше твърде студено, вътре ставаше приятно и уютно. Така без особени трудности прекарахме студени-те и гълзи зими през 1928 и 1929 г.

Явиха се приятели, които обясниха чудото, като напомниха, че в Сибир се строят къщи предимно от гърво, и уточниха, че една дебела гъска от три сантиметра пази не по-малко от зиг, дебел тридесет сантиметра. Тази малка къщичка стана център на интензивен братски живот. Идваха братя и сестри от София и от провинцията, споделяха се и се разискваха въпроси от най-различно естество, с идеи предимно от духовен характер. Животът в нея беше част от общия братски живот в салона на улица *Оборище* №14, а след това – в салона на Изгрева. Тази къщичка изгоря, изчезна по времето, когато беше пометено и разрушено всичко скъпо за нас на Изгрева.

Тази малка постройка като че ли отвори някаква врата към един нов свят за очите на приятелите и те разбраха колко по-приятно е да се живее на Изгрева, отколкото в София, потънала в прах и изпарения. И всички с неудържим устрем, особено онези, които нямаха свое жилище, се

Впуснаха да купуват места с цел да построят и те нещо. Разбра се от всекиго, че Изгрева, разположен на доминираща над София и Софийското поле височина и намиращ се в непосредствена близост до борова гора, която беше стена за вредните градски изпарения, е много хигиенично и приятно място за живеене.

Учителя на сърчаваше закупуването на места. Той е съветвал да се закупят от Братството всички места в границите между боровата гора, шосето за Дървеница и околоръстната линия, която минаваше под Изгрева. Също така е искал онези от приятелите, които ще си закупят места в тези граници, да не ги ограждат всеки поотделно, да не ги обособяват като нещо, строго определено и свое, а това да бъдат общи места, без частни огради, да има само една ограда около всички братски места.

Желанията си Учителя всякога е изказвал във възможно най-мека форма, без да има в тях най-малката отсянка на твърдост или заповеднически характер. Материалните въпроси на Братството се уреждаха от група по-възрастни братя с опит в стопанските въпроси. Някой с подчертан хумор ги беше нарекъл *Синедриона*. Тези братя пристъпиха към изпълнение на взетите решения, но не се постараха да следват точно това желание на Учителя. Закупуването на места около Изгрева за съжаление ставаше стихийно. И когато по-късно потърсихме възможности за изпълнение плана на Учителя, който той искаше да приложим, те вече не бяха налице.

Веднъж сестра Елена, стенографката, запитва един от членовете на Синедриона защо не са послушали да закупят онези места, които Учителя посочваше. Братът с искрено съжаление отговорил: „Ние се смятахме за много умни, мислехме, че много разбираме, и си казахме: кой ще закупува и ще дава пари за такива пущинаци?“.

Освен поляната Братството успя да закупи само някои съседни места до нея. Учителя е посочвал да се закупи също така и цялото място зад линията – до рекичката, където сега е къпалнята *Дианабад*. Това място беше пусто, занемарено, почти празно, цялото буренясало. То беше собственост на някакъв софийски богаташ, който си бе построил там вила, но при пожар тя изгоря до основи и оттогава той всичко бе изоставил. Макар и така опустошено, това място беше голямо и между другото покрай него минаваше бистра рекичка. Чух един път Учителя да казва, че е дал идеята на един богат наш брат да закупи това място, но той все отлагал и накрая не приел.

ОБСТАНОВКА В СТРАНАТА И ПРОТОКОЛИ ЗА РАЗПИТ

Съборите на Бялото Братство, които Учителя уреждаше всяка година през месец август, след Първата световна война ставаха в Търново, недалеч от покрайнините на града, в едно лозе, където имаше една двуетажна вила. Там те се провеждаха до 1925 г. включително, като през годините 1923 и 1924 събори въобще не е имало. През тези години Учителя не е провеждал никъде братски събори. През годините 1923, 1924 и през първата половина на 1925 г. България преживя много тежки политически сътресения и мина по ръба на жестока гражданска война.

На 9 юни 1923 г. стана преврат. Управляващата тогава Земеделска партия беше свалена от военните, а нейният вожд и министър-председател Александър Стамболийски – обезглавен. Това създаде голямо напрежение. Самонадеяният, неподготвен и недисциплиниран Земеделски съюз не може да окаже сериозна съпротива при този преврат.

Тогава Комунистическата партия разполагаше със сериозна организация, дисциплина и оръжие, но централният ѝ комитет взе решение да пази неутралитет по този преврат, като отбеляза, че това е борба между две буржоазии – селска и градска. Това решение отклони България от суровата гражданска война. Малко след това на свое заседание Коминтернът осъжда становището на Българската комунистическа партия като крайно неправилно и погрешно. Отчело се е, че е изгубена една изключителна възможност за завземане на властта. Тогава се решава от Москва да се изпрати генералният секретар на Коминтерна, за да

промени курса в партията от тесняшката доктрина към сътрудничество с всички леви течения и партии, особено със Земеделския съюз.

По това време генерален секретар на Коминтерна е българинът Васил Коларов⁴⁰. В началото на месец август същата година той пристига в България заедно с Георги Димитров и Гаврил Генов⁴¹ и те започват трескава подготовка към всеобщо въстание за сваляне на буржоазната и за установяване на работническо-селска власт. За тази цел най-напред се отправя апел към БЗНС, в който се казва: „Комунистическата партия подава братска ръка на трудещите се селяни, като е готова да се бори заедно с тях за защита на общите интереси на градския и селския трудещ се народ и за създаването на работническо-селско правителство“.

Организаторите на въстанието решават на 22 срещу 23 септември да се вдигне общо въстание, като за целта изпращат по всички населени пунктове в страната куриери, които да занесат това решение до партийните организации. Обаче организационният секретар Тодор Луканов е против това решение и изпраща нови куриери с нареждане да се отмени дадената директива за въстание. Настъпва раздвоение сред партийните ръководства в градовете и селата и с това въстанието изгубва своя повсеместен характер. „Заповед срещу заповед е безреגיע“, е казал Наполеон. С това България за втори път през тази година беше избавена от суровата гражданска война. Въстанието се проведе, но то имаше само локален характер и се изрази по-ярко в Михайловградско и Берковско. То е потушено и удушено в кръв, а водачите на въстанието успяват да избягат в Съветския съюз.

С това обаче не приключва всичко. Пламъкът на комунистите за установяване на работническо-селска власт в България не е угаснал. За тази цел в началото на май 1924 г. комунистите свикват нелегална конференция на Витоша в една местност, малко над изгорялата хижа *Фонфон*. На нея присъстват видни членове на партията и се взема решение за организирането на ново въстание. Формира се военен център и се започват трескави приготовления: организиране на бойни групи – дисциплинирани, обучени в боравене с оръжие. Оръжието се краде от военните складове в страната или пристига отвън, предимно от Съветския съюз, където е формирана група с тази задача.

Но и тук има едно *но*, което проваля всичко. В реговете на партията успяват да се вмъкнат опитни провокатори, които, проявявайки похвална ревност в изпълнението на възложените им задачи, успяват да заемат отговорни постове, и посветени в тайните дела и решения, донасят всичко, свързано с тактиката и преките оперативни задачи на властта. Те съобщават имената на ръководителите и активистите, издават складовете с оръжие на военната организация, посочват тайните партийни печатници, нелегалните квартири, явките, каналите. Имайки тези сведения, властта осъществява ред провали. Зачестяват избиванията от засади на видни членове на партията, арестите и съдебните процеси. Военният център на партията не остава без отговор и се отприщва бурен процес на отмъщение. Това създава голямо напрежение.

Виждайки поголовното избиване и затваряне на най-активните членове на партията, пленумът на Коминтерна в Москва, който заседава през януари и февруари 1925 г., решава да препоръча настоятелно на ЦК на партията да отмени курса към въоръжено въстание. За тази цел от

Коминтерна се изпращат в България изтъркнати комунисти емигранти, които да занесат решението. Но докато преминат по околните пътища на дългите и бавни нелегални канали до България, пратениците закъсняват. Те не успяват да спрат тръгналия по неугържим наклон военен център, който вече е решил на терора да отговаря с терор. Така се стига до атентата в църквата *Света Неделя*.

На 16 април 1925 г., в три часа след пладне, чудовищен трясък от поставена бомба с часовников механизъм разтърсва из основи църквата и събаря върху главите на хората цялото централно кубе. В момента се извършва погребалното опело на запасния генерал Константин Георгиев, бивш началник-щаб на армията и градоначалник на София. Присъстват много официални лица. Под развалините намират смъртта си стотина души и двойно повече са ранени.

След този атентат властта пристъпва с възможно най-голяма суровост към преследване на комунистите: бесилки, избивания, мъчителни съдебни процеси, тежки присъди, затвори. Всичко това приключва към края на месец юни същата година, когато политическото напрежение притихва и става възможно организирането на наш събор в Търново.

Съборите в Търново, пък и всички събори, които по-късно Учителя организира на Изгрева за около десетина дни, бяха изява на най-ярък живот на Братството – беседи, песни, музика, приятни и полезни разговори, общуване с хора, близки във всяко отношение, гимнастически упражнения със съпровод на оркестър. Всичко това създаваше едно неземно по своята красота оживление и оставяше неизлечими спомени в душата на всеки посетител.

Църквата в лицето на своите владици и попове гледаше с много лошо око на Учителя и на неговото дело. Тя се мъчеше с всички средства да злепостави и да спъне това светло дело и не изпускаше случай да подтикне и официалната власт срещу Учителя. Поддавайки се на това, властта освен че интернира Учителя във Варна през 1917 г., но по-късно още на два пъти го вика да даде своите обяснения за провежданата от него дейност. Ето и самите протоколи от разпитите:

Протокол

за разпит на свидетел, София, 21 юли 1925 г.

Именувам се Петър К. Дънов, от Варна,
60-годишен, неженен, българин, неосъждан, Учител.

Заявявам:

Моего учение е основано на три главни принципа: Божествената Любов, Божествената Мъдрост и Божествената Истина. От тия принципи произтича, че е необходимо пълен мир и пълно разбирателство между хората – братство и взаимопомощ за общото благо.

Учението ми изключва всякакво насилие, изисква абсолютна чистота в мисли, чувства и действия. Едно от най-съществените условия за всички последователи на това учение е свършената нравственост. Ученикът на Божествената школа, за да може да възприема и приложи великите истини на Христовото учение, трябва да бъде чист физически, морално и духовно. Всяко нарушение на това условие е една важна спънка в развитието му. Той трябва да бъде изправен във всяко отношение както към

себе си, така и към другите, към обществото и държавата. Аз препоръчвам зачитане на установените закони и наредби на властта. Всеки недостатък и несъвършенство в обществения и държавен строй може да се изправи чрез самоусъвършенстване, понеже е казано: „Бъдете съвършени, както е съвършен Отец Ваш Небесен“.

Църквата винаги трябва да бъде в пълно съгласие с Божествената Любов, Мъдрост и Истина. С политика не се занимавам, защото тя не представлява за нас никаква цел. С политика се занимават само хората, които тепърва изучават живота. Аз само поучавам кое е разумното и доброто. За да се схване Божествената Мъдрост и да се разбере Божествената Истина, се изискват знания за живота. Тия знания се преподават на ония, които желаят доброволно да се учат и напредват. Ако те са здрави умствено и морално, лесно схващат предаваните им уроци, в противен случай могат сами да се откажат от една работа, която не е по силите им. Аз нито викам някого, нито принуждавам, нито задържам. В моето учение се прилага разумната свобода. Който дойде, няма да бъде изпъден, но и който желае да си отиде, няма да бъде задържан. Никому нищо не се налага, а на всички помагам според желанието им със съвети, упътвания и разумни лечебни средства, съобразно законите на Разумната жива Природа. И всичко това върша абсолютно безплатно. Бог, комуто служа, премисля за моята прехрана.

Предвид на горното заявявам, че всички тъжби, оплаквания, показания и критики против мен от когото и да било са лишени от всякаква истинност и основание. Моето Учение, изложено в повече от шест печатни тома, и моят живот, който е открит за всички и може всяка минута да

се провери, нямат нужда от защита. Това учение осигурява физическо здраве, морална чистота и духовен напредък на всички, които го следват, и животът им е общопризнат образец за подражание. Нищожните на брой изключения на застои в развитието се дължат очевидно на атактистични причини, т.е. ако между множеството мои последователи има един-два случая на душевно разхлабване и на морална поквара, това се дължи на самите тях и е от родителите им. Техният минал живот и сегашното им поведение ясно свидетелстват за това. Но те не са мои ученици, макар да са се явили при мен. Друго няма какво да кажа.

П. К. Дънов

Протокол

за разпит на свидетел, София, 4 октомври 1937 г.

Учителя Дънов да отговори на следните въпроси в най-големи подробности, с оглед в хармония с беседите му, печатани в специални издания, именно:

1. Относно официалното вероизповедание на държавата ни и на църквата ни.
2. Относно държавата ни, организацията ни, властта и законите на страната.
3. Относно правораздаването и съдийската ни колегия.
4. Относно обществения строй в страната.
5. Относно Българската народна армия.
6. Относно брака, семейството и морала в страната ни.

Отговорите са написани собственоръчно от Учителя:

В природата съществуват три порядъка: Идеален, Реален и Материален. Към първия спада Бог, Природата и човекът; към втория спада народът, държавата и личността; към третия – мозъчната, дихателната и храносмилателната система. Религията представлява вътрешните възможности на един народ, които той има с Божествения свят. Следователно религията е един институт, който има за задача да възпитава човешката личност, нейните чувства и постъпки, да държи човека във връзка с Божественото и този народ да обича Бога, ближния си и народа, да почита и уважава всичко онова, което Бог е създал. Към тази българска религия и църква, която служи на своя народ за неговото повдигане и облагородяване – моята Любов към тях.

Държавата е външната страна на българския народ, тя съдържа всички възможности, в които той може да се прояви. Държавата е един отличен институт, който спомага на външните и вътрешните условия на българския народ, за да подобри отношенията си с всички други държави и народи. Българската държава е едно благо за народа. И всички ония, които служат на нея, за да поставят ред и порядък, да извоюват свободата на своя народ, вършат една благородна работа. Ние не поддържаме революцията, ние поддържаме еволюцията – онзи Божествен процес, който постоянно повдига и подобрява живота на човечеството.

За съдийската колегия и органите на правосъдието: към тях ние имаме почитание, понеже такъв институт съществува като съвест и в природата, и в човека. Всички примери, които ние сме привеждали в своите лекции, имат за цел да уяснят какъв трябва да бъде човекът и ония, на които говори. Ние сме привеждали много похвални приме-

ри за дълбокото съзнание на съдиите. Ние в нашите речи не сме имали никакъв умисъл да обидим това, което е разумно, добро, честно и справедливо в съдийската колегия.

Относно обществения строй в страната: нашето желание е било винаги то да се подобри без ненужни сътресения и всичко да стане разумно.

Относно българската народна армия: тя е орган на държавата за запазване реда и порядъка в държавата. Каквото казахме за държавата, това включва и армията. За военните сме включвали много добри примери.

Относно брака: той е най-старият институт в природата. Ние поддържаме еднобрачието и пълната семейна чистота. В началото Бог създаде мъжки и женски пол. Поддържаме също, че всяко семейство трябва да има две деца – брат и сестра. Семейството е образец какви трябва да бъдат държавата, религията и народът. В семейството бащата представлява онзи, който царува, а майката – онази, която охранява и възпитава. Бащата и майката са образ на ония, които в бъдеще ще управляват. За това сме обръщали внимание на добрите бащи и майки, които стават основа и строители на бъдещето. Никога не сме подбуждали някого към вражда и омраза към когото и да е, всякога сме говорили за Любовта и взаимните уважения и почитания.

П. К. Дънов
4 октомври 1937 г.

СПОМЕН НА ГЕОРГИ ПОПОВ ЗА СЪБОРА В ГРАД ТЪРНОВО – 1922 Г.

Ето една постъпка на духовенството, в лицето на нейните владици и попове, през време на събора на Бялото Братство в град Търново – 1922 г., описана от Георги Попов, наш брат от град Пловдив:

„Учениците на Бялото Братство през 1922 г. проведоха събора в Търновград. За тази среща с Мировия Учител Петър Дънов се стичаха хора от градове и села.

С нетърпение очаквах уречения ден за тръгване от село. Извървях 60 километра пеша до гарата на град Ямбол. И на другия ден, 1 август, потеглих за град Търново. Какви бяха първите ми впечатления? Повечето пътници бяха облечени в бели грехи и в хор пееха песента *Братство, единство ние искаме*. Като че ли влакът принадлежеше на тези хора, които говореха на един език, всички бяха свои.

Като малка капчица се влях и аз в това сребристойащо море. На всяка спирка прииждаха все нови и нови братя и сестри, които също като мен се сливаха в сред своите. За неусетно време пристигнахме до полите на Балкана и влакът даде сигнал за навлизане в тунел. Тогава една сестра се загрижи за бялото ми сако. „Ще се очерни – каза тя, – я да го завия с тази престилка!“ Аз съблякох сакоето, сгънах го и тя внимателно го обви под шарената си престилка. Във влака настъпи мрак, след няколко минути светна – и пак се мушнахме под земята... И така, преминавайки през тунелите, приближавахме стария престолен град.

Слънцето се скри, мръкна се, светнаха електрическите крушки и влакът забави ход, като даде знак за присти-

гането. Прекъснахме разговорите и се разшавахме, за да се готвим за слизване. Аз си взех куфара и поех сакото от сестрата. Движението на влака още не беше спряло напълно и аз скочих от него на земята. Облякох се набързо и с нетърпение тръгнах към града.

По едно време се спрях да си проверя багажа. За моя голяма изненада и уплаха констатирах, че портмонето ми с парите липсва от джоба на сакото. Сърцето ми се разтуптя силно. Претърсих отново: къде може да бъде? В главата ми нахлуха най-различни предположения, но не крия, че мисълта ми се спираше главно на сестрата добродетелка – да не би тя да го е прибрала? Къде е тогава смисълът на нейното посещение на святото място – събора? Къде е нейният висок идеал, за който говореше през цялото пътуване? Аз все продължавах да се претърсвам.

Един стар белококс брат сигурно забеляза моето явно смущение и тихичко ме запитва: „Братко, какво има, загубил ли си нещо?“ „Изгубих си портмонето с парите и какво ще правя, не зная“. И докато се колебаех дали да споделя цялата история със сакото и сестрата, той с висок глас извика: „Братя, има изгубено портмоне на един брат, потърсете го!“. А беше народ, свят, такава навалица, че дето се е рекло – яйце да хвърлиш, няма къде да падне. За мен всичко беше загубено и вече се чудех откъде бих могъл да намеря пари за връщане.

Обаче не се минаха и пет минути, чу се отговор с напевен мъжки глас: „Намери се!“. Този глас продължаваше да вика и се приближаваше към мен, докато се срещнахме. Като ми подаде портмонето, човекът ми каза: „Братко, колко пари има вътре, не зная, но колкото и да са, виждате ли този народ – това са все наши хора, които служат на Бога, на високия идеал. В никой случай нямаше да останете

без средства. Само да се бяхте обадили, и кесията ви сигурно щеше да се окаже недостатъчна да побере това, което щеше да ви се даде“.

Аз наново се насърчих и вече радостен потеглих с общата вълна към мястото, което беше на югозапад от града. На един хълм бе разположено голямо братско лозе от 12 декара, подарено от търновския гражданин Боковски, който бил излекуван от Учителя, след като бил напълно изоставен от лекарите. В това състояние съпругата му се обърнала в едно писмо до Учителя, който след получаването му веднага пристигнал в Търново, за да го види в дома му. Болният страдал от ставен ревматизъм и сърцето му било съвсем отслабнало. След пристигането на Учителя болният още до вечерта се почувствал добре и се повдигнал от леглото. Всички съседи очаквали при камбанен звън да чуят вестта за неговата смърт, обаче изненадата била голяма, когато само след няколко дни той вече можел да излиза из града.

Скоро гражданството се научило за това рядко събитие и масово започнало да се приближава към учението на Бялото Братство, и по-специално към Учителя, за помощ от най-различен характер. Боковски оздравял напълно и след това живял до 82 години. От благодарност за всичко това той подарил лозето си на Бялото Братство, понеже Учителя не приемал парични възнаграждения. Тези данни ги научих от една наша сестра, близка на дъщерята на Боковски, разправени ѝ лично от нея.

На другия ден, 18 август сутринта, с група братя и сестри слязох в града. Първото нещо, което спря нашето внимание, бяха разлепените афиши със следното съдържание: „Утре, 19 август, Архимандрит Евтимий (ректор на Пловдивската семинария) кани 2-н Петър Дънов на диспут в

салона на читалище *Надежда*, и т.н.“. Това ни разтревожи. Веднага се върнахме да съобщим горното на Учителя. Аз не чух какво е казал, обаче не забелязах по лицата на другите никакво смущение. След вечеря Учителя се обърна към всички и ни запита: „Как желаете, преди или след закуска да отидем в салона?“. Отговорът беше да се отиде преди закуска. Учителя каза: „Тогава ще станете по-рано!“. Той определи и часа, в който всички да бъдем готови за тръгване.

На 19 август 1922 г. утрото беше светло и богдро, небето – ясно и чисто, никакви следи от облаче не можеха да се забележат по красивото му лице. Рано в уречения час, мълчаливи и съсредоточени в една мисъл, наредени по особен начин, в редици, според указанията на Учителя, потеглихме към читалище *Надежда*, там, където Учителя щеше да свещенодейства на този ден – Преображение Господне. Братът, ръководител на Търновското братство, отключи вратата и ние влязохме в салона. Зачакахме пристигането на Учителя с хорови песни, най-вече неехме песента *Братство, единство*.

Точно в уреченото време, 10 часа, Учителя пристигна. Всички утихнаха. Той зае мястото си на поставеното бюро всред салона и след като ни погледна, ни подкани да отстъпим местата си на гостите – свещеници, владици и много граждани, които бяха дошли. Ние веднага сторихме това и се качихме на балкона или застанахме правостоящи, кой където намери място. Салонът беше препълнен от публика. Владичите заемаха първите места. Имаше и официални лица. Всички извадиха бележници. Личеше, че са дошли с намерение да развият битка, диспут, да нанесат унищожителен удар на Учителя. А той погледна часовника си, зае присъщата си красива стойка и заговори: „Най-важното в този свят, това е животът. Моето учение не е теория, то е основано на строг научен опит“.

В тази своя беседа Учителя каза много неща. Добре е всеки брат и сестра да прочетат беседата *Новият живот*⁴². През време на беседата на всички ни направи впечатление, че владиците заспаха. Един от тях, който седеше на първия ред срещу Учителя, изтърва молива си, както го държеше, и с това произведе смях. И вместо да си го потърси и да го вземе, той клюмна глава на чина и не се вдигна до края на беседата. Направиха ми силно впечатление думите на Учителя към владиците, с които приключи беседата си: „Ами ако аз съм една нишка, която носи туй Божествено учение, и ако вие скъсате тая нишка, какво ще спечелите? Вие ще загубите вашия идеал, както го загубиха преди две хиляди години евреите, като отхвърлиха учението на Христа. Няма да остане народ на Земята, който да не се преклони пред тази Истина и да не я приеме. А вие, българите, колкото по-рано възприемете това учение, толкова е по-добре за вас“.

С тези думи Учителя завърши беседата си и като че ли зачака нападение. За наша изненада владиците и свещениците си поразтърсиха омърлушените лица и никой нищо не каза по отношение на беседата. Само един от владиците се изправи и се обърна към публиката: „Господа, моля следобед, в 2 часа, всички да заповядат отново в салона, за да чуят словото на архимандрит Евтимий, което ще бъде критика и отговор на 2-н Дънов“. На този апел Учителя отговори: „Не, това не може да стане! В 2 часа никой не ще може да дойде тук, нито който е тук, ще може да излезе. Който иска в това време да бъде тук, нека не си отива, а да изчака“.

Като каза тези думи, Учителя постави малкото си бележничко във вътрешния джоб на самото си и с бърза походка напусна салона. Един от владиците се провикна по-

дигравателно: „Ааа, чувате ли?! Значи се заканва!“. И пак повтори апела си, като набърбори ред нелепости по адрес на Учителя. Един от нашите братя, който стоеше до мен, ми прошепна: „Брат, да останем тук да видим какво ще стане“. Аз му отговорих, че щом Учителя напуска салона, нямам работа тук, и веднага си излязох, пробивайки си път през навалищата.

Небето беше ясно и синьо, чудесно време. Народът бавно напускаше двора, като продължаваше да коментира последните гуми на Учителя. Едни предричаха земетресение, други – градушка, трети – буря, а нашите братя само мълчаха и се чудеха какво може да стане.

Щом владиците и официалните лица напуснаха читалището, навалищата се разпръсна в разни страни и само след пет минути всичко утихна. Аз се прибрах в 12 часа, а някои от нашите братя останаха, за да бъдат свидетели на събитието, което се предполагаше да стане според гумите на Учителя.

След обеда, към 1 часа, брат Петко Епитропов мина по палатките и каза на всички братя и сестри да направят улеи около тях. Това съобщение постави всички ни в недоумение, защото по нищо не личеше, че може да завали дъжд. Небето беше свършено ясно. Но въпреки това всички се хванахме на работа и за десет-петнадесет минути направихме улеите, а погледите ни бяха обърнати все нагоре, към небето.

Настъпи вълшебен тайнствен час. От всички страни на небесния свод се появяваха облаци великани, които бързо се струпяха над града. Вятърът отначало започна да по духва леко, после постепенно се усили, докато се разрази в страшна буря. Прах, пясък и листа се размесиха във въздуха. Дърветата запревиваха върховете си до земята. Започ-

на да вали едър дъжд, примесен с градушка, която престана, но дъждът се изливаше като из ведро. Облаците потъмняха и забулиха напълно Търново. Всичко плувна във вода.

Това се случи точно в два без пет минути и дума не можеше да става за някакво придвижване към салон *Надежда*. Всички се бяхме умълчали, като че ли се извършваше някакво свещеноействие в природата. Така бяхме арестувани в палатките до четири часа следобед. По-късно само слабо ръмеше и от града се върнаха братята, които бяха останали там. Те разказаха впечатленията си от тези, които преди канонадата разправяли глупости, а след това онемели и гузно избягали от читалището. След като всичко стихна и дъждът спря, Учителя слезе от вилата и каза много ценни думи за това събитие, от които се разбираше, че никой не е в състояние да развали това, което Бог желае да направи. След това пяхме песента *Фир-фюр-фен* – величествена мелодия от един висш неземан свят.

На другия ден, 20 август, още сутринта мъже и жени от всяка възраст цял ден прииждаха и всеки искаше да види Учителя. А владиците се изгубиха и се отказаха от всякакъв диспут. Престанаха да търсят истината, като се задоволиха да говорят само отдалече нелепости за Учителя. Съборът продължи до края на същия месец. Имам много спомени и впечатления, които ме окрилят за през целия ми живот и са ценни само за мен, те са лични и затова се въздържах да ги изнеса“.

СЪБОРЪТ ОТ 1926 Г. И СТРАЖАРИТЕ

В 1926 г. съборът на Братството се проведе на Изгрева в София. В съседно място, закупено от Братството, се построи малка стаичка за Учителя, а пред нея се определи място, където приятелите, дошли за събора, могат да си построят палатките. За провеждането на събора беше взето разрешение от властта, но владиците и поповете и този път не останаха спокойни. Въпреки разрешението те успяват да подтикнат полицейската власт да обкръжи Изгрева със своите хора и да не пуска никой да влиза или да излиза от там.

Сутринта, в деня на откриването на събора, нашият брат Методи Константинов, както той ми предаде, придружавал Учителя от дома му на улица *Опълченска* 66 до Изгрева. Приближавайки се дотам, в гората ги посреща една сестра и им казва да не отиват на Изгрева, защото е обкръжен от стражари. Положението, както казаха тя, било много напрегнато. Учителя внимателно погледнал Методи, а той светкавично разбрал неговата мисъл. „Аз помолих сестрата, казва Методи, да придружи Учителя обратно до *Опълченска* 66, след което се отправих направо към дома на министър-председателя Андрей Ляпчев⁴³“.

Така интуитивно аз долових мисълта на Учителя и затова като стрела се спуснах напътък. Неговият дом беше наблизо до моята квартира и знаех точно къде е. Не губех време. И наистина, ако бях закъснял само 2-3 минути, нямаше да го заваря, тъй като министър Андрей Ляпчев се стягаше да замине с автомобил за Варна. Флуидът, с който ме изпрати Учителя, беше така силен, че когато

се приближих до министъра, никой не ме спря. Той като че ли ме очакваше, хвана ме под ръка и ме запита какво желая. Аз му казах следното: „Г-н Министър-председателю, днес е нашият съборен ден. Вчера вие лично разрешихте съборът да се проведе на Изгрева. Днес ние бяхме изненадани, когато ни обкръжи полицията и искаше да ни разпръсне. По чия заповед става това, на нас не ни е известно“.

Той почти нищо не отговори, върна се у дома си и след малко заяви, че всичко е уредено. Аз му благодарих и отидох при Учителя, като отново го придружих до Изгрева. Когато пристигнахме там, нямаше нито следа от стражарите. Изнасям, продължи Методи, този факт между другото и затова, за да подчертая колко мощна е мисълта на Учителя“.

За мощта и величието на неговата мисъл всеки брат и сестра могат да приведат много примери.

ВСЯКО СЪЩЕСТВО, КОЕТО ИЗПЪЛНЯВА ВОЛЯТА БОЖИЯ, Е АНГЕЛ

След приключване на събора през 1926 г. започна новата школна година – от 22 септември, есенното равноденствие. Учителя продължи да държи своите беседи в салона на улица *Оборище* №14 по същия установен ред. В неделя от 10 часа за всички граждани, а в сряда и петък вечер – за школите.

Между първите заселници на Изгрева беше и ветеринарният лекар Иван Жеков, вече пенсионер. Той беше дошъл заедно с другарката си от Варна. И двамата бяха много ревностни и предани към делото на Учителя, бяха и изключително чисти в своите отношения към всички.

Докторът си беше построил малка дъсчена къщичка, където живееха. Тя се намиреше малко по-накрая. Една сряда докторът отсъствал и другарката му, като вижда на поляната Учителя, отива при него и му казва: „Учителю, тази вечер аз няма да мога да дойда на беседа, защото няма кой да пази къщичката ни“. Учителя рекъл: „Ти ела на беседата, а ние ще изпратим един ангел да пази къщичката ви“.

Сестрата се върнала, поласкана в себе си, че ангел ще дойде да пази дома им. Пригответе се за излизане и преди да тръгне, застанала пред вратата, като непрекъснато поглеждала към небето в очакване на видния пазач. Не след много идва при нея едно грамадно рунтаво куче – върти опашка и се гали около краката ѝ. Тя недоумява: за първи път го вижда, а пък тъй любезно се държи! Най-после решава – връзва кучето пред вратата и тръгва към града. След беседата, късно някъде към полунощ, тя се прибира и вижда кучето да седи на стража. Погалва го, нахранва го и го отвързва.

Малко след това идва Учителя. Сестрата е приятно изненадана, а Учителя с усмивка ѝ казва: „Доидох да видя как нашият пратеник е изпълнил задачата си“. Той посочва с ръка кучето, а то все още седи, върти опашка и се умилква. На тръгване Учителя ѝ казал: „Всяко същество, което изпълнява Волята Божия е ангел“.

КОИ И КАКВИ СА БЕЛИТЕ БРАТЯ (ДЪНОВИСТИТЕ)

На събора през 1926 г. някой наш брат бил поканил известния по онова време евангелски проповедник, поета-идеалист и есеист Стоян Ватралски⁴⁴, автор на редица трудове, третиращи морално-възпитателни въпроси. Ето и самите му впечатления от събора, които той е изнесъл в специална брошура, озаглавена *Кои и какви са белите братя (дъновистите)*:

„От година на година все повече се говори и пише за новото, бързо растящо у нас религиозно движение, последователите на което се наричат от народа *дъновисти*, а от самите тях и от съчувствениците им – окултисти или Бяло Братство. Говори се за него и не може да не се говори. То е интересно, знаменателно и в някои отношения – загадъчно явление. Интересно е, защото е оригинално българско, основано и предвождано от българин. То проявява голяма жизнеспособност и клони да стане интернационално. Знаменателно е, защото, макар и съвсем младо, едва 25-годишно, то вече брои по всички краища на България десетки хиляди ревностни последователи, които постоянно и с усилен темп се умножават. Семето е прозябнало дори и отвъд пределите на малка България.

А го нарекох „загадъчно“, защото увлечението в това учение предизвиква спрямо себе си между нас, българите, най-малко три различни становища и настроения. Едни го посрещат със зачудено любопитство, други – с подозрение, страх и омраза, а трети – с надежда за удовлетворение на гледища и жаждата си за Богопознание. Първите смятат

гъновистите за странни и непонятни; вторите – за опасни сектанти, за „нови богомили“ (калугерско разбиране), а трети – за съвременни Божии люде – истински християни, носители на здраве и спасение за днешния погиващ свят. Днес за днес най-активни и гласовити в случая са хората от второто становище. Насъсквани и предвождани от официалното духовенство, те провъзгласяват новото учение за деморализиращо и гибелно; твърдят, че то подкопавало устоите на народността, на държавата, на семейството и особено на черквата. Приписват на привържениците му странни, чудовищни, неморални постъпки и похвати, особено на техния водач. Той бил враг на християнството и се гаврел с него, като казвал за себе си, че е превъплътен Христос.

Кои и какви са тези загадъчни хора? Кое от трите становища е право спрямо тях? Как трябва да се отнасяме към тях? Да се рагваме или да им се боим, да им съдействаме или да им се противопоставяме? Длъжност е на българската публицистика да отговори искрено и вечно на този въпрос, длъжност на всеки писател и общественик е да знае къде стоят тия хора и какво е тяхното предизвикателно движение. Ето защо аз пожелах да се запозная с тези наши странни сънародници. Искях да видя и да чуя също и особено много техния Учител Дънов и да схвана с какви идеи борави той и с какви учения вдъхновява своите последователи.

И тъй, въоръжен с Христовия ключ или душемер: „От плодовете (делата) им ще ги познаете“, аз отидох на събора им (между 19 и 29 август 1926 г.) без всякакво предубеждение, за да видя и чуя, да науча, ако е възможно, само истината. Е, научих ли я? Това ще сторите вие, мои четци. Аз само ще кажа какво видях и чух, как аз разбирам видяното и чуто.

Беше август, към 17 часа, на 26-и, когато, поузнотен под Слънцето, стигнах на *Баучер* (Изгрева), където по случай годишния му събор беше разположен лагерът на Бялото Братство. Те наричат местността Изгрева, а не Баучер. Мястото, състоящо се от 14 декара, бе обградено с бодлива тел. Извън оградата двама книжари бяха разпрострели като на панаир, за показ, своите книги. По-нататък навалица любопитни надзъртат навътре и споделят своите впечатления. Двама конни стражари, разположени на сянка срещу входа, стоят, готови за възможна длъжност. А при входа, отвътре, един човек прецежда влизащите – за пускане вътре трябвало парола или ходатайство на някой брат.

Тъкмо когато един младеж протестираше, че не го пускат вътре, се приближихме и ние. „Какво желаете, моля?“ „Искаме да влезем, канени сме.“ „Кой брат ви е поканил? Имате ли тук някой познат?“. Казахме кой е, а те изпратиха да го повикат. След пет минути – ето го, бърза – прие ни приветливо. Последвахме го вътре. За миг се намерихме в една украсена от природата и твърде оживена от хората местност. Бяхме на широка поляна, заобиколена навсякъде, освен откъм юг, с иглолистна гора. Из бориките имаше пътеки и скамейки за сядане. Близо откъм изток и югоизток прозираха през гората множество палатки. Далеч откъм юг теглеха погледа величествените върхове на Витоша, дето се белееше последната останка от сняг. А в полите на планината, из зелени кичури, надзъртаха селата Драгалевци, Драгалевският манастир, по-нататък – Симеоново, Горубляне, Герман и Искърският пролом при Панчарево.

Но кой ти гледа тия природни омайности? Ние сме дошли да видим тия приказни хора, тия странни или страшни хора – дъновистите. А те бяха пред нас и около нас. Ка-

заха ни, че на събора имало 1460 души. Едни седяха по пейките или под гърветата на сянка – четяха, други с молив в ръка пишеха, трети спокойно разговаряха. Една голяма група слушаше разискването на не знам що си от общ интерес. Други се занимаваха или почиваха из палатките. А още други, там, където се намирахме и ние, било единично, било на двойки или тройки, се разхождаха, приказвайки си, по широката поляна. Поведоха ни да ни запознаят с брат Б. и сестра Х., срещнахме и познати.

Събор на Изгрева

По външен изглед – хора като хора, граждани и селяни. Но все пак имаше и очебийна разлика. У жените липсваха къси рокли, рязани коси, деколтирани гърди, напудрени и боядисани лица. Вместо мощни шапки навсякъде личаха забрадки. А у мъжете липсваха колосаните яки, тези мощни халки на западната цивилизация. Голямото множество бяха облечени в бели грехи, внушавайки и оправдавайки идеята Бяло Братство. Хубаво име, хубав символ и лесно изразим външно, ала не тъй лесно осъществим вътрешно. Как можем позна бял ли е едн-кой си по душа? Отчасти – по носията и по думите, повече – от лицето и очите, а най-вече по обноските, по идеала и делата (при условие, че са искрени).

Срещнахме и двама-трима познати, бивши евангелисти. Между тези – сестра Х. С. – една американка. И тя носеше бяла забрадка. Щастлива в новата си вяра, тя изведнъж почна, на английски, да ми проповядва. Както всички, и тя с особен жар говореше за Учителя: „Ах, г-н В., вие трябва да го чуете как говори! Аз съм американка, слушала съм велики проповедници, но като Учителя – никога и никъде! Аз му дължа живота си. Неговото учение ме спаси и телесно, и духовно“.

Удари частът за вечеря. Поканиха ни на трапезата. По-правилно, на една от трапезите, защото, разбира се, хиляда и повече души не могат да се хранят на една трапеца. Та имаше (не броих колко са) варненска трапеца – за варненци, търновска – за търновци и пр. Нас ни настаняха на пловдивската. Поканени любезно, седнахме, както всички, на постлани черджета. Свирна тръба за молитва. Всички станяха на крака, станяхме и ние. И хилядното множество, като един човек, изрече: „Няма Любов като Божията Любов, само Божията Любов е Любов!“. След това насядахме пак.

Като всяка вегетарианска трапеза тя беше постна и проста, ала богата до разкош със засмени лица, братски думи и благи чувства. Млади и стари, особено младите, ни обслужваха с грижливи ръце и приветливи лица. Разговорите се въртяха около Учителя и учението. Преди да станем от трапезата, се изпяха възторжено, с участието на всички, няколко свещени песни. Особено пеенето ни направи силно впечатление, защото някои пееха със затворени очи. Най-сетне – пак знак на Учителя, тръбата ни изправи на крака и пак съборяните изрекоха едновременно: „Само Божията Любов е Любов“.

С това свърши тази паметна за нас вечеря на белите братя. След вечерята полковник Б. ме разведе да разгледам лагера. Всякъде из палатки и дворища владееше чуден ред и образцова чистота: да не вярваш на очите си, че си в България! Тези повече от хиляда души, от всички възрасти и класи, бяха живели генонощно тук близо седмица, а никъде нямаше ни мирис на смет, ни хвърлена помия, ни люсна или кора от плод, нито късче хартия! Който е видял български лагер или дружина по екскурзия само за един ден, мъчно ще повярва за възможността на това, което в лагера на дъновистите е хубав факт. Тоя ред и чистота свидетелстваха, както ми каза брат Б., за присъствието не само на дисциплина, но и че у тия хора имаше високо съзнание – съзнание, тъй желано и тъй рядко у нас!

На разни места из лагера видях следните няколко надписа, предназначени за умствена дисциплина. При склада за провизии и хляб пишеше: „Търсете живия хляб“; край една пътека: „Чисто сърце, светъл ум, гуамантена воля“; край друга пътека: „Мисли, право мисли“; при слънчевия часовник: „Вложи Истината в гушата си и Свободата, която търсиш, ще я намериш“.

Мръкваше се и аз тръгнах със своя другар да си оти-
га. Но приятелите дъновисти ме поканиха да ношувам с
тях, за да видя на другия ден упражненията им при изгрев
слънце. Още по-лесно ме склониха, като узнах, че щяло да
има беседа от Учителя им, когото аз никога не бях слушал
в публична реч. А Петър Дънов – създател, водител и ду-
шата на това оригинално и грандиозно движение, си стру-
ваше да бъде слушан и ако е възможно, да бъде преценен.
Според *Църковен вестник* в България има 15 000 дъновисти;
според други – от 40 000 нагоре. Тъй щото, подир Светия
Синод, г-н Дънов има най-много последователи в България,
и то с авторитет, какъвто Синодът никога не е имал. Още
по-чудното е, че Дънов е постигнал този свой чуден патри-
архат и продължава да го владее без оръжие, без стражари,
без шарилки и грънкулки, без анатеми и подкупи. Светия
или магьосник, това е човек със свръхчовешки постижения

Събор на Изгрева

през първата четвъртина на XX век. Такъв човек не заслужава ли да се посети и изслуша?

Както бяха ми известили още от вечерта, всички станаме рано, към четири часа, набързо се облякохме, поцумихме се и се отправихме за сборището всред лагера. Беше хубаво утро, обещаващо ясен летен ден. Месечината грееше приветно, звездите почнаха да бледнеят преди пукването на зората, която бе обявена от Зорницата, блестяща на една копраля над хоризонта.

Когато малко подир четири часа и половина стигнахме голямата поляна сред лагера, аз бях изненадан от неочакваната гледка. Може би е по-право да кажа, че моите изненади започнаха усилено да се нижат. Там ние заварихме около 500 мъже и жени, а други едновременно с нас прииждаха на групи и тихичко заемаха местата си в стройни редове. Още при пръв поглед три неща ме изненадаха, най-малко три: че толкова хора бяха дошли по своя воля там така рано, че всички стояха и продължаваха да образуват стройни, геометрично правилни редове, и то без никакъв видим или гласен разпоредител, и че там владееше невъобразима за такова множество пълна тайнствена тишина. Сякаш че това множество стоеше със страхопочитание пред някое живо божество в тайнствен храм. Тук личаха набожно благоговение, безупречна дисциплина и чудесен ред, на които един соколски вожд, един параден генерал би завидял. Редът беше тъй правилен, че откъдето и да го погледне човек, виждаха се прави редици от човеци, поединично отстоящи равномерно на два метра един от друг. Мъжете, гологлави, стояха отгрясно, а жените в забрадките си „побелявяха“ лявата половина на полянката. Всички – с лице към изток, стояха прави, мълчаливи и неподвижни като статуи.

Изненадан и трогнат от грандиозната гледка пред мен, аз напразно търсех с око оня, който е пружината и душата на този народ. Затова попитах тихо, на английски, брат С.: „Къде е Дънов?“ „Той още не е тук – отговори С., – но е вече време да пристигне“. Дънов дойде точно навреме, излизайки измежду боровете пред нас – натам бяха обърнати в сериозен възторг всички лица. Пред нас, с потайна тържественост, се издигаха, замъглени в утринната грезгавина, стройни борики. Над тях търпеливо бледнееше Зорницата, готова да избяга от ослепителния рефлектор на Аврора, когато един невисок, спокоен глас наруши отпред тишината: „Благославяй, душе моя, Господа“.

Тогаз се разигра една част от драматичната, невъзможна за описание сцена, която не се поддава на изказване, но която може да разплаче от радостно умиление и един архангел. Може би на ранното утро, на горския свог под небето, на хилядогласния хор от досега оклеветени и угрозявани лица – не зная на какво се дължи, но ефектът от изпятия псалом бе за мен несравняем с нищо друго, освен с апокалиптичните сцени в Откровението на Йоан! Никаква тържествена литургия не може да се сравни с това тържество в неръкотворния храм в подножието на Витоша. В миг видях много ръце, издигнати над главите, песента се поде от хиляда и повече гърла с такава трогателна ревност и хармонични повторения, докато се разлюля и гората, и душата на всеки неатрофирал духовно човек. А гумите, които тъй тържествено се пееха, бяха следните:

Благославяй, душе моя, Господа!

Не забравяй всичите Му милости,

не забравяй всичите Му благости,

не забравяй всичите Му добрини.

Не забравяй милостта Му,

*не забравяй благостта Му,
не забравяй Обичта Му,
не забравяй Любовта Му!*

Последните четири реда се повтарят три пъти – първия път силно, втория път – по-тихо, третия път – много тихо.

След това почнаха седемте физически упражнения, които се изразяваха с разни телесни пози и движения – с глава, ръце и крака, но и с цялото тяло, като всички следваха сякаш автоматично Учителя, който стоеше пред тях и сам, с чудесна за възрастта му ловкост, правеше едновременно същите движения. Понякога коленичеха и ставаха всички едновременно, в чудесен такт, в хармония и пълна тишина. А преди тези упражнения всички заедно, наизуст, пееха някоя песен, изговаряха молитва или някое назидателно изречение. Песните и изреченията се повтаряха, или само част от тях, трикратно. Между молитвите бяха изпълнявани Господнята молитва *Отче наш* и 91. псалом, изговаряни заедно от всички. А седемте назидателни изречения, по едно пред всяко упражнение, са следните:

- 1. Господи, да дойде Твоето благословение върху мен!*
- 2. Да се изпълни душата ми с Божията Любов!*
- 3. Да възрасте в нас Божията Правда!*
- 4. Да служа на Господа с всичката си душа!*
- 5. Да се радвам на Божиите блага!*
- 6. Ще ходя в Пътя на Истината!*
- 7. Верен, истинен, чист и благ всякога бъди!*

Тъкмо тогава, след седмото упражнение, се зададе Слънцето. С появяването на крайчеца на светилото множеството се раздвижи. Заловиха се за ръце, като на хоро. Те образуваха седем концентрични кръга – пет вътрешни кръга от жени и два външни – от мъже. И всички запяха заедно:

*Изгрява Слънцето,
праща Светлина,
носи радост за живота тя.*

От другите песни, които пяха, схванах следните думи:

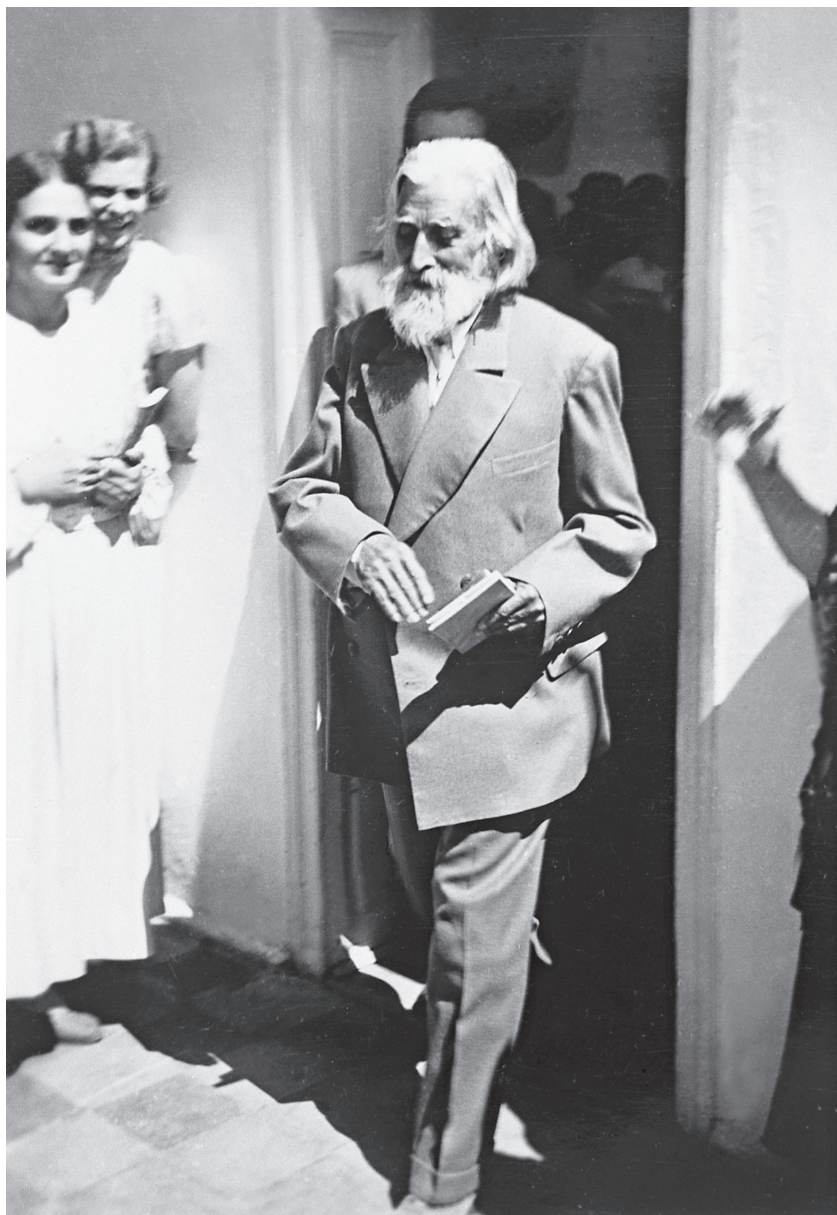
*Мисли, право мисли!...
Свещени мисли за живота ти крепи...
Крепи, крепи, крепи...
Сила жива, изворна, текуща...
Зун Мезун...бином ту мето...
Аумен!*

Дали това са части от същия химн, какво е значението и езика на последните два реда, не зная. Предполагам, че са санскритски. Все-таки с думата Аумен се свърши утринното молитвено тържество.

Аз имах случая, доколкото е възможно за един ден, да се запозная с членовете на това загадъчно братско движение. От религиозно гледище те произхождат от толстоистици и от протестантски среди, ала най-много са измежду православие то. От гледище народностно, както и самият им Учител, те са чисти българи. Има по един или двама от други народности – евреи, руси, един италианец, една американка, но подавяващото мнозинство са българи, от всички части на България, Тракия и Македония. От гледище съслов но и обществено, това са наши съграждани и селяни, учени и прости, учители и студенти, адвокати, чиновници, търговци и военни. Има и висшисти, както и от всяка степен на културата. Ала болшинството ми се видяха като хора от средната класа. От гледище психично, те са съзнателни, дисциплинирани, любознателни, набожни и високонравствени. Ето, това е най-ценното, може би трябва да кажа – най-бялото нещо, което видях у белите братя.

След закуската, на която се повториха сцените на вечерята, аз с нетърпение чаках беседата, където можех да видя и да чуя Дънов в непосредствени обръщения към неговите последователи. Към 10 часа откъм източната страна на поляната се яви подвижна дъсчена платформа, издигната около метър над земята. Тя бе добре засенчена и постлана с килимче. Там имаше стол, пред стола – маса, а върху масата – Библия. Всички се стекохме там и насядахме в полумесец на тревата пред естрадата. Жените, както обикновено, носеха белите си забрадки. А мъжете, макар и Слънцето да печеше силно, почти всички бяха без шапки. Всички в очакване гледахме празната платформа пред нас.

Изведнъж всички се изправиха на крака – значи Учителя иде. И всички стояха, докато той бавно се изкачи и седна, тогава едва седнаха и другите. Г-н Дънов проповядва сегешком, без каквито и да било писмени бележки. Онази сутрин той говори повече от час, но макар и Слънцето да печеше силно, та мнозина бяха в пот, никой не се помръдна от мястото си. Преди да почне да говори, както и след като свърши, имаше песен и молитва, в която участваха всички. Музиката им е особена, за качеството на която не съм компетентен да дам мнение. Хор нямаше, нито музикален инструмент да води пеенето, но те пееха въодушевено, с победна вяра и радостен екстаз. Техният особен начин да повтарят части от строфите въздействаше упоително и увеличаваше заразителността на новата вяра. Интересно беше човек да наблюдава отблизо тези нововерци като слушател. Мнозина от възрастните имаха бледи лица, но с усърден, решителен характер, тяхната пълна вяра и преданост към Учителя се четеше ясно.

Докато той говореше, много хора, особено между жените, слушаха със затворени очи, с усмихнати и възхитени лица, като че ли звукът на гласа му ги милваше с благодатен гъх. Мнозина гържаха в ръцете си молив и тетрадка и записваха всяка паметна мисъл от проповедта. Отгясно, почти срещу мен, седеше една млада поетеса. Изразителното ѝ лице се четеше като отворена книга. Тя не слушаше, а просто пиеше гумите на Учителя. От време на време, когато някоя мисъл я огряваше особено, тя с изразителен и обърнат към мен поглед възкликваше: „Е, видя ли, разбра ли? Ти чул ли си някъде другаде такива светли и крилати гуми, такива мъдри и дълбоки мисли, такива сияйни и Божествени идеи!“.

Две са отличителните черти на белите братя: лоялна, беззаветна преданост, заедно с благоговение, с доверие към Учителя им; и братски, любезни обноси помежду си. Първото по своята голяма сила изненадва, второто по своята морална хубост пленява. Гибън⁴⁵ и всички историци свидетелстват, че това бяха отличителните качества на първите християни и че тези именно качества им дадоха победата над всички неприятели от тогавашния свят и тогавашната култура. Културният човек, бил той елин или римлянин, гледаше на тях отвисоко, с презрение или с насмешка. Ала общолюдието, изморено от себеубийствени ежби и омраза, при вида на християните казваше: „Я виж как се любят помежду си!“.

И един по един се приближаваха към тях.

Вие, които се чудите или питате защо гъновистите напредват, по-добре се запитайте: днес няма ли нужда или жажда за братски живот?

Ето, това са в бегли черти белите братя – гъновистите. Хора усърдни, които гладуват и жадуват за правдата,

които копнеят за братството и единството. Пластични души, защото са приели идеята на братолюбие.

За Дънов този хиляден свят, както и хилядите други из България, които не са могли да гойдат на събора, са пластични души, гъвкава глина в ръцете на грънчар Учител, за да прави от нея изящни съдове; и той не е злоупотребил със своя Небесен мандат – създал е от тях честни лица. И като пример – ето го! В лагера на Изгрева имаше го едно гърво поставен сандък или долап, наречен поща. Всеки загубен предмет, от игла до часовник, се подирваше и намираще там. Защото който намери нещо чуждо, го оставяше там, на пощата. И ми казаха, че през всичкото време на събора нищо не се е изгубило.

Е, четецо мой, така ли е на вашия събор, пазар или панаир, така ли е по вашето село? Там вероятно е като у нас, а именно, че близо половината от плодовете на моето стопанство аз деля с нощни ортаци. Изобщо хищната ръка на българина е като лепка за всичко чуждо, което пипне. А тези хорица, невероятни българи, не само че не крадат, а си правят и труд да търсят стопаните на каквото намерят чуждо. Това не е ли чудо: честни лица, честни българи?! Това е чудо и истинско благодеяние. Честният човек, казва английският поет, е най-благородното създание от ръката на Бога. А човекът, който посредничи, за да създава от крадеца честен човек, от паразита – производител, от алкохолика – трезвеник, от кръвника – братолюбец, от бюрократа – служител, е велик обществен благодетел.

Най-чудното и най-интересното у белите братя е техният Учител Дънов – основател, глава и душа, живот на това загадъчно и интересно движение. Откъдето и да го гледаш, това е бележит човек. Един-единствен с празни ръце, без приятели, без богатство, без издръжки, без

звънко име, без високо положение, без обществено влияние, той днес, след 25-годишен проповеднически труд, се радва на постижения, на които и най-успешният му съвременник може да позавиди. Днес Дънов има и приятели, и средства, и завидно име, и е обожаваният вожд на десетки хиляди хора от всяка възраст и съсловие, като при това бъдещето му обещава несравнимо повече, защото делото му има изглед за дълговечност, а сега то е в самото начало. Сигурно това е българин от рода на необикновените; това е човек и нещо плюс. Дънов, по всичко изглежда, е от онези редки исторически личности, които поради изненадващите си постижения още приживе стават легенда – първо за своите приближени, после почти за всички.

Като съдим апостериорно, от размера на неговите удивителни постижения – не само от числеността на последователите и жизнеността на движението му, но и от силата му да изменя благотворно човешкия характер, от една страна, а от друга – от обаянието на личността му върху неговите последователи, можем да кажем, че Дънов е религиозен гений, един от историческите духовни, може би мирови Учители. Една от онези полуисторически, полуполюгендарни личности, които навремето на верски език са се наричали Божи пратеници, пророци, ясновидци, Кришна или Махатма Баб, а на съвременен научен език – религиозни гении.

Аз видях Дънов, както казах, най-първо на вечерята, а после го видях като слушател на две негови беседи. Той е човек, среден на ръст, на около 63 години, с напълно бяла брада, с прошарени вежди, с изобилна прошарена подгрязана коса; с изпито мургаво лице, внушаващо усещане за средновековен отшелник или индийски йога върху постройка на калено, здраво тяло. Лицето му внушава силна воля, желез-

ни нерви, а изпод дългите вежди гледат две уж равнодушни очи, но всъщност те те гледат изпитателно, за да те претеглят на тънка терзия. Като оратор той е оригинален, добре начетен в индийските и християнските писания, притежава голям склад от мисли и легенди из религиозната книжнина и философия. И както видяхме, владее общолюдието с голяма сила, с почит, с неотразим авторитет. Никой папа, никой Демостен⁴⁶ в това отношение не го е надминал.

За последователите му буквално е вярно това: „Никой човек не е говорил, както той говори – с власт и сила, а не като книжниците и фарисеите, не като кардиналите, владиците, пастирите – със зазубрени по угода на времето легалности“. Някои от мислите, доколкото ги схванах, са следните: „Многото големи пророци в България са при знак, че тук има извънредно богатство на живот и голяма жизнеспособност... Що е зло? Злото не е нищо друго освен неразумно използване на живота... Идолослужителят не е омразен на Бога. Той му е даже по-мил, като заблуденото гете, което с плач и мъка търси баща си – Бога... Трябва всички да сме пророци, всички да сме поети... Главната пружина в живота трябва да бъде Любовта, Любовта към Бога. Новото учение почва с Бога и твори по закона на Любовта. Ако нямаме Бог, ще имаме друго. Репарации например имаме, защото нямаме Господ; сиромашия има, защото Господ нямаме... Всичко, каквото е било вършено от древните светии и пророци, можем да извършим и ние днес... Открие ли се нягде извор, той ще се посещава от всички... Вие трябва да получавате писма от невидимия свят... Основата е Любов към Бога – с всички сили, с ум, сърце, воля и гуша. Всички и всеки, който върши добро, си сътрудничи с нас и ние – с него. И Бог се развива – еволюира.

Който отрича Бога, доказва съществуването Му, защото само онова, което съществува, може да се отрича... Ние сме за Царството Божие на Земята. Целта е да разберем Бога. За да познаем Бога, трябва да го любим, а не обратно... За сегашния живот ще приказваме след 2000 години. Християнството остави платното на кросното (то още не е рязано и не е шито)... За съвременния свят говорят на небето така, както съвременните народи приказват за българите. Страданието може да е болезнено, но не е зло – то е чук в ръката на Божествения скулптор. Аз искам през идната година да бъдете плодови. И който вкуси от нашите плодове, да благодари на Бога...“.

Две неща издигат Учителя на Бялото Братство до български фактор от историческо значение. Първо, неговото прихvatливо учение; второ, неговите добри и предани нему ученици.

За мирозгледа и за учението на Дънов аз сравнително малко зная. Ала от това, което чух и узнах, няма нищо, което да е непримирумо с Христовото учение. Всъщност аз го намерих за много по-християнско, отколкото очаквах според слуховете. Ядката на системата е: Любов, Мъдрост и Истина. Това „ново учение“ е древно като планините и чисто като светлината, а при това – не по-малко християнско. И от този център извират чудно възвишени, морални наставления. Кой свещеник например и при коя черква е дал на своето паство по-възвишен, по-християнски лозунг от тазгодишния на белите братя, който вече цитирах: „Верен, истинен, чист и благ всякога бди“.

Друго съображение, което прави Дънов фактор от историческо и обществено значение, е плодът на влиянието и учението му, характерът на неговите умножаващи се последователи. Това са, както вече ги описах, съзнателни

и дисциплинирани граждани, по-морални и по-братствени от всяко наше общество. Това са хора, които аз бих обичал да имам за съсед, пасторът – за своето паство, владиката – за свои енорияши, властникът – за управляеми, тържавникът – за сънародници, търговецът, докторът и адвокатът – за клиенти, и всеки – за съсед. Само глупавият невежа би бил на противното мнение и само престъпникът би ги мразил, преследвал и наричал опасни. Все-таки това е убеждението на неговите предани последователи, че той е епохална, историческа личност; затова не го наричат „дядо Дънов“ или „господин Дънов“, а Учителя.

Учителя с главно У е един, несравним на Земята. И с право, защото, доколкото знаем, той е несравним с никой свой сънародник, с никой съвременник. Нито пък е потребно човек да бъде дъновист, за да види, че Дънов е вече човек на историята, издигнат до недосегаема неувредимост в света от когото и да било, той е вече неуязвим. Гонения от пътя му няма да го отклонят, смърт делото му няма да спре, насилствена смърт само би го засилила и ускорила. Българинът господин Петър Дънов не е вече ни Петър, ни господин – той е Дънов – предмет на историята за критика и за славословие. Неговото велико дело, което е като пристигаща пролет, носи пъпките на живота, началото на зората на утрешния ден. Това е историческо братско движение, на което той е родител, глава и гуша. Ще се отнесе името му над всяко българско име до краищата на света.

България е дала досега само един груг велик реформатор, чието дело, отхвърлено у дома му, преобрази и издигна до първостепенна сила в света Германия, Англия, Америка – страните, които го възприеха и доразвиха. Ако днешната реформа вземе същия ход, същия път, тя ще има

на по-висок етап подобни последици и постижения. Народ, който я приеме и доразвие, ще се издигне; народ, който я отхвърли, ще изпадне на долно стъпало и ще лае на Месечина против великите сили, т.е. против издигнатите чрез Истината.

Бялото Братство е пиле, излюпено от черупката на християнските догми и с освободените си, засилени крака и криле то ще ускори хода на България към Божието царство на Земята. Обвиняват Дънов, че е казал, че е превъплътен Христос. Аз не чух, нито съм чел той да твърди това нещо. Ала ако аз вярвах в преражданията, щях да кажа, че той е превъплътен поп Богомил – онзи религиозен гений отпреди хиляда години, чийто живот чрез учението му пробуди и прероди, въпреки кървавите гонения, Западния свят“.

ИЗГРЕВА – МИСТИЧЕН И КУЛТУРЕН ЦЕНТЪР НА БРАТСТВОТО

През 1927 г. също се предвиждаше съборът да бъде на Изгрева, като се взе решение да се построи там салон за изнасяне на беседите на Учителя. Още през пролетта на същата година с помощта на всички братя и сестри строежът започна. За съборните дни салонът беше готов. Той бе построен на съседно място до изгревската поляна, от северната ѝ страна. Неговото изложение беше прекрасно. Грамадни прозорци към югоизток гарантираха обилна светлина и слънчева топлина. Самият строеж привлече вниманието на всички братя и сестри от София и от провинцията, като създаде едно приятно и пълно с радост оживление.

Братята и сестрите от София, щом се откъснаха от ежедневиите си задължения, бързаха с радост да гойдат тук и да видят как се ражда един нов свят. Скоро се разбра, че Изгрева не е далече. Построи се и кухня, поставиха се маси пред салона за общо хранене, направи се и навес, та при гъждовно време да ни приютява. Целият този строеж и хармонията, която се създаде на Изгрева с проведения събор, привлече нов прилив на братя и сестри като заселници там. Така Изгрева започна да се оформя като братско селище.

Но през школната година, същата 1927 г., макар и да иммахме направен салон на Изгрева, Учителя продължи да провежда своите беседи в салона на улица *Оборище* №14. Едва щом гоиде топлата и приветлива пролет на 1928 г., след една беседа Учителя запита приятелите дали желаят лекциите и беседите да стават вече в новия салон на Изгрева. Всички бяха съгласни и приеа промяната с възторг.

Започването на беседите в салона на Изгрева и установяването на Учителя на постоянно жилище там отбеляза нов интензивен период от живота на Братството. Словото на Учителя се почувства много по-осезателно, бликащо от неграта на велика мъдрост. Приятелите привикнаха да идват на Изгрева, за да слушат беседите на Учителя, които им носеха вдъхновение за творчество и духовен прогрес. От всички краища на София в ранните утринни часове идваха с искрена радост учениците на Учителя. Всяка сутрин на чистата поляна, обрасла с мека трева, се играеха гимнастическите упражнения, дадени от Учителя. В съпровод на цял оркестър се изиграваше и Паневритмията. Стройните редици, движещи се в кръг, облени от лъчите на Слънцето, създаваха една картина, която със своята красота предизвикваше усещане за един свят, пълен с хармония и блян.

Изгревът постепенно стана най-важният и мистичен център на Братството и на нашия духовен живот. Празниците, които ние имахме по време на годишните равноденствия и на Петровден – ден, който тачехме като рожден и имен ден на Учителя – празнувахме по най-тържествен начин. Освен това се даваха редовно концерти от нашия добре уреден оркестър. Имаше срещи и разговори, беседвания и вечери, давани от братя и сестри по някакъв техен повод, по някой подчертан случай или по-важно събитие в техния живот.

За жилище на Учителя на Изгрева най-напред бе построена една малка стаичка, където той прекара през съборните дни на 1926 г. На следващата година, когато се построи и салонът, над него се направиха две стаички, които му служеха за жилище. А първата, долу, стана приемна, тъй като при Учителя идваха постоянно хора за какво ли не. Под прав ъгъл на салона се направи навес за хранене, когато времето беше гъжовно. Впоследствие този навес се подобри, като му се сложиха врати и прозорци, а също и борови дъски за под. Направи се отделение за кухня, а до нея – стая, в която по-късно се настани бай Ради, нашият брат градинар.

По този начин навесът стана една топла и уютна стогола, в която се провеждаха всички срещи между приятелите от София и провинцията. А когато почнахме да летуваме на Рила, при Седемте езера, тя играеше изключително важната роля на изходна база.

РИЛА

През лятото на 1928 г., съвсем изненадващо и неочаквано, вместо да отидем на Мусала, както това ставаше предните години, чух, че Учителя нареди малка група братя и сестри да направим екскурзия до Йеги гьол. За мен това беше много странно, а името Йеги гьол чувах за първи път. Бях по това време свободен, имах възможност да отида и се присъединих към сформираната малка група.

Тръгването стана някак безшумно. За водач на групата беше определен брат Симеон Симеонов, който бил ходил там и познаваше местата и пътищата из този край много добре. Пристигнахме в село Сапарева баня и оттам се отправихме по стръмните склонове на Рила, отначало покрити с борови гори, а нагоре – с клекове, хвойна и трева. Вървяхме къде по пътеки, къде без тях, а брат Симеон умело ни водеше. Изкачвахме се все нагоре, докато почнаха да се показват върхове, величави и импозантни, които се връзваха дълбоко в съзнанието ми. Вървях напред, потънал в смирение и благоговение пред това, което ми се откриваше. Най-после блеснаха пред очите ни езера – чисти и кристални като сълзи, потънали в циркуси от минали ледникови епохи. Те изглеждаха като олтари на величав храм.

Спряхме при второто от Седемте езера. Там цареше една девствена красота. Езерото бе обградено с хълмове, потънали в зеленината на вековни клекове. На около 150 метра под нас, разположено на обширно плато и също обримчено в клекове, се намираше първото езеро. Буйната река, която се изтичаше от горното езеро, хвърляше своите води на многобройни водопади към първото. Това беше

гледка, която ме прикова със своята величавост. Горе, на източния бряг на второто езеро, хълмът беше особено привлекателен, обгърнат от прегръдките на издръжливи клекове. Полянка, намираща се непосредствено до самото езеро, създаваше най-подходящи условия да се установим там на лагер.

По онова време туризмът не беше навлязъл у нас със своите специални екипировки и ходенето в планината се провеждаше обикновено с онова облекло и обувки, каквито си носехме и в града. За палатки и някакви други удобства и туристически принадлежности не можеше и да се говори. Затова само буйният огън беше нашият закрилник и защитник срещу хладината, която цареше по тези високи места и която бързо се засилваше с настъпването на вечерния мрак. Прекарахме ден-два в почивка и недалечни обиколки, изпълнени в приятни и полезни разговори. Вечер

буйният огън под звездното небе ни събираше. Времето беше хубаво, просторът над нас – яносин, и това ни даде възможност да приемем по-пълно цялата прелест на този рилски кът.

Когато се върнахме на Изгрева и изляхме в цялата му сила нашия възторг от видяното и преживяното, у всички се събуди желанието следващото лято и те да гойдат. Създаде се подтикът – и така започна нашето редовно летуване край езерото Елбур, както по-късно Учителя нарече второто от Седемте рилски езера. За превод на тази дума, на това наименование, той даде: „Езеро на изпитанията“. Езерото, което беше под нас – първото, той нарече Махарзи, което ще рече „Голямата почивка“. Езерото над нас – третото, нарече Балгер Дару, което значи „Онзи, Който носи благодат“. Четвъртото езеро си остана с името, което имаше – Близнаци. На петото, или както поради своята прилика на бъбрек се наричаше – Бъбрека, Учителя даде името Махабур, което ще рече „Големият, Силният“. Шестото нарече Сърцето, а седмото – Шемхаа, което преведено означава „Глава на Мъдростта“.

Малкото, прекрасно, пълно с прелест езеро по югоизточния склон на връх Харамията, Учителя нарече Езерото на чистотата. Там отивах с най-голямо разположение. Спирах се, загледан в чудния релеф и в девствената му красота, вслушвах се в тишината, която цареше там. Човек усеща, като че ли навлиза в общество, изпълнено с мъдрост и внимание към него. Долу, вляво от това езеро, имаше друго. Със своите зелени води то приличаше на грамаден омайващ смарагд. Обградено от мъчнодостъпни пропасти, то беше малко посещавано. Там цареше някакво тайнствено мълчание и покой, предразполагащи човека към дълбок размисъл и желание да проникне в непрогледни-

те глѐбини на Битието. Него Учителя нарече Езеро на съзерцанието. Наустина, колкото пъти съм ходил там, всякога съм имал чувството, че потъвам в един тайнствен и чуден по своята загадъчност свят – свят на чистото, на възвишеното и светлото; свят, в който мисълта търси и намира допир с разумни и възвишени същества.

Редовното ни летуване с Учителя на Рила при второто езеро, всяка година от средата на месец юли до края на август, започна от 1929 до 1939 г. включително, с едно прекъсване от две години – през 1933 и 1934 не летувахме на Рила. За причините на това прекъсване ще кажа по-нататък.

Да се организира едно летуване на Рила за няколкостотин души на височина 2200 метра, където няма нито хижа, нито даже някакъв заслон; да се изнесат хиляди килограми багаж и да се осигури едно непрекъснато снабдяване с продукти по стръмните склонове на планината, където не можеше да се говори за някаква по-удобна пътека, а имаше само следи от такава тук-там; да се предвидят всички сечива и инструменти, необходими за едно нормално съществуване на летуващите, беше една сериозна и отговорна задача. Столовата, която имахме на Изгрева, играеше ролята на една много важна и необходима изходна база.

Що се отнася до отчетността в организирането на цялата кампания, беше много просто. На всеки един от летуващите се откриваше партида в един голям тефтер, а ако е семейство – на главата на семейството. Тази канцеларска работа се водеше от рядко прецизната и добросъвестна сестра Буча Бехар, учителка по професия и писателка. В партидата се отбелязваха всички сметки – килограмите на багажа, превозните разноски, броят на дните, прекарани горе, разноските по обедите, които се

разпределят по равно на всеки столуващ, както и съответният дял от общите разноски, каквито при такива случаи всякога има. Още при тръгване, щом всеки се запише в тефтера, той правеше встъпителна вноска, а когато гойде време да се връща, идваше да си урежда сметките.

На конярите също водехме партида, където се отбелязваха всички пренесени багажи. С тях бяхме уговорили да им се плаща на килограм изнесен товар или на кон, ако някой ползваше такъв. Отношенията ни с тях почиваха на пълно доверие и добросъвестност, което извънредно много ни улесняваше. След изкачването на багажите и на хората започваше настаняването им, което се съпровождаше с усилен строеж на палатки, кухня и продоволствен пункт, какъвто всякога имаше, и на всякакви други общи съоръжения, необходими за голяма група летуващи. Използвахме конярите и за докарването на продуктите, предимно от Дупница. Тогава там имаше голямо изобилие на всякакви продукти – хляб, плодове, зарзават, бакалски стоки и всичко, от което имахме нужда.

През първото летуване на Рила в 1929 г. групата беше около 60 души. Багажите и хората се превозиха по влака от София до Дупница. Оттам багажите с камион – до село Сапарева баня, а хората – кой как можеше, предимно пешком, изминаваха 14 км път. От селото наемахме магарета и коне за изнасяне на багажите. Това, разбира се, беше доста сложно и неудобно. Но трудностите са тези, които карат човека да мисли, да търси и да намира. „Похлопайте и ще ви се отвори“ – казва Христос. Затова през следващите години, благодарение на мислене и търсене, идваха и все по-добри условия.

Приближаването на времето, когато щяхме да тръгваме за Рила, се съпровождаше всякога от приятно ожи-

вление всред приятелите. Обмисляше се и се разискваше върху придобития опит, говореше се за по-добрата ни организация и транспорт дотам, а също и за някои улеснения в живота ни там. На първо място най-важен беше въпросът за покрива над главите ни и за защитата от неочакваните климатични изненади. Такива изненади като вятър, гъжг и хлад, особено в началните дни на нашето идване, често ни спохождаха. В първите години този въпрос се разрешаваше, като всеки си правеше примитивен навес от случайни платнища, но това беше крайно незадоволително. Наистина платнищата, с които военните си служеха, бяха едно добро разрешение, но нито такива, нито нещо подобно се намираше на пазара.

Не знам на кого дойде идеята, но беше някоя умна глава, озарена от проблясък, да се правят палатки от дебел, бял памучен плат – американ, какъвто тогава в изобилие се намираше по магазините. След направата палатката се импрегнираше с парафин, разтворен в бензин. Резултатът беше неочаквано добър. Направените по този начин палатки издържаха на всички изпитания. И при най-силен и проливен гъжг те не пропускаха, бяха закътани, направени отдолу с пог, и създаваха сигурност. Това бе един голям успех за нашето летуване на Рила. Намериха се сръчни сестри шивачки, които по указание на опитни в палатковото кройчество хора направиха няколко модела, за да може всеки по свой вкус и нужда да си избере. И когато отидохме на Рила и ги построявахме по склона на езерото, гледката беше красива с накацалите като пеперуди бели подслони. Така този най-важен въпрос беше сполучливо разрешен.

Не по-малко важен въпрос бе транспортът на багажа и продоволствието на бивака. Следващото ни отиване

беше направено с камиони от София до село Сапарева баня. Малкото площадче там бе изходната ни база за изкачването в планината. Стоварвахме багажите и почвахме да търсим селяни, които имаха магарета и коне, за да ни изкарат багажа горе. Едно такова събитие като нашето пристигане в затънтеното и глухо по онова време село бързо намираше отзвук и хората се вълнуваха. Селяните бързаха да използват момента, за да изкарат по някой и друг лев. Затова те сами идваха със своите добичета, за да си предложат услугите. Разбира се, тези селяни в многото случаи използваха нашето затруднение и нерядко искаха сравнително висока плата. Това беше съпроводено често пъти с неготам приятни пазарлъци. Но накрая всичко се уреждаше благополучно и керванът с багажите тръгнаше по стръмните и каменливи пътеки, а някъде и без пътеки, нагоре по очарователната Рила.

Между нашите сестри имаше една, така да се каже, малко сбутаничка. Бедничка, скромно облечена, тя незабелязано се движеше около нас. Никои не ѝ обръщаше внимание, като че ли беше нещо като второ качество човек. Наричаха я Мария Захарната, а някои – Шекер Мария. Това име ѝ бяха прикачили, защото живееше някъде към захарната фабрика, както разбрах, в малка скромна стаичка. От какво живееше и от какво се препитаваше тази наша сестра, не можах да разбера и не съм имал смелостта да я запitam. Имаше някакъв дефект в гърлото и говореше хрипкаво. Въпреки всичко аз обичах да се срещам с нея и да разговаряме най-много заради качества, които, неподозирани за никого, имаше тя.

Тази Мария имаше едно постоянство, което ме възхищаваше. Сутрин в зори, през студените зимни дни, загърната и пъхнала ръце в ръкавите, гледам я, пристига на

Изгрева за беседа. Лошо време и извинителни причини, за да не дойде в тъй ранните часове на беседа, за нея нямаше. „Е, Миче, как дойде чак от захарната? Толкова рано трамваи няма!“ – закачливо я подхващам аз, като я видя да идва. Тя се изправи, сериозно ме погледне и каже: „Аз, брат Николай, идвам пешком. Като тръгна в три часа сутринта – и в пет съм тука“. Беше словоохотлива, когато намереше отзивчива среда, каквато бях аз за нея. Подхващаше такива мъдрости и с такава дълбочина, че наистина се смейвах от пътя, по който е минала, за да стигне до тях.

Тя всякога редовно идваше на Рила. Щом слезем обаче в Сапарева баня, Мария изчезваше. Аз, който поех грижата да не би някой багаж да остане ненатоварен или пък някой да изостане, изчаквах всички и всичко. Първия път осезателно се разтревожих от нейното отсъствие: не я видях да замине нагоре, пък и багажът ѝ стоеше още на площадчето. Но когато разбрах загадката на нейното изчезване, бях поразен от тъй практичното разрешение, което тя бе дала на един въпрос, който остро вълнуваше в този момент всички останали, хората от тъй да се каже първото качество.

След като всички си заминаха и аз чаках с нетърпение при нейния багаж, Мария се загаде усмихната от една странична уличка, като държеше в ръката си въже, на което бе вързано магаре. „Къде ходиш бе, Мария?“ – с престоерна строгост я подхванах аз. Тя се спря, погледна ме сериозно и невъзмутимо и с наставнически тон като старозаветен пророк каза: „Аз, брат Николай, не се натускам и не се тревожа като вас с тези селяни, да ги моля да ми прекарат багажа и да им плащам толкова много пари и за отиване, и за връщане. Купя си едно магаре, закарам си с него багажа. То цяло лято пасе горе край езерото хубава тревичка, пък и

корички и залъчета хляб за ярмичка – колкото щеш. Храня го добре, почине си и то с мен, изкара един курорт – и накрая магарето се ободри, оправя се, лъсне му се козината, та ела да приказваш с мен за цената му. Като свърши летуването, докарвам си с него багажа отново тук и прогам магарето, и то с голяма печалба, защото в цялото село такова хубаво и охранено магаре не може да се намери. Така летуването ми на Рила излиза без пари, без разплати, тревоги и неприятности“.

Мълчах, слушах и се възхищавах от практичността на тази наша сестра, уж никак пренебрегната от боговете, като си спомних и народната мъдрост: „За слепите птички Господ се грижи“. Тогава да се продаде и да се купи едно магаре беше по-лесно, отколкото това може да стане сега.

Само малко по-късно въпросът за пренасянето на багажите и за снабдяването ни с продукти за изхранването на лагера намери своето идеално разрешение в лицето на един влах, който живееше край Дупница, в махалата „Бешик“. Този човек – бай Янко, имаше около десетина коня – здрави, послушни, свикнали на тежки товари из стръмните и каменливи балкански пътеки, и се занимаваше с пренасяне на гърва и разни товари из Рила. Той имаше една не-обичайно правилна физиономия, неприсъща на хората от тези малцинства. Умен, честен, внимателен, в него нямаше и нотка от някаква алчност и жажда да използва чуждите затруднения. Услужлив и добър във всяко отношение, той имаше много голямо умение в своята професия като кираджия. Бай Янко се приобщи към нас като наш брат и при нашето летуване всякога ни беше на разположение със своите неуморни кончета. С това бе разрешено и второто голямо затруднение. Когато се натрупваше повече багаж, той го изнасяше на няколко пъти и нямаше нужда всеки да

следи за багажа си. След изнасянето на багажите бай Янко изкарваше непрекъснато и продукти.

За всеки бивак водата и дървата са не по-малко важни условия. Гората от клекове наоколо разрешаваше въпроса за горивото. А водата? Отначало за всички нужди черпехме вода от езерото. Учителя обаче не беше много доволен от това разрешение. Един ден той взе със себе си пет-шест души млади братя, заобиколихме по самия бряг на езерото и достигнахме там, където рекичката се вливаше в него. Учителя се огледа наоколо, огледа високите върхове, големите скали, оставени от ледниците, и като посочи зелената трева до една от скалите, недалеч от поточето, рече: „Тук има вода“. Донесохме инструменти, разкопахме на десет-петнадесет сантиметра и действително излезе вода. Разкопахме и по-дълбоко – бликна обилна вода, съвършено чиста. Каптирахме я и я отведохме напред, за да тече известно време на открито и да се огрява от Слънцето.

С нас имаше един брат, опитен каменоделец. Той издяла от парче берковски мрамор, което беше донесъл, чучур във формата на две насочени ръце. От тях изтичаше водата, затова чешмата я нарекохме *Ръцете, които дават*. Около нея всички работехме с голяма любов. Донасяхме плочи, красиви камъни от върховете и от горните езера. Наистина, чешмата стана красива със своята специфична архитектура. Дълго време още братята и сестрите, като намереха някой хубав камък, го донасяха за разкрасяването на чешмата. Разхубави се тя още повече, като накичена младоженка, и не само чешмата, но и мястото около нея. Учителя участваше в работата и в най-малките ѝ подробности. И когато няколко братя донесоха два големи камъка от млечен кварц, той посочи мястото къде да се поставят. Големия камък нарече *царят*, а по-малкия – *царицата*.

Царят още не се беше оженил и като турихме по-малкия камък, Учителя рече: „Ето, и царицата дойде“. И наистина, това събитие стана скоро, не след много време.

По-късно излизането ни на Рила започна да става от село Говедарци, по долината на Искъра, откъдето беше по-удобно и по-добре. За тази промяна на маршрута ни голяма заслуга имаше брат Славчо Славянски, който беше проучил добре пътя и с право определи и предложи да минаваме оттам. Този брат даваше своя голям принос в организирането на рилското ни летуване.

Животът ни на Рила протичаше с много голямо, богато и пълно със смисъл разнообразие. Сутрин в зори от своята палатка Мария Златева-Мичето, една много добра наша цигуларка, изсвирваше с голяма топлина и мекота подходящата за случая братска песен *Събуди се, братко мили*, дадена от Учителя. В тишината на утринното зазоряване тази песен прозвучаваше като някакъв вълшебен зов към събуждане, като подтик към светлина и живот. Ставахме и се отправяхме мълчаливо към Молитвения връх, за да посрещнем Слънцето и да чуем утринното Слово на Учителя – молитви, песни и беседа.

След това, като привършеше всичко, се връщахме обратно към лагера обновени, освежени, с нови идеи и мисли, получени от утринната беседа. Тихите приятни разговори помежду ни в краткия обратен път запълваха прелестта на утринните ни часове. Едно приятно оживление в лагера сочеше грижата около закуската; и след това – внимание към стомаха, за което Учителя казваше: „Яденето е най-важната работа!“. После тръгвахме към някои от прелестните места, които бяха оценени от Учителя, че дават всички условия да си направим утринната гимнастика и Паневритмията.

Едно от тези места беше на обширната поляна край първото езеро. Отиването там имаше и една чисто практическа задача: след упражненията всеки вземаше според силите си гърва за огъня. Там ги имаше в голямо изобилие. Това стана особено необходимо, когато взехме решение да запазим клековете около бивака. Край третото езеро беше също приятно. Изгледът към Харамията и отвесните скали край Близнаците създаваше обстановка на нещо величаво, тайнствено, неземно. Отивахме за упражнения и край петото езеро – Бъбрека, или Махабур. Широкото пространство на платото там внасяше у нас усещането за необятност и простор, едно разширение и освобождаване от ограниченията, които са присъщи на физическия свят.

Но най-често за упражненията и Паневритмията ходехме край Езерото на чистотата. Това място не се посещаваше от хора – беше девствено и чисто. Неговата околност с издигащия се на югозапад, устремен към небесата връх Харамията, а също и скалите към седмото езеро, създаваха изключително богати на форми релефи. Една лекота, една приятност от чистотата, която цареше там, се чувстваше от всички. Високото плато, точно където си правехме упражненията, създаваше голямо отдалечаване на хоризонта, а това обогатяваше и разнообразяваше гледката. В бивака оставаха дежурните, които имаха грижата да приготвят общия обед.

По тези пълни с очарование и прелест места, наредени в кръг по двама, а в центъра – с малкия оркестър, който тук всякога имаше възможността да се сформира, заедно с Учителя играехме чудната по своята мелодия и движения Паневритмия. След това приятните и полезни разговори, опиянението да ходиш, да гледаш девствения релеф пред теб, да споделяш с приятели и да се чувстваш потопен в

едно приятно и хармонично общество – всичко това за-
гълго ни загържаше по тези места. Някои почти го обек-
прекарваха в съзерцание на богатите форми, създадени
от Божествения Архитект, които, като ги гледа човек с
по-възвишено чувство, оживяват, населени с мили, разум-
ни същества.

Останалото време на деня, като се изключи малката
следобедна почивка, прекарвахме из околността, където
се грижехме, доколкото може, да облагородяваме обста-
новката, като правехме пътеки, мостове над потоците,
но най-вече – чешмички на бликащите кладенчета и из-
вори. Учителя имаше особено отношение към изворите,
едно особено уважение и благоговение към водата, този
единствен течен минерал, есенциален продукт на ми-
нералното царство, продукт, без който животът тук,
на Земята, не може да се прояви. Водата е една загадка по
своето съдържание, продукт на някаква висша разумност

в природата, разумност, изпълнена с Любов и пожертввателност, защото носи живота и безропотно приема всички мръсотии, създадени от всички същества. Тя е способна да премахне всички пречки пред вливащия се в нас живот. За това нейно качество Учителя казва: „Аз не познавам по-голямо лекарство от водата“. Но разбира се, ние още не я познаваме. Тя не е само съединение на водород и кислород – в това съединение има и нещо все още неразбрано, неосезаемо.

Немалък дял от времето се използваше за приятни и полезни разговори, особено през почивките, когато ходехме или работехме. Учителя беше всякога с нас и щом спирахме, веднага го наобикаляхме и почвахме непринудени разговори. Брат Боян Боев беше неотлъчно с Учителя и мисля, че голям дял от тези разговори, а може би и всичките, той като добър стенограф е записал.

Брат Боян Боев беше един от изтъкнатите братя на Изгрева и затова заслужава да се каже нещо повече за него. По външен вид приличаше на човек от Далечния изток. Имаше среден ръст с много интересна глава – голямо чело с развити философски центрове, а под тях, центърът на паметта, развит в най-висша степен. Това му даваше възможност да има изключителна памет и го правеше един вид „живия архив на Братството“. Нямаше случка или събитие, станало в Братството или около Учителя, за което той в подробности да не ви разкаже кога, къде и как е станало. Беше винаги около Учителя и записваше всичко, казано от него. Бе много начетен и по всички въпроси можеше да ви отговори академично и изчерпателно. Владееше европейските езици и най-вече – немски. Завършил бе естествени науки в Германия, където се запознал с антропософа Рудолф Щайнер⁴⁷. В един разговор с него Щайнер му

е казал за Учителя в България. Тази негова връзка с Щайнер оформя стремежа му към окултизма и устрема му към неговото по-задълбочено изучаване.

След завършването на университета там Боян Боев се връща в България, където за известно време става учител в град Панагюрище. След завръщането си в България той става най-усърден ученик – последовател на Учителя. Идва в София и след кратко пребиваване в града се заселва на Изгрева. Той беше един от най-популярните братя в Братството не само със своите познания по всички въпроси и особено добре – по окултните, но и с готовността си винаги да бъде полезен на всички, които се нуждаят от нещо. Със своето умение като педагог той подготви много братя и сестри заочно да завършат своето образование. Владееше не само естествените науки, но и всички други – математика, физика и кои ли не.

На Рила в тези излизания извън бивака аз вземах по-малко участие, защото бях изцяло погълнат с уреждане на снабдяването, продоволствието и ред други задачи, свързани с ежедневието. Носеше се славата на някои братя и сестри, които със своята дейност и трудолюбие допринасяха най-много за направата на ценните придобивки, които облагородяваха бивака и околностите му. На първо място бе името на брат Пеню Ганев – един едър, снажен, пълен с енергия и живот брат. Той беше и много способен фотограф, правеше постоянно снимки и вярвам, че у него се съхраняват много ценни фотографии, показващи живота ни на Рила.

Много добър фотограф и човек с голям художествен усет беше и брат Васил Искренов, който впоследствие потъна из широкия свят. Тези снимки допринасят много, за да се покаже по-нагледно животът ни Рила през оне-

зи светли времена от великата епоха. Учителя понякога шеговито подхвърляше на тези фотографии – да снимат и мъглата, която нерядко ни беше гостенка.

След вечерята буйният огън създаваше една приятна и тържествена обстановка. Дърва имаше в изобилие навсякъде. Ще дойде Учителя, както сме насядали около огъня – и се почваше разговор с него, пееха се песни; имахме добри музиканти инструменталисти, които даваха концерти, а наг нас – чудното, красиво звездно небе. Звездите – очите на ангелите, както са ги наричали гревните мъгреци – поради височината, на която бяхме, и от кристално чистия въздух, който имахме, блестяха особено ярко и привлекателно. Като ги гледа човек, не може да не долови един шепот, пълен с нежност и мъдрост.

Ето къде е причината, че във всички гревни религии, без изключение, е имало едно уважение и благоговение към звездния мир, наблюдаван в атмосфера, чиста от прах, пушеци и изпарения, а това е създавало устрема да се изучава този мир и да се търси смисълът на всичко, създадено от Бога. Защото в природата има едно велико единство, една връзка между всичко, съществуващо в нея. Така са се създали астрономията и астрологията, която търси връзката и отношенията на звездите към Земята и към живите същества на нея, на първо място – с човека. Така, в един друг свят, прекарвахме до късно през нощта. На утрото почваше пак отново пълният със смисъл и разнообразие живот.

Вярно е, че водата е много важен елемент в живота на едно общество, и въпросът за водата трябва да намери своето най-добро разрешение. Изворчето, което открихме в горния край на езерото и на което, както отбелязах, бяхме направили чешмичка, на някои се виждаше далече. Учителя всякога е подсказвал, че носенето на вода е едно

полезно за здравето и приятно упражнение – сега имахме повод да го прилагаме. Ако всеки донасяше поне по веднъж през деня вода, големите нужди от нея за бивака напълно се задоволяваха, още повече, че разходката край езерото, където минаваше тясната пътечка, беше много приятна.

Но някои от братята и сестрите по моя преценка искаха да минат за много практични и направиха от снабдяването с вода голям въпрос. Занизаха се рег проекти за разрешаването му. Разбира се, и аз бях готов с един проект. Той беше следният: да се направи една по-широка и удобна пътека, за да може по нея да минава буре, прикрепено на количка с две колела – такава, каквато ползвахме на Изгрева за тази цел, преди там да дойде водопроводът. За реализирането на този проект пречеха някои скали, между другото и една по-голяма, която би създавала големи трудности при прокарването на такъв път.

Един ден група братя и сестри сме се събрали около Учителя – и отново се повдигна въпрос за водата. Бях близо до него и разпалено, полу на шега, изложих моя проект, защото знаех, че тези скали освен с взрив не могат другояче да сторят място на една такава пътека, а с такава работа, разбира се, ние не бихме се занимавали. Когато стигнах до взрива, Учителя леко се усмихна – искаше да ми каже колко далече съм отишъл. Усмигнах се и аз и сложих проекта за взрива в архива. Знаех, че Учителя не обичаше да осакатяваме дадените от природата форми без особено належаща нужда.

В природата съществува едно разумно и хармонично единство между формите, създадени от минералния свят, от въздуха, водата, растенията, животните и човека. Това единство изисква създадените от нея архитектурни форми да се пазят, да има чистота на въздуха и на водата,

да се запазват естествените насаждения от растения, а също и разпространението на животинския свят. И човекът само при крайна необходимост може да се намесва в това единство, като го прави най-внимателно и с най-малък ущърб. Събудилият се сега устрем у човека към облаждане на всички блага на Земята, тази негова безпределна лакомия, го тласкат към най-жестоко ликвидиране на това единство, което непременно ще се отрази зле на човешкия рог.

Едно частично разрешение на въпроса за водата се получи, когато малко по-късно нашият много добър майстор гърводелец и човек с богати идеи, Боян Златарев, със съдействието и на други братя, направи лодка, с която пренасяхме през езерото вода от изворчето. Но това по-скоро беше романтика, отколкото разрешение. Основно остана пак носенето на вода на ръце.

Много важен въпрос беше също и банята. Водата в езерото беше студена, пък и както разбрах, Учителя не искаше тя да се използва за къпане. Студената вода той не препоръчваше да се употребява нито за пиене, нито за миене, а още по-малко – за къпане. Нашият брат Димитрий се зае с тази задача. Той бе човек не само с изключителни и всестранни способности, но и с богати идеи и находчивост. Беше техник във всяко направление: строителство, водопровод, електричество, фина механика, часовникарство, груба тежка механика, правене на музикални инструменти. Беше си направил с похвално майсторство цитра, на която свиреше и изнасяше номера, когато имяхме концерти в салона. Повреди ли се нещо из тъй разнообразните приспособления, задоволяващи нуждите на човека – тичайте при брат Димитрий. Той беше всякога готов с радост и разположение да направи услугата, и то с най-голяма

вещина. На Изгрева се беше преместил от нашето първо общежитие и си имаше отделна самостоятелна гръсчена къщичка, където живееше. В отделно помещение си бе устроил работилница. В нея човек можеше да намери всички видове инструменти, за всички занаяти, като се почне с часовникарството, та се свърши с тези за правене на клинци и подкови.

Този именно наш брат направи под езерото баня за чудо и показ на всички. Там, където се изтичаше водата от нашето езеро, той отдели с тръби част от водата, като я откара далече от изтичащата се рекичка. В едно помещение, изградено от плътни импрегнирани платна, той направи някакъв самовар по свършено нова система – негова идея, основана все пак на принципа на бойлерите, където с много малко гръвца за кратко време се получаваше гореща вода. В специална камера тя се разхлаждаше по желание и чрез един душ се получаваше непрекъснато необходимата струя. Всички приспособления, необходими за банята, бяха така умело направени, че ти бе приятно да се изкъпеш в нея. Така нашият скромн, тих и мил брат Димитрий беше дал своя голям принос за общия братски живот на Рила.

За съжаление по-късно, съвсем неочаквано и много набързо, той си замина за онзи свят, като остави една празнота в братските среди. Спомням си последния ден от земния му живот. Трябваше ми някакъв инструмент, и разбира се, не можех да отида другаде, освен при брат Димитрий. И друг път съм ходил за такава услуга при него. Никога не ми е отказвал, но всякога с една престошена строгост ще ми каже, като го подава: „На, вземи го, и щом свършиш, веднага да ми го донесеш“. Този път той ми подаде инструмента с такава топлота и любезност, без каквото и да е било забележки, че това ме изненада и трогна.

Навярно е предчувствал, че повече няма да му трябва. Набързо привърших работата си и веднага му го върнах. Лицето му сияеше от топлина и любезност, благодарих му от все сърце и се разделихме. Само няколко часа след това с потресаваща изненада разбрах, че е бил извикан пред вратата на свети Петър. Навярно и там е имало нужда от спешна, неотложна поправка в сложните механизми на отвъдния свят. Мир и светлина на душата му.

Стане ли в лагера нужда за някаква работа или строеж на помещения, каквито правехме за склад или за кухня, се търсеше брат Гради Минчев. Тъй наречената суха зигария, без вар, цимент и пясък, каквито строителни материали там и без това нямаше, беше специален майсторлък, който той владееше до съвършенство. Този брат – един гигант, висок два метра и нещо, с големи ръце и крака, каквито никои друг нямаше, бе станал между другото причина за създаването на много комични истории, които ще опиша на друго място. Милият и симпатичен брат Гради с едно присъщо само на големите майстори темпо пристъпваше към своите задължения като строител за нуждите на рилския бивак.

Особено много допринесе и добре се прояви той при строежа на нашия заслон за кухня, който беше крайно необходим. В гъжд, мъгла, вятър и пек трябваше някъде на закрито да се приготви храната за тия няколкостотин души, които вече бяха в лагера. Пък и много пъти пристигаха братя и сестри при гъждовно, ветровито и мъгливо време. За тях бе нужна първо отмора на закрито, пък и някоя чаша чай или гореща вода. Случваше се и конете с багажите и продуктите да пристигнат в такова време. Проектът за заслона беше готов и работата по него започна. С камъни, каквито имаше наоколо в изобилие, под ръковод-

ството на Гради и на други опитни в строителството братя, зидовете само за няколко дни бяха готови. Всички останали братя и сестри помагаша във второстепенните работи. Учителя, както навсякъде, където се правеше нещо за подобряване живота ни на Рила, така и тук неотлъчно присъстваше и умело, някак негласно, даваше напътствия в изпълнение на поставената задача.

Покривната конструкция направихме от борови дървета, които взехме от една изгоряла гора под Молитвения връх. От пожара те бяха изсъхнали и стояха безмълвни и прави. Отрязахме ги и на ръце ги занесохме горе. С тях и с някои по-дебели клекове направихме конструкцията. Когато дойде въпросът за самото покриване на заслона, тук вече аз имах решаващата дума и изпълнение. В моя роден град по онова време всички къщи бяха покрити с плочи, извадени от околните баури, където ги имаше в изобилие. Вярно е, че не бях правил покрив с плочи, но много често съм се заглеждал в тях и съм разбирал принципа, по който те се нареждат. Към петото и шестото езеро имаше такива плочи – едни гладки, тънки и крайно удобни за такава нужда. Само няколко отивания от всички в лагера – и плочите бяха донесени в достатъчно количество за целия покрив. Учителя също носеше плочи.

С помощта на някои братя и сестри наредих плочите и покривът на заслона бе напълно готов. Самият заслон беше широк около четири метра и дълъг около осем, той можеше да побере 40-50 души. Направиха се вътре огнища, подът се постла също с плочи и кухнята на лагера беше вече напълно готова, за да поеме своите много сериозни задължения. Там всякога имаше хора и цареше едно приятно оживление. Това беше не само кухня, но център, откъдето човек можеше да получи всички информации и новини. Там

спираха и конете, които докарваха продуктите, а също и групите, които идваха. Тяхното пристигане беше събитие. Още отдалеч се виждаха тежко натоварените, бавно пристъпващи коне, които носеха храната – животът на този свят.

На планетата Земя обаче се раждат и хора, проводници на тъмните, на злите сили в природата. Те търсят да унищожат, да премахнат, да спънат – това им доставя някакво задоволство. Имал съм случая много пъти да ги срещам и да наблюдавам техните прояви. Те докарват всички злини и нещастия, всичките страдания на човешкия род. Така още на другата година голяма част от този заслон беше разрушена. Той бе направен с такива усилия, беше полезен не само за нас, но и за всички, преминаващи в този край; бе полезен при лошо време и за самите тези, които го разрушиха. Защо го направиха? За да изпълнят една директива на злото, на което те бяха слуги. Злото, за да живее, трябва да руши; доброто, за да живее, трябва да гради.

Между нашите приятели имаше майстори от всички професии, и то от най-висока класа. Всички нужди намираха лесно своето разрешение. Изящните изкуства също бяха добре застъпени – имаше художници, поети, писатели, но най-много бяха музикантите. Музиката се ползваше с най-голямо уважение при нас. Сутрин, когато си правехме упражненията – Паневритмията, в центъра на колелото се събираше цял оркестър. Лагерът на Рила беше едно напълно оформено, пълноценно във всяко отношение общество.

Хубавите, приятни и топли слънчеви дни ни носеха едни грижи и преживявания. Имаше обаче и нещо интересно в мъгливите и гъжговни дни – те създаваха впечатления, които ни подтикваха към по-други чувства, мисли и

грижи. Беше много интересно да се наблюдават в облачните дни извивите и плавни движения на облаците. Дъждът на талази пристъпваше и носеше своята обилна и жителна влага – капки, наситени с енергия и живот. При буря, когато понякога ни спохождаше, беше интересно да се следят странните движения на палатките. Като че ли някакви неземни същества играеха екзотични танци.

При такава буря една сестра идва при мен и ми казва: „Вятърът люлее много силно палатката на Учителя и трябва непременно да се стегне с допълнителни въжета!“. Аз веднага станех и отидох там. Гледам – Учителя е вън от палатката. Бурята бушуваше и люлееше по всички възможни направления палатката. Когато доближих до нея с желание да направя нещо за нейното укрепване, той ми подаде едно дълго въже, което гържеше в ръката си, и ми каза: „Ще вържеш палатката така, че да не режеш въжето“. С помощта на брат Петър Шишков, един много мил и симпатичен човек, бивш капитан на параход, вързахме палатката, без да режем въжето. Една топла и приветлива усмивка по лицето на Учителя ми показа, че задачата беше решена образцово.

Нашето установяване на бивак в този прелестен кът на Рила обърна вниманието на хората от света към него. Почнаха разни кроежи за направа на хижа и за използването му за разни групи цели. Един ден, както всякога, се бяхме събрали пак около Учителя за разговор. Изведнъж той прекъсна течащата тема на разговора и каза: „Къде другде можем да направим лагера?“. Всички мълчаха, изненадани от тъй неочакваните му думи. Бързо се опомних и отговорих само аз: „На първото езеро“. Учителя ме погледна, но нищо не каза. Други предложения нямаше. Така този въпрос нито се разисква, нито получи някакво разрешение. Първото

езеро със своята прелест, форма и размер, с широката поляна край него, даваща простор, с изобилието на гърва всякога ме е привличало и съм го ценял като най-добро място за един бивак на много хора. Пък то е и един добър изходен пункт за отиване из красивите области наоколо. Затова предложих там мястото за един нов бивак. След кратко мълчание Учителя продължи разговора по протичащата преди това тема. Явно нашият бивак беше застрашен от пристъпите на хората от света.

Така ден след ден течеше пълният с богато разнообразие и смисъл живот в чудната природа около Седемте рилски езера. Понякога си устройвахме и по-дълги, и по-далечни екскурзии за цял ден – до връх Дамга, до Калинините върхове и другаде. Към края на месец август бивакът се вдигаше. Всички ние, вече обновени, пълни с енергия, с живот и богати с впечатления, се прибирахме. Тези богатства ни хранеха през цялата година, до следващото лято.

За да се опише животът ни на Рила, тъй неизмерим в своето величие, бе невъзможно той да се обхване и изрази само от едного от нас. Всички, които са прекарвали там, трябва да дадат израз на преживяното, на впечатленията, които са приели, на богатия емоционален и мисловен мир, в който са били потопени. Едва тогава ще можем да дадем една по-пълна картина на общия братски живот, прекаран на Рила с Учителя.

Редовните ни летувания на Рила продължиха през 1929, 1930, 1931 и 1932 година. В края на летуването ни през 1932 г. някой си критикар, потънал в еснафска гребनावост, казал, че летуването ни на Рила било много скъпо. Това нещо, като се има предвид идеалната организация и безкористното обслужване от братя и сестри, беше съвсем невярно. Но тази неуместна и безпочвена забележка беше приета с

голямо огорчение и Учителя нареди през следващата 1933 г. да летуваме на Витоша, в местността Яворово присое. За там минавахме през село Бистрица. На това място прекарахме и през 1934 г. Там прекарвахме по същия начин, както на Рила, но съвсем вяло.

Може ли да се сравни величавата и импозантна, пълна с мистика и чар обстановка при Седемте рилски езера с полянката на Яворово присое? Не, ни най-малко, не може и да се говори за някакво сравнение. След летуването ни през 1934 г. там Учителя каза: „Че то летуването ни на Витоша не излезе по-евтино от това на Рила!“. Затова през следващата 1935 г. всички с възторг и голяма радост разбрахме, че отново ще летуваме на нашата обична Рила, при второто от Седемте езера. От тази година започнахме да минаваме през Самоков и село Говедарци – път, който се оказа по-удобен. За заслугите на тази промяна вече споменах. Общото ни летуване с Учителя продължи до 1939 г. Включително. През тази година имаше най-много посетители. Имахме и много гости от чужбина, най-вече от Франция, Латвия и други страни. През 1940 г. – вече военна година, бушуваше Втората световна война. Общ бивак на Езерата не е имало, но Учителя с малка група е прекарал там шест дена – от 14 до 19 август.

Към първенеца на нашите планини – Мусала, Учителя имаше особено разположение, и макар че от 1929 г. започнахме да летуваме на Седемте рилски езера, той обикновено, след като се завръщахме, било през септември или в началото на октомври, с малка група приятели предприемаше екскурзия до Мусала. Ето тук едно описание на такава екскурзия, станала между 5 и 9 октомври 1938 г., дадено от Боян Боев, който е присъствал на нея:

„На 5 октомври Учителя тръгна на екскурзия до Мусала заедно с шест души наши братя, между които бях и

аз. Тръгнахме от Изгрева в пет часа сутринта. В шест и гвайсет минути бяхме в Чамкория. Оттам потеглихме в девет часа за Мусала. В три часа и гвайсет минути следобед бяхме на хижа Мусала. На другия ден в три часа сутринта потеглихме за върха. Бяхме взели със себе си един от онези фенери, с които си служехме на Езерата. Той добре осветяваше пътя. Гледката беше възшебна. Светлината хвърляше дълги сенки от канарите, които в своето движение създаваха някаква неземна тайнственост. Върховете се очертаваха пред нас на фона на тъмносиньото небе, по което звездите блестяха като едри брилянти. Всичко беше така мистично – като че ли бях в друг свят, проникнат от мълчание, светлина и чистота.

Ето го голямото средно езеро, ето го и Окоето – свещеното езеро в самото подножие на Мусала. То е най-високото езеро и гледа царствено на всички други по-долни езера. Това езеро – Окоето, особено ме привлича с нещо, което не може да се предаде с думи. То като че ли свързва човека с един възвишен свят на вечна хармония и светлина. При Окоето има построен заслон за туристи, заварени тук при промяна на времето. В шест часа бяхме на върха. Имаше чуден изгрев, Слънцето изгря в шест часа и деветнадесет минути. След като посрещнахме изгрева, нас ни поканиха в наблюдателницата, която е на върха. Тя е двуетажно здание с няколко стаи. Там останахме до обяд в разговор с нейните обитатели.

Като излязохме навън с наблюдателя, един рядко любезен човек, той ни показва и околностите. Пред нас се виждаха Маричините езера, разположени също като в един олтар. Ясно се виждаше пътеката, прокарана от трудоваците миналата есен – от Мусала до езерото Граничар, което не се виждаше и отстои на два и половина часа от Мусала. На запад се виждаха Скакавците. Какво нещо са те? Едно

море от върхове и бездни между Мусала и Рупите. Като погледна Скакавците, Учителя каза: „Това са свещени места на Рила, където обитават висши разумни същества“. След обяд слязохме на хижата, където с Учителя имахме ценни разговори. На третия ден падна мъгла и ние потеглихме за Чамкория. Два гена прекарахме там във вилата на сестра Стоянова. Направихме обиколка из околните места. Ходихме и на красивата Широка поляна, и на Шумнатица. Тези две места са най-живописните около Чамкория. В неделя, на 9 октомври, се завърнахме на Изгрева“.

За екскурзиите Учителя казва: „Ученичество без екскурзии по планината е невъзможно“. За този красавец великан – Мусала, имаме дадена от Учителя и чудна песен. Освен на Витоша и на Рила Учителя е ходил с приятели и е прекарвал известно време и в Родопите, и в Стара планина, най-вече на Сините камъни край град Сливен. Изобщо Учителя събуди и възпита у нас любовта към планините и подтика към високите върхове.

Имах случай да разведа из Витоша някои запознати с нашите идеи чужденци. С каква жажда и доволство ги шаха чистия и напоен с боров аромат планински въздух! Гледаха със захлас чистите пенливи рекички, някакво чудо за тях. Те изживяваха ново състояние, пълно с доволство и възвишено благоговение пред тази носеща живот чиста вода. Като я гледаха, не можеха да ѝ се нарадват.

Да се спазва това важно единство в природата – чиста околна среда, чист въздух, чиста пенлива вода – е нещо, което е не само приятно, но действа и възпитателно върху човека, като събужда благородната природа в него, а това е най-важното за човешкия род. Човечеството не може да бъде щастливо, докато отделните хора не са възпитани.

ИЗГРЕВА И НЕГОВОТО БЛАГОУСТРОЯВАНЕ

Важни условия за едно селище като Изгрева, което след идването на Учителя вече бързо се оформяше, бяха електричеството, водата и снабдяването с продукти. Електрическото осветление някак набързо и лесно се уреди. Службата по осветление постави стълбове с жици само до Салона – до жилището на Учителя, и някъде до средата на поляната. Оттам ние сами, с наши средства и материали, прекарахме ток до всички къщички. Изразходваната енергия плащахме по общия електромер, като сумата се разпределяше.

Но въпросът за водата остана да чака своето разрешение. Водопровод все още не беше направен. Най-близкото място, откъдето можехме да си доставим вода за нашите нужди, беше дворът на разсадника, където имаше постройка с чешма и вода от градския водопровод. Пазеше я едно свирено куче, но с него се оправяхме. Оттам с една двуколка, на която имаше монтирано буре от около сто литра, си доставяхме вода. Разстоянието не беше по-малко от около 600–800 метра. По това време ние, по-младите братя, имахме възможността да се занимаваме с физкултура при докарването на това буре, пълно с вода. По-късно намерихме едно изворче край рекичката, там, където сега е построена къпалнята *Дианабад*, на границата с местата на Ловния парк.

Тогава цялото това място беше само ниви и ливади, а по-надолу, по течението на рекичката, имаше зеленчукови градини. Нямаше никакви къщи или каквито и да било постройки. Беше приятно, приказно място край бистра-

та рекичка. За това изворче ние положихме много грижи. Учителя прояви особено внимание към него. Облагородихме мястото, направихме бетонно мостче над рекичката, което водеше до изворчето зад нея. На самото изворче приятелите мозайкаджии около брат Бертоли направиха кокетна чешмичка с широк, постлан с мозаечни плочи площад пред нея. Водата, макар и с неголям дебит, беше много приятна и пивка. От него най-често си носехме вода. Учителя казваше, че носенето на вода от извор е лековито. Ние с радост отивахме там, още повече, че пътеката, по която се движехме, минаваше през ниви и ливади. Особено през пролетта и лятото те бяха облечени с багрите и аромата на горските и полските цветя. От близката гора пък лъхаше боровият аромат.

Изкарването на отровите от тялото чрез потни бани е едно ефикасно средство за лекуване. Затова Учителя препоръчва изпотяването при специални условия. Даже ни и следното упражнение (това беше през лятото на 1928 г.) – много добре облечени, с по-дебели дрехи, да си носим вода с две стомни от тази чешмичка. Първия ден се донася един път вода и като се върнеш, се обливаш с топла вода и се преобличаш с чисти и сухи дрехи. Втория ден носиш със стомните два пъти, след това обливане с топла вода и отново преобличане. Третия ден се носи вода три пъти – и пак същата процедура; и така нататък – до десетия ден. Тогава ще се донесе вода десет пъти, след което пак, разбира се, следва обливането с топла вода и преобличането. Поради дебелите дрехи изпотяването е обилно. След това се дават десет дни почивка. После, ако има разположение, човек може да повтори това упражнение още десет дни. Самото носене на вода е важно, изпотяването почиства порите на кожата, което е много важно за здравето на човека.

Така това изворче беше между другото и един полезен и приятен елемент в живота на Изгрева. Един ден обаче, като отидохме там, видяхме, че управлението на Ловното дружество е успяло да издейства за свои цели голямата поляна, която се намираше точно над изворчето, в края на гората. Управлението на дружеството, тогава хора без всякакъв усет към красотата, без всякакво човешко отношение към положения толкова голям труд, преди всичко за общото благо, навярно подтикнато от озлобеното към нас духовенство, нарежда да се прокара оградата на поляната им точно над самата чешмичка. Това, разбира се, се посрещна с голямо огорчение от всички нас и пречупи радостта ни от този дар на Небето. Извиращата вода се втичаше в едно малко басейнче, за да може да се огрява от Слънцето, което подобрява качеството на водата за пиене. Поставена така, оградата отнемаше възможността не само да се почиства басейнчето, но и да се използва чешмичката. Така с мъка и скръб минавахме край него, като че ли там бе погребан скъп наш близък.

Малко по-късно близо до Изгрева мина водопровод, от който с наш труд и средства си прекарахме вода. На самия Изгрев направихме две чешми за общо ползване. Едната беше в малката горичка между салона и поляната, на която си правехме упражненията. Тя имаше кръгъл плочник, на който от мозайка бяха изработени фигурите на дванадесетте зодии. Другата, която беше край горичката, имаше изваян красив барелеф.

Въпросът с продоволствието беше също толкова важен. Магазините в града бяха на не по-малко от три километра. С търговия нито един от нас не се беше занимавал. Пък и създаването на една бакалница, поради все още малкото хора, не можеше да намери своето оправдание.

Но ето, че дойде разрешението – оригинално и може би единствено в света. Още с първите заселници на Изгрева дойдоха, някъде откъм новозагорските села, и двама братя – Павел и Славе. Те имаха чист стремеж към икейното и духовното, стремеж към истинското братство. В едно малко отделение на дървената си къщичка, в която живееха, по-големият брат Павел обзаведе малко магазинче с най-необходимите продукти – хляб, захар, сирене, растителни масла, сол и други. В магазинчето, така да го наречем, нямаше продавач или въобще някакъв човек или какъвто и да било контрол. Всеки, който искаше да си купи нещо, сам си го вземаше, отмерваше го на везните, които имаше на една масичка, пресмяташе стойността по означения ценоразпис и оставяше парите по тъй направената сметка. Туй магазинче Павел го нарече *самопродавница*. Това беше в истинския смисъл на думата магазин на самообслужване.

Гледах и се радвах на смелата и оригинална идея на братя. Обичах да разговарям с него, пък и при уреждането на Изгрева той всякога се отзоваваше за всяка работа с радост. Занимаваше се между другото и с поправка на обувци. Един ден го запитах за самопродавницата, най-вече за това, дали му излиза сметката. С топла детинска усмивка той ми отговори: „Излиза, излиза, покрива се таман сметката!“. По-късно, когато още много други братя и сестри си построиха къщички и се заселиха тук, поддържането на един продоволствен магазин вече можеше да намери своето оправдание. Един по-предприемчив брат, запознат с продоволствените проблеми, който вече си беше построил и по-солидна, зидана къща, обзаведе по-пълно продоволствен магазин, като посвети на тази цел цялото си време. Така и продоволственият въпрос беше разрешен.

Устройването и необходимите грижи около Изгрева бяха сериозна работа за малкото хора с умения и възможности. Цялата дейност, пък и какво ли още не, извършвахме сами, без каквото и да било заплащане. Пред салона бяхме направили гълзи маси с пейки от двете им страни, където в топли и благоприятни дни се хранехме. Край масите имаше богато разклонени облагородени лешници и една дюля, които даваха не само добра сянка, но създаваха приятна за око гледка.

В единия край на поляната, където имаше млада борова гора, бе устроено кътче с пейки за сядане, където се събирахме да беседваме и разисквахме въпроси от по-духовен характер. Впоследствие този кът се преустрои в своеобразна, заоблена къщичка от едно помещение с размер около двадесет квадратни метра, където се установиха да работят и живеят трите стенографки, наши сестри – Паша Теодорова⁴⁸, Елена Андreeва⁴⁹ и Савка Керемидчиева⁵⁰. Заоблената форма на постройката даде основание на сестра Паша да ѝ даде името *Парахода*. Така го наричахме всички и с това име си остана до края. *Парахода* беше един център на интензивен живот. Трите стенографки неотлъчно и с похвално прилежание записваха всички беседи, които Учителя гържеше. Всякога бяха много претрупани с работа – дешифриране, приготвяне на беседите за печат, корекции на пробите, а също и непрекъснато посрещане на гости, било от София или от провинцията. Всички тези посетители, жадни за информация за събитията на Изгрева и за братския живот, а също и за да споделят това, което ги вълнуваше, отиваха в *Парахода*.

По-късно до този *Параход* беше направена постройчица, пак от дъски, с която се създадоха по-големи удобства за трите сестри, заангажирани в тъй сериозната и отго-

ворна работа около беседите. В нея се настаня сестра Елена, а Паша и Савка останаха в *Парахода*.

На самата поляна, в самия ѝ край, бяхме направили една гъгообразна беседка с изглед към просторното Софийско поле, ширнало се между Витоша и Изгрева. Там, в тишината, която цареше наоколо, беше много приятно. Изобщо Изгрева беше място на приятна и благодатна психична и мистична среда, където човек може да намери едно рядко успокоение на цялата си психика, на нервите, натоварени от напрегнатия и груб живот. Това не беше само наше впечатление, но и на онези, по-интелигентните, които случайно идваха тук. За подобно усещане сподели с мен известният и много интелигентен българин Симеон Радев⁵¹, познат като общественик и писател. Той идваше често тук да си прави разходките. В един разговор, който имах с него, той ми каза: „Не знам защо, но когато идвам тук, изпитвам едно особено успокоение, задоволство, лекота и приятност!“.

На поляната пред беседката двама братя бяха направили от чимове една котва, като символ, както те казваха, че Великите Бели братя са хвърлили котва на своя носещ се из мировото пространство кораб. До котвата имаше метеорологична клетка с всички необходими уреди за пълни метеорологични наблюдения – термометър, барометър, уред за измерване на влагата; а вън от нея – и специален уред за измерване на валежите. До нея опитният в мозайкаджийството брат Борис Николов⁵² беше изработил с голямо умение един слънчев часовник. Грижите около поддържането на този малък метеорологичен пункт и наблюденията, които се правеха и за които се водеше дневник, бяха поверени на брат Георги Радев, който беше най-подходящ за това като студент по математика, къ-

гето се изучаваха също физика, астрономия и метеорология. Построихме също барака за гърва и възлища и складове за издадените беседи.

Учителя особено много гържеше да се придаде един облагороден външен вид на нарасналия вече Изгрев. Това създаваше една много сериозна грижа преди всичко за нас, заселниците тук. Братята и сестрите от София свикнаха редовно да идват на Изгрева и по възможност помагали. Голям дял от тази работа представляваше обработването на част от поляната и околните места, закупени от Братството. Засадохме плодни дръвчета, картофи и други необходими за кухнята зарзавати. Но ние нито имаме богат опит, необходим за такава работа, нито пък можехме всякога, при благоприятните условия, да полагаме необходимите грижи за посадените вече растения, тъй като всички бяхме студенти или работехме в града, затова често пропускахме благоприятните условия, а с това и благоприятните резултати. Впоследствие гоише бай Раги, който се зае с тази стопанска работа. Със своите качества, умение и богат опит в селското стопанство, този наш брат даде своя изключителен принос в стопанския живот на Изгрева.

Бай Раги е роден и живял в град Ямбол, където е работил в зеленчукови градини и във фабрика за правене на керемиди. Неговата другарка рано бе починала и той беше останал сам в живота. Към братските среди бай Раги се приобщава още в Ямбол. Както от всеки град, така на летиуване на Рила идват и някои приятели от Ямбол. Между тях е и Раги. След свършване на летиуването той идвал на Изгрева и се позасеждал там. Като всеки здрав и работлив българин с усет за онова, което трябва да направи, когато види нещо от своята специалност, бай Раги се залавя да оправи и поправи нашите пропуски в градинарството.

Бай Ради с дежурните сестри на Изгрева

Учителя, разбирайки за неговите качества, го поканва да остане на Изгрева. За бай Ради е малко да се каже, че беше работлив, честен и безкористен до краен предел. С неговото идване малкото ни стопанство доби напълно оформен вид. Да се натори добре и да се обработи мястото, навреме да се положат необходимите грижи по прекопаване, напояване, почистване от плевели и ред други от този род грижи за засетите култури – това е най-важното за успеха на всяка земеделска работа. А Ради в това отношение беше образец. Когато в есенните дни се прибираха подовете от засетите култури, рафтовете в мазето натежаваха от тях.

За неговата честност и безкористност говори един случай, който ми разправи един наш брат, много близък на Ради, който често го е посещавал на приказки. Един ден през есента братът намира Ради в мазето да подрежда съ-

браните продукти и плодове. „Погледнах – казва братът – хубавите и добре узрели круши, наредени в щайгите, извадих си джобното ножче и започнах без стеснение да режа една от тях, като се възхищавах от вкуса и аромата им. Отрязах парче от една особено качествена круша и погдох на Раги. Моята изненада беше голяма, когато той отказа да вземе парчето. Повторих и потретиох поканата си към него с нови парчета, но той упорито отказваше да приеме и най-малкото.

Това позасили моята изненада, още повече, че не се бе случвало от негова страна така упорито да ми отказва, когато съм му давал нещо. Освен това денят не беше ден, през който почивахме от храна. Мълчах и се учудвах. Когато Раги привърши работата, излязохме от мазето и отидохме в стаята му. Загложди ме мисълта да разбере защо Раги така упорито ми отказваше да приеме и да изяде едно парче от крушата. „Слушай, Раге – казах му аз, – няма да си отида оттук, докато не ми кажеш защо не прие поне едно парче от тъй хубавите круши, които ядох.“ Раги вдигна глава и ми отговори: „Знаеш ли, брат, Учителя като гоиде един път при мен в мазето, ми каза: „Раге, всеки, който идва тук, го тегля и на влизане, и на излизане“. Не беше приел да хапне парче круша, за да не стане по-тежък на излизане от мазето.“

Раги ходеше с дълга брада. Скулпторът, който е бил натоварен да изработи паметника на Патриарх Евтимий, като го срещнал един път, го повикал да му бъде модел за образа на патриарха. Така образът на Раги е увековечен в скулптурната фигура на Патриарх Евтимий, намираща се на улица *Граф Игнатиев* и на едноименния булевард.

МУЗИКАТА

Почти всички от младите братя и сестри, които живееха на Изгрева, следваха разни дисциплини, като големият дял от тях следваха в Музикалната академия. Музикалният живот тук беше особено интензивен. В салона имаше хармонциум и две пиана. Към музиката Учителя имаше специално отношение. В изказванията си за нея той всякога е подчертавал ролята, която тя играе както за развитието на отделната личност, така и за обществото и народите. И казваше: „Съзвучието е изявление на Божествения свят. То внася висш идеал в човешката душа“.

Всички онези народи, които са дали по-голям простор за разцъфтяването на музикалната култура, са допринесли повече за възхода на човечеството. Расите се различават по степенята на своята музикалност. От всички раси досега най-музикална е бялата раса. В новата раса, която иде, музиката ще дойде до своя висш разцвет. Музиката е най-дълбоката сфера на Битието. Ония, които са я създали, са били велики разумни същества. Ние ги познаваме под общото име ангели. Когато те са запели, светът е започнал да се създава. Ето защо в музиката са скрити великите закони на мирсъздаването.

В човешкия свят, в света на земното човечество, проявата на музиката е свързана с пробуждането на съзнание-то. Макар че самосъзнанието се е проявило у хората преди триста хиляди години, музиката като творческа проява у човека, като способност, която се изразява в изкуството – да се пее и да се свири, датира от неотдавна – от около

три-четири хиляди години преди Христа. До това време музиката, в сегашния смисъл на думата, не е съществувала. Така например хората от Атлантската раса не са били музикални – тъй казват посветените. Музиката като изкуство на ангелите е съединителното звено между ангелския и човешкия свят.

Музиката, това е дихание на душата, чрез нея тя диша. Музикалният свят е среда, чрез която душата се проявява на Земята. Мощна сила се крие в музиката. И ако хората искат да се превъзпитат, ако искат да отгледат надеждно поколение, което да стане носител на нещо красиво и възвишено, на нещо ново, те трябва да поставят в основата на възпитанието музиката в най-широк смисъл на думата. В звука и в ритъма се крият мощни сили.

Всичко в природата трепти и тези трептения се носят като музикални вълни. И затова се казва, че всичко в природата е музика. Музика има в течащите води, във вълнуващите се води на океана и морето, музика се носи във въздуха, във веенето на вятъра. Музика има в шумоленето на листата, в чуруликането на птичките, в гласовете на животните, в ромоленето на потоците. Музиката на природата събужда музикалното чувство в човека, като го подтиква да пее и да свири. Всички сили на душата трябва да минат през музиката, за да се хармонират и уравновесят. Възпитателната сила на музиката е нейната главна задача.

Обикновената музика е предговор към окултната. Окултната музика мъчно се поддава на изучаване. За нея се изисква преди всичко деликатен слух и голямо съсредоточаване. Бъдещите музиканти обаче ще създадат музика, за която днешните хора не могат да имат дори и представа.

Музиката трябва да оставя в душата на човека едно радостно възходящо чувство, едно чувство на подем, на

творчество. Музиката действа върху човека във всяко направление. Тя е най-правилният начин за организиране на човешките мисли, чувства и постъпки. Както дишането е нужно за пречистване на кръвта, така и музиката е необходима за пречистване на чувствата. Между музикалното чувство и мисловната способност има известна връзка. Колкото е по-музикален човек, толкова и разсъдъчните му способности са по-силни. Музикалното чувство спомага изобщо за развитието на дарбите и способностите в човека, на първо място на неговата мисловна способност.

На Земята най-гениалният израз на разумността е музиката, защото тя е съгъстена светлина, а светлината е израз на мисълта. Там, където музиката е проникнала, хората са по-благородни, по-добре устроени, имат по-правилни черепи. Музикалният живот на човека се отразява върху физическото му устройство, преди всичко върху лицето, затова човек трябва да пее и да свири. Като пее, човек ще бъде здрав, добър и умен. А какво повече може да желае той? Който иска да живее дълго време, трябва да пее. Музиката е излязла от светилищата на посветените.

Ако бихте попитали в какво се заключава работата на един певец, който е нял години наред, какво е допринесъл той в света, ще ви кажа, че от гледище на днешните хора той нищо не е допринесъл, но от гледище на висшата космична математика този певец е извършил една съществена работа – той е създал в идеалния свят редица красиви форми, които ще легнат в основата на бъдещата култура. В този смисъл всички певци са пионери на бъдещата култура.

Всеки певец или музикант е израз на много души, които се проявяват чрез него, за да въздействат на хората. Трептенията на тия възвишени същества, проектирани

чрез музиката на този изпълнител, се разнасят галеч в пространството и оказват благоприятно влияние върху хората. Още по-силно е въздействието, когато човек слуша непосредствено някой голям виртуоз или певец. Тогава той се свързва не само с него, но и с ред още същества, които имат връзка с този изпълнител.

Човек може да изпее една песен така вдъхновено, така прочувствено, че да създаде истински преврат у всички, които я чуят. Трептенията на тази песен ще се носят в пространството, ще се преповтарят от хората и ще останат да звучат за вечни времена. Малко песни има, които се разнасят в пространството. Така например нерядки са случаите, когато днес може да се долови някоя древна египетска или индуска песен. Музиката е един от начините всичко да оживее в природата. Камъните ще оживеят, гърветата, изворите, всичко наоколо ще оживее.

Учителя беше дал музикални произведения, песни и мелодии и преди идването на Изгрева, но с установяването му тук музикалният живот на Братството доби особена яркост и сила. Учителя слезаше от стаичката си с цигулката, влизаше в салона и изсвирваше донесената от него мелодия. Тя се подемаше, изсвирваше се многократно и се записваше. Ако Учителя не беше дал текст, имахме поети, които с умение свършваха тази работа.

За тъй красивия и величествен музикален отгел на живота на Братството, и по-специално за изявата му на Изгрева, не съм компетентен да се произнеса в цялата му пълнота и прелест. Това навярно ще сторят онези от братята и сестрите, които бяха по-близо и по-подготвени за този дял на човешката изява. При многото случаи, когато присъствах на това, само гледах и слушах, възхищавах се и мълчах.

Написаните и изнесените досега песни и мелодии са около 168 произведения, като около 16 от тях са дадени от композитори, ученици на Учителя, а останалите, към 152, са дадени от Учителя. Употребявам думата *около*, тъй както разбрах, че Учителя е дал някои мелодии само на тесен кръг от братя и сестри, които може би не са и записани. От всички песни и мелодии, дадени от Учителя, има и такива с дълбок мистичен характер и с текст на странен прастар свещен език, които не могат да се преведат на понятен съвременен език, като на някои от тях Учителя като превод е дал само общия приблизителен смисъл.

Аз смятам, че ние направихме грешка, като не преразположихме и не разпитахме Учителя по-настойчиво да ни каже нещо повече както за самите мелодии, така и за техния текст. Кога, къде и при какви случаи са били дадени тези песни? От един народ и език ли са дадени те, или от повече? Или пък е имало един общ свещен език за всички народи, нещо като сегашното есперанто, на който те са дадени? От тези песни ние имаме такива, които са дадени с текст и мелодия. Те са *Фир-фюр-фен*, *Махар Бену Аба*, *Венир Бенир*, *Нева санзу*, *Киамет Зену*, *Аин фаси*.

Има и такива, в които е дадена само мелодията, а текстът е само от една дума – цялата мелодия се изпява само с една дума. Такива са *Аум* и *Вехади*. Дадена е и една песен със заглавие *Бершиг-ба*. Това е дума от свещен език, а текстът на песента е с български думи. Дадени са и две мелодии без текст. Това са *Берхан-ази* и *Ме-хейн*. Текстът и мелодиите на всички тези песни са отпечатани в песнопойка.

На следните думи: „Фир-фюр-фен Тао Би Аумен“, Учителя прави частичен превод – той целият не може и не трябва да се преведе. Това е: „Без страх и без тъмнина!“. *Тао* значи абсолютно, неприявеното, безграничното; *Би* значи

това, което се проявява, а Аумен – всички качества, които се съдържат в Божественото; то съдържа всичко за живота, че да може да израсне, да се прояви в своята пълнота. Великият египетски жрец Хермес, живял 6000 години преди Христа, с *Тао* е означавал Началото, което е създало всичко. Тази дума срещаме и в свещените изречения на даоистите, живели някога на Индокитайския полуостров преди народите, които сега го населяват. Под тази дума те са разбирали „най-върховният разпоредител на всичко“. Същата дума е употребявана и от създателите на китайската религия – Лао Дзъ и Конфуций, които са ѝ давали същото съдържание.

Аум е мелодията упражнение. Текстът е само от тази глумичка. Мелодията е взета от стара свещена песен – мелодия нежна, възвишена и затрогваща. Какво точно е Аум? Според една легенда това е мелодия, благозвучие на човешката гуша. В самата легенда се казва: „Когато Бог създал Земята и я устроил, много същества искали да се заселят на нея. Но имало велик закон от Бога, според който всеки, който искал да бъде жител на Земята, трябвало да бъде облечен в одежди, които да отговарят на неговия вид, на неговия образ и най-важното – веществото, от което е направено облеклото му, да звучи, както звучи мелодията на неговата гуша. Смилил се Бог над тези същества и повикал един от най-мъдрите си синове – Саваот, като му възложил задачата да засели красивата Земя с всички тези Негови чада, които жадували да им разреши да живеят на нея.

Саваот със своите помощници дошъл на Земята и се заловил да изработи материя за всеки вид и род същества, която да звучи така, както звучат техните души. Работели неуморно, създали одежди на рибките, на птичките, на сърничките и на всички други живи твари. И виждали как

Земята ставала все по-хубава. Навсякъде се чувала радостна песен на доволство и благодарност. И когато Саваот помислил, че всичко е направено и задоволено, сегнал да си почине. Изведнъж видял пред себе си красиво, лъчезарно същество да пее в Божествено благозвучие гумичката Аум. Тази мелодия Саваот слушал в унес и не можел да ѝ се насити. Той разбирал съдържанието ѝ, което значело: „Аз съм човекът, необлечен, създаден по образ и подобие на Бога. Жадувам и аз да имам одежда, да бъда облечен, да живея като другите в тази райска градина. Моля ви, помогнете ми!“.

Трепнал Саваот, защото голяма любов обзела гушата му, събудена от светлата молба на съществото. Радостта му от постигнатото, в която бил потопен, отминала. Вече опечален, той се обърнал към своите помощници и с почуда ги запитал: „Защо това най-красиво същество не е още облечено, за да живее на Земята? То би било най-голямото украшение, най-великата реалност в тази градина на Бога!“.

Помощниците отговорили с мъка: „Колко искаме да го облечем, но от всичко, изработено досега, не се намериха елементи, от които да му създадем одежда с благозвучието, което носи със себе си.“ „Така ли?“ – рекъл Саваот, обгърнат от мъка.

Скочил той и потънал в земните глъбини, за да работи заедно с помощниците си, та да създаде материя, от която да се направи одежда на човека, но не успял. Няколко пъти той и помощниците му с всичкото си старание и опит пребродили Земята надлъж и шир и навлезли в най-големите глъбини, но напразно, неуспехът все ги следвал. Измъчен и с подкосени крака, Саваот сегнал на Земята. Великият, мъдрият, всемогъщият Саваот, този, който бил създал планети, слънца, галактики, бил безсилен да направи вещество, с което да облече своята любима Аум и с това да засели красивата Земя.

„Господи – простенал той, – има ли край Твоята мъдрост, Твоето знание? Не, няма!“ И разбрал колко малък и нищожен бил той пред Бога. „Дај ми, Господи, светлина, за да проумея и да разбера тази мъдрост и това знание, за да мога да помогна, да облека моята любима, да стане и тя жител на тази Божия градина.“ Но Небето мълчало, мълчала Вселената, мълчал Бог. Навсякъде царяла тишина. Саваот бил сам. Страшна мъка свивала душата му, безкрайно страдание го притискало. Защото той, великият, бил изправен пред най-голямото страдание и изпитание, които се дават на едно същество – да бъде сам и безпомощен.

Сълзи закапали от очите му, сълзи на любов и страдание, че не може да помогне на любимата си Аум. Тъй унесен и потиснат, той неволно започнал да бърка в малката локвичка, която се била образувала пред него от сълзите му. Времето бавно преминавало, най-после Саваот вдигнал глава и когато поускал да изчисти пръстите си от тази кал, която била полепнала по тях, звъннал акорд, разнесла се дивна мелодия, такава, каквато Аум издавала.

Обилна светлина лумнала около Саваот, цялото небе грейнало и радост бликала навред. И разбрал Саваот каква велика и нова, безкрайна възможност за знание, мъдрост и творчество му е донесла Любовта. Нов мир се открил пред него. „Господи, безкраен Си!“ И направили одежда на Аум от тази кал. И станал той – човекът, жител на планетата Земя, и бил толкова красив, че Бог повикал жителите на небесата – ангелите, за да го видят.

Особен изблик и интензивен израз получи музикалният ни живот, когато Учителя даде нови 28 гимнастически упражнения, които се играят с плавни движения в кръг, съпроводени с чудна по своя израз музика. Тези упражнения той нарече Паневритмия.

ПАНЕВРИТМИЯТА

За Паневритмията Учителя казва: „Паневритмията е обширна наука и велико изкуство, което за в бъдеще ще се изучава и прилага в своята пълнота. Това, което ние сега извършваме от 22 март на открито при изгрева на Слънцето, са паневритмични упражнения, които са подготовка за Паневритмията“.

Паневритмията се основава на следните принципи:

1. Взаимодействие между природата и човека.
2. Зависимост между физиологичните и психологичните процеси в човека.
3. Съответствие между идеята, мисълта, музиката и движенията. Всяко упражнение си има свой вътрешен смисъл.
4. Всички упражнения представят един непрекъснат процес на съзнанието към съвършенство.
5. Основната идея, която трябва да занимава съзнанието ни през всичкото време на изпълнението, е идеята за Бога, за великото, вечното, разумното.
6. Нейните опорни точки са природата, изгряващото Слънце, пробуждането на гушата.

Паневритмията носи хармония и възпитание. С нея постепенно се развива мекота. В Паневритмията са впрегнати силите на ума, на сърцето и волята, за да работят в хармония.

Ние правим тези упражнения сутрин, понеже тогава има най-благоприятни условия.

Ако гържите ръцете си хлабаво по време на упражненията, тогава няма никакъв контакт със силите на природата. Ръцете трябва да се гържат обтегнати.

Когато правите упражненията, мисълта ви трябва да бъде концентрирана. При упражненията прекарвате мисълта през ръцете и краката си. Те трябва да се правят бавно, с участие на ума. Съзнанието привлича енергиите.

Като вдигнете ръката си нагоре, тя трябва да образува ъгъл от 45 градуса. При този ъгъл положението е най-хармонично. Също така и за ръката, която е назад, наклонът трябва да бъде 45 градуса. При изграенето се стъпва първо на пръсти, а после – на пети. Ако стъпвате на петите си, става сътресение на гръбначния мозък.

За Паневритмията Учителя също е казал: „Ако българският народ приеме и прилага Паневритмията, ще бъде спасен“. Както се разбира, Учителя е смятал, че това прилагане на Паневритмията ще стане най-добре, като се въведе тя в училищата. Проводници на тази идея стават Милка Периклиева⁵³ и Любомир Лулчев⁵⁴.

Милка Периклиева беше една от изтъкнатите учителки в детските градини на София. В педагогическите среди тя се ползваше със значителна известност, тъй като бе издала в тази област книгата *Възпитанието и заниманието на децата в предучилищна възраст*. През летните месеци я назначаваха и за учителка на детската градина при Близкоизточната фондация.

Към Паневритмията Милка проявяваше особен интерес, тъй като упражненията от такъв род са в най-голяма близост с нейната професия, особено с тъй интересното съчетание на движения с музика.

Любомир Лулчев е бил висш офицер от авиацията и инженерните войски. Още като такъв е слушал беседите на Учителя и е бил запознат с идеите на новото, което се изнася в тях. По изява беше един честолобив и амбициозен човек, много начетен и със задълбочена мисъл. През 1926 г., вече пенсионер, иска среща с цар Борис и я получава. В разговор при тази среща Лулчев между другото казал на Борис: „Вие не сте цар за мен. Щом сте цар на българите, защо убивате комунистите? И те са българи“.

Агютант на цар Фердинанд, а по-късно и на Борис, е бил генерал Алекси Стоянов. Жената на генерала е била последователка на Учителя. Лулчев е бил близък на семейство Стоянови и често е посещавал техния дом. При тези посещения той е водел разговори по най-различни въпроси. Като много начетен човек, със задълбочена мисъл и опит, той им правел силно впечатление със своите знания и трезви изводи по всички въпроси. Много след първата среща на царя с Лулчев Стоянова, която често е ходила в двореца, го препоръчала на Борис като човек с ценни качества. Наистина царят, припомнил си вече за Лулчев, приема нова среща с него. Лулчев успява да спечели доверието и разположението на царя и той го привлича за свой съветник.

Когато срещите между царя и Лулчев започнали да стават по-редовни, една близка на Лулчев, също последователка на Учителя, го запитва: „Ти за това нещо попита ли Учителя?“. Лулчев отговорил: „Да, за това нещо казах на Учителя“. Учителя му отговорил: „Не те съветвам. Той ще те послуша толкова, колкото баща му послуша мен. Аз знам колко струват Кобургите“. Близката на Лулчев му казала: „Тогава ти с кой акъл отиваш там?“. А Лулчев отговорил: „Аз искам да опитам“. Опитът му струваше живота. След 9 септември 1944 г. Лулчев бе осъден на смърт от т.нар. Народен съд и убит като царски съветник заедно с много други още.

Цар Фердинанд е познавал Учителя и се е срещал с него. През 1913 г. Учителя праща генерал Стоянов при Фердинанд, за да му каже да не отваря в никой случай война на сърбите. Фердинанд отговорил: „Аз не слушам и не вярвам на ясновидци“. Когато Фердинанд искал да тласне България в Първата световна война, се срещнал с Учителя. В разговор с него по този въпрос Учителя му казал, че България трябва да остане неутрална. В отговор на това Фердинанд си обърнал гърба и се потупал по гирника. След катастрофата при Добро поле, където войниците напускат фронта и тръгват към България, Фердинанд пак поискал съвета на Учителя – сега какво да прави. Учителя му казал: „Стягай си куфарите и бягай“. Този път Фердинанд го послушал.

Любомир Лулчев живееше скромно като пенсионер в една малка гървена къщичка в покрайнините на Изгрева. Явно беше, че с връзките си с царя нито е имал, нито е търсил материални изгоди. Беше човек с достойнство и без корист. Той седеше някак си по-настрана от братските среди на Изгрева. Някаква гордост и честолюбие като че ли не му позволяваха да се влее в общата маса от братя

и сестри. Имаше амбицията да бъде своего рода център и наистина успя да образува около себе си групичка от почитатели.

При отиването и връщането си от срещите си с царя вероятно невсякога Лулчев отиваше при Учителя да се посъветва и да сподели впечатленията си. По-късно чух един път в класа по този повод Учителя да казва: „Тези, които предаваха моите гуми, не ги предаваха както трябва, и тези, които ги слушаха, не ги изпълняваха точно!“.

ОПИТ ЗА ВНЕДРЯВАНЕ НА ПАНЕВРИТМИЯТА В БЪЛГАРСКИТЕ УЧИЛИЩА

Предавам разказаните от Милка Периклиева спомени като на активна участничка в опита за внедряването на Паневритмията в българските училища, тъй като тя беше лишена от възможността да ги напише.

„Имах – започна Милка – приятелски връзки с една близка на Лулчев, която живееше в съседство с него. Там много често го срещах и водехме разговори. Той всякога е подчертавал, че Учителя много гържи на Паневритмията. Учителя е искал цар Борис да знае, че за спасението на България и на българския народ трябва да се приеме Паневритмията. Аз не мога да приема, че Лулчев не е казал това на царя.“

По това време Милка е учителка в детските градини на София. Един ден тя получава бележка да се яви при секретаря в Министерството на просветата – Борис Йоцов⁵⁵. Тази бележка събужда в нея тревога, като предполага, че ще ѝ искат обяснения във връзка с нейните убеждения като последователка на Учителя Петър Дънов. Кога точно, в

коя година Милка е получила тази бележка, тя не може да си спомни. Но като се има предвид, че на 23 октомври 1939 г. Георги Къосеиванов⁵⁶, който преди това в продължение на пет години е министър-председател на България, съставя новия си и последен министерски кабинет, в който министър на просветата става професор Богдан Филов⁵⁷, а секретар на това министерство е Борис Йоцов, то ще трябва да приемем, че Милка е получила тази бележка някъде към края на 1939 г. или в началото на 1940.

На 15 февруари 1940 г. имаме нова министерска промяна, при която Богдан Филов става министър-председател, а секретарят на просветата Борис Йоцов – министър на просветата. Тези данни са от значение, за да се види кога е започнало осъществяването на този велик план и колко време е пропиляно в колебание и отлагане от страна на Милка, за да не се реализира то.

И така, тя отива в министерството, изчаква реда си и се явява при Йоцов. „За голяма моя изненада Йоцов ме посрещна много добре – казва Милка. – Любезно ме покани да седна и ме запита къде съм учителка, как работя и пр. Отговорях предпазливо и внимателно. Казах му, че съм учителка в училище *Стефан Караджа*, намиращо се на улица *Пиротска*, и допълних, че през летните месеци съм учителка и в детската градина при Близкоизточната фондация. Там имаше игрище, идваха учители от цяла България, където изкарваха курсове за ръководители на летните детски игрища. Тези учители бяха насочвани от Министерството на просветата.

След обясненията, които дадох на секретаря Йоцов, той ме запита: „Какви гимнастически упражнения знаете, с какви игри занимавате децата?“. Изредих програмата си, която прилагам на игрището, като изтъкнах авторите,

от които съм се ползвала, споменах и мои лични методи, придобити от опита и творческите ми усилия в тази област. Най-после, като ме видя, че заобикалям въпроса, който го интересува, той ме запита: „Нещо друго прилагате ли?“. Аз не отговорих. След минутка мълчание той ми каза: „С Паневритмията не се ли занимавате, знаете ли за нея?“ „Да, зная за Паневритмията, но в училище не работя с нея“ – смело казах аз и започнах да разбирам накъде отива работата. Въздъхнах с облекчение, като разбрах, че съм повикана за добро, и отговорих: „Досега не съм прилагала тези упражнения“. Тогава той ми каза: „Помислете как може да се приложи Паневритмията в българските училища и при пръв удобен случай ми донесете доклад за тази възможност“.

Разбрах задачата си, станах и напуснах министерството. Оттам като с криле се озовах на Изгрева при Учителя. Явих се при него и с възторг му разказах за случилото се в министерството със секретаря Йоцов. Учителя ме погледна и ми каза: „Можеш ли да изпълниш задачата си като ученичка? Трябва да се бърза“. И сериозно допълни: „От Паневритмията зависи бъдещото положение на България. Направи доклада и ми го донеси“. „За Слава Божия, Учителю, с Ваша помощ, аз ще бъда само проводник на Волята Божия. Вие ще ми помагате да напиша най-добрия доклад“ – отговорих аз и горда, загрижена, с чувството за голямата отговорност, която поемам, гледах Учителя в очите. След това се прибрах вкъщи, отпратих молитва за помощ и написах доклада ръкописно, а след това го преписах на пишеща машина в четири екземпляра“.

От този доклад, за съжаление, не можахме да намерим нито един екземпляр. В него, доколкото Милка си спомня, първо е написала няколко реда за значението и силата на Паневритмията, а след това е пояснила пътя, начина, по който тези упражнения могат да се въведат в училищата.

Най-напред да се почне в едно училище, като утринна гимнастика, преди занятията, а впоследствие да се разшири по всички училища. За тази цел ще бъде необходимо да се организира курс за учителите по физкултура от цялата страна. Те ще имат за задача да усвоят цялата Паневритмия и начина, по който тя се преподава.

„След два дни занесох доклада на Учителя – продължава Милка, – прочетох му го и той го одобри. Оставих му един екземпляр. Втори екземпляр занесох на г-н Лулчев и той също го одобри. Трети беше за главния секретар Йоцов. Той го прочете пред мен и като свърши, нареди да извикат началника по физкултура за цяла България Петър Петров. След като Петров дойде, Йоцов, подавайки му доклада, каза: „Дайте ход на тази работа. Госпожицата е дългогодишна учителка. Гимнастическите упражнения, които тя ще ви предложи, да се проведат масово във всички училища“. Петров също прочете доклада и се уговорихме с него в близките дни да донесе описанията на упражненията, както и музиката, която ги съпровожда.

След като се прибрах вкъщи, подбрах и приготвих 18 от 28-те упражнения, които съдържаше Паневритмията. Причината да направя този подбор беше желанието ми да дам по-динамичните упражнения и съображението да не бъдат гадени изведнъж толкова много. Написах описанията им, а за музиката и нотите, които съпровождат всяко упражнение, отидох при брат Калудов, който ги преписа грижливо и прегледно.

Когато ги отнесох на Учителя, той се връщаше от малкото лозе, което имахме на Изгрева. Посрещнах го и му казах: „Учителю, приготвих описанието и музиката на 18 от всички 28 упражнения на Паневритмията“. Той ме погледна и много сериозно ми каза: „Българският народ трябва да разбере или да приеме Божественото Учение точно,

изцяло, без заобикалки, или ще си счупи главата и аз ще си отида – и повече няма да се занимавам с него“. „Тогава, Учителю, да занеса на началника цялата Паневритмия“ – сконфузено казах аз, виждайки вината в себе си, и си тръгнах разплакана. Бай Ради обаче ме настигна из пътя и ми каза, че Учителя му казал да предам в министерството само тези, които съм приготвила. Така и направих. Йоцов и началникът по физкултура ми възложиха да намеря начин за тяхното практическо внедряване.“

По това време стават министерските промени, за които споменахме. И тъй като за министър на просветата вече е избран Борис Йоцов, това още повече улеснява осъществяването на това красиво дело, тъй като той беше запознат с него и сам му беше дал ход. „А на мен – поясни ми Милка в разговора, който имах с нея, – задачата ми се видя доста сложна в практическото ѝ осъществяване.“ И както разбирам, от нейна страна започва един период на плаха нерешителност и протакане за осъществяването на това красиво дело.

Едно ново събитие според нея също е донесло усложнения. В първата половина на месец март 1942 г. Вигин и някои села са потопени катастрофално от водите на Дунава, разрушени са много сгради, налага се евакуация на населението. По-голяма част от хората идват като бежанци в София. Някои са настанени в училището, в което е работила Милка, а учениците са разпръснати по другите училища. „Моите ученици бяха изпратени в училище *Константин Фотинов*. Там като гостенка намерих за неудобно и нямах смелостта да искам от директора на училището разрешение сутрин да се играе Паневритмия от децата на цялото училище. От своя страна не се сетих, че мога да правя упражненията и само с моите ученици. Пък и от друга страна въздържанието ми беше и затова, че мо-

ите ученици бяха шестгодишни, а пък аз исках да направя опита с по-големите или с всички ученици.

По това време често бях на Изгрева и се срещах с Учителя. Той, разбира се, винаги ме запитваше загрижено: „Какво става, Милке, с работата?“. А Лулчев, с когото също се срещах, доста сериозно ми се скарваше, че работата се протака, като ми напомняше, че Учителя е казал да става по-бързо. За причините на това забавяне, разбира се, аз давах своите обяснения – липса на помещение, 6-годишни деца и пр. Така се загуби ценно време. Един ден получавам писмо от министерството, че ме назначават да преподавам физкултура на един клас ученици от четвърто отделение в училище *Тодор Минков*. Госпожа Величкова, доста възрастна жена, много се зарадва, че ще я замести млада учителка, каквато бях аз. По това време Учителя сгържано, но сериозно изчакваше резултат.

Най-после започнах работа в салона по физкултура при това училище. Учениците с радост приеха упражненията и с нетърпение очакваха всеки час по физкултура. Много често и майките на децата идваха да гледат. Най-напред музикалната част се изпълняваше от сестра Кисьова, една наша съмишленичка, която добре свиреше на пиано и имаше дар за композиране. След около месец упражненията учениците усвоиха Паневритмията отлично. Сега оставаше да поканим министър Йоцов и началника по физкултура, за да видят упражненията. За този случай увеличих състава на музикантите с кларнетист, цигулар и китарист.

В уречения ден дойде само началникът. Когато след това казах на Лулчев, че само началникът е дошъл, той рече: „Страхливец!“. Явно беше, че Йоцов, станал вече министър на просветата, е сметнал, че ще се изложи, ако присъства на една такава детска демонстрация. Децата

бяха облечени празнично: момиченцата – с бели роклички, а момчетата – с бели блузки и сини панталонки. Те играха великолепно и с настроение изпълниха 18-те упражнения пред началника. След като свършихме, той ме покани да отида в Министерството на конференция. Помолих го да отложим това за след два дни, тъй като баба ми беше починала и аз трябваше да тичам по уреждането на погребението ѝ. Той се съгласи.

От разговора в министерството разбрах, че началникът одобрява упражненията на Бялото Братство. Но ми направи забележка, че ги намира за много бавни и малко... – търсеше дума и я намери – малко вегетариански, не са като другите гимнастически упражнения – отсечени, отривисти, бойки. Отвърнах му, че ние в училищата няма да подготвяме войници. Тези игри хармонизират силите на тялото и на духа, те внасят бодрост, настроение, носят живот. В този дух ги защитих – че възпитаваме разумни същества, разумни характери. Хармоничните движения изграждат и хармонични личности – продължих аз.

Докато бях още при началника, той се свърза по телефона с министър Йоцов – и веднага министърът ме повика в кабинета си. Там той ми каза: „Първият опит е излязъл добър. Сега остава да се повикат на курс учителите по физкултура от цяла България, за да научат Паневритмията и да я предават всяка сутрин на учениците. Този ход на работа беше добър.“ „Но кой ще преподава на тях?“ – попитах аз. „Вие!“ – посочи ме министърът.

Аз се замислих и казах: „Известна съм сред учителските среди като детска учителка, но да преподавам на висшисти... Дали ще бъда авторитетна пред тях?“. Министърът ми отговори: „Ще ви изпратим на специализация в Чехия или в Унгария. Помислете по този въпрос и

ми докладвайте“. Аз се страхувах – страхувах се не за себе си, защото имах опит във Фондацията да ръководя деца и учители в курсовете. Но тук мислех, че случаят е по-специален. По този въпрос говорих няколко пъти с Учителя и с Лулчев. Учителя предлагаше аз да поема работата. И тук пак сгреших: умувах, не съобразих, че щом Учителя казва да бъда аз, той ще поеме отгоре грижата за моя успех заради успеха на делото. Този мой страх, тази неувереност в себе си споделих с Учителя – и тогава той пак ми каза: „Въпреки това ти ще трябва да бъдеш“.

Обаче аз не се съгласих, смятайки, че само ще проваля делото. Тогава Учителя отново ме попита: „Ти за кого мислиш?“. Аз предложих да имам помощник, и то по възможност да бъде с висше образование, за по-голям авторитетност. Тогава с Учителя започнахме да изреждаме имената на братята и сестрите, подходящи за тази работа, но не се спряхме на никого. Най-сетне се сетих за една наша сестра с висше образование, макар да знаех, че тя не е физкультурничка. Имаше чувството обаче, че с нея ще потръгне, че е подходяща за задачата като моя помощничка и в моя подкрепа. Познавах я още повече и като много музикална. Спрях се на нея. Учителя тогава ме запита: „Ти хармонирал ли си с тази сестра, бихте ли могли да работите заедно?“ „О, да, Учителю, много ми е приятна. Тя при това е тъй музикална. Би свършила задачата даже по-добре и от мен“.

Докладвах на министъра за решението, което бяхме взели с Учителя. Сега беше въпрос на време да има курс. И само след дни получих писмо, че съм назначена за преподавателка в курса на учителите за летните детски училища и игрища. Веднага се срещнах с Учителя и му съобщих за това назначение. Той от своя страна нареди другата се-

стра да ме потърси. При срещата с нея тя изрази своята голяма радост. Погадохме си ръка за обща работа. Двете застанахме пред него и той ни каза: „Сега вие като две свещи ще светите в едно“.

Курсът се водеше на открито, в Борисовата градина. Младите учители от цяла България, на брой 60, бяха на пансион. Ръководители на курса бяха двама специалисти по физкултура с висше образование – Кирил Петров и Кънчева. Аз се явих като трета ръководителка – по ритмични игри. С тези двама специалисти се познавах от игрището на фондацията и те ме посрещнаха много добре. Моите часове се определиха два пъти седмично – от 7 до 9 часа преди обяд.

В първата ми среща, в първите определени два часа говорих на курсистите върху теорията на ритмиката и музиката, за ритмиката като стимул в живота. Следващия път пристъпихме към практиката. Курсистите възприеха много лесно и с радост всичко, каквото им се показваше. Като свърши първият час от определените за този ден два часа, предложихме на курсистите почивка, но те спонтанно изявиха желание да се продължи без почивка. И така определените два часа бяха взети без прекъсване. Работата тръгна много леко. Курсистите заявиха, че това са най-приятните им часове, добавиха също, че вечер в салона на училището играят упражненията, като пеят мелодиите.

Един ден моите колеги Кирил Петров и Кънчева, слушайки похвали от курсистите за игрите, пожелаха да присъстват в някой час. Поканих ги. Те дойдоха още на следващия ден. Засвири музиката и всички започнахме да играем. Петров седна настрана и взе нещо да записва, а Кънчева възторжено се включи да играе в кръга. Беше красиво, хар-

монично, приятно. По утринните слънчеви лъчи се сипеха светли пътеки от висините. Всички играеха съсредоточено с тиха радост и жадно поглъщаха небесната благодат.

Когато урокът свърши, Петров и Кънчева възторжено ме поздравиха. Петров каза весело: „Какви чудеса се правят тук! При мен курсистите бягат, гледат по-скоро да свърши часът, а тук се работи без прекъсване – два часа, и при това искат часовете да се увеличат!“. Двамата изразиха и своето възхищение за това, че така добре може да се съчетае движение с музика. Кънчева от своя страна се изрази, че всичко ѝ харесва, и предложи, ако може, при обръщането упражнението Евера да става с подскачане. Отговорих, че упражненията не могат да се изменят, тъй като друг е авторът им. Накрая Петров попита дали музикантите биха могли да посвирят някои от мелодиите и на неговите упражнения. Разбрахме се, че и така музиката на Паневритмията не може да се смесва с други упражнения.

Наближи краят на курса. Само след няколко дни, в неделя, курсът щеше да се закрие и курсистите щяха да получат удостоверение за завършен курс по летните детски игрища и да се разотидат. На тях трябваше да им се раздадат нотите с мелодиите от Паневритмията. Но... това не стана. Защо, кои са причините, за да се спъне това тъй красиво и с възторг прието дело? Явно беше вече, че е много късно. Скоро след това започнаха бомбардировките над София. Учителя беше в Мърчаево. Когато можах за първи път да отида при него след всичко това, тогава той ми каза: „Времето изтече, сега ще гледаме какво ще стане!“.

Първите бомбардировки, първото нападение от американски бомбардировачи над София стана на 14 ноември 1943 г. По сведения те са били 170 броя и са хвърлили около 200 бомби, при което са били убити 58 граждани и са раз-

рушени около 187 сгради. Следващите бомбардировки през тази година са станали на 24 ноември и 20 декември. Бомбардировките продължиха и през 1944 г., от 4 януари до 30 юни, като най-тежкото нападение стана на 10 януари през деня и през нощта“.

Направената проста сметка показва, че Милка с про-такане, колебливост, плахост, нерешителност и ред други спънки от психологическо естество е загубила за осъществяването на това красиво дело около четири години – от края на 1939 г., когато е била повикана от секретаря на Министерството на просветата, до началото на бомбардировките.

Тази история, която Милка Периклиева ми предаде във връзка с внедряването на Паневритмията в българските училища, е от особено значение за делото на Учителя за и неговата дейност в България. Внимателното преглеждане на тази история не може да не повдигне въпрос у всеки един, който я проследи, той не може да не се запита какво би станало, ако Милка е действала по-активно, по-смело, по-самоуверено, с по-голям устрем, без страх и с упование в себе си, без тази критичност към самата Паневритмия, която я навежда на мисълта да отдели и да даде само 18 от 28-те упражнения. Тя е виждала и вярвам, че е разбирала добре, че Учителя е бързал.

Тук времето е било от особено значение и въпреки това Милка не се е активизирала. Тогава това начинание би успяло и всеки сам ще си извади заключение за отражението, което би дало то върху България и българския народ.

ЗВЕЗДНИ ВЕЧЕРИ НА ИЗГРЕВА

Освен интензивния живот, в който протичаха дните на Изгрева, не по-малко богат по съдържание живот носеха и топлите звездни вечери. Тогава това небе, изпъстрено със светли точки, като че ли ни освобождаваше от ежедневиите материални грижи и с едно чувство на лекота от безграничността забравяхме за този ярем. Мисълта ни се извисяваше към по-висшите сфери на знанието; заета с духовните въпроси, тя пътуваше към мистичното, далечното, отвъдното. През такива вечери Учителя излизаше, а ние, събрани пред малката му стаичка в очакване, бързо го наобикаляхме.

Звездният мир, който се откриваше над главите ни, предразполагаше за дълги разговори. И тогава Учителя започваше: „Ако тръгнете из пространството, ще ви посрещнат разни духове, царства, страни и гържави. Най-напред ще ви се изпречат четири велики царства. Първото е Царството на гномите. Там са духовете, които образуват твърдата материя и разполагат със снаряжения и лаборатории. Златото, всички руди и всички скъпоценни камъни са тяхно изделие, те ги правят. После ще гойддем до границите на Царството на ундините – духовете на водата, които са добре разположени към вас. После ще се срещнем с Царството на силфите – въздушното царство. Те са духове, които, може да се рече, са най-разположените към нас, затова ще ви приемат радушно. Те ви черпят всеки ден, защото праната, която поглъщате ежесекундно и която подкрепя и съживява вашата жизненост, е тяхно дело. След това идва Царството на саламандрите, духовете на

огъня. Те са духове сериозни, положителни и твърде лаконични. Те са като англичаните, само с пръст ще ви посочат пътя, без да говорят. От тях угощения няма да очаквате, но ако имате лекета, те ги пречистват. И най-после ще стигнем до ангелите, отдето ще ни се отдаде възможност да видим как човек е слязъл и възлязъл“.

Всички светила, които виждаме по небесната сфера, се изучават от астрономията и астрологията. Астрономията изучава анатомията, а астрологията – физиологията на небесните светила. Астрологията е за гениалните хора, за светиите, за пророците. Думата *астрология* е съставена от думите *астра* и *логос*. *Астра* означава *звезда*, а *логос* – *слово* – значи слово на звездите. Само онзи, който гледа на звездите като на живи, разумни същества, които говорят, може да изучава астрологията и да я ползва. Ако не можеш да чуеш говора на Луната, на Слънцето, на Меркурий, Венера, Марс, Юпитер, на Сатурн и т.н., ти не си астролог.

Астрологията е стара наука, произхождаща още от първата култура. Тя е зачената с първата раса, която е съществувала на Земята в предисторически времена. И днес могат да се намерят следи, останали от нея, пръснати по почти всички континенти: в Перу, в пустинята Наска, около езерото Титикака, в Централна Америка, на Великденските острови, в Двуречието, у погребаната цивилизация в Мохенжеро, в долината на реката Инд и др. А още по-нагледно това е изнесено в древноиндийския епос, където по недвусмислен начин се говори за самолети и пътувания не само около Земята, но даже и до други планети. В тази именно цивилизация е създадена и науката за звездния мир. В древните писания се споменава Саабей⁵⁸ като родоначалник на астрологията и астрономията, а и

слушах и Учителя да ми казва: „И-Саа-бей-бен-Аадес е велик посветен от тази раса“.

Времето, когато човек за първи път е погледнал небето и е започнал да го изучава, ще трябва да приемем, е било много по-рано от времето, което ни дават археологическите разкопки от всички древни цивилизации. Няма да бъде пресилено, ако се приеме, че първата раса, донесла тази висока култура, се е създала върху континенти, потънали вече в океана. Нищо никъде не е вечно и неизменно, и континентите също са подложени на раждане и умиране. От тази именно цивилизация има следи у някои народи, при които и днес е останало уважението и почитането, боготворенето на звездите. Например сред народите на Арабския полуостров, преди да дойде Мохамед, преди исляма още, са боготворили звездите, и когато са виждали пагането на метеорит, те са мислили, че пада звезда бог. Затова Каабето⁵⁹, този паднал болид, се боготвори от мохамеданите, защото те са приели, че е паднала звезда, че е дошъл Бог. Всички древни народи със знака на звездите са означавали Бога. Великите неща са простички и техният ход естествено е подчинен на развитието на живота.

Астрологията, това е физиологията на човешката гуша. Трябва да изучаваме планетите и тяхното влияние, но това да става с любов. Астрологията в никакъв случай не трябва да служи като средство за материална придобивка – за печелене на пари или на каквито и да било материални ценности. Без астрологията вие не можете да обясните отношенията между хората. Ако я изучавате механично, малко ще се ползвате от нея. Трябва да изучавате психоастрологията, т.е. отношенията на астрологията към душевния живот на човека. Така вие ще придобиете повече светлина, по-добре ще разбирате себе си и своите

близки. Астрологията е наука, която всеки момент има приложение в живота. Изучавайте я, за да показвате пътя на тези, които са го загубили.

Като ученици на Окултната школа вие трябва да изучавате астрологията и да я прилагате в живота си. Ученикът трябва да познава влиянието на планетите, на Слънцето и Луната върху себе си и съзнателно да им се противопостави или подчинява според лошото или доброто им въздействие.

Изучаването на небето помага за развитието на човешкия ум, което ще даде възможност на човека с по-голяма любов и леснина да прониква в тайните на тази висша наука. Казано е, че човек е създаден по образ и подобие на Бога, което ще рече, че той е свободен да се разпорежда със себе си и със своята съдба. Но за да е в състояние да прави това, за да си въздейства, той трябва да познава своите качества и способности и енергетичния заряд, вложен в него. Трябва обаче да познава също влиянието на светилата – Слънцето, Луната и планетите; да знае кои от тях създават условия за доброто, за успеха и щастие, и кои са условия за злото, неуспеха, нещастие. Човек се ражда с условия да бъде щастлив или нещастен. Когато е запознат с тях астрологически, при условия за щастие човек ще използва благоприятните стечения, а при създадените условия за нещастие той ще се противопостави и няма да се поддаде.

Когато човек се научи правилно да чете себе си, тогава ще изучи и хората, и природата. Човекът може да подобри живота си, т.е. да измени лошите аспекти на своята съдба, само когато служи на една възвишена идея.

Всички планети, Слънцето и Земята представляват една разумна система. Те са образувани от разумни съще-

ства, затова техните течения са под контрола на тези същества, чрез тях те влияят на хората през пространството. Влиянието на Слънцето, на Луната и планетите е неизбежно, защото те влияят на Земята, а оттам и на човека. Всички планети и слънца във Вселената представят банки, от които човек може да извади това богатство, което в дадения случай му е потребно. От човека зависи какво богатство ще си достави и как ще го използва. Човек може да влезе в съзнателен контакт, в съзнателно отношение със Слънцето, Луната и планетите и да добие от тях това, което му е нужно.

С колкото по-възвишени същества и планети е свързан човекът, толкова по-възвишена и обработена е материята на неговото тяло. Когато една душа напусне Земята, тя прекарва около 45 години в невидимия свят, където се правят подробни изчисления, т.е. определят ѝ хороскопа. Когато тази задача се реши от разумните същества там, те пращат душата на Земята да реализира своя хороскоп.

Раждането на човека се обуславя от известно планетно съчетание, което невидимият свят нарежда, а на човека предстои задачата разумно да използва тия съчетания. Човекът не е господар на планетните влияния върху него, но е господар на положението да използва разумно това, което те му носят. Например когато Венера има влияние върху някого, тя събужда у него любовта. Но може да събуди у него висшата Любов, а може и любовта на противоречията. Това, което наричаме движение на сили в силовите центрове на мозъка, не е нищо друго освен влиянието на външните планети върху човешкия мозък. Всички астрологични знаци човекът носи в себе си, в своя мозък. Когато планетите дохождат близо до Слънцето, те оказват благотворно влияние върху човека.

Сегашният човек не възприема правилно енергиите на Космоса, вследствие на което в известни места на организма му се натрупват повече енергии, отколкото трябва, а на други места – по-малко. Това неправилно разпределение на енергиите създава нещастия и страдания. От астрологично гледище на човека се препоръчва да започне с най-силните си способности или добродетели, за да предизвика движение в себе си. Как ще си обясните промяната, която става с хората, ако не приемете влиянието на планетите върху тях? Има случаи, когато до известна възраст човек се намира под влиянието на една планета, а в друга възраст – под влиянието на друга.

Добре е да се изучава влиянието на планетите в различните възрасти – от 7 до 14 години, от 14 до 21, от 21 до 28 т.н. Първият човек е бил създаден в петък, под влиянието на Венера. Тя е неговата слаба страна. В бъдеще духовният човек трябва да се роди в друг ден – в деня на Слънцето. Ако искате да се ползвате от добрите влияния на някоя планета, употребявайте такива плодове, които са свързани с нея. Растенията и плодовете съдържат такъв род енергии, каквито имат и планетите, с които те са свързани. Планетите пък от своя страна имат връзка със зодиакалните съзвездия.

Първите хора, които са дошли на Земята и които я уредиха, мислеха, но онези, които останаха да я управляват, престанаха да мислят. На Земята има същества, телата на които са по-ефирни – светещи. Невидимият свят е затворен за нашия ум, за обикновените сетива и схващания, но за един ум, който е организиран по-добре, нищо не е скрито от неговия поглед.

Изправянето на човека е бавен процес. Когато оста на Земята се изправи, и човекът ще се изправи. Тогава кли-

матът на Земята ще бъде мек, приятен, здравословен. Формата на човешката глава ще се преустрои, ръцете и краката ще приемат по-красива форма. Тогава в човека ще залегне идеята за братството – всички хора ще живеят като братя и сестри, в пълен мир и съгласие помежду си. Според някои окултисти колебанията, които Земята претърпява, се дължат на една тъмна планета, разположена между Земята и Слънцето. Тази планета е невидима. След грехопадението човечеството чрез мисълта си е навлязло в района на тази тъмна планета.

Слънцето е център, на който се събират всички същества, носители на доброто и светлината. Когато има повече петна на Слънцето, годината е по-плодородна, тогава и повече хора умират, повече се раждат и женят. Силите на Слънцето организират сърцето и белите гробове. Далакът е също проводник на слънчевата енергия и се намира под влиянието му. Слънцето не причинява и не може да причини никакви повреди. Казват, че някой е пострадал от слънчев удар. За в бъдеще Слънцето няма да задоволява човечеството и ще изчезне – тогава Сам Бог ще бъде Слънцето на живота.

Пак беше кристално чиста вечер, звездите трепкаха над главите ни. Какъв чар и мекота лъхаше от тях! Прави са били древните мъдреци, като са казвали, че звездите са очите на ангелите, защото наистина като ги гледаш, мисълта се повдига към един неземен, пълен с Любов и Мъдрост свят. Месечината грееше с цялата си пълнота, а Учителя беше заобиколен от нас. Той помоли да се изнесе малкият телескоп. Телескопът бе направен от един наш приятел, който имаше малка техническа работилница и в нея изработваше киноапарати. Телескопът беше рефлекторен, с вдлъбнато сферично огледало, с диаметър около

20 сантиметра. С него много добре се наблюдаваше релефната повърхнина на Луната. Учителя често го насочваше към нея. За кратерите, които ясно се очертават там и чийто произход е все още неизвестен, той казваше: „Направени са от разумни същества, за да събират слънчевата енергия, както става при сферичните и параболичните огледала“. Професор Никола Бонев⁶⁰ доказва по един оригинален начин, че наблюдаваните от Земята лунни кратери нямат случайно разхвърляно разпределение, каквото би следвало да имат, ако са образувани от пагане на метеорити, а при тях има някаква закономерност.

В сегашния век се установи, че веществото е съгъстена енергия. Ако енергията, която е образувала веществото на Слънцето и това на планетите, беше еднородна и с едни и същи качества, сила и напрежение, то тя щеше да образува само едно-единствено тяло. Нямаше да се разпръсква, нямаше да се обособява на Слънце, планети и на 32 спътника, а може би и на повече. От това гледище слънчевото семейство би било едно разхищение, една нецелесъобразност. Учителя казваше: „Разхищение и безсмислени неща в природата няма“. Оттук е ясно, че силите, които са образували веществото на Слънцето и това на отделните планети и техните спътници, не са били еднакви по сила, напрежение и по своето естество въобще. Силите, които са образували всяка една планета и спътниците около тях, са се отделили като нехармонизиращи, като несъвместими, като сили от по-друго естество, от по-друго качество от това на грамадното силово поле, от което е образувано самото Слънце.

Известна е от астрологията грамадната разлика във влиянието, което Слънцето, Луната и всяка една от планетите оказват с изтичащите от тях сили върху Земя-

та и живота върху нея, на първо място – на човека. Оттук имаме най-яркото потвърждение за това, че всеки един член от слънчевото семейство е плод на отделни, различни по своето естество сили. Сила – знаем ли какво разнообразие от изяви и възможности носи това понятие? Не, ни най-малко. Ние познаваме само по нещичко от някои сили: електричество, магнетизъм, гравитация. Но с това не се изчерпват родовете и видовете сили, които въобще има. Колосът на френската математическа мисъл и на теоретичната механика Анри Поанкаре казва: „Най-голямата спънка за нас, учените, е това, че ние не знаем какво нещо е силата“.

Онези, които искат да изучават астрологията, трябва още по-добре да разберат, че злото създава видимите форми, а доброто ги организира и ги облагородява. Наистина, като се замислих, разбрах колко важен е този закон. Астрологът трябва добре да владее и френологията, и хиромантията, за да бъде точен в своите оценки. Той трябва да е видял видимия отпечатък, изразен предимно по лицето и ръцете, където има най-много нервни окончания, които бурно реагират на психичния живот на човека. Тук е уместно да кажем как Учителя изрази с много простичък израз пътя, по който върви това организиране, това облагородяване. Той каза: „Когато вълкът изяде едно агне, той става малко по-добър“.

Природата дава възможност на злото в човека да се прояви и с това идва и един малък процес към организиране и облагородяване. Проявите на злото не трябва да ни изненадват – то трябва да се изяви, за да се направи крачка напред към съвършенството. Силите, които създадоха Слънчевата система, създадоха и човека – Господ създаде Слънчевата система заради човека. Двойникът на човека

е поле на тези космични сили. Двойникът е апарат, чрез който се проявяват силите и енергиите на природата, а физическото тяло на човека живее благодарение на своя двойник. Следователно ако отношенията между двойника и физическото тяло са правилни и хармонични, човек всякога ще бъде здрав. Ако тези отношения не са хармонични, то в човека се зараждат ред болезнени състояния.

Природата се е видяла в чудо, докато накара човека да работи. Той поначало е мързеливо същество. Движението е пристъп на разумното. Там, където има разумност, има и движение. Човекът трябва да се включи в движението, за да придобие разумност. Колкото една планета е по-далече от Слънцето, толкова на нея живеят по-разумни и по-мощни същества.

Астрономите са си направили труда да изчислят, че ако имаме един наблюдател на планетата Плутон, то той ще види оттам Слънцето малко по-голямо, отколкото ние от Земята виждаме Юпитер. Всеки ще си зададе въпроса каква енергия може да се получи там от тъй отдалеченото Слънце? Естествено, много малко, даже незначително. Геният на Възраждането Джордано Бруно в предсмъртния си час на кладата на 1 март 1600 г. със сетен глас извиква на инквизиторите: „Навсякъде има живот, навсякъде има разум!“. И ние сме съгласни с това и приемаме, че е така. Следователно и там, на тъй отдалечената планета Плутон, има живот. И там живеят разумни същества, и то от по-голям ранг, отколкото на другите планети.

Ние ще приемем, че тяхната разумност е толкова голяма, че те могат да черпят енергия от мировия, необятен по своето могъщество силов океан. Как? Елементарните частици, открити през 30-те години на нашия век, идват на Земята с непонятна за нашите представи

енергия. Тази енергия те не могат да вземат от Слънцето, нито пък от другите слънца, защото в определено време те биха се изчерпали. Отговор на този въпрос даде геният на атомната физика Енрико Ферми, като каза, че тези частици вземат енергия от мировото космично силово поле. Ако сега на Плутон живеят същества и имат тела, устроени по същия начин, със същата субстанция, каквато имат елементарните частици (а защо пък не), те ще могат да приемат сили за своя живот и за нуждите си от това небесно силово поле, от този необятен силов океан.

С Учителя ние се спирахме на онези ярки, трепкащи светили на небесната сфера – звездите, които и с най-силния телескоп, поради своята грамадна отдалеченост, се виждат само като кръгчета. Те са слънца като нашето Слънце – небесни тела, които дават и само дават светлина и потоци сили, които носят живота. Повече от сигурно е, че около тях, както и около нашето Слънце, има планети, които получават и използват тези дарове. Благодарение на прецизността на новите фотографски методи през 1943 г. можа да се установи присъствието на тъмни спътници и планети около сравнително близки звезди. В едно от тези слънца бе открита планета с маса, 16 пъти по-голяма от тази на Юпитер. Открити бяха и други по-малки планети. Астрономите са си направили труда да изчислят, че ако имаме един наблюдател, който би се намирал върху най-близката до нас звезда, той не би могъл да види Юпитер и с най-силните телескопи, с които сега разполагаме на Земята.

Отпращайки поглед към безкрайния звезден мир, Учителя казваше: „В небесното пространство виждате тези слънца, но там има колкото светли, толкова и тъмни слънца. Тези тъмни слънца в мировото пространство са

тела, които нито дават светлина, нито отразяват такава, когато върху тях падне светлина. Планетите, кометите и някои от мъглявините ние можем да ги виждаме, тъй като отразяват част от светлината, която пада върху тях“.

Често мислех върху казаното от Учителя. Минаха години, науката и техниката направиха своя грамаден успех. Явиха се изкуствените спътници, които донесоха сведения за света, който ни заобикаля, а също и за звездния мир. Отбеляза се, че един от тези спътници е донесъл голяма изненада – открил е небесно тяло в съзвездието Кентавър, което нито свети, нито отразява светлина. То обаче излъчва лъчи от рентгеновия спектър. Тези лъчи не могат да се доловят от нашето зрение. Известно е, че човешкото око възприема само малък дял от вълнообразните движения, които изпълват пространството. Всъщност те не са някакво движение или вибрации на еднородна среда, а са частици от специално състояние на веществото, както приема известният френски физик Луи дьо Бройл⁶¹. Тези частици са хем вещество, хем вибрации, и се движат с грамадна скорост, носят могъщи енергии и вибрират. Когато дължината на вълната им е 8 милионна част от милиметъра, тогава нашето око ги долавя като червена светлина; когато те вибрират с дължина на вълната 4 милионна част от милиметъра, тогава нашето око ги долавя като виолетови тонове.

Между тези две граници се намират вибрациите на частиците, които ние долавяме като оранжево, жълто, зелено, синьо и виолетово. Оттук се вижда колко тясна е границата на възможностите за възприемане на вибрации от най-съвършения човешки орган – окото. Тези частици, които излъчват по-дълги или по-къси от тях вълни, не се

долавят от нашето зрение. Заг виолетовия цвят идват вибрациите с още по-къси вълни, тези на ултравиолетовите, и чак след тях следват рентгеновите. Такива частици с дължина на вълната от рентгеновия спектър е излъчвало това невидимо небесно тяло. Тези тела учените решават да нарекат *черни дупки*.

Дупка е ограничено празно пространство, в което няма нищо, а нищото не може да дава нещо. Следователно там има нещо, което Учителя нарече *черни слънца*. Те пулсират, излъчват частици, и то такива, които носят грамадна енергия. Защото от физиците е установено, че колкото дължината на вълните е по-къса, толкова силата, която те носят, е по-голяма. Тези черни слънца имат грамадно по своята сила гравитационно поле, което привлича и поглъща всичко, каквото попадне в техния път – и светлината, и живота, които светлите слънца дават. Една могъща, обсебваща сила имат те. Тази обсебваща сила е изразена в човека и носи името *егоизъм*.

За съществуването на тъмни тела в мировото пространство отбелязва в 1962 г. и аржентинският астроном Харолд Шепли. Той приема, че в небесното мирово пространство около нас има тъмни масивни тела с размер поне десет пъти по-големи от Юпитер, които не принадлежат към никоя слънчева система и не обикалят около никакво слънце. Те се движат по свои неизвестни и непознати за нас пътища из мировата пустощ, както той се изразява, и ги нарича *тъмни самостоятелни планети*.

Ние трябва да приемем, че в природата нищо не е без смисъл и цел. Виждаме, че светлите слънца дават, подхранват живота с изтичащите от тях т.нар. потоци от елементарни частици, които те непрекъснато излъчват. Каква обаче е задачата на тези тъмни слънца, каква е служ-

бата им във Вселената? В това отношение път за отговор на този въпрос може да ни даде казаното от Учителя: „Злото е първичната енергия, тя създава материалните светове, видимите форми, а доброто – вторичната сила, която ги организира и облагородява“.

В подкрепа на това има една старинна поема за сътворението на света, изнесена в символична форма. Тя е написана някога, в дълбока древност, върху седем плочки. Намерени са при разкопките на древния Вавилон и успешно са разчетени. Там се казва: „В началото на създаването на света се е намирала една тъмна, хаотична материя, която се наричала Туа-Мат. Боговете, гледайки тази неустроена, пуста и безжизнена среда, решили да създадат в нея един правилно устроен и носещ живот свят. Туа-Мат бил чудовищен дракон със седем глави. Пламнал от възбуда, разбирайки решението на боговете, този дракон им отворил война, като с ръмжене и пухтене се готвел за люта битка.

Всички богове трепнали от страх, само Мардук⁶² – богът на светлината, се решил на борба. С това негово решение боговете му признали правото на първенство. Мардук прострял грамадна мрежа на изток, запад, север и юг, за да не може нито една частица от тази тъмнина да се промъкне. Тогава той, пълен със сила и могъщество, сегнал в своята бляскава и добре въоръжена колесница, впрегнатата с четири огнени коня. И така величавайки, изпратен от възхитените погледи на боговете, се спуснал със стихуен устрем срещу чудовището. Див и смъртоносен рев се изтръгнал от седемте зинали гърла. И преди още те да се затворят, Мардук хвърлил в тях копията на светлината и успял да внесе живот в смъртта и светлина в мрака“. „И светлината свети в тъмнината и тъмнината я не обзе“ – казва по-късно ученикът на Христа Йоан.

Тази поема, написана от хора с дълбоки прозрения за живота, ясно ни посочва съществуването на един свят, на нещо съвсем различно от това, което ние виждаме и само отчасти познаваме. Слънцата, които светят, са светове, извори на живота. Планетите са светове на живота и на смъртта, а ето, и черните слънца са светове на смъртта, на застоя – светове на крайното вцепенение. Черните слънца ограничават и определят формите, в които ще се влее светлината и животът. И наистина, всяко тяло пред нас не е ли форма, изпълнена с елементарни частици, които днес учените наричат електрони, протони, мезони и с ред други подобни имена? Те не са нищо друго освен светлина, сила, движение – бог Маргук.

Гледайки звездния мир, един пробуден човек не може да не изпита благоговение и смирение пред тази импозантна гледка и не може да не се запита къде е началото и как е произлязло всичко това. Учителя казва: „Земята е създадена от една клетка“. Наистина, едно по-внимателно проучване на всичко, което ни заобикаля, ще ни убеди по един безспорен начин, че в природата има закони, които са валидни както за най-малкото, така и за най-голямото. Така например като почнем от кристалите, които са в ръцете ни, и стигнем до гигантските слънца във Вселената, трепкащи над главите ни, в нас не може да не се промъкне мисълта, че каквото е началото на един кристал, както той се е образувал, такова е и началото на всяко небесно тяло и по същия начин се е образувало и то.

Всички небесни тела са кристали, образувани по същия начин, по който са се образували кристалите преди нас. Как? Там е работата, че учените все още не са разбрали как се образува кристалът. Когато човешкият род разбере как започва той и с какво започва, тогава повече от сигурно

е, че ще му стане ясно и създаването на небесните тела. Всичко това е плод на сила. Но е смешно да делим силата на естествена и свръхестествена, защото ние все още не знаем какво нещо е сила. Силата е нещо необятно, могъщо, разумно, изпълнено с грижа. И така, един път като е създаден кристалът, ние вече можем да наблюдаваме и да разберем как той расте. Кристалите имат интересни качества, върху които много трябва да се мисли и те да се изследват. В тях има нещо велико, разумно и дълбоко.

Един умен човек казва: „В скалите ние ще научим да четем великите закони, по които е създадена и построена Вселената“. Друг казва: „Скалите са застинала музика, застинала хармония“. Учителя казва: „И в минералното царство има живот, но той протича там много медлено“.

В кристалите се проявяват два основни принципа. Първият е да имат форма и да я съхраняват, което е принципът на ограничението – Тиа-Мат. При кристалите енергията на отделните атоми от веществото, които образуват даден кристал, е много по-голяма, когато те са в свободно състояние. Щом обаче се свържат в дадена форма, те губят голяма част от енергията си, която отива за връзка между отделните атоми, като при това тази връзка е възможно най-икономична по отношение на съхранението на енергията, а постройките са здрави и закономерно стройни. Вторият принцип е порядъкът, закономерността и стремежът към съвършенството – Мардук.

И наистина, растенето при веднъж създадения кристал става по строго определен ред. Различните атоми и градивни фрагменти са строго и закономерно разположени един спрямо друг така, че връзката между тях да е възможно най-здрава при условието на тяхното нареждане. Точно затова те са и устойчиви, като при благоприятни условия

към тях се присъединяват все нови и нови градивни частици, спазвайки дадената схема. Кой е заложил тази схема и как? Растежът на кристала става по пътя на наслагването върху външните плоскости на кристала на извънредно дребни частици, носени от средата, която го е образувала, а не както при растенията, от вътре навън. Начинът, по който се подреждат частиците, влияе върху формата, твърдостта, цепителността, електропроводимостта, топлопроводимостта и пречупването на светлината.

По отношение на твърдостта много кристали показват различна твърдост по драскане на отделните стени и плоскости. Минералното вещество, от което е образуван кристалът, е еднородно. Но дойде ли това вещество в кристална форма, то вече се подчинява на някакви странни закони. Например светлината не се пречупва еднакво по разните направления. Същото се отнася и за топлината и електричеството. При промяна на температурата и натиска в кристалите се образува възбуждане на сила в напрежението, което показва, че в тях имаме непрекъснати процеси, които при тези условия се засилват, особено по върховете и ръбовете на кристала. Ако на един кристал му бъдат отчупени външните ръбове и върхове, изобщо ако външни причини нарушат неговата форма, поставен при условията, при които се е образувал и в съответната среда, той възстановява своята форма.

В кристалите има един стремеж към усъвършенстване, стремеж да се приближават към най-устойчивата и най-съвършена форма – сферата. Това се постига по няколко начина: чрез умножаване на стените в простите форми, чрез комбинации и израстъци на няколко кристални форми, и най-после, като се притъпяват ръбовете и върховете на стените. Така се получават по-закръглени фор-

ми, които са и по-устойчиви. Нека да не забравяме също, че на нашата Земя се срещат кристали с грамадни размери, тежащи с тонове.

След малкото, казано за кристалите, нека погледнем и към нашата Земя. Американският изследовател Сангерсън е изследвал всички онези случаи в някои особени места на океаните и моретата, където са ставали катастрофи с кораби и самолети по някакъв тайнствен начин. Той отбелязва, че при тези случаи координатите на местата, където са ставали, са били определени твърде приблизително. И обикновено в момента на бедствието борговите радиостанции са бездействали и никой не е чувал сигнали. Сангерсън е открил 12 такива района, включващи Северния и Южния полюс. При това тези райони са разположени твърде симетрично от двете страни на Екватора.

Още древногръцкият философ Платон, живял между 427 и 374 г. пр.Хр., е отбелязал, че Земята, погледната отгоре, прилича на топка, съшита от 12 парчета кожа. Питагор е приемал същото. До същия извод в своите изследвания върху Земята са стигнали и тримата руски учени Гончаров, Макаров и Морозов, без да са били запознати със становището на античните школи. Как Платон е могъл да види Земята така, това е друг въпрос. Онова, което трябва да се приеме по безспорен начин е, че Платон е прав. Той наистина е видял Земята като топка, съшита от 12 парчета – един грамаден кристал с 12 стени, всяка от които представлява правилен петоъгълник.

Известно е, че Земята представлява сфера, но не съвсем идеална. Тя не само че е сплесната при полюсите, но има и други отклонения от правилната сферична форма, които някога са били по-големи. Има сериозни основания да се приеме, че формата на Земята не е била толкова кръг-

ла, каквато е днес – едва по-късно тя се е заоблила. Някога Земята по-скоро е напомняла многостенна фигура, отколкото сфера. Когато кристалът израства от своя странен зародиш, неговите увеличаващи се стени, ръбове и върхове запазват първоначалната си геометрия. Но естествено е да приемем, че редица геологически промени, които са ставали и стават, не са допринесли за едно значително отклонение от програмата на модела. Все пак не всичко е останало в безпорядък.

От геологията разбираме, че рудите и полезните изкопаеми само на пръв поглед изглеждат хаотично разхвърляни. Установява се известно подчинение на една система. Освен това много огнища на гревната култура са се оказали не къде да е, а във върховете и ръбовете на този кристал. Така е с центъра на гревната индуска цивилизация Мохенджо-Даро⁶³, Египет, Северна Монголия, Великденските острови, Перу. Наистина на много места има бели петна, но те постепенно се запълват. През последните години бяха направени сензационни археологически открития. В Индокитай са намерени следи от гревна култура от 7 000 години преди нашата ера. Там, както се отбелязва, са започнали да се занимават със земеделие 2 000 години по-рано, отколкото в Средния изток, който досега се смяташе за люлка на човечеството.

И тези открития също попаднаха на своето място в системата. Оказа се също, че ръбовете на многостенната форма съвпадат с много океански хребети, открити в последно време. Те съвпадат с планетните разпуквания на земната кора, с тектонично активните зони, които се характеризират с изместване на земните пластове, с издигания и хлътвания, с интензивна сеизмична и вулканична дейност. На върховете на многостенната форма попадат

и центровете на магнитните аномалии, на минималното и максималното атмосферно налягане – местата, където се раждат ураганите. А много от ветровете духат постоянно по посока на ръбовете. Оказва се също, че има известна зависимост между пътищата на прелетните птици и местата им за зимуване и ръбовете и върховете на многостена.

Археолозите са намерили във Виетнам 30 страни предмета, направени от злато, и един – от бронз във Франция. Това представлява кух дванадесетостен, стените на който са петоъгълници. На върховете на това геометрично тяло има направени топки. Предположението на някои археолози е, че тези фигури са имали значение за астрологията и астрономията на древните народи. Известно е, че тези две науки са вървели заедно, ръка за ръка до XVII век. В епохата на Възраждането гениалните хора, които положиха основите на съвременната астрономия, като Кеплер⁶⁴, Нютон и Коперник, по онова време са били колкото астрономи, толкова и астролози.

Правенето на хороскоп, на звездна карта за раждането на даден човек или за някакво събитие от житейския му път, става по дадено място и време. Тези два елемента се определят от географските координати – дължина и ширина. Древните не са имали такава географска мрежа, определяна от меридиани и паралели. И при съставянето на хороскоп те са използвали именно този уред, като са познавали много и добре специфичните влияния на областите. Ние казваме, че върху човека най-голямо влияние оказват Земята и Слънцето, но ще трябва да приемем, че то не е еднакво във всички области на Земята както по сила, така и по своето естество. Това нещо древните астролози са го разбирали и са били по-добре ориентирани по отношение на земното влияние, отколкото днешните.

Как можем наистина да си обясним групирането на отделните раси в дадени области на Земята? Монголите, намиращи се в Азия, семитите – в Средния изток, арийците – в Европа, аборигените – в Австралия, негрите – в Африка, индианците – в Америка. Макар и индианците да имат нещо общо с монголците, но все пак значително се различават. Като приемем Земята като един грамаден кристал с неговите ръбове, върхове и петоъгълни стени, ние ще можем да хвърлим нова светлина върху астрологията. Защото практиката показва, както са приемали древните звездобройци, че когато Слънцето, Луната и коя да е планета се намира на ръба или на върха на кристала, за дадено място те изявяват своите качества с цялата си пълнота. Тези ръбове и върхове, стилизирани върху лист в две измерения, дават дванадесетте дома в хороскопа на човека.

Когато в онези години над нас се разстилаше звездният мир, погледът ни се устремяваше към тази чудна изява на едно непонятно за човека по своето могъщество и величавост Съзнание, пред което той може само да мълчи и да благоговее. Учителя ни казваше: „Когато човек използва влиянието на всички слънца в Космоса, той дохожда до съвършенство. Задачата на човека се заключава в хармонизиране на силите на неговия организъм и в създаване на правилни отношения с всички звезди“. Сириус по култура днес стои по-високо от Слънцето. Сириус събужда стремеж към чистота, към светлото и възвишеното.

Трябва да обясним, че зодиакът представлява пътя на физическото развитие на човека. Той е разделен на 12 части, наречени домове. Всеки дом е свързан с определено зодиакално съзвездие. Следователно всеки дом служи като резервоар, в който се влива ако не цялата, то поне част

от енергията на звездите, с които е свързан този дом. За да разберете влиянието на звездите, вие трябва да изучавате тяхното естество. Ето един пример – зодията Овен оказва влияние върху главата, мозъка и лицето. В умствено отношение тя дава активност на мисълта, дава холеричния темперамент – активен и деятелен. Знакът е символ на саможертвата или на Божествения принцип на саможертването. Човек, роден под знака на Овен, е импулсивен, решава нещата бързо и без да мисли много. Той е изложен на големи промени и противоречия. В края на краищата той свършва добре, но с белези по главата.

Знакът Телец е принципът на Майката, т.е. на онази сила, която създава всички неща. Знакът Близнаци представя принципа на Космичния Божествен Ум. Той свързва всички същества в едно цяло. Тези три знака се повтарят четири пъти в годината. Те съответстват на четирите полета, през които човек минава, докато дойде на Земята. Той е слязъл от причинния свят в умствения, от умствения – в астралния, а от астралния – във физическия, където най-после е и спрял.

Всеки градус на Зодиака съдържа в себе си известни гарби и възможности. Рогеният под знака Козирог обмисля нещата и тогава се проявява. Главното качество на Водолея е чистотата. Който е под негово влияние, той непременно трябва да се пречисти. Чистотата пък е свързана с водата, чрез която новият живот ще дойде. Добре е човек да се роди в зодията Водолей. Мнозина са родени, за да живеят по нейните закони. Този знак определя Висшата мистичност у човека.

УТРИНИТЕ НА ИЗГРЕВА

А сега ще ви разкажа за утрините на Изгрева. След гимнастиките и Паневритмията ние заобикаляхме Учителя и като гладни птички зачуруликвахме в очакване на неговите гуми. Учителя обръщаше сериозно внимание на гишането, този тъй важен за всяка жива форма процес. Той ни даде ценни правила за едно пълноценно гишане.

Правилното гишане зависи от количеството на приетия въздух и от времето на загържането му. Как да гиша човек? Само дълбокото гишане е пълноценно. Трябва да се прави разлика между плиткото и дълбокото гишане. При плиткото гишане взема участие само горната част на белите гробове, само тя се пълни с пресен въздух. При плиткото гишане се явяват и предразположения към заболявания.

При дълбокото гишане горната част на белите гробове и целите гробове се пълнят с въздух. Диафрагмата, която разделя гръдната кухина от корема, слиза надолу и натиска стомаха, червата и другите коремни органи. Но тъй като те не могат да слязат по-надолу, отиват напред и затова при дълбокото вдигване най-напред се надува коремът и после – гърдите. А при издигването най-напред спада коремът и тогава – гърдите. Като гишате дълбоко, трябва да усещате вдигането и спадането на диафрагмата, която леко масажирва стомаха, червата и другите вътрешни органи, а това е здравословно.

Човек трябва да привикне към дълбокото гишане, като прави всеки ден по няколко упражнения. С течение на времето белите гробове ще свикнат през цялото гено-

нощие да дишат дълбоко. Въздухът не е само съвкупност от кислород, азот, малко количество въглероден двуокис и прах, а също и от някои други химически елементи. Той е проникнат и от прана, която на научен език се нарича *жизнена сила*, а на мистичен език – Божествен живот. Всичко е форма на Божествената мисъл, следователно и въздухът също е проникнат от Божествената мисъл. Когато човек не участва с будно съзнание при дишането, т.е. не участва с мисълта си, той приема от въздуха главно кислорода, а в много по-слаба степен приема духовната му сила.

Какво е значението на праната за организма? Тази жизнена сила прониква цялото физическо тяло и подхранва етерния двойник. От количеството прана в организма зависи неговото здравословно състояние. Беден ли е на прана някой орган на човешкото тяло, той заболява. Когато се вземе допълнително прана в болния орган, той оздравява.

Прана се съдържа не само във въздуха, но и в храната, която приемаме. Трябва всяка храна да се гъвче много добре, защото праната се приема главно от нервите, които са на езика, небцето и венците. Като се гъвче храната по-дълго, тези нерви имат повече време да възприемат праната. Стомахът и червата преработват само физическата част от храната.

Че наистина праната се приема от нервите на устната кухина и че е носителка на живота, се вижда от следния факт – за да се смели храната от стомаха и червата и да се усвои от самия организъм, са нужни няколко часа. Да речем, че някой трябва да отиде на нивата да работи, обаче не е вкусвал храна няколко дни преди това. Изтощен, той няма никакви сили, но щом се нахрани, без да чака смляната храна да отиде в кръвта и оттам – в тъканите, той веднага добива сила и разположение да работи. Откъде е взел той

тази сила? Само от праната, приета от нервите на устната кухина. Така се обяснява и следният факт – всеки човек, който добре дъвче храната си, се насища с по-малко храна, отколкото онзи, който бързо лапа храната, без да я дъвче по-гълго в устата си.

Когато човек се удари на някое място и усети болка, той бърза да допре ръката си на това място. Прави го, за да се влее там от жизнения магнетизъм (или от праната), изтичаща от ръката, и така болката се облекчава. Същото имаме и когато детето се удари. То заплаква от болка и тогава майката започва да милва удареното място; болката утихва, а детето се успокоява и млъква. Майката е пратила чрез ръката си жизнен магнетизъм (или прана) на удареното място.

Учителя даде и методи за съзнателно приемане при дишането на праната и на духовните сили, които въздухът съдържа. За тази цел се употребяват формули с участието на мисълта. При вдишване трябва да се изговарят мислено следните думи: „Благодаря Ти, Господи, за Божествения живот, който прониква въздуха и който приемам заедно с него“. При задържане на въздуха се казва: „Тоя Божествен живот, който съм приел, отива до всичките ми органи и навсякъде внася сила, живот и здраве.“ При издишване се изрича: „Този Божествен живот проявявам навън в своята дейност. Той е израз на Твоята Любов към нас. Аз ще употребя тази сила, за да Ти служа“.

Участието на мисълта в случая ще стане по следния начин: при вдишване на въздуха живо си представяме, че заедно с него приемаме в белите си гробове праната или Божествения живот. Ще си представяме, че тя прониква от орган в орган и най-сетне достига до върха на пръстите на краката. Ако някой орган в тялото е болен, ние с мисълта

си насочваме праната към него, за да се обогати с нея. Щом приеме достатъчно прана, той оздравява.

Как трябва да става вдишването, задържането и издишването? Вдишването трябва да бъде бавно и дълбоко; задържането трябва да трае колкото се може повече време, за да имат възможност белите дробове да приемат от въздуха това, което той съдържа в себе си. Колкото повече човек задържа въздуха в дробовете си, толкова повече енергия се приема от него. Задържането на въздуха отначало може да трае 10–15 секунди, после постепенно да се увеличава, докато се достигне 30, 40, 50 секунди, до една минута и повече. Издишването също трябва да става бавно.

Ако човек не диша правилно, то любовта в него не се проявява правилно. Чрез правилното дишане идва прилив на прана в организма. Така до дълбока старост човек ще има запазени жизнени и духовни сили. Правилното дишане прави лицето красиво, бръчките по него и върху ръцете изчезват. Ето един красив и сигурен метод за подмладяване. От дълбокото дишане и гласът на човека става музикален.

При бързото дишане окисляването на кръвта става така, набързо, поради което част от нея не може да се пречисти. Тази е причината, поради която мнозина имат повече нечиста венозна кръв в организма си, отколкото чиста. А също така и при бързото окисляване на кръвта част от горивните материали не могат да изгорят и се натрупват във вид на утайки в артериите и вените. Когато броят на вдишките намалява, животът се продължава, когато броят на вдишките се увеличава, животът се съкращава.

Всяко небесно тяло приема енергии с отрицателния си полюс, а ги изпраща през положителния. Когато един

център е положителен, той дава, а когато е отрицателен, взима. Слънцето представлява извор от жива енергия за цялата Слънчева система. От полунощ до обед Земята (всъщност има се предвид дадено място от нея) е отрицателна и затова приема повече, а следобед и до полунощ е положителна и затова дава повече. При залез Земята е най-положителна и затова дава най-много. Сутрин при изгрев тя е най-отрицателна и затова приема много. Този факт е от извънредно голяма важност, за да се оцени значението на слънчевия изгрев.

Трябва да имаме предвид следния закон: ние сме част от Земята и затова, когато тя приема, и човешкият организъм приема; и обратно, когато Земята дава, и човекът дава. Затова именно най-силно действащи са първите слънчеви лъчи. Сутрин имаме повече прана или жизнена енергия, отколкото на обяд. Тогава живият организъм приема най-много мощни положителни енергии. Първите лъчи при изгрева са най-активни, защото Слънцето е в апогея на своята дейност. А един час преди изгрева на Слънцето неговата енергия има психическо влияние върху клетките на тялото, обновява тяхната енергия и създава нов импулс за работа върху тях.

Преди изгрева лъчите, които се пречупват през атмосферата, имат влияние повече върху мозъка. По време на изгрева лъчите на Слънцето, които идват по права линия, имат влияние върху дихателната система и върху нашата чувствителност; а към пладне, към 11-12 часа, имат влияние върху храносмилателната система и я уякчават. А следобед изобщо слънчевата енергия има малък лечебен резултат.

Аналогично нещо става и в течение на годината. През всички годишни времена слънчевите лъчи не действат ед-

накво. Земята (всъщност на гадено място) в началото на пролетта е повече отрицателна и затова най-много приема. Ето защо от всички годишни времена през пролетта слънчевите лъчи действат най-лечебно. От 22 март нататък Земята постепенно става положителна. През лятото тя вече е доста положителна и затова приема по-малко, а и летните лъчи действат, но по-слабо. През лятото само топлината е повече, но не и онази жизнена енергия, която е в изобилие с идването на пролетта.

През четирите годишни времена слънчевата енергия оказва и четири вида влияния. Пролетта и лятото представляват прилив на слънчева енергия към Земята, а есента и зимата – отлив. Затова най-благодарното влияние на Слънцето започва от 22 март. Всички организми, които са здраво устроени, се ползват от тази енергия, а слабите организми отслабват още повече. От 22 март Земята работи по-творчески. Творческите сили са в действие, затова имаме този силен растеж; тогава се извършва най-голямата органическа дейност. Най-добрите месеци за обновяване са от 22 март нататък – целият месец април, месец май, до 22 юни. На последната дата всяко растение спира.

За препоръчване е да се ляга рано и да се става рано, за да се посреща Слънцето и човек да приема своя дял, тъй както пчелите събират нектар от цветята. Всеки трябва да прави опит ред години, за да се убеди в тази истина. Не е въпрос на сляпа вяра – всеки сам ще си изработи свои собствени схващания за благотворното влияние на Слънцето. Това не е никакво заблуждение, а дълбоко разбиране на основния закон на Великата Природа. Ние винаги трябва да бъдем в съгласие с нейните постановления и да разберем, че в тях се съдържат истинските методи за нашия

живот. Ако ние вървим в съгласие с тях, всякога можем да бъдем уверени и умни, здрави и щастливи.

Първото условие за поддържане на тялото е чистият въздух, слънцето и разходките. Искате ли човек разумно да използва енергиите на Слънцето, той трябва да излага гърба си на ранните слънчеви лъчи още преди изгряването му. Енергиите, които се приемат по това време, се равняват на енергиите, които би приел човек, ако се излага цял ден на Слънцето. Даже и в облачно време, като концентрирате мисълта си по посока на изгряващото Слънце, ще приемете неговата лечебна енергия. Облаците пречат да видим Слънцето, но неговите жизнени енергии минават през тях.

Никаква външна сила не е в състояние да противодейства на слънчевата енергия. Ето защо на всички анемични и слаби хора трябва да им се препоръчва да излизат навън, независимо какво е времето, половин час преди изгрева, за да възприемат ранните слънчеви лъчи и после да отидат на работа. Зората дава на човека такава енергия, каквато никоя друга сила не е в състояние да му даде.

ПОГРЕШКИТЕ НЕ СЕ ПРОЩАВАТ, ТЕ ТРЯБВА ДА СЕ ПОПРАВЯТ

За да има добри резултати от упражненията, човек трябва да ги прави съзнателно, с разположение и вътрешен стремеж. Прави ли ги механически, формално или по буквата, той ще развива в себе си вместо положителни и добри навици, отрицателни и лоши и ще има обратни резултати. Човек се ползва от всяка работа, ако я върши съзнателно и с любов.

Ученикът започва своята духовна и вътрешна работа с проучване на себе си, на своите мисли, чувства и прояви. Той трябва да знае, че самопознанието е един вътрешен, дълбок процес. Чрез правилното долавяне, чувстване и схващане на нещата ученикът разработва центровете на предната част на мозъка си.

Ученикът трябва да бъде внимателен към своите погрешки, да ги оглежда точно – нито да ги намалява, нито да ги увеличава, без да се съди и критикува. Той трябва само да ги констатира точно като сеизмограф и да ги изправя. Затова ученикът трябва да бъде абсолютно искрен към себе си. Той никога не трябва да се оправдава пред себе си или пък да търси причината на своите неправилни прояви в другите. Погрешките не се прощават, те трябва да се поправят.

Ученикът трябва да живее чист и безкористен живот. Натъкне ли се на известни страдания и противоречия, той трябва да каже в себе си: „Такава е Волята Божия. Такава е волята на безграничния Космос!“. Той трябва да

се справи с недоволството в себе си. Търпението е важен елемент. Само чрез съзнателно търпение човек може да придобие своята свобода. Само свободният човек може да бъде търпелив. Свободата и търпението вървят паралелно. Търпението е качество на волята.

Когато човек понася неспогодите в живота, защото не може да намери друг изход, това е търпение по неволя. Неволята е отрицателно качество на ума. Когато човек не може да мисли, да разсъждава, да осветлява нещата правилно, той изпада в неволя. Срещне ли човек мъчнотииите и противоречията, той трябва да започне да мисли, да ги проучва и да ги осветлява. Тогава той ще види как те постепенно се стопяват, докато напълно изчезнат. Затова за разумния страданията всякога крият в себе си нещо ценно.

За развитието на ума и на Божественото у себе си човек трябва да се изкачва по високите планини. Планината е акумулатор на грамадна енергия, там владее чистотата. В тази светла атмосфера на планината човек лесно може да влезе във връзка със светлите същества и да прояви своята Божествена природа. Там горе човек може да пише поезия, вдъхновен от светлите същества, които обичат високите планини. Хората са още зелен и стипчив плод, затова не бива да се произнасяме предварително за когото и да е било от нас. Ако искате да изправите един човек, не гръжете в ума си неговите недостатъци и погрешки. Любовта не вижда погрешките на хората, тя е сляпа и глуха за тях.

Не трябва да избягвате и работата със земята. Всяко растение, всеки плод, с който човек се занимава, внася в него своите качества. Ако искате да бъдете активен,

енергичен, отглеждайте червени череши; ако искате да усилите вярата си, отглеждайте сини сливи. Чрез растения можете да се лекувате, те съдържат магнетическа сила. Ако има хора, които мислят, че без да разбират физическия живот, ще разберат духовния, те се лъжат.

Лошите мисли и чувства покваряват човека, а едновременно с това и всичко около него, те са в състояние да заразят цялата атмосфера. Веднъж заразена, атмосферата се отразява вредно и на растенията, и на животните. Смехът е благословение. Когато човекът е излишно сериозен, той се втвърдява. Да се смееш, това е хубаво козметично средство. Ако гържите ръцете си халтаво, отпуснато, всякога ще бъдете слаби.

Съвременното човечество създава своите нещастия с лакомия. Всеки човек, който се е опитал да живее сам за себе си, е свършвал катастрофално. Частта извън тялото няма никакъв смисъл. Всички страдания в света произлизат от това, че хората искат да живеят само за себе си. Щастието не може никой да го отнеме, то е качество на цялата природа. Следователно ако живеем в съгласие с нея, всякога ще бъдем щастливи. Човек сам по себе си не може да бъде щастлив – той е част от цялото Битие. Следователно човек може да живее и да бъде щастлив само ако бъде в съгласие с Цялото. Някой казва: „Аз искам да живея за себе си“. Щом живееш за себе си, нещастията ще дойдат.

Когато сте неразположени, добре е да поставите гърба си на някое дърво, главно бряст, за да почерпите от него енергия. Добре е да се разхождате в брястова алея. Формата на брястовите листа, както и самият бряст, действат успокоително на нервната система.

КОСМИЧНАТА СЪЛБИЦА НА РЕАЛНОСТТА

Този път, в утрото го нозете на нашия Учител, гумите му с тяхната импозантност оставиха в нас неизличими следи:

„Духът и материята са два полюса на една същност.

Ето космичната стълбица на реалността:

Материята е кондензирана енергия.

Енергията е кондензирана светлина.

Светлината е кондензирана мисъл.

Мисълта е кондензирана Любов.

Любовта е плод на Духа.

А Духът е проява на Бога“.

ТРАПЕЗАТА

Животът на Изгрева създаде и необходимостта да имаме братски стол. Хранехме се всички заедно с Учителя на обед, а много често – и вечер. Организацията на стола беше проста, а стойността на обедите – достъпна за всички. Продуктите се доставяха било от града, било от нашето малко стопанство, което имаше тук. Кухнята ни, където се приготвяше храната от дежурните братя и сестри, беше добре съоръжена.

Учителя смяташе общото хранене за много важен елемент в един колективен братски живот. За храненето той казваше, че то е най-важната работа: „Хранете се общо, когато сте наедно, макар и всеки поотделно да си е донесъл ядене. Всяка обща работа обединява хората“. Затова по повод на най-различни наши семейни празници или пък по други по-важни събития от живота ние се събирахме и се канехме взаимно. Особено тържествено отпразнувахме с обеди и вечери първата пролет, началото на лятото, на есента и на зимата, а също и именения и рождения ден на Учителя – Петровден.

В неделя, след беседата от 10 часа, почти всички слушатели оставаха на обед. Учителя бе казал: „Който е могъл само един път в живота си да яде с любов и благодарност, той е разбрал смисъла на храненето. Не е въпросът да яде човек разнообразна храна, но трябва да я яде с любов и да благодари на Бога за великото благо, което му е дал. Тогава и най-простата храна е благословена“.

В хляба се крие Божествен живот. В него се намира Божественият Дух. В житото се крият най-мощните,

най-благоприятните сили в живота. Животът на житното зърно е тъй свещен, както и нашият. Житото е най-чистата храна.

Здравето зависи от правилното хранене. Който има здрави зъби и гъвче добре храната си, не боледува. Ако гъвчеш само на лявата или само на дясната страна, не можеш да бъдеш здрав. Ако широко отваряш устата си при хранене, въздухът пречи на правилното храносмилане – тогава не можеш да бъдеш здрав. Ако при храненето мислиш лоши работи, ако критикуваш близките си или негодуваш против живота, не можеш да бъдеш здрав. Ако употребяваш храна, която не обичаш, ти не можеш да се ползваш от нея. Всяка храна крие в себе си живот, който може да те ползва само ако обичаш тази храна. Добре е, ако не си дояждаш – нека всякога остава в стомаха ви поне една трета празно място. Това е едно от важните хигиенни правила и то трябва да се спазва.

Заболее ли човек от артериосклероза, трябва да яде по възможност по-малко, и то проста и чиста храна, да се храни с варено жито, варен ориз и плодове. Разнообразявайте храната си, защото всеки вид храна съдържа специфична енергия, необходима за организма ви. Всеки плод носи нещо Божествено в себе си, но един от друг те се различават. Каквато храна яде човек, такъв и става. Той трябва да подбере такава храна, която е в състояние да организира силите на неговото тяло; в обратен случай само пълнее и трупа материя, без да я организира. Всяка клетка в човешкия организъм трябва да бъде организирана, жива, за да вземе съзнателно участие във функциите на неговите органи.

Това, което се изисква от физическата храна на човека, се изисква и от духовната му храна. Духовният човек се храни с мисли, чувства и постъпки. Следователно ако

мислите, чувствата и постъпките на човека не взимат участие в съграждането на неговото духовно тяло, те са мъртви; а щом са мъртви, те са вредни. Има специална храна, чрез която човек може да възстанови паметта си, центъра за възприемане на красотата, за развитието на изкуството, поезията, музиката, науката и пр. Всяка мисъл, всяко чувство и всяка постъпка, които не са в съгласие с великия закон на Битието, опетняват човека. Както се храни човек физически, така се храни и с чувствата, мислите и постъпките си.

Всеки сам трябва да си направи съчетанието между стомаха и храната, която приема. Ако съчетанието е добро, човек се чувства здрав, бодр, весел и готов за всяка работа. Всяка светла, права мисъл е храна за мозъка, а всяко възвишено чувство е храна за сърцето. Това са съществени неща, без които човек няма мир и спокойствие в себе си. Не е добре човек да яде, когато е гневен, или пък да се гневи по време на ядене. Забелязано е, че когато яде, човек трансформира състоянието си и неразположението му изчезва. За предпочитане е обаче да бъде разположен. Когато говорим за ядене, имайте предвид следното правило: „Яж, когато си гладен“. Гладът е първият импулс, който свързва човека с физическия свят. Той е най-добрият приятел на човека, но и най-големият му неприятел – от човека зависи как ще го приеме и как ще се справи с него.

Природата е определила за всяко същество специална храна. Попадне ли на нея, той ще бъде здрав и ще се развива правилно. Храната, която обича, отговаря на силите, които действат в неговия организъм, по-точно на неговите мисли и желания. Каквото и да е сложено на трапезата, приемете го с благодарност. Може да имате само хляб и сол – благодарете и за това. Хлябът е най-важният еле-

мент за организма. Посолете си хляба, турете малко червен пипер и яжте с благодарност. Ако имате нещо готвено и плодове, по-добре ще бъде, но учете се да благодарите за всичко. Когато се храните, не мислете за никакви други работи, освен за яденето. По-важна работа от храненето няма. Постигнете ли това, вие ще използвате храната разумно, а това ще се отрази благотворно върху организма ви. Щом физическото ви състояние е добро, щом сте физически здрав, и психически ще бъдете добре. Не трябва да преяждате. Който яде много, не дава храна на мозъчната система, физическото му тяло се развива за сметка на мозъка.

За да гържи в изправност тялото, ума и сърцето си, човек трябва да готви добре и с любов. Добре е човек сам да си приготви яденето. Щом нахрани тялото си, той изпраща храна на сърцето и мозъка. От енергията на приетата храна се създават красивите форми на тялото и на удове-те. Който се храни правилно, той има красив строеж на тялото си, красиви очи, уши, нос, уста и т.н. Човек може да бъде красив само ако енергиите му са разпределени правилно по всички удове. Не става ли това, едни органи ще възприемат повече енергия, отколкото други. На това се дължи остротата на човешкия характер. Всяка дисхармония в организма прави човека сприхав, груб, остър. Изкуство е да се знае как да се отправят енергиите от стомаха в сърцето и от сърцето в мозъка.

В съвременната хигиена на първо място човек трябва да се научи как при хранене от малкото да извлече много хранителни вещества. Човек трябва да знае и кога да пие вода, и как да я пие. Много нездравословни състояния произтичат от лошото пиене на водата. „Даже вие, които сте слушали толкова беседи, вземате една чаша вода от

150, 200, 300 грама, изпивате я изведнъж и казвате: „Много хубаво ми стана на гърлото“. Но това охлажда се отразява на хармонията на капилярните съдове в храносмилателната система и храносмилането става мъчно. Имайте като правило – винаги пийте водата на глътки. Най-добре пие вода кокошката. Тя като вземе една глътка, вдига си главата нагоре. Кокошката знае как да пие вода, но не знае как да яде – каквото намери, гълта го. Във водата се крият хранителни вещества, които се наричат жизнени енергии, които поддържат организма.“

Мнозина от вас не вярват в дишането, не вярват в пиенето на водата, не вярват в яденето, а вярват в цярове-те. Казвам, че цярове-те, това са последното нещо, което човек трябва да употребява. Природата е предвидила за всички погрешки, които човек може да направи, по едно из-правление. Ние се радваме на богатата, но забравяме, че във всяко благо се крие Бог.

Най-добрата храна е тази, която може да се намери на-всякъде. Плодовете са най-добрата храна. Всеки плод при-лича на хубава, съдържателна книга, върху която са рабо-тили стотина професори. Ако професорите видят, че ти захвърляш книгата и се отнасяш пренебрежително към нея, те ще ти обърнат гръб. Не е позволено на човека да се отнася с пренебрежение към плодовете. Плодът е фабри-ка, в която са работили множество съзнания. Следовател-но ако не знаете как да се отнасяте с плода, вие влизате в разрез с всички съзнания, с които той е свързан. Няма да мине много време и вие ще изпитате последствията на вашето невнимателно отношение към плода.

Ябълката има отношение към човешкото сърце, на което тя постоянно говори; крушата има отношение към човешкия ум. Яжте плодовете и ги изучавайте, четете на-

писаното върху тях. Четете написаното и върху хората, за да се познаете и да се възлюбите. Когато ядете плодове, не е хубаво да ядете и семето им. Не яжте семето на плодните растения.

Някои майки, без да познават научно въпроса за храненето, като видят, че децата им са неразположени, дават им такива храни, които да повдигнат духа им, да ги разположат. Това лесно се постига с плодовете. Децата обичат плодовете и затова с тях лесно се трансформират състоянията им. Всяка форма, всеки плод има специфично предназначение. Чрез плодовете природата дава възможност на хората да трансформират състоянията си. На малките бозайничета природата трансформира състоянията чрез майчиното мляко; на онези, които лазят – чрез играчките, чрез плодовете и бонбоните; а на онези, които вече са проходили – чрез плодовете. Последната категория деца най-много обичат плодовете. Към тази категория се отнасят повечето хора на Земята. Те са стъпили вече на краката си и трябва да се отнасят съзнателно към живота. Консервираните плодове са загубили голяма част от своята хранителност.

Плодовете не са само храна, но в много случаи те служат и като лекарство. Ако имате запичане, яжте череши, те освобождават стомаха. Ако гробовете ви са слаби и умът ви не работи, яжте грозде, то лекува гробовете. Какво дават гренките? Ако сте без характер и сте отпуснат, като ядете гренки, вие придобивате устойчивост, издръжливост в характера – те доставят желязо в кръвта. Бих желал да имате устойчивостта на гренките. Сушените боровинки помагат при разстроен стомах. При боровинките силата стои в червения цвят. Понеже растат на високи места, те съдържат доста прана, и ако се

взимат, действат добре на стомаха. Ципицата, която образува ореховите ядки, съдържа госта йог. Яжте орехи и не се страхувайте, те заместват употребата на йога.

Някои храни не са хигиенични, нека вземем за пример свинското месо. Щом ядете свинско месо, свинската клетка ще стане част от вас. Свинщината ще стане част от теб: ти вече не си човек, но си една свиня, имаш свински подтици в себе си. Свинските клетки са много индивидуални, те са мързеливи, не обичат да работят – и най-после мързелът от свинята е дошъл в теб. Тя е много разположена, след като се наяде, да влезе в тинята, приятно ѝ е да се търкаля. Хората, които ядат свинско месо, всякога боледуват. Свинската клетка причинява по-голяма пакост, отколкото да свърши някаква полезна работа. Като знаеше това, Моисей забрани на евреите да ядат свинско месо.

Ако ядете постоянно кокоше месо, ще станете много тщеславни, каквато е кокошката. Тя като снесе едно яйце, ще окряка орталъка. За низшите животни месната храна е необходима, но за един по-висок живот, какъвто е човешкият, месната храна е вредна, тя спъва човека в процеса на неговата еволюция. С каквато храна се храни човек, такива елементи внася в кръвта си. Месото на сегашните млекопитаещи, с което човек се храни, е нечисто.

ЗА КРИШНАМУРТИ И МИРОВИЯ УЧИТЕЛ

Животът на Изгрева не беше чужд и за някои особени случаи. Съвсем неочаквано за приятелите на Изгрева, като крайно ревностна последователка на делото на Учителя, към Братството се приобщи и една млада жена. Тя винаги се държеше някак особено: беше крайно чувствителна, самостоятелна, упорита, незачитаща установените порядки. Беше дошла от Пловдив, където бе загърбила професията на гимназиална учителка по немски език. Научихме, че е завършила католически пансион и е човек с големи способности за изучаване на езици. Владееше всички европейски езици, включително и испански. Много често пътуваше из другите държави и казваха, че е обиколила деветнадесет от тях. Доидеше ли ѝ някаква идея, тя не се спираше пред нищо, за да я постигне. Станеше ли каквото и да е било събитие по света от по-забележителен духовен характер, Магдалина бе там.

Някъде около 1933 г. Теософското общество бе в най-голям разцвет. Години преди това водачите на това общество – Ани Безант, Ледбийтър и индусът Джинараджаса установяват по ясновидски път, че на Земята се е родил вече Миров Учител, който се очаква съгласно Стария и Новия Завет. Тримата тръгват да го търсят и го намират в младото момче – индуса Кришнамурти. Той написва книгата *При нозете на Учителя*. Теософите намират, че пълното утвърждаване и популяризиране на Кришнамурти като нов Миров Учител трябва да стане с подходяща церемония. За тази цел те свикват Всемирен теософски събор в Холандия, в замъка Ерге.

Разбира се, такова едно голямо събитие на духовните среди от световен мащаб не можеше да мине без Магдалина – и тя потегли натам. Някои приятели казваха съвсем категорично, че и Лулчев, който не се стесняваше и не се колебаеше да си каже гумата, намерил за нужно да пише на Кришнамурти и изпратил две писма, в които му обръща внимание, че не е Миров Учител, но само един ученик. И вярно е, че сега има Миров Учител, но той е в България. Също тъй му е подчертал, че да си присвои човек званието Миров Учител, е голяма отговорност и е свързано с тежка карма. Лулчев трябва да е писал такива писма и да ги е пратил на Кришнамурти.

В навечерието на тържеството, въпреки старателната охрана, упоритата и крайно находчива Магдалина успява да се вмъкне в парка на замъка, където по това време Кришнамурти се разхождал. Като я зърва, той започва да се отдръпва назад към стаите, а тя го настига и му казва на безупречен английски език: „Аха, ти бягаш от жените! Не, не си като нашия Учител“. Като чува, че става въпрос за Учител, той се спира и изслушва нейните обяснения за Учителя Петър Дънов и за неговото Учение. Явно, че не е бил съвсем чужд на това събитие. Накрая Магдалина му погала портрет на Учителя.

По-късно, в тържествения момент на гения, когато представителите на Теософското общество, събрани от цял свят, са очаквали провъзгласяването на младия индус за Миров Учител, той със скромни гуми, нещо, което му прави чест, се е отказал от това високо звание. Това внесло небивало разочарование сред присъстващите, но нали вече Школата беше отворена от Мировия Учител и Словото се изливаше с богат.

ФАРХИ И АМЕРИКА

Ето и някои други събития от по-специален характер. Имахме един брат на име Фархи. Той си купи място на Изгрева и си направи къщичка от две стаички. Но интересно-то е, че едва я довърши (това беше малко преди да започнат гоненията на евреите), се създадоха условия да замине за Съединените американски щати. Предполагам, че Учителя е имал предвид неговото заминаване, за да избегне нещастieto, което надвисна над българското еврейство.

От Америка Фархи изпрати най-първо един американски вестник със статия за Учителя и с негова снимка. След това ни писа, че когато е бил на конгрес на спиритистите през лятото на 1941 г., човек от присъстващите му казал, че е видял по духовен път едно забележително лице да стои до него. Фархи веднага му показал портрета на Учителя, който носел със себе си. Тогава спиритистът потвърдил, че е видял именно него, и се завързал разговор между тях.

Фархи му говорил за Учителя и за неговото дело в България. Дал му беседата *Свещените думи*, която била преведена на английски. По време на същия този конгрес до него се приближил и един друг спиритист, който го попитал: „Вие да не се казвате Дънов?“ „Не – отговорил Фархи, – откъде ви дойде тази мисъл?“. Спиритистът обяснил: „Виждам над вашата глава това име“. „Това е името на моя Учител!“ – отговорил Фархи и отново говорил за делото на Учителя.

КАЛУГЕРЪТ ОТ СВЕТА ГОРА

Спомням си посещението на един калугер от Атонския манастир в Света гора. Той ни разправи чудния начин, по който бе стигнал до Изгрева. Калугерът владееше много добре гръцки и италиански и неговите преводачи бяха брат Стефан Белев и брат Бертоли.

Калугерът ни разказа следното: „Преди години бях в Рим. Една нощ сънувам много ясно, че в стаята ми идва един старец. Той се приближава към мен и ми казва: „Иди утре в тази къща“. В съня си видях една улица, която добре познавах, а също и къщата, която ми посочи. На другия ден отивам право там и намирам същия старец, който видях в съня си. Щом се приближих до него, той ми каза, че след петнадесет дни ще умре, но след това ще идва да ми помага постоянно. Каза ми, че скоро ще отида в една далечна малка страна и там ще срещна един човек, стар като него, който ще ме упъти какво да правя. И наистина, старецът умря след петнадесет дни и аз взех да го виждам и да го чувствам около себе си“.

От този ден калугерът постоянно бил в очакване на срещата. Когато отива в Цариград, едно вътрешно ръководство му казва да отпътува към София. Цял месец той стои в София, без да знае за какво е тук и какво да прави, докато един ден негов познат споменава в разговора им за нашето духовно общество Бяло Братство. При тези думи сърцето на калугера трепва – едно вътрешно чувство му показва, че при нас ще намери това, което е очаквал толкова време. Той идва на Изгрева, според както му се посочва,

и се срещна с Учителя. Именно за него му бе говорил онзи старец от Рим.

Учителя бе дал на калугера ред упътвания и го очакваше да гоиде след една година, за да му даде нови. Така той се приобщи към новите идеи.

ПОРТРЕТИТЕ

Изгрева бе посетен и от известния художник Борис Георгиев⁶⁵. Той пристигна с автомобил – обикаляше света с пригодена стаичка на колела. По това време аз изучавах хиромантия и без стеснение отидох при него и го помолих да му погледна ръката. Той любезно ми я подаде. Имах случая да видя ръката на един голям художник.

Борис Георгиев се бе срещнал с Учителя и след разговорите му направи портрет. Имаме нарисован портрет на Учителя и от много талантливата и с голяма известност художничка, наша сестра – Цветана Щилянова⁶⁶.

ИВАН КАМБУРОВ

На Изгрева при Учителя идваха и хора от нашата културна общественост. Известният по онова време, към 1935 г., музикален критик Иван Камбуров също посети Учителя. В разговори с него Учителя му дал да прегледа големия тефтер, в който се записваха нотите на всички песни и мелодии. Камбуров започнал веднага много точно да изпява някои от мелодиите, като изказвал и своето задоволство от тях.

МУЗИКАНТИТЕ

Музикантите и композиторите у нас имаха много добро отношение към Учителя и неговото дело. Често му пращаха билети, за да посети концертите им. Някои от тях даваха концерти и в нашия салон на Изгрева. Към музиката и високото художествено изпълнение Учителя имаше подчертано уважение. Той посещаваше концертите на изпълнители със световна известност като Хуберман⁶⁷, Пшихода⁶⁸, Кубелек⁶⁹ и др. След такива концерти, връщайки се от тях, пред стаичката на Учителя всякога се споделяха впечатленията с приятелите, които го придружаваха, и с тези, които се случваха да бъдат наоколо. Учителя се произнесе особено ласкаво за Хуберман и Пшихода.

Учителя посещаваше и операта. За гласовото изкуство той винаги се е произнасял особено ласкаво и често казваше, че хубавият глас е дар за човека. Един път ни приведе случката с голямата певица Аделина Пати⁷⁰. Тя трябвало да изтегли от пощата значителна сума, но нямала у себе си документи за самоличност. Тогава започнала да пее всред салона. Директорът на пощата, като чул как пее, казал: „Такъв божествен глас може да има само Аделина Пати, това е повече от документ за самоличност“.

РАБИНДРАНАТ ТАГОР

За събитията, които ставаха по света, особено за онези, които бяха плод на добрите и светли подтици на човешкия род и отваряха път към нови възможности, Изгрева не беше откъснато място. Тези събития имаха своето отражение при нас и им се даваше съответна оценка.

През 1926 г. знаменитият поет Рабиндранат Тагор обиколи европейските държави, където изнасяше беседи, засягащи отношенията между хората. В тях той подчертаваше, че спасяването на човешкия род може да стане само по пътя на мира и Любовета. Тихият глас на доброто и разума искаше да спаси света от надигащата се по това време демонична вълна на диктатури и от лакомията за земя.

След Първата световна война заедно с подтика към мистичното и по-духовното се надигна и злото – жаждата към деспотизъм, устремът за оправяне на света чрез камшик и милитаристични похвати. Всичко това тласкаше света към нова война. В една гревна мъдрост се казва: „Когато фенерът свети, най-тъмното е под него“.

На 17 ноември същата година Рабиндранат Тагор гойде и в България. Той изнесе своята беседа в салона на оперетния театър, до паметника на Левски. В този ден всички улици около театъра бяха задръстени от народ, жаген да види и поздрави най-сърдечно високия гост. Аз бях един от многото посетители около театъра и само отдалеко можах да го зърна. Когато разказах своето впечатление от знаменития човек на доброто, гледах лицето на Учителя – то светеше в един израз на благоговение пред този пра-

меник на Светлината, също дошъл да покаже на народите от Европа пътя на спасението от надвисналата го чудовищна беда.

ЧАРЛЗ ЛИНДБЕРГ

Беше в края на един хубав майски ден на 1927 г. Обедът бе привършил, но някак си не ни се искаше да се разотидем, защото водехме приятни и полезни разговори. Някой току-що бе разнесъл новината, че младият американец Чарлз Линдберг, роден в Детройт през 1902 г., авиатор, за първи път в света прелита без междинно кацане Атлантическия океан – от летището на Ню-Йорк до Франция. Потеглил на 20 май с малкия си самолет *Духът на Сен Луи* и в продължение на 33 и половина часа непрекъснат полет кацнал благополучно на летище във Франция.

Погледнах Учителя, след като чух новината. Изразът на лицето му беше странен, пълен с една неземна мекота и топлота, от която разбрах каква грижа, какво внимание беше необходимо да се даде от Великия разумен свят към този младеж, за да извърши успешно мисията, която му бе възложена, за да открие нова епоха в човешката култура, нова стъпка в съобщенията между народите.

Недейте да мислите, че без такива грижи и внимание на белите братя някой може да направи крачка напред. По това време дадоха в печата и снимка на Линдберг пред неговия самолет. Видях едно одухотворено лице на пратеник на разумния свят, който трябва да открие нова ера.

КРАЛ ЕДУАРД VIII

На 7 септември 1936 г. скромно, без никаква парадност, в София пристигна английският крал Едуард VIII, придружен от своята любима приятелка Симсън. Сестрите от Изгрева, които бяха видели Симсън, я обрисуваха като мила и симпатична жена, без куклена красота и скромно облечена.

По това време в Англия на власт са консерваторите с министър-председателя Балдуин, един стар и закоравял консерватор. Това правителство не може да се примири, че младият крал, наследник на най-богатата и могъща империя в света по това време, е решил да обича и да приеме за жена едно момиче от народа. Правителството му поставя ултиматум – или да се откаже от този брак, или да се откаже от короната на Британската империя. Английският крал Едуард VIII в името на любовта отхвърля всички онези съблазни – високото обществено положение, властта, почестите, уважението и вниманието от всички, неограничените материални възможности. При абдикацията си той произнесе по микрофона реч към народа си, в която казва: „Много съм щастлив, че най-сетне ми се отдава случай да говоря направо на своя народ, без странични формалности. Вие знаете причините, които ме подтикнаха да се откажа от престола. Аз намерих за невъзможно без подкрепата на жената, която обичам, да нося тежкия товар на отговорността и да изпълнявам моите кралски задължения така, както желая да ги изпълнявам“.

Това голямо и необичайно събитие прогърмя по целия свят, дойде и на Изгрева. Всички го коментирахме с най-го-

лямо оживление, с възторг от постъпката на младия крал. Учителя ласкаво се произнесе за този ярък представител на човешкия род и каза, че този човек, който пожертва всички съблазни на Земята заради Любовета, в бъдещия си живот ще бъде поставен на първо място в сред човешкото общество, ще заеме най-високото място, което може да се даде на един човек.

Защо гоиде Едуард VIII в България? За да получи най-високата оценка от Мировия Учител, от един представител на Бялото Братство, за безукорно издържан изпит.

Словото на Учителя е Слово за Любовета. Обичайте се, за да бъдете здрави, за да имате всичко, от което имате нужда, за да бъдете щастливи. Любовета всякога ни се приличва на помощ, когато сме направили жертва за нея.

Срещам един ген Учителя и той с усмивка ми казва: „Дошъл някой да ми говори за Любовета. Той не е готов един косъм от главата си да пожертва заради нея, а иска Любов и всичко най-хубаво за себе си. Това е невъзможно“.

ПИЛОТИТЕ

През 1937 г. пилотите Чкалов⁷¹, Байдуков и Беляев от Съветска Русия излитат на 18 юни от Москва със самолет АН-25 и се приземяват на 20 юни във Ванкувър, град в Съединените американски щати. Разстоянието е повече от 12 000 км и за първи път в света се прави полет над Северния полюс. Те са летели 63 часа и 25 минути без прекъсване, като с това установяват и световен рекорд за далечни полети без кацане.

Това събитие имаше за нас символично значение. Народите на Съветска Русия и тези на САЩ трябва на всяка цена да преодолеят ледената бариера на ненавист, омраза и недоверие помежду си, за да заживеят в добри братски отношения и взаимопомощ, за благо на целия човешки род – нещо, за което Учителя много пъти се е изказвал. И понеже смелите и безстрашни летци на Съветския съюз преодоляха ледената бариера на Северния полюс, то ние приехме, че и първите хора на тези два народа ще намерят начин да преодолеят ледената бариера на омраза и отчуждение.

САЛОНЪТ НА УЛИЦА ОБОРИЩЕ - 1925-1926 Г.

Погълнати от бликащия, пълен със съдържание живот на Изгрева, ние бяхме забравили за салона на улица *Оборище* №14. Просто престанахме да мислим за него. Обаче интересът към това наше светилище се събуди у мен с известно закъснение. И тъй като онези, които бяха взели пряко участие в неговата съдба, вече не бяха между нас, аз трябваше да получа сведения от втора ръка. Всичко, което научих, ми го предаде сестра Паша Теодорова (една от трите стенографки, в която имам пълна вяра за разказаното).

Около 1925-1926 г. в братските среди се забелязваше един висок, строен и с изразителна осанка човек, който се представи като предприемач на жилищни сгради. Дали е бил такъв, или не, това не можах да разбера, но в мен по-скоро беше залегнало убеждението, че този човек е гошъл сред нас с едно користоно желание – да ни използва за своя изгода. За голямо съжаление той успя. Със своите приказки за грандиозни планове за строеж и обзавеждане на сградите на Братството създаде впечатление, че е човек с много големи възможности, с широк замах и щедра ръка. С него имах допир два пъти.

Първия път Учителя и аз, застанали на изгревската поляна, разговаряхме по братските работи. Този човек гойде към нас и без да чака да свършим нашия разговор, се вмъкна и започна да ни занимава с някакви грандиозни планове за строеж и обзавеждане на сгради в Братството. Учителя слушаше и леко се усмихваше, слушах и аз. Накрая, когато онзи свърши, Учителя ме погледна със същата усмивка, с особен израз на лицето си, с което искаше да ми

каже: „Ти вярваш ли на тези фантазии?“. При втория случай предприемачът ме покани у дома си, може би за да спечели и мен за своята игра, която искаше да разиграва. Домът му бе най-обикновен апартамент, доколкото разбрах, с две стаи и кухня, някъде към улица *Граф Игнатиев* и *Евлоги Георгиев*. Моето хладно и сдържано държание му показа, че не ще може да ме спечели на своя страна в тези планове. Той даже не ме покани да седна. Задоволи се да ми разправя нещо на крак, но като не намери резонанс в мен, разговорът бързо привърши. Извиних се и си излязох.

Стенографката Елена Ангреева също ми разказа една история, разкриваща неговите домогвания. „Един ден се прибирам от града за Изгрева – каза тя. – По пътя ме застигна той и започна да ми разправя фантастични планове за дворци за нас, стенографките, построени на Изгрева. Имах реален усет за нашите възможности, затова го слушах и се подсмивах на тази грандомания – да се изтъкваш и да измамваш хората. Като се прибрах, с бурен смях разправих на Паша и на Савка за онова време, в което ние, големите аристократи, ще живеем в дворци, а не в гъсчени бараки.“

Паша Теодорова беше много близка с Иван Радославов. Не само защото той е бил неин учител, но и по силата на някакви роднински връзки. И това, което тя ми разказа, е получено от непосредствен разговор между нея и Радославов. Този именно тъй наречен предприемач, след като се убедил, че целият имот на улица *Оборище* – мястото, салонът и постройките – се водят на името на Радославов, успява да се сприятели с него. Със своите сладки приказки той спечелва пълното му доверие. Следват обещания за строеж на къща в Изгрева, където вече Радославов имаше място, и какви ли не още примамливи планове. Близките на Радославов, особено сестра Паша, която е рядко инте-

лигентна и с верен усет за нещата, виждат измамната мрежа, която се плете около него.

Паша се помъчила да отклони Радославов от този човек, но напразно – той с ярост го е защитавал и не е искал да слуша нищо лошо, най-вече за някаква измама. „Предприемачът“ скланя Радославов да му подпише гаранционни полици пред банката. С тези полици, гарантирани с имота, „предприемачът“ изтегля значителните суми, отбелязани в тях. На уречения падеж, обозначен на полиците, той не връща парите на банката и тя слага ръка на целия имот. На това място се построи жилищен блок, но не, разбира се, от „великия предприемач“. Така ние загубихме това свято за нас място, нашия салон на улица *Оборище* №14, строен с такава любов и радост.

Малко преди това къщата на Радославов бе развалена и материалите от нея бяха докарани на Изгрева, за да се ползват уж за новата му къща. Гредите стояха дълго време там, под боровите. И когато бях натоварен да правя гюшеме на столовата, естествено, трябваша греди и тъски. Направих сметка за стойността им, отидох при братския касиер за пари. Взех парите, купих и докарах материала. Тъкмо да започна, дотрябваша ми някакви инструменти и отидох в бараката, в която ги гържахме. На излизане ето, виждам Учителя пред мен. Той ме погледна и много мило ми каза: „Защо не взехте от тези греди?“ – като посочваше стоварените пред бараката греди от Радославовата къща. „Но Учителю, нали те са за новата къща на Радославов!“ – възразих аз. Той ме погледна, усмихна се и в израза на лицето му разбрах: „И ти ли, момче, вярваш, че Радославов ще си направи тук къща?“.

И когато Радославов разбра измамата, в която е попаднал, отиде при Учителя заедно със своя адвокат. Какво са

говорили на Учителя и какво им е отвърнал той – това не знам. Но когато излизат от малката приемна на Учителя, адвокатът се обръща към Радославов и му казва: „Ти защо, когато си имал такъв умен и осведомен по законите човек, си дошъл при мен?“. Радославов, вече без къща и имот, се заселва в една скромна стаичка на Изгрева, притиснат от мизерия и самота, където умира сам.

Отначало, след като дейността на Учителя се премести на Изгрева, динамичният и инициативен брат Симеон направи в салона на *Оборище* №14 квартално кино, което просъществува до края на печалната история. Навярно някои биха запитали защо Учителя не се е намесил, за да предотврати тази измама. Мисля, че вече отбелязахме – той не се месеше в плановете и постъпките на приятелите, когато не търсеха неговия съвет и помощ.

СЪДБАТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЕВРЕИ

Беше 1939 година. Демонът на войната вече тържествува и всички с тревога се заозъртахме. Помня, че по това време работех нещо на Изгрева, когато Учителя се спря при мен. Това той правеше често – идваше, когато се бях заел с нещо там, и нерядко ми помагаше, щом имаше нужда. Като видя тревожното ми лице, Учителя каза със загриженост в гласа: „Тази война ще продължи години, години наред“.

И така със задълбочаването на това човешко безумие тревогите и неприятностите растяха от ден на ден. Дойде и вестта за гоненията на евреите от хитлеристите в Германия и в държавите, които вече бяха тяхна те-

ритория, а също и на техните съюзници, каквато беше и България, подписа Тристания пакт. През март 1943 г. министърът на вътрешните работи Габровски издава заповед за депортиране на евреите в Полша, подписана от царя. Учителя разбира това и нарежда да повикат Лулчев. Лулчев пристига веднага – като военен той беше дисциплиниран човек. Учителя застава пред него и твърдо му казва: „Веднага намерете царя и му кажете, че ако допусне да изпратят българските евреи в Полша, то от престола, от царството и династията му и помен няма да остане!“.

Лулчев тръгва да търси цар Борис. В софийския дворец не го намира и никой не знае къде е. Заминал бил инкогнито, без да се обади някому. Лулчев отива в двореца *Враня*, в Костенец, в Чамкория, но и там го нямало. Лулчев се връща в София при Учителя и му разказва за неуспешната си обиколка. Учителя се отдръпва за миг в стаята си, след малко отваря вратата и произнася само една дума – „Кричим“, и затваря вратата. Лулчев веднага тръгва с кола за Кричим и намира царя да се разхожда из двора на земеделското училище. „Кой ти каза, че съм тук?“ – строго го посреща царят. Лулчев му отговоря: „Прати ме г-н Дънов да ви предупредя, че ако допуснете да бъдат интернирани българските евреи в Полша, то от династията, от трона и държавата ви и помен няма да остане“.

Царят веднага се връща с Лулчев в София, изисква заповедта от Габровски и я скъсва. Така в последния момент българските евреи бяха спасени.

БЪЛГАРИЯ ТРЯБВА ДА БЪДЕ НЕУТРАЛНА

По отношение на политическото положение на България Учителя е казвал всякога, и то при всички случаи, категорично: „България трябва да бъде неутрална!“. И при започването на Втората световна война той подчерта същото. Но кой от политиците слуша гласа на разума?

На 17 декември 1943 г. българското правителство обяви война на Съединените американски щати и на Англия. Не след много българският народ и по-специално тези, които живеяха в София, почувстваха суровата последица от тази фатална стъпка. Започнаха въздушните нападения над столицата. Населението масово напускаше града. Доидоха братя от провинцията да канят Учителя да отиде там, но той не се съгласи.

През тези тревожни дни още от сутринта Учителя отиваше с група приятели до полянките над Симеоново и прекарваха там целия ден. Приятелите бяха наели в селото една малка стаичка в случай на лошо време. Щом кучетата почнали да вият, кокошките тревожно да куккудякат, а петлите да се умърлушват и замлъкват, Учителя определял: „Днес ще има нападение“. Не минавали и няколко часа, и черните ята се задавали, за да пуснат товара си над града, а някои просто го изсипвали над полето.

БЛАГО ЗА ВСИЧКИ

Учителя обичаше течащата вода, затова често излизаше срещу течението на чистия, бистър планински поток, който, слизайки от Витоша, минава през Симеоново. На левия бряг на този поток открихме изворче с кристална вода и впоследствие там се направи чешмичка. Учителя казваше, че това е една от най-хубавите води на Витоша, и препоръчваше да се пие от нея.

Долината на рекичката, тогава девствена, днес е хубав парк с езерца, чешмички и затревени полянки. Там столучани намират условия за приятен отдих. Дето стъпваше кракът на Учителя, всичко се облагородяваше и ставаше благо за всички.

10 ЯНУАРИ 1944 ГОДИНА

На 10 януари 1944 година стана най-голямото нападение над София, градът просто гореше. По това време Учителя е бил в дома на моя брат Борис, намиращ се вдясно от пътя за Симеоново, на около 200 метра зад боровата гора. „Дотогава – разказваше брат ми, – ако понякога биваше у нас по време на бомбардировките, Учителя не излизаше. Обаче този път той излезе и дълго гледа града. На сутринта отидохме на Изгрева. София продължаваше да гори, градът беше напуснат, а над него тегнеше тъмен облак от пушеци. Учителя застана в сред поляната, като гледаше мрачната картина, и с прискърбие каза: „Тук няма вече условия да се поддържа връзка с Бога. Да излезем!“.

Тогава дойде поканата от село Мърчаево. Брат Темелко предлагаше къщата си на Учителя.

МЪРЧАЕВО – ИЗВОРЪТ НА ДОБРОТО

Село Мърчаево е разположено в западните поли на Витоша, откъдето се открива прекрасен поглед към пернишката котловина и към възвишенията на Голо бърго. От всички шопски села в околността на София то беше едничкото, където се образува братски кръжок. В него влязоха хора, енергични и трудолюбиви, изпитани в борбата на живота. Те не бяха с никакво толкова дълбоко религиозно чувство, но всичките до един бяха интересни натури, които бяха дошли в допир с идеите на учението по пътя на собствения си опит.

След онази януарска бомбардировка Учителя с една малка група приятели се евакуира в Мърчаево. Учителя бе настанен в една от стаичките на скромната селска къщичка на брат Темелко. Започна нов етап от живота на Братството, описан в разговорите *Изворът на Доброто*⁷².

В Мърчаево Учителя прекара докъм месец октомври 1944 г. След заминаването на Учителя тази стаичка се превърна в скромен музей и старият вече брат Темелко, останал сам, без другарка, посрещаше с топлота честите посетители на тази обител.

В онези дни братята и сестрите от Изгрева и от София се евакуираха в други, по-близки или далечни селища на страната, но те не пропускаха при първа възможност да посетят Учителя в Мърчаево, така че връзките ни оставаха трайни. Трябва да отбележим, че всякога и навсякъде, където отидеше, Учителя най-напред обръщаше особено внимание на изворите. За него изворите представляваха един велик символ на всеотдайност, на жертва и на ще-

гност. Затова първата му грижа беше да ги почисти, да отвори техния път и да ги разхубави.

В двора на брат Темелко Учителя и приятелите с особена грижа и внимание събраха водите от няколко малки и незначителни изворчета, на които преди това семейството даже не обръщаше внимание, и от тях направиха голям извор, на който се даде името *Изворът на Доброто*. В работата при устройването на този извор взеха участие приятелите, които непрекъснато идваха от най-различни краища на България, за да видят Учителя и да чуят беседите му, изнесени в Мърчаево. *Изворът на Доброто* привличаше вниманието и стана любимо място на приятелите.

Около извора се направи красива площадка с разнообразни по форма и цвят камъчета. До извора се отиваше по три стъпала, които символизираха трите принципа – Любов, Мъдрост и Истина, които извеждат човешката гуша до великия извор на Живота. На източния край на двора се направи друг голям извор, който Учителя нарече *Изворът на Мъдростта*. За външния вид и за украсата на извора също се вложи много старание. Около изворите всякога беше оживено и се водеха приятни разговори. Водата на селото беше варовита и неприятна за пиене, а тази на изворите се оказа мека, сладка и приятна. Като се разчу това, и селяните почнаха да взимат вода за пиене от тях.

Недалеч от Мърчаево, на около четири километра на запад, в чудно красива и магнетична долина извираше и един топъл минерален извор. До идването на Учителя селяните го употребяваха само за изпиране на грехи. Но когато той посочи високите качества на водата му и неговото благотворно влияние при пиене и къпане, хората от цялото село и от съседните села взеха да я употребяват за тези цели.

След няколко години там се пуснаха сонди и за изблик-
налата целебна вода се направиха бани и басейн за къпане.
Тази долинка с топлата минерална вода стана важен хиги-
енен и курортен център, особено необходим за трудовете
хора от град Перник. Около извора и баните се построиха
много вили и къщи, които стана цяло селище, което наре-
коха Рударци.

ХИЖА ОСТРИЦА И ХИЖА ЕДЕЛВАЙС

Често Учителя се изкачваше и към по-високите места
или върхове на западния дял на Витоша, следван от група
братя и сестри. При една от тези екскурзии той пожела
да посети хижа *Острица*, която по-късно изгоря, но после
направиха на същото място друга, по-удобна. „Събрахме
се около 40-50 души – отбелязва Борис Николов, който е
присъствал там, – и възлязохме полека нагоре. Дните бяха
слънчеви и тихи. Спряхме за по-дълга почивка при едни чюд-
но красиви и обли камъни. Накладохме огньове, чайниците
завряха, пяхме чай и събрани около Учителя, пяхме песни.
Той бе дълбоко замислен и почти не разговаряше. Явно
беше нещо измъчен, нямаше и апетит, а сестрите се чуде-
ха какво да приготвят, за да бъде приятно и вкусно за него.

Когато стигнахме хижа *Острица*, Слънцето вече кло-
неше на запад. Хижата бе празна, само пазачът се мярна и
изчезна. Останахме сами, бяхме пълни господари на хижа-
та. Разположихме се добре и турихме в ред разхвърляното
домакинство. Вечерта запалихме печката, стана топло и
уютно. На другата сутрин, както ни е обичаят, излязохме
на връх Острица да посрещнем Слънцето. Пяхме песни, на-

правихме гимнастическите упражнения и Учителя гържа кратка беседа. Небето се отвори над нас и пак се затвори. Така прекарахме пет-шест дни в друг свят. Шестия ден привечер бяхме определили за слизване.

Учителя се приближи към мен, бяхме пред хижата, и като гледаше хубавата земя при тъй спокойно падащата вечер, рече: „Може да останем още няколко дни, че вече няма да дойдем“. За провизии пратихме хора в Мърчаево, а ние се преместихме в хижа *Еделвайс*. Една хубава алея водеше към тази малка хижа, скрита в гората. Там също бе останал само пазачът и хижата беше изцяло на наше разположение.

Прекарахме пет или шест дни сред чудна тишина, чистота, въздух и слънце, имаше пълна хармония между всички. Вечер пеехме песни и разговаряхме, а Учителя се освежи и ободри. Сутрин отивахме на една поляна, която беше четвърт час по на изток, заобиколена от млада борова гора. Едно приказливо поточе прекосяваше поляната и създаваше чудна прелест със своето чуруликане. Сочни треви и пъстри цветя се разстилаха наоколо ни. Тук правехме сутрешната си молитва. След гимнастическите упражнения Учителя гържеше кратка беседа. Присъствието на Великия разумен свят се чувстваше от всички. Лицата горяха, сърцата преливаха от обич – великият свят слезе със своя мир и хармония между човеците. Учителя се радваше, като ни гледаше и като слушаше песните. Това беше неговата среща с небесните братя.

В деня на връщането си направихме обща закуска на масите в хижата. Учителя подкани приятелите да тръгнат, а той остана пред хижата. Предния ден пазачът се пипкаше да прави някаква пейка, но не беше така сръчен, та му казах да я остави, аз да я направя. Той се съгласи с охота. На

сутринта преди тръгването имах да довърша нещо малко от нея. Щом приключих, веднага предадох инструментите, а Учителя все още стоеше отвън и ме чакаше. Като ме гледаше така, ми каза: „Иди легни под пейката и напиши гения, часа и минутата. Напиши още: „България – пълен неутралитет!“. Това беше директива на Бялото Братство до тези, които щяха да управляват България.“

ВИТОША – БЪЛГАРСКИЯТ СИНАЙ

През лятото на 1944 г. в село Мърчаево се състоя и последният събор на Братството. Бяха пристигнали приятели от цяла България.

В ранната утрин на първия ден от събора се събрахме на една красива поляна, разположена над селото, където Учителя изнесе вдъхновена беседа. След това изграхме музикалните упражнения на Паневритмията. Никой не допускахе, че това е последният събор на Братството с Учителя. Съборът стана в полите на Витоша – българският Синай.

ЗАВЕТЪТ НА ЛЮБОВТА

След 9 септември 1944 г. приятелите захванаха да се завръщат по домовете си. А Учителя остана в Мърчаево както през септември, така и през октомври, и чак в края на този месец се прибра на Изгрева.

„Пак блеснаха лампите в ранните утринни часове – отбелязва брат Жечо. – Школата се поднови. Учителя започна наново лекциите в сряда и в петък, както и утринните слова в неделя сутринта и неделните беседи в десет часа. Но наглед във всичко имаше някакво затишие, всички спокойно се нагласяваха към настъпилите по-други условия на живот. Само Учителя е знаел какво предстои. Едва когато си замина, онези, пред които беше казал по нещо в Мърчаево, започнаха да си спомнят и да обясняват казаното.“

Политическият живот в страната следваше своето развитие на един мъчителен и преднамерен план към ликвидиране на миналото и на всичко друго, което е извън партията на комунистите и на нейните партийни директиви. През октомври и ноември се състоя т.нар. Народен съд. Създадоха се обвинения за съдене на виновниците от миналия режим. Арестуван бе и Любомир Лулчев, обвинен като съветник на цар Борис. През това време Учителя говори беседите, отпечатани в третия том на *Заветът на Любовта*⁷³. Но вече явно се забелязваше неговото телесно отслабване. Въпреки това състояние той направи няколко екскурзии до онези любими места, свързани с делото му. През тези екскурзии, както отбелязва Борис Николов, който всякога го е придружавал, Учителя често се е спирал,

стоял е по няколко минути и с усилие на волята е продължавал пътя Си, понякога е слагал ръка на сърцето Си.

Явни бяха признаците на отпадналост у Учителя, и все пак той намери сили да посети онези любими за него и за нас места, навярно за да си вземе сбогом с тях. „Около това време – разказваше брат Борис – бяхме останали за малко с моята другарка в провинцията. Като се върнахме, Учителя бе наредил да отидем при него. Когато се явих, беше вече доста отпаднал, но ме попита дали можем да отидем на Мусала. „Разбира се, че може“ – отговорих бързо аз и Учителя посочи няколко души, които да поканим. Не искаше голяма група.“

По онова време можеше да се наемат частни коли, но трябваше разрешение за бензин, а това ставаше трудно – трябваше да има сериозни оправдания за разхода му. Какви причини да посочи Борис? Притиснат от необходимостта, той казал една неготам вярна причина. И щом получава разрешение, връща се на Изгрева доволен, за да каже, че всичко е уредено. Но още преди да отвори уста, Учителя го поглежда строго и му казва: „Аз на кола, получена с лъжа, не се качвам“. С наведена глава, засрамен, Борис се връща при милиционерския началник, който е дал разрешението, и му казал точната истина, че Учителя Петър Дънов иска да отиде с кола до Чамкория. Началникът без възражение разрешил.

„Така всичко бе уредено и ние тръгнахме с леките коли към Чамкория. После пешком – нагоре, с багажите на гърба. Нямаше нито коне, нито магарета, които да наемем. Бавно, с често спиране и почивки стигнахме до хижата. На другия ден по същия начин стигнахме до върха. След като се върнахме от Мусала, направихме прощална екскурзия и до Черни връх, витошкия първенец.“

КРАЯТ

В началото на месец декември 1944 г. бях в село Орешак, Троянско. С това селище, прикътано в полите на Стара планина, населено със способни и предприемчиви занаятчии, поддържах добри търговски връзки и често ходех там. Между другото производство те украсяваха с пирогарфия гребни гървени изделия. По това време нямаше нищо по-сериозно като обект на търговска дейност.

Привърших работата си, за която бях отишъл, и тръгнах без посока из селото да се поразходя. На една от уличките гледам сравнително просторна за това село кожухарска работилница. Веднага ми блесна в ума гали тук не бих могъл да осъществя търговска сделка. По това време някаква модна вълна беше заляла хората да носят кожуси, простишко направени, със или без ръкави. Организирането на едно такова производство би било много сполучлива работа, още повече, че се задаваше зима.

Влязох в работилницата и насреща ми излезе един приветлив човек – собственикът. Чертите на лицето му показваха природна интелигентност и предприемчивост. Това ме окуражи да пристъпя направо към целта на моето посещение. След като му изложих своя план, той отговори: „Да, всичко това, което предлагате – да се организира едно производство на кожуси, е много добро, но в момента нямам нито подходящи работници, нито материали“. Явно нямаше условия за голяма сделка.

В този момент, както седях на стола, в мен се породи смътна тревога, че Учителя изстива и няма топла греха, с която да се предпази от студа. Тогава се обърнах към за-

наятчията и го запитах дали няма поне един готов кожух. „Да – отговори ми той, – имам. Един много хубав, с кожи от гъста козина, готов е, остава само да му прикача ръкавите. Ако почакате до половин час, ще ви го приготвя.“

Разбира се, останах. След уреченото време кожухът, с обагрени в кафяво меки агнешки кожи, беше готов. Платих и се понесох на велосипеда си по обратния път към Габрово. Тревогата за съдбата на Учителя дълбоко легна в сърцето ми и ме караше с все сила да натискам педалите по дългия седемдесеткилометров път. От Габрово, без да губя време, още същата вечер тръгнах за София. Пристигнах сутринта на Изгрева и помолих една сестра да предаде кожуха на Учителя. Разбрах, че той го е приел и го е облякъл пред нея с голямо удоволствие.

В онези години всякога бързах, живеях в едно трескаво и непрекъснато напрежение. В София не се загържах за дълго. Чак към края на декември бях отново на Изгрева. Чух, че Учителя не бил нещо добре, но на тези приказки не обърнах внимание. Продължих да живея с мисълта, че големите изненади и събития са само в историята, но не и около нас.

Една нощ, не мога да кажа дали това беше сън, или нещо друго, гледам – Учителя идва при мен много официално облечен и ми казва: „Няма смисъл, Николай!“. От начина, по който ми каза тези думи, от израза на лицето му аз разбрах, че за неговото дело и работа в България условия повече няма да има и затова по-нататъшното му престояване тук е без смисъл. Впоследствие това напълно се оправда. След тези думи той се обърна и тръгна с енергични стъпки към една вага, по която течеше мътна вода. Над вагата беше проснато едно гърво за мостче, такова, каквото селяните поставят над пенливите рекички в планините. На тясното място седяха двама души един зад друг, облечени

също с такива грехи, каквито Учителя носеше. Първият беше по-висок, а другият заг него бе на ръст колкото Учителя. Предният подаде ръка на Учителя, който вече беше стигнал до мостчето, и тримата минаха на отвъдния бряг.

Събудих се. В този момент вратата на стаята, в която бях легнал, се отвори и влезе посърнал по-големият ми брат. Аз го погледнах тревожно и го запитах какво има. Знаех, че той беше около Учителя и е в течение на всички събития около него. „Свърши, Учителя си замина!“ – с глух и пълен със скръб глас ми отговори той.

Беше 27 декември 1944 г. Завърши една велика епоха за нас, хората, които бяхме около Учителя. Завърши една велика епоха за човешкия род. Външната причина за заминването на Учителя беше силна простуда.

ВЕЛИКИЯТ ПРОМИСЪЛ

След две години, прекарани от мен на дунавския остров Персин, в концлагера край село Белене, ме докараха в дирекцията на милицията, при площад *Лъвов мост*, и ме затвориха в арестантска килия, където ме гържаха, мисля, повече от месец. В лагера прекарвахме в непосилна работа, при крайно оскъдна храна, но в арестантската килия преживях още по-мъчителен глад не само поради дажбата, но и поради това, че тук освен парченцето хляб даваха често някаква рядка чорбица, тук-там с по някое парченце карантия, която аз, като дългогодишен вегетарианец, не само че не можех да близна, но и ми ставаше лошо, като я помириших. Затова оставах през целия ден само на малкото парченце хляб.

Гладът беше изтощителен най-вече поради своята продължителност. В един особено мъчителен момент изведнъж само за миг вратата на килията се отвори и някой хвърли коматче хляб. Това стана така бързо, че не можах да забележа кой и какъв беше човекът, който ми направи това добро. Седнах с навлажнени очи и изядох коматчето троха по троха. Тогава си спомних случката, описана в Библията, станала с пророк Илия. Той бил подгонен от жената на цар Езекия, която искала да го обезглави, защото оскърбил нейните пророци, и бягайки, Илия се скрил в една пещера. Но за да живее, човек трябва и да яде. Великият промисъл му праща една врана, за да му занесе парченце хляб.

Няколко дни след спасителното коматче бях извикан и на два пъти бе разрешено да ми се купи хляб. Така бях спасен от мъчителния глад, докато ме закараха в затвора, където вече беше по-добре.

„ЕДНО Е ВАЖНО – ЛЮБОВ КЪМ БОГА. ТОВА Е ВСИЧКО, ТОВА Е ВСИЧКО!“

„През месец декември – отбелязва Жечо Панайотов – двамата с гругарката ми посетихме Учителя. Прие ни много любезно и както винаги имахме кратък разговор. Видяхме, че действително е отслабнал. На следващия ден приготвихме и му занесохме закуска – трахана, каквато още през есента сами бяхме направили. Знаехме, че Учителя обича трахана. Впоследствие разбрахме, че въобще не е хапнал от тази закуска, както е ставало с всичко, което братята и сестрите са му донасяли.

Тревогата около здравето и положението на Учителя растеше с всеки изминат час. Ние редовно посещавахме са-

лона, когато имаше лекции и беседи. Последния път Учителя говори на 20 декември, но беше толкова слаб! Онези ценни мисли са записани в беседата *Последно слово*, том трети от *Заветът на Любовта*.

Онези, които бяха близо около Учителя, прибягнаха го всички възможности, за да се внесе известно облекчение в състоянието му. Повикахме лекари от нашите среди, както и лекари отвън, за да го прегледат. Едни от тях се проуцнесоха, че Учителя страда от пневмония, а други, че е болен от сърце. Положението на Учителя беше някак сложно. Той ту полягаше на кушетката, ту сядаше, ту се разхождаше из стаята за малко. Виждаше се, че му е много тежко.

През една от последните нощи, както бе полегнал и имаше вид, че не може да стане вече, той изведнъж скочи, изправи се всред стаята с целия си ръст, лицето му цялото грееше. Учителя вдигна ръката си за благословия и със силен глас каза: „Едно е важно – Любов към Бога. Това е всичко, това е всичко!“. След това огънат като че ли угасна и той си легна“. Така отлиташе един велик живот, живот, отгаден на служба на Бога, в служба и в помощ на всяка жива форма, стремаща се към светлината.

Явихме се на Изгрева и на 27 декември, в сряда, деня на Общия окултен клас, но само изслушахме прочетената по-рано беседа. При разотиването си минахме край прозореца на приемната на Учителя. Завесите бяха вдигнати и ние отправихме поглед към Учителя, който лежеше. Това ни беше за последно сбогом с него.

Малко след това като подземен тътнеж се разнесе шепотът: „Учителя почина“. Тодор Стоименов, Боян Боев и други приятели уведомиха с телеграми братските кръжаци в провинцията за станалото събитие. За погребението

беше определена датата 30 декември – малка отсрочка, за да могат да дойдат в София желаещите братя и сестри от градове и села.

Същия ден, 27 декември, тялото на Учителя, облечено в бял костюм, бе оставено в салона, където той беше държал беседите. Непрестанно прииждаха братя и сестри и престоляваха в мълчание, за да склонят глава пред него. На всички той бе помагал със съвети за лекуване и с уреждане на трудни моменти в живота им.

ТЕЛЕГРАМАТА

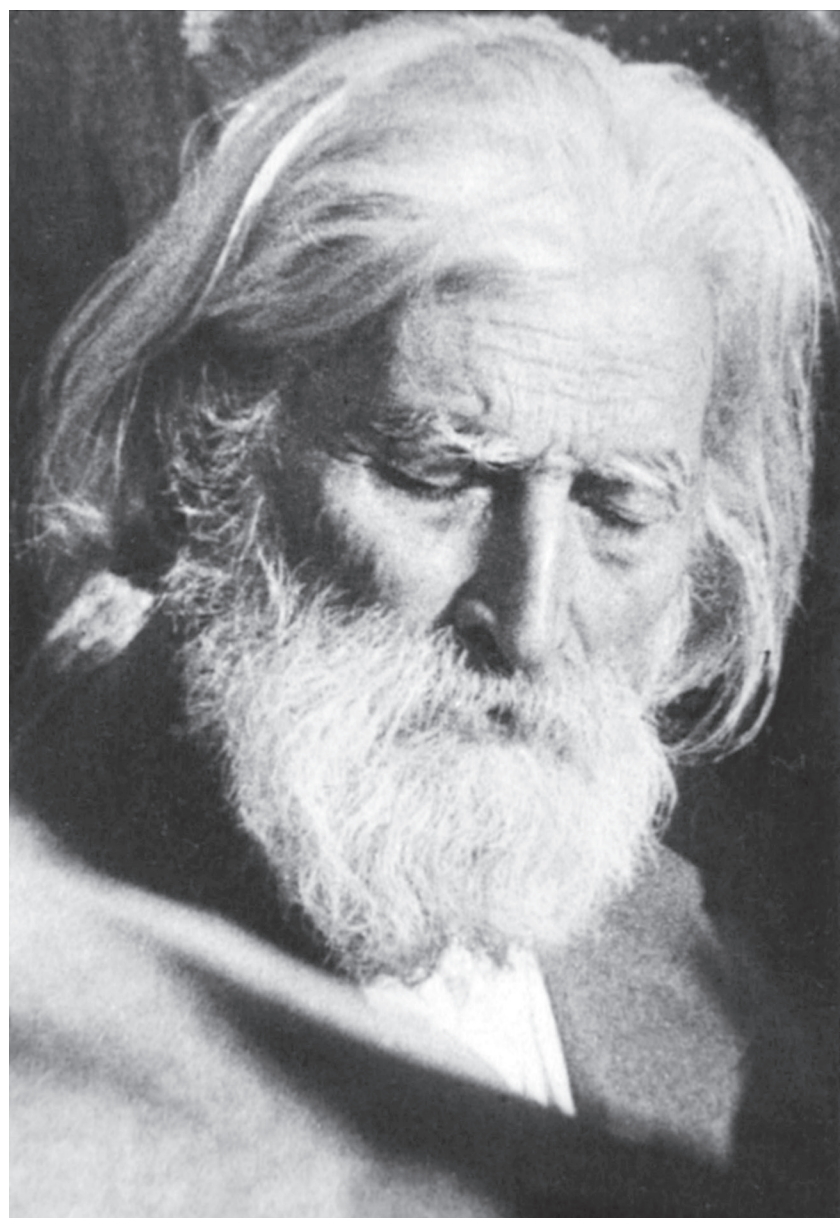
Разрешението погребението на Учителя да стане не в градските гробища, а в района на Изгрева, каквото бе желанието на всички ни, беше една сериозна задача за старейшините от Братството. Въпросът се обсъди сериозно и се стигна до заключението, че е добре да се поиска разрешението на Георги Димитров, който по това време беше още в Москва. Разчиташе се на неговото близко познанство с Учителя още от времето, когато са били непосредствени съседи на улица *Опълченска* 66. Още повече, че Учителя го е спасил не от едно преследване на полицията през бурните времена на отминалия режим.

Братята решават да подадат телеграма от името на доктор Иван Жеков, наш брат, което той веднага направи. Отговорът на Георги Димитров за съгласието му Учителя да бъде погребан на Изгрева идва навреме и Министерството на вътрешните работи дава също писмено разрешение.

943	ТАКСА	№ 852 (старъ № 52)	ПРЕДАДЕНА
РАЗПИСКА № 85	3	ТЕЛЕГРАМА	на 194
Москва	подаде телеграма	ОТЪ	на станция
5	ТАКСА	№	№
507	ла.	№	Продай
РПИСЬ:		№	Провърка
Категория	Колко думи	Подадена	Via
	36	29. III. 1944 г. 2 ч. 20 м.	Службени бележки
Москва			
Георги Димитров			
Български Близнеци			
Великият учител Димовъ предаде Богу			
духъ. Съдействувай да бъде погребенъ въ			
братското гробище за да не бъдатъ следъ			
негово поколение въ невезрестно семейно			
то поколение. Близките ни джжжжж			
много нему			
Д-р Мв. Москва			
Подател: Д-р Мв. Москва, нв. Царича Уолити, 1945			
март 13, София.			

При получаването на това разрешение точно навреме има един интересен, едва ли не мистичен елемент – имало е съдействие от невидимия свят, нещо като малко чудо. Дежурният телеграфист, който е предал телеграмата за Москва, разказва: „Телеграфните връзки до Москва по това време не бяха много уредени – приемаше се и се предаваше само в определени минути. След това връзката с Москва спря и когато след време се наложеше, оттам пак повикваха София – приемаше се и се предаваше. При такова едно предаване тъкмо предадох телеграмата за Георги Димитров – и Москва прекрати приемането.

Свърши се дежурството ми и аз си отидох. Бях забравил за тази телеграма. Но в една от близките ми следващи смени – ето, Москва пак приемаше. Това продължи в обичайните минути, през което време се получи телегра-

мата на Георги Димитров до Министерския съвет. В нея се разрешаваше погребението на Учителя Петър Дънов на братското място на Изгрева. Веднага след това, след тази телеграма, Москва прекрати работа с България. Изненадах се как стана така, че Москва извърши приемането и предаването за толкова необичайно кратко време. Но и аз се зарадвах, че се получи обратно отговор“.

Доиде 30 декември, всичко беше приготвено за погребението. Всеки влак довеждаше в София братя и сестри от разни градове и села. Кой когато научил, било от телеграма или от среща с приятели, взимаше влака и пристигаше, за да се сбогува с Учителя.

През своя живот на Изгрева Учителя обичаше често да си почива на една пейка, поставена под една малка лоза, разперила своите клонки на лек чардак, която беше в съседство на изгревската поляна. Там именно се определи място, където да се погребее тялото на Учителя. Два дни, преди да стане погребението, природата ознаменува това събитие, като постла земята с бяла снежна покривка, навя пухкав, чист сняг с дебелина 15–20 сантиметра. В деня на погребението небето се изчисти, беше тихо, показа се и Слънцето.

Ковчегът бе изнесен навън. Образува се процесия от братя и сестри и всички тръгнахме да обиколим местата, където Учителя се е движил. Минахме покрай приемната, към чешмата със зодиака, навлязохме в поляната, където играхме гимнастическите упражнения и Паневритмията.

Така стигнахме до лозницата. Ковчегът беше сложен и като пристигнаха всички братя и сестри, се пристъпи към изпълнението на определената програма – песни, молитви и съзерцание. Без други церемонии и прощавания ковчегът бе похлупен и внимателно спуснат. Погребението бе извършено.

ЗАВЕТНИ ДУМИ НА УЧИТЕЛЯ

През една от последните му нощи Учителя каза:
„Обичайте всичко, което аз обичам и на което аз се радвам.

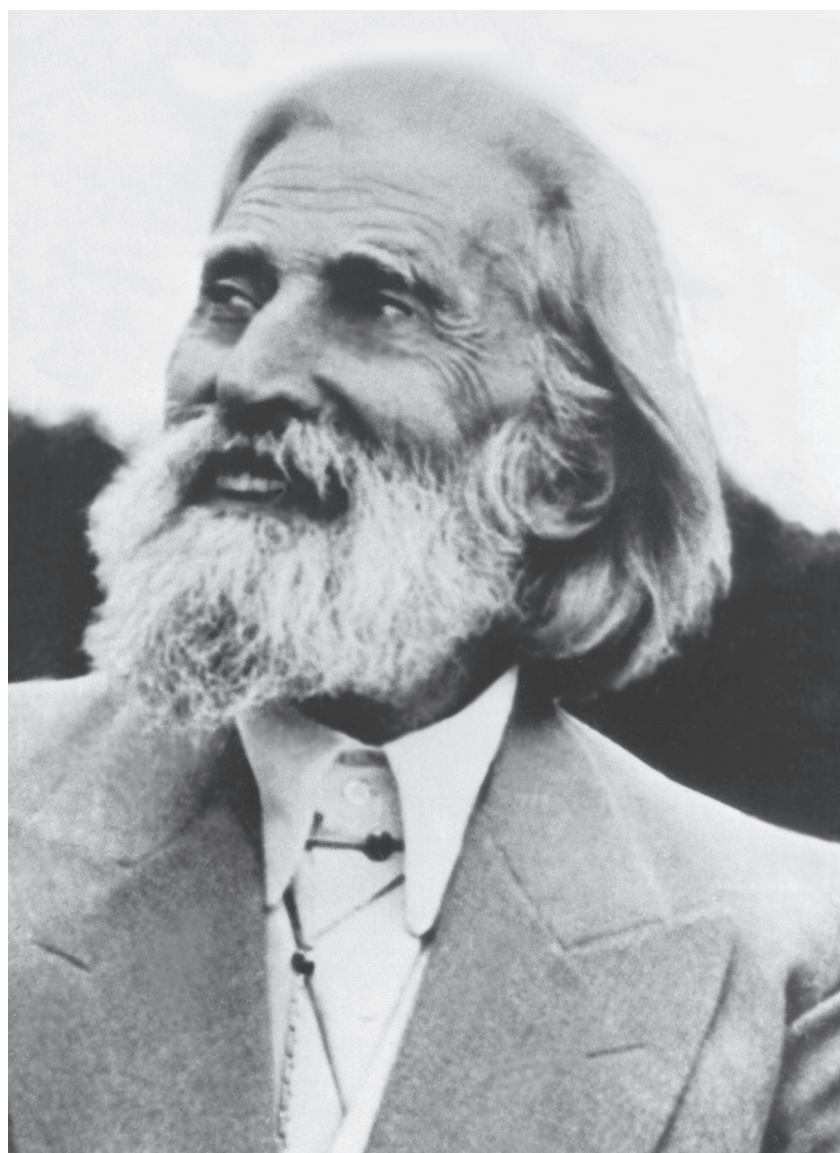
Служете на всичко, на което аз служа; любете всичко, което аз любя.

Аз си отивам за вашето добро и за доброто на България. Не смущавайте духа ми, радвайте се и веселете се за мен.

Не се обличайте в други форми освен в тази, в която съм ви облякъл.

Времето е кратко, будни бъдете и не се отчайвайте. Всички ще тръгнат с по-голяма ревност. Моего дело не е само тук, то ще продължи и горе. Верни бъдете на призива си. Мир ви давам на всички – приемоте го.

Една малка работа се свърши!“.

ПОСЛЕСЛОВ

Един ден през летенуването ни на Рила се наложи да потърсим каменни плочи за изграждането на бивак. Такива плочи от по-високо качество се намираха между петото езеро – Бъбрека, и шестото езеро – Сърцето. Организирахме се и заедно с Учителя отидохме за плочи. На връщане всеки носеше по една плоча.

По едно стечение на обстоятелствата останах сам, редом до Учителя. Ние седнахме да починем и тогава, докато дойдат другите, споделих с Учителя: „Учителю, добре е да се остави за бъдещите поколения и една по-осезаема следа, да се напише една история за живота и обстановката, при която протече Вашето дело. Освен словото и музиката, принципите и методите, които ни завещахте, нека и ние да разкажем за преживяното“.

РЕЧНИК НА ОСТАРЕЛИ И ЧУЖДИ ДУМИ

ангросист *фр.* Търговец на едро.

апостериорно *лат.* Който е добит чрез опита и почива на опита.

ашуре *тур.* Варено жито със захар и стафиги.

балдахин *ит.* 1. Красив навес от скъп плат над легло, кресло и гр.
2. Подвижен красив сенник на четири подпори.

бара *разг.* Вада.

бивак *нем.* 1. Временно разположение на войски за почивка или нощуване вън от населено място. 2. Място за почивка, за летуване; лагер.

болид *гр.* Много светла падаща звезда, която се движи с шум при пагането си; метеорит.

все-таки *рус.* Обаче, въпреки, все пак, при все това.

гюл *тур.* Роза, трендафил.

гюм *тур.* Голям метален съд с тясно гърло.

дирник *разг.* Задник.

дирхем *гр.* Византийска монета; днес парична единица в няколко арабски страни.

голап *ост.* Голям шкаф в стена с презгради за грехи, съдове и гр.

еминии *разг.* Плитки обувки без ток.

еснаф *тур.* 1. Сдружение на занаятчии от един занаят. 2. Дребен занаятчия. 3. *прен.* Лице с ограничени интереси и с тесен мироглед.

инкасирам *ит.* Представям документ за изплащане на дължима сума и я получавам.

импозантност *фр.* Внушителност; качество на нещо, което прави силно впечатление с външния вид и с големината си.

калеври *гр.* Плитки кожени обувки; пантофи.

кираджия *тур.* Наемател на помещение.

копраля *ост.* Дълъг остен, използван при оране, който на гебелия си край има лопатка за почистване на ралото.

кремък *ост.* Твърд минерал, кварц, от който при удар изхвърчат искри.

кросно *диал.* Част от тъкачен стан с прави кръгли гървета: на едното се навива основата, а на другото – готовата тъкан.

лобода *ост.* Градинско растение с бледозелени заострени листа, употребявани за готвене.

максул *тур.* Собствено земеделско производство.

медлено *рус.* Бавно.

ожидание *рус.* Очакване.

окрякахме орталъка *тур., разг.* Оплакахме се шумно, така че да ни чуят всички.

паралия *гр.* Много ниска масичка за хранене; софра.

пирография *гр.* Изкуство да се нанасят чрез изгаряне с нажежен инструмент образи в гърво или кожа.

подавялящо *рус.* Преобладаващо мнозинство.

прахан *ост.* Сухо вещество от гървесна гъба, което служи за запалване на огън от огниво.

прозябне *цсл.* Да израсне, да прорасне.

протосингел *гр.* Помощник на висш духовник, обикновено монах.

репарации *лат.* Парични или натурални платежи от победена страна на страната победител за пълно или частично поправяне на щетите от войната.

сааз *тур.* 1. Названия на някои растения, които виреят в благостни места. 2. Източен струнен музикален инструмент с дълга грижжа.

самун *тур.* Кръгъл хляб.

сахан *тур.* Плитка медена паница.

сеизмограф *гр.* Уред за записване на силата, посоката и разстоянието на раздвижването на земната кора при земетръс, взрив и др.

сторонник *рус.* Привърженик.

сури *ост.* 1. Светлосиви. 2. С размесени тъмни и бели косми.

сутерен *фр.* Подземен или полуподземен етаж.

токмак *тур.* Чук за хаванче.

трахана Хранителен продукт, приготвен от пшенично и царевично брашно, доматиен сок и червени чушки. След втасването на тестото, което се премесва около две седмици, то се накъсва на малки парчета и се оставя да изсъхне на слънце, после се стрива на малки парчета.

уг *ост.* Крайник, орган на тяло.

услишание *рус.* Чуване, слушане.

хармониум *гр.* Музикален инструмент от групата на клавишните инструменти. Звукът в него се извлича от свободно трептящи езичета без тръби.

цифра *нем.* Малък струнен инструмент с около 40 метални струни, опънати около резонаторна кутия, като на първите пет се изпълнява мелодията, а на останалите се акомпанира.

цяр *диал.* Лекарство.

чакмак *тур.* 1. Метален или стоманен полукръг за изкарване на искра чрез чукане в кремък; огниво. 2. Ударник на кремъклия пушка или на пицов.

шаяк *тур.* Груб вълнен плат; аба.

ярма *тур.* Смяна на едро зърнена храна за кърмило на добитък.

ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

¹ **Баучер, Джеймс Дейвид** (1850-1920) е британски журналист, дългогодишен кореспондент на в-к *Таймс* на Балканите, живял в София от 1892 до 1915 г. Той подлага на критика Букурещкия договор (1913 г.) и Ньойския договор (1918 г.), които смята за несправедливи спрямо България. След смъртта си е погребан край Рилския манастир.

² **Вестник Таймс** (англ.: *The Times*, в превод *Времената*) е британски национален вестник, издаван всекидневно от 1785. Заради историята си той е смятан за архивен и документален. Израел е влиятелна роля в политиката и в определянето на общественото мнение по международните въпроси. Традиционно е десен вестник и е силен привърженик на консерваторите.

³ **Опълченска** – става въпрос за ул. *Опълченска* 66 в София. От 1904 г. Учителя живее там в дома на Петко Гумнеров.

⁴ **Антиминс** – платно, на което се извършва Евхаристията. В буквален превод от гръцко-латински „антиминс“ означава „вместо трапеза“. В ранното християнство се използвало там, където нямало олтарни трапези за извършване на богослужението. Обикновено на него е изобразено погребението на Спасителя Христос. При освещаването антиминсът се помазва със светлото миро. В горния край на плата е вшитата частица от мощите на някой светец, а в противоположния стои саморъчният подпис на каноничния архиерей. В древни времена Светата литургия обикновено се извършвала върху гробовете на мъчениците. За да бъде възможно Евхаристията да бъде отслужвана и там, където няма гробове на мъченици, още оттогава били изготвяни антиминси с частица от мощи. Първите писмени свидетелства за употребата на антиминс са от VIII в., но предишното свидетелства, че това става още през първите векове на християнството.

⁵ **Арарат** е най-високият връх в днешна Турция (5165 м). Той се намира в североизточната ѝ част. В библейската книга Битие се говори за планината като за мястото, където лежи Ноевият ковчег след Потоп, описан там.

⁶ Планината **Синай** се намира в Египет, на Синайския полуостров, и е висока 2 642 м, състои се основно от скали. Арабското ѝ име означава „Моисеева планина“. В Библията се казва, че там Моисей получава Десетте Божии заповеди.

⁷ **Тавор** е възвишение с надморска височина от 588 м в Долна Галилея, близо до гр. Назарет в Израел. Християнската традиция я счита за мястото на Преображение Господне.

⁸ **Голгота** (ивр.: „лобно място“, от арамейски букв. „череп“) – мястото на разпятието на Исус Христос. Намира се извън стените на Йерусалим, при хълмовете на северозапад от града. В християнската традиция Голгота (хълмът) също така се разглежда като свещен център на света – „пъп“ на Земята.

⁹ **Дъновски, Константин** (1830–1918) е възрожденски учител и свещеник, роден в с. Читак (днес Устово, квартал на гр. Смолян). Завършва местното килийно училище, после учи в гръцко училище в Пловдив и в училището на Никифор Хаджиконстантинов в Татар Пазарджик. На 17 год. става учител в устовското килийно училище. Там преподава освен гръцки и български език и така буди народностното чувство у селяните си. Заради това гръцките духовници го отстраняват от училището. Заплашван със съд, през 1848 г. близките му го изпращат във Варненско. Той става първият български учител в с. Николаевка. През 1857 г. е ръкоположен за свещеник и служи в църквата на Николаевка и в *Св. Богородица* – Варна. След обявяване на независима българска църква през 1860 г. действа за построяване на българско училище, открито през 1862 г. Един от етажите му е преустроен за църква и там е отслужена служба на български език. Така К. Дъновски е първият български учител и български свещеник във Варна. Погребан е там в двора на църквата *Св. Богородица*. Баща е на духовния водач и Миров Учител Петър Дънов.

¹⁰ **Григорий VII** е 262-и вселенски патриарх в Цариград, от 1923 до 1924 г. Известен е като реформатор и поддържа въвеждането на Новоюлианския календар в църквата.

¹¹ **Короленко, Владимир** (1853–1921) е украински писател, журналист, публицист, общественик и правозащитник както в годините на царската власт, така и в периода на гражданската война и на съветската власт. Заради своите критически възгледи е подлаган на репресии и е заточаван в Сибир.

¹² **Димитров, Георги** (1882–1949) е български политик, ръководител на Българската комунистическа партия (БКП). Роден е в с. Ковачевци, но семейството му, което е протестантско, се преселва в София. Заедно с В. Коларов оглавява Септемврийското въстание през 1923 г. и е осъден задочно на смърт. След разгрома на въстанието бяга в Австрия и там става активист на Комунистическия интернационал (Коминтерна). През 1933 г. е обвинен в подпалването на Райхстага. Оправдан е по обвиненията в палеж, получава съветско гражданство и заминава за Съветския съюз, където остава до края на Втората световна война. Завръща се в България през 1945 г. Избран е за министър-председател през 1946 г. Оглавява БРП (к), която през декември 1948 г. се преименува на БКП.

¹³ **Радикалната партия** е основана през 1905 г. от Т. Влайков, Н. Цанов, А. Страшимиров и др. През 1922 се включва в коалицията Конституционен блок заедно с Демократическата партия. След Деветоюнския преврат през 1923 образува трайна коалиция с демократите, която по-късно прераства в Народен блок и участва в правителствата му. След Деветосептемврийския преврат през 1944 водачът на радикалите Георги Генов е съден от Народния съд и е изпратен в затвора. Въпреки това през 1945 партията е възстановена под името Радикална партия (обединена). Тя е част от правителствения Отечествен фронт до 6 март 1949 г., когато се саморазпуска и се влива в него.

¹⁴ **Обществото на народите** (англ.: *League of Nations*), съкратено ОН, е международна организация, съществувала между Първата и Втората световна война. Нейните цели са понижаване степенята на въоръженост, разрешаването на международните спорове и подобряването на световното благосъстояние. Идеята за създаването му е на американския президент Удроу Уилсън. Но то в крайна сметка се оказва неспособно да предо-

тврати враждебността на фашистките страни през 30-те години. Организацията на обединените нации (ООН) заменя Обществото на народите с по-голям успех, като наследява някои негови агенции и организации.

¹⁵ **Уилсън, Удроу** (1856–1924) е президент на САЩ за времето от 1913 до 1921 г. Прави ефективно антимонополно законодателство, подкрепя даването на избирателни права на жените, утвърждава расовата сегрегация на цветнокожите, въвежда мерки за забрана на детския труд и закон за създаване на система за трудови обезщетения, повишава надниците и подобрява условията на труд за железопътните работници, укрепва и разширява армията и флота. Уилсън отстоява на мирните преговори през 1919 г. оставането на Беломорска Тракия, Южна Добруджа и Цариградско в българските държавни предели. Лауреат е на Нобелова награда за мир за 1919 г.

¹⁶ **Заратустра** или **Зороастър** е персийски религиозен реформатор, основоположник на зороастризма, държавна религия на Персия в широкия период между XVII и VI в. пр.Хр. Зороастър предлага модела на света като сблъсък на два космични колоса. Основата на неговото учение е осъзнаването на борбата между силите на доброто и злото. В *Гатите*, песнопения, които се приписват на него, се говори за двата първични духа и за враждата им, извеждайки тяхното общо начало от Ахура Мазда, Духа на Слънцето. В по-късната зороастрийска традиция тези два духа придобиват дуалистична идентификация на два бога – Ормузд и Ариман, на светлина и мрак.

¹⁷ **Митра** е древноарийски, древноирански и персийски бог. Присъства в най-старата от Ведите. Митра е бог на правото и съюзите, на светлината и космическия ред, а в някои случаи той се доближава до представата за Слънцето.

¹⁸ **Теософското общество** е обединение на теософите. На гръцки теософия означава Божествена мъдрост. Името е използвано от Елена Блаватска, която през 1875 г. основава Теософското общество, което приема, че всички човешки същества притежават безсмъртен висш Аз, към който еволюират техните личности чрез развитието на съзнанието си. Вярват в

доктрините за прераждането и за кармата, които възприемат от езотеричния будизъм, с който са свързани много от идеите им, които съчетават религия, наука и изкуство. Поддържат тезата, че човекът се състои от седем тела, развитието на които се свързва с циклите на Природата и на Вселената.

¹⁹ **Блаватска, Елена** (1831–1891) е руска теософка и писателка, авторка на мистична литература и на пътеписи, известна с приноса си в езотеричната философия. През 1875 г. основава с помощта на Хенри Олкът организацията Теософско общество, силно повлияно от будизма и индуизма. Първата ѝ книга е *Разбулената Изида*. Блаватска твърди, че съдържанието на книгата ѝ е било диктувано от учители от невидимия свят по мистичен път. През 1878 г. Блаватска, Олкът и други членове на Теософското общество заминават за Индия с цел да изучават будизма и индуизма. В Агарте основават клон на Теософското общество. По-късно Блаватска се установява в Германия, където работи върху *Тайната доктрина*. Книгата е в два тома – *Космогенеза* и *Антропогенеза*. По-късно Блаватска се мести в Лондон, където основава списанието *Луцифер*.

²⁰ **Олкът, Хенри** (1832–1907) е американски общественик, основател и първи президент на Теософското общество. Полковник и адвокат, той се увлича по спиритизма. Това му дава повод за среща с Елена Блаватска. През 1875 г. те основават Теософското общество и отпътуват от Ню Йорк за Индия, където преместват и седалището на Теософското общество.

²¹ **Безант, Ани** (1847–1933) е ирландка, последователка на Елена Блаватска. Представителка е на Теософското общество и е негов председател от 1907 до 1933 г. Най-известните ѝ книги са *Древната мъдрост* и *Езотерично християнство*.

²² **Ледбийтър, Чарлз** (1847–1934) е англикански епископ, представител на Теософското общество и един от основателите на Либералната католическа църква. Философската му система съчетава християнски и източни идеи и се формира през дългото му пребиваване в Индия. Запознава се с Е. Блаватска в Лондон и с нея заминава за Индия, където приема будизма. Връща се в Англия и става един от известните оратори на Теософското

общество и секретар на Лондонската ложа, изнася лекции в Европа и Америка, където работи съвместно с Ани Безант в изследването на окултната химия и в астрален план – на мисли и емоции на човека, а също и на някои музикални форми. Ледбитер открива Джигу Кришнамурти и го обявява за учител на човечеството.

²³ **Джинараджаса, Чуруппумулладж** (1875–1953) е теософ и писател от Цейлон, четвърти президент на Теософското общество. В сферата на интересите му влизат философията, литературата, изкуството, религията, науката и окултизмът, той е и надарен лингвист, свободно владеещ няколко европейски езици.

²⁴ **Заменхоф, Лодовик** (1859–1917) е полски лекар от еврейски произход и създател на изкуствения език есперанто. Още като гимназист създава първата примитивна версия на свой изкуствен общ език, наречен Lingwe Uniwersala, като постепенно го усъвършенства. През 1885 г. приключва проекта си за международен език, познат днес като есперанто, а през 1887 г. издава първо на руски пособието *Първа книга* за правилата на този език. Започва създаването на клубове от симпатизанти на есперанто и се появяват преводи на най-популярните произведения на литературата. По инициатива на Заменхоф се създава международното есперантско движение.

²⁵ **Кропоткин, Пьотър** (1842–1921) – руски учен и общественик. Произхожда от княжески род, но по собствена воля отива на военна служба в Сибир, където се запознава с революционните идеи и със социалистическата литература. По-късно осъществява няколко експедиции в Източен Сибир, Китай и Далечния изток, публикувайки изследванията си в научни трудове, които му носят световна известност като учен. Кропоткин е сред най-авторитетните теоретици на анархизма. Най-известните му трудове са *Записки на революционера*, *Съвременната наука и анархията* и др.

²⁶ **Рагев, Георги** (1900–1940) още като ученик усвоява превзходно няколко класически и модерни езици. Приет е за студент по химия в СУ Св. Климент Охридски, но се прехвърля да следва в Математическия факултет, който завършва през 1925 г. Рагев е

главен редактор на списание *Житно зърно*, за което работи от основаването му през 1924 г. Той е преводач от френски, немски и английски език, а също така е автор на няколко книги и на десетки статии от областта на философията, астрономията и изкуството. Голяма е работата му върху беседите на Учителя. Той събира мисли от беседите, засягащи определени теми. Така създава книгата *Учителя говори*. Взима дейно участие в живота на Братството.

²⁷ **Томалевски, Георги** е писател есеист, личност с огромна обща култура. Роден е в Битолско през 1897 г. в семейството на българи, взели участие в Илинденското въстание. След потушаването му семейството се премества в София. Томалевски завършва физика и астрономия в Софийския университет, но предпочита литературната дейност и е сред изтъкнатите ни есеисти. През 1922 г. се запознава с Учителя Петър Дънов и се приобщава към основаното от него духовно движение. Той е един от основателите на списание *Житно зърно*.

²⁸ **Боев, Боян** е един от най-приближените до Учителя ученици. Роден е в Бургас. Владее френски, немски и руски език. Преди Балканската война е студент в Мюнхен, впоследствие завършва Софийския университет със специалност Естествени науки. Среща се с Учителя около 1912 г., когато е присъствал на събор във Велико Търново. През 1924 г. се премества в София и посвещава живота си на Братството. Добър стенограф, Боян Боев неотлъчно е до Учителя и записва всички негови мисли и изказвания в провежданите разговори. Написва и издава свое изследване – *Учителя за дишането*, а през 1943 г. излиза и негов цялостен и задълбочен психологически труд по въпросите на възпитанието – *Учителя за образованието*.

²⁹ **Константинов, Методу** е философ, писател и обществен геец, един от най-ерудитите и образовани последователи на Учителя Петър Дънов. Той следва философия в София и международно право в Полша, защитава докторат в Познанския университет. След завръщането си в България работи в министерствата на вътрешните работи и на финансите. Като директор на дирекция Пропаганда през 1943 г. е запознат с плана

за депортиране на българските евреи до лагерите на смъртта и изиграва важна роля в спасяването им. Д-р М. Константинов е автор на множество публикации на български и френски език. Сред тях изпъкват съчинения с научен и езотеричен характер (*Световна астросоциология, Новата култура в ерата на Водолея* и др.). През 1922 г. М. Константинов става първият заселник в селището на Бялото Братство на Изгрева.

³⁰ **Списание Житно зърно** излиза от 1924 до 1944 г., списвано от ученици и последователи на Учителя Петър Дънов. То е продължение на сп. *Нов живот*, издавано до 1923 г. от Георги Марков и М. Константинов. *Житно зърно* излиза до 1944 г. и е считано за официален орган на общество Бяло Братство в България. Негов главен редактор е Георги Радев, а членове на редакционния съвет са Г. Марков, М. Константинов и Добрин Гарвалов.

³¹ **Всемирна летопис** е българско списание за езотерика, излизало в София от 1919 до 1927 г. Издател и главен редактор на списанието е софийският адвокат и поет символист Иван Толев. Списанието поддържа постоянна рубрика по окултни науки – астрология, хиромантия и др., помества сведения за паранормални явления, както и новини от културния живот.

³² **Цимисхий, Йоан** е бележит пълководец, човек с безупречни маниери и привлекателна външност. Успява да дойде на власт чрез брутален преврат, в който убива вуйчо си, император Никифор II. Веднага след това Цимисхий е коронован за византийски император (969–976).

³³ **Мория** (Ел Мория) е Махатма, станал известен на света през XIX в. благодарение на Теософското общество. Между 20–50-те години на XX в. Учителя Мория сътрудничи с Елена и Николай Ръорих. Наставленията му са постъпвали отчасти като лични писма, адресирани до негови ученици и издадени в книгите *Чашата на Изтока* (1925) и *Писма на Махатмите*. Е. Блаватска твърди, че благодарение на Махатма Мориа, на Кутхуми и други Учители били написани нейните основни трудове *Разбулената Изига* и *Тайната доктрина*.

³⁴ **Кутхуми** според теософите е заемал поста Чохан на Втория лъч на Мъдростта и йерарх на Храма на озарението в Каш-

мир. Той обучава в изкуството на медитацията. Смята се, че е пътешествал много, посещавал е Оксфордския университет и е учил в Лайпцигския университет през 70-те години на XIX в.

³⁵ **Кришнамурти, Джугу** (1895-1986) – индийски философ, станал популярен още като момче заради идеята на теософите да финансират духовното обучение на няколко момчета, смятани за гениални, едно от които да бъде обявено за Миров Учител (Майтрея). Заради Кришнамурти теософите основават Орден на Звездата на Изтока, но той по-късно го разпуска и се отказва от вменената му роля на Миров Учител. До края на живота си чете лекции по целия свят, като основа на неговата философия е разбирането му за свободата и за развитието на самосъзнанието.

³⁶ **Ферми, Енрико** (1901-1954) е изтъкнат италиански физик. Основните му изследвания и постижения са в областта на атомната и ядрената физика, на статистическата механика, космическата физика, физиката на високите енергии и астрофизиката. Той е един от основоположниците на квантовата механика. Открива забавянето на неутроните, което носи името *ефект на Ферми* и създава теорията, която го описва. За нея през 1938 г. получава Нобелова награда за физика. В построения от него първи ядрен реактор осъществява първата верижна реакция.

³⁷ **Макмилан, Харолд** (1894-1986) е британски политик консерватор, министър-председател на Великобритания от 1957 до 1963 г. Неговата историческа реч „*Wind of change*“ (*Вятърът на промяната*) в Кейптаун се счита за крайъгълен камък в процеса на деколонизацията. Той я произнася пред парламента на Южна Африка на 3 февруари 1960 г. Преди това е пропътувал около месец из британските колонии и изразява позицията, че консервативното правителство възнамерява да даде независимост на много от тези територии. В Африка това се осъществява през 60-те години.

³⁸ **Сефаруал** (Sefaral) е английски журналист, астролог и окултист от XIX-XX в. Учи източни езици, медицина и психология в отношението им към окултното. Той е сред сътрудници-

те на Блаватска и става един от основателите на Теософското движение в Англия. Публикува астрологичното ръководство *Сребърен ключ*.

³⁹ **Занони** – роман на Едуард Булвер-Литон, по-известен като лорд Литон, (1803-1873). Булвер-Литон е проявил интерес към мистериите на висшия окултизъм още в ранната си младост и преди тридесет и третата си година постига високо посвещение. Преминува през най-висши йерархични нива в оргена на *Розата и Кръста*. Прототипът на главния герой на романа *Занони* е Франсис Барет – херметист, кабалист, посветен в магията, върховен велик майстор на Англия преди Булвер-Литон. Романът *Занони* е преведен на български от Георги Радев, един от близките ученици на Учителя.

⁴⁰ **Коларов, Васил** (1877–1950) е български политик, ръководител на Българската комунистическа партия и на Коминтерна. Той е държавен глава на България (1946–1947), министър-председател в 65-то (1949–1950) и 66-то (1950) правителство.

⁴¹ **Генов, Гаврил** (1892–1934) е офицер и политик, участник в Септемврийско въстание (1923), член на Заграничното бюро на ЦК на БКП. От 1927 г. живее в СССР, където работи в българската секция на Коминтерна.

⁴² **Беседата** *Новият живот* е включена в сборника *Беседи, обяснения и упътвания от Учителя*, Съборно слово, 1922–1924 г.

⁴³ **Ляпчев, Андрей** (1866–1933) е български политик от Демократическата партия и от Демократическия сговор. Той е министър-председател на България (1926–1928 и 1928–1931).

⁴⁴ **Ватралски, Стоян** (1860–1935) е български общественик, писател и публицист, първият българин, завършил Харвардския университет. След завръщането си в България основава Българо-американско дружество. Преподава в Американския колеж и в Софийския университет. Политическата му насоченост е радикална, но не проявява интерес към политически постове. Многобройните си познанства със световни политически фигури използва като възможност да популяризира родината си.

⁴⁵ **Гибън, Едуард** (1737-1794) е английски историк, изявен парламентарист, автор на книгата *Залез и упадък на Римската империя* (в 7 тома), която обхваща историята на Древния Рим и Византия от края на II в. до 1453 г.

⁴⁶ **Демостен** (384–322 г. пр.Хр.) е известен древногръцки гържавник и оратор.

⁴⁷ **Щайнер, Рудолф** (1861-1925) – австрийски философ и общественик, основоположник на антропософското движение. Виген изследовател и интерпретатор на творчеството на Гьоте. През 1913 г. се отделя от Теософското общество на Блаватска, като създава Антропософското общество. Разработва новото изкуство Евритмия. Най-известните му произведения са *Въведение в тайната наука*, *Духовните йерархии*, *Откровенията на кармата*, тълкуването на Евангелията и др.

⁴⁸ **Теодорова, Паша** (1888–1972) е родена в Болград, Украйна. Израства и получава образованието си в София. Завършва химия и работи като учителка в софийска гимназия. За пръв път среща Учителя Петър Дънов през 1915 г. и започва да посещава беседите, които той изнася на ул. *Опълченска* 66. През 1916 г. е поканена и става стенограф на беседите му. Участва в целия процес на издаването на Словото – от дешифрирането през редакцията и печата.

⁴⁹ **Андреева, Елена** (1899–1990) е родена близо до Битоля, Македония. Завършва Първа девическа гимназия в София и философия в Софийския университет. Тя се среща за пръв път с Учителя през 1920 г. Започва да посещава беседите му, а от 1921 г. и да ги стенографира. След 1944 г., когато Учителя завършва земния си път, Е. Андреева продължава да работи със Словото и до смъртта си през 1990 г. дешифрира стенограмите, необработени дотогава.

⁵⁰ **Керемидчиева, Савка** (1901–1945) е родена в Цариброд. Когато е на 4 години, Учителя гостува в дома им. Скоро след това семейството се премества в София, за да може да посещава беседите му. Едва 12-годишна Савка отива при Учителя, който дава насоки за духовното ѝ развитие. Тя учи филология и педагогика. През 1921 г. заедно с Е. Андреева и П. Теодорова започва да стено-

графира на Изгрева лекциите на Учителя. Савка е винаги близо до него и често при разговори отправя свои въпроси. Тя стенографира стриктно отговорите, които Учителя ѝ дава, подрежда отговорите му и през 1924 г. на Рила му поднася подготвена от нея книжка – *Свещени думи на Учителя. Привет към ученика*, която излиза през 1938 г.

⁵¹ **Радев, Симеон** (1879–1967) е български писател, дипломат, историк, революционер и публицист от Македония. Автор е на *Строителите на съвременна България* – едно от най-важните историкографски изследвания в българската литература.

⁵² **Николов, Борис** (1900–1991) е роден в Габрово. Учи естествени науки и агрономство в Софийския университет, после учи и в Консерваторията, владее стенография, чиракува при различни майстори: резбар, лютиер и др. Запознава се с идеите на Учителя и се присъединява към групата братя и сестри, образували малко общество край него. След смъртта на Учителя е председател на Братския съвет на Братството и работи за запазване на Словото. Съхраняването на отпечатаното слово е трудно и рисковано. През 1957 г. се извършва акция срещу Братството. В цялата страна се предприемат обиски и се конфискува литературата, свързана с Учителя, правят се финансови ревизии, инсценират се счетоводни нередности в Братството. Борис Николов и други братя са арестувани и са осъдени за 12 години затвор, но през 1963 г. са амнистирани и освободени.

⁵³ **Периклиева, Милка** (1908–1978) още 15-годишна започва да посещава беседите на Учителя. Работила е като детска учителка и е прилагала успешно в професията си знанията и конкретни негови методи за работа с децата и с музиката. Тя е една от тези, които са записали Паневритмията.

⁵⁴ **Лулчев, Любомир** (1886–1945) завършва Военното училище в София. Служи като офицер в армията, после завършва авиация във Великобритания. Участва в Балканските и в Първата световна война. През 1919 г. е уволнен от служба. Става привърженик на учението на Петър Дънов. Издава няколко книги, сред които са *Ясновидството и ясновидските предсказания на Лулчев*, *Обществен морал* и *Дънов* и др. По-късно става съветник на цар

Борис III. След 09.09.1944 г. е арестуван. Осъден е на смърт от т. нар. Народен съд и е екзекутиран.

⁵⁵ **Проф. Йоцов, Борис** (1894–1945) е български славист, юрист, литературен историк и критик, политик, член-кореспондент на БАН. Дългогодишен преподавател по литература в Софийския университет, той е министър на народното просвещение през 1942–1944 г. Осъден е на смърт от Народния съд.

⁵⁶ **Къосеиванов, Георги** (1884–1960) е български дипломат и политик. Завършва право в Париж, работи в дипломатическите представителства на България в Рим, Цариград, Берлин, Париж. През 1934–35 г. е началник на Канцеларията на цар Борис III, след което става външен министър и министър-председател.

⁵⁷ **Филов, Богдан** (1883–1945) е български археолог, историк на изкуството и политик. Той е министър-председател на България (1940–1943) и регент на малолетния цар Симеон II (1943–1944). Б. Филов е учен с принос в археологията и историята на античното и средновековното българско изкуство. Като политик до голяма степен е отговорен за включването на Царство България във Втората световна война на страната на Нацистка Германия. Осъден е на смърт и е екзекутиран от Народния съд.

⁵⁸ **Саабей бен Аагес** според преданията е основателят на астрологията, древен учител и посветен от Месопотамия. Основава своя школа, запазила се до средните векове на нашата ера.

⁵⁹ **Кааба** е древен храм, около който е построена джамията Масджид ал-Харам (Голямата джамия) в град Мека, Саудитска Арабия. В източния му ъгъл е вграден „Черният камък“, за който се предполага, че е остатък от метеорит. Според мюсюлманите той е изпратен от Бог на Земята след грехопадението на Адам в знак на грижа от висшите сили за човека.

⁶⁰ **Иванов, Никола** (1898–1979) е български учен с широка международна известност. Повече от 40 години той е начело на българската астрономия. Работи и в областта на висшата геодезия и математическата география. Професор в Софийския университет, академик и член на БАН.

⁶¹ **Дьо Бройл, Луи** (1892–1987) е френски физик, носител на Нобелова награда за физика за 1929 година. Той прави принос към теорията на светлината: според него светлината е вид лъчиста енергия с електромагнитен характер.

⁶² **Мардук** е върховен бог и цар на богове и смъртни във Вавилон, бог-създател, божество на есенното слънце, на заклинанията и предсказанията, покровител на Вавилон.

⁶³ **Мохенджо-Даро** (на урду букв. „хълм на мъртвците“) е древен град на Индската цивилизация, възникнал ок. 2600 г. пр.Хр. Намира се в Пакистан, по долината на река Инд. Бил е от най-големите градове – център на изчезнала цивилизация, и е сред големите загадки на археологията – преди 3500 години градът заедно с културата си е изчезнал.

⁶⁴ **Кеплер, Йохан** (1571–1630) е немски математик, астроном и астролог. Той е най-известен със своите закони за движението на планетите, наречени на негово име, публикувани в трактатите *Нова астрономия* и *Хармонията на света*. Кеплер има голям принос и в оптиката – в книгата си *Диоптрика* описва пречупването на светлината. Известен е и като конструктор на телескоп.

⁶⁵ **Георгиев, Борис** (1888–1962) – български художник, който следва живопис в Санкт Петербург, а после в Германия. Установява се да живее в Италия, където създава едни от най-великолепните си шедьоври. През 1922 г. се завръща в България, където се среща с Петър Дънов. Прави портрет на Учителя, който е запазен. Участва в множество международни изложби, пътешества из страни като Индия, Бразилия, Италия и др. В Индия се запознава със световноизвестни личности като Махатма Ганди, Рабиндранат Тагор, Джавахарлал Неру и др. Пътешества из Хималаите, където се среща със своя духовен учител Николай Ръорих. Тук той създава поредица пейзажи и портрети, вдъхновени от индуските легенди и от мистицизма на културно-религиозното богатство на Индия. Носител е на голямата награда *Короната на Италия* за цялостното си творчество.

⁶⁶ **Шилянова, Цветана** (1903–1994) е българска художничка, приближена на царското семейство до 1944 г. Завършва живопис

в Художествената академия, специализира в Париж, работи в Прага и Виена. Майстор е на натюрморта и портрета. Интересува се от учението на П. Дънов, което дава отражение върху творчеството ѝ.

⁶⁷ **Хуберман, Бронислав** (1882–1947) – цигулар виртуоз, полски еврей, основал Палестинския оркестър, който по-късно се превръща в Израелски филхармоничен оркестър. Живял е във Виена, но е прокуден оттам през Втората световна война.

⁶⁸ **Пишхога, Вацлав** – чешки цигулар виртуоз, живял през Втората световна война в Италия, гастролирал по времето на цялата война в различни европейски страни.

⁶⁹ **Кубелек, Рафаел** (1914–1996) е известен чешки цигулар, композитор и диригент. Противопоставя се както на нацисткия, така и на комунистическия режим в Чехословакия, затова от 1948 г. работи в чужбина като музикален директор на Симфоничния оркестър на Чикаго, после на Ковънт Гардън и на Метрополитен опера в Ню Йорк.

⁷⁰ **Пати, Аделина** (1843–1919) – италианска оперна певица, която властва по световните оперни сцени цели 56 години. Произхожда от семейство на музиканти, което непрекъснато пътува с оперни театри. Семейството ѝ рано се преселва в Америка. Аделина Пати дебютира като певица на 8-годишна възраст. Когато е на 18 години, изпълнението ѝ на сцената на Ковънт Гардън в Лондон се превръща в сензация. После певицата прави истински триумф по европейските сцени. Създава 42 незабравими оперни роли. Тя е най-популярната и най-богата примадона в края на XIX и началото на XX в.

⁷¹ **Чкалов, Валерий** (1904–1938) е съветски летец изпитател, командир на екипажа на самолета, извършил първия полет без кацане през Северния полюс.

⁷² **Книгата Изворът на Доброто** включва последните слова на Учителя, изнесени в село Мърчаево, записани стенографски и представени от Боян Боев и Борис Николов.

⁷³ **Книгата Заветът на Любовта** включва извънредни беседи – последното слово на Учителя, държани в с. Мърчаево и на Вишоша, издадени през 1944 г.

⁷⁴ *Науката и възпитанието* е първата книга на Учителя Петър Дънов, написана лично от него и издадена през 1885 г. във Варна.

⁷⁵ **Д-р Миркович, Георги** (1826-1905) – лекар и общественик, член-кореспондент и академик на БАН. Учи в Духовната семинария в Киев, завършва гръцко и френско училище в Цариград, от 1851 до 1856 следва медицина в Монпелие, Франция. Заради активната му дейност за националната ни кауза е осъден от турските поробители на вечна каторга в Диарбекир. Освободен е след Руско-турската война, установява се в Сливен, където е управител на болницата. Д-р Миркович е първият лекар в България, който започва лечение по метода на хомеопатията. Два мандата е народен представител, издава няколко списания. Първата му среща с Учителя е през 1900 г., на първия събор на Веригата. Под влияние на общуването си с него започва издаването на списание *Виделина* с материали за духовно уствършенстване. Завършва земния си път в присъствието на Учителя.

⁷⁶ **Киров, Пеню** (1868-1918) е един от първите трима ученици на Учителя. Роген е в гр. Карнобат, впоследствие живее в Бургас. С П. Дънов се запознава чрез кореспонденция, започнала през 1898 г. П. Киров е ръководител на братската група в Бургас, той работи като пътуващ книжар и така посещава новооснованите братски кръжоци, където тържи свои духовни беседи според указанията на Учителя.

⁷⁷ **Стоименов, Тодор** (1872-1952) е роден в Пазарджик. От 1891 г. работи в Бургас като чиновник в Окръжния съд. Запознава се с П. Дънов чрез писма, както и П. Киров и г-р Миркович. След кореспонденция, продължила близо две години, на Великден 1900 г. първите ученици се срещат лично с Учителя във Варна. След 1914 г. Т. Стоименов се премества в София, а от създаването на Изгрева до края на живота си той живее там, изпълнявайки ролята на касиер на Братството.

Николай Дойнов

И ОЧИТЕ МИ ВИДЯХА ИЗГРЕВА

Редактор	<i>Спаска Миховска</i>
Художник на корицата	<i>Мария Вълкова</i>
Предпечат	<i>Иван Джеджев</i>

Издателство „БЯЛО БРАТСТВО“
София, ул. „Ген. Щерлю Атанасов“ 2
Тел: (02) 418 01 10

Отпечатано в Университетска печатница

www.beinsadouno.org
www.bialobratstvo.info
sales@bialobratstvo.info